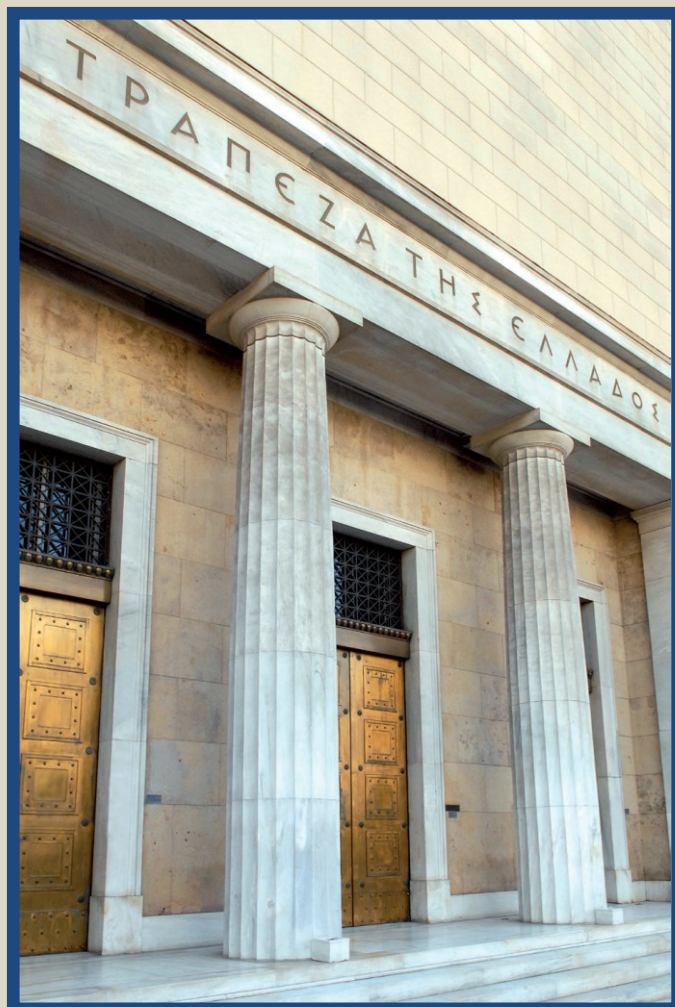

ΕΚΘΕΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

ΜΑΪΟΣ
2025

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

ΜΑΪΟΣ
2025

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ελευθ. Βενιζέλου 21
102 50 Αθήνα

www.bankofgreece.gr

Διεύθυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Τηλ. +30 210 320 5111

Fax +30 210 320 5419

ISSN 2732-9380 (online)

DOI: <https://doi.org/10.52903/finsta.gr202505>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΣΥΝΟΨΗ.....	7
II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	12
1. Εξελίξεις και προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας.....	12
2. Δημοσιονομικές εξελίξεις.....	15
3. Χρηματοοικονομική κατάσταση νοικοκυριών	19
3.1 Πιστωτικές εξελίξεις και δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών	19
3.2 Κίνδυνος επιτοκίου για τα νοικοκυριά.....	19
3.3 Κίνδυνος εισοδήματος για τα νοικοκυριά.....	20
3.4 Κίνδυνος τιμών κατοικιών για τα νοικοκυριά.....	21
Πλαίσιο II.1 Προγράμματα στεγαστικής πολιτικής συγχρηματοδοτούμενων στεγαστικών δανείων “Σπίτι μου II” και “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”	23
3.5 Συνδυαστική αξιολόγηση χρηματοοικονομικής κατάστασης νοικοκυριών	25
4. Χρηματοοικονομική κατάσταση επιχειρήσεων	27
4.1 Χρηματοοικονομικά στοιχεία	27
4.2 Χρηματοδότηση προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και δανειακή επιβάρυνση	28
5. Εξελίξεις στις εγχώριες και διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων.....	32
III. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	36
1. Εξέλιξη των βασικών μεγεθών του ισολογισμού	36
2. Κίνδυνοι.....	38
2.1 Πιστωτικός κίνδυνος	38
2.2 Κίνδυνος ρευστότητας	45
2.3 Κίνδυνος αγοράς	48
2.4 Κίνδυνοι από διεθνείς δραστηριότητες	52
3. Ανθεκτικότητα.....	54
3.1 Αποδοτικότητα	54
3.2 Κεφαλαιακή επάρκεια	56
IV. ΜΑΚΡΟΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	59
1. Καθορισμός του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας	59
1.1 Μεθοδολογία εφαρμογής του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας στην Ελλάδα	59
1.2 Αξιολόγηση των κυκλικών συστημικών κινδύνων	61
1.3 Καθορισμός του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας για την Ελλάδα	62
2. Προσδιορισμός των λοιπών συστημικά σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα (O-SII) και καθορισμός του αποθέματος ασφαλείας O-SII.....	63
3. Μέτρα για τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη	65

V. ΛΟΙΠΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	67
1. Διάρθρωση του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος.....	67
Πλαίσιο V.1 Εξελίξεις στην αγορά των αμοιβαίων κεφαλαίων.....	68
2. Ασφαλιστικές επιχειρήσεις.....	72
Πλαίσιο V.2 Η αγορά ασφαλίσσεων υγείας στην Ελλάδα.....	77
3. Λοιπές επιχειρήσεις	80
3.1 Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης, Εταιρίες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων, Ιδρύματα Μικροχρηματοδοτήσεων.....	80
3.2 Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ)	81
3.3 Ιδρύματα Πληρωμών, Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος, Πάροχοι Υπηρεσιών Εκκίνησης Πληρωμής και Πάροχοι Υπηρεσιών Πληροφοριών Λογαριασμού.....	87
VI. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ.....	90
1. Συστήματα πληρωμών.....	90
1.1 TARGET2-GR	90
1.2 Διατραπεζικά Συστήματα Α.Ε. (ΔΙΑΣ).....	90
1.3 Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών (ΓΣΑ)	91
2. Κάρτες πληρωμών.....	91
2.1 Αριθμός καρτών πληρωμών.....	91
2.2 Συναλλαγές με κάρτες πληρωμών.....	91
2.3 Απάτη στις συναλλαγές με κάρτες πληρωμών.....	93
3. Κεντρικοί Αντισυμβαλλόμενοι	96
3.1 Εξελίξεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο.....	96
3.2 Εταιρία Εκκαθάρισης Συναλλαγών Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΕΤΕΚ)	97
4. Κεντρικά Αποθετήρια Τίτλων.....	98
4.1 Ρυθμιστικές εξελίξεις και πρωτοβουλίες.....	98
4.2 Σύστημα Διακανονισμού Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος.....	100
4.3 Σύστημα Αϋλων Τίτλων της Εταιρίας “Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων”	101
ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ Ι.....	103
Η ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΜΑΚΡΟΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΕΕ) ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΣΕ ΙΣΧΥ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2024/1619 ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1623	103
ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ ΙΙ.....	109
ΔΑΝΕΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΑΚΙΝΗΤΟ	109

I. ΣΥΝΟΨΗ

Οι κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ελλάδα είναι κυρίως εξωγενείς και σχετίζονται με τις γεωπολιτικές εντάσεις και την άνοδο του εμπορικού προστατευτισμού. Η αυξημένη μεταβλητότητα στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων - ως αποτέλεσμα της ανακοίνωσης και, εν μέρει, επιβολής εμπορικών δασμών από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) και τα αντίμετρα από ορισμένους βασικούς εμπορικούς τους εταίρους - ήταν βραχύβια και δεν είχε μέχρι τώρα σημαντικές άμεσες επιπτώσεις στη λειτουργία του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ωστόσο, ο κίνδυνος απότομης ανατιμολόγησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων διεθνώς παραμένει εξαιρετικά υψηλός και η πρόσφατη αναταραχή στις αγορές ανέδειξε εκ νέου τον υψηλό βαθμό διασύνδεσης μεταξύ των αγορών παγκοσμίως και την ταχύτητα μετάδοσης των διαταραχών. Οι επιπτώσεις από ενδεχόμενη αναζωπύρωση των εμπορικών εντάσεων για την ελληνική οικονομία και τον εγχώριο τραπεζικό τομέα θα ήταν κυρίως έμμεσες και θα προέρχονταν από την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας και της ευρωπαϊκής οικονομίας, τη μείωση των επενδύσεων και της πιστωτικής επέκτασης, καθώς και την επιδείνωση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε με ικανοποιητικό ρυθμό το 2024, σημαντικά υψηλότερο από τον αντίστοιχο της ζώνης του ευρώ για τέταρτο συνεχόμενο έτος. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε πραγματικούς όρους ανήλθε σε 2,3% το 2024, πολλαπλάσιος από τον αντίστοιχο ρυθμό της ευρωζώνης. Θετικά στη μεγέθυνση της οικονομίας συνέβαλαν κυρίως η ιδιωτική κατανάλωση, οι επενδύσεις και οι εξαγωγές υπηρεσιών. Αναλυτικότερα, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε με επιταχυνόμενο ρυθμό, υποστηριζόμενη από την αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Οι επενδύσεις διατήρησαν την ανοδική τους πορεία το 2024, ιδίως αυτές σε μηχανολογικό εξοπλισμό. Αντίθετα, η συνολική συμβολή του εξωτερικού τομέα ήταν αρνητική, καθώς οι εξαγωγές αγαθών μειώθηκαν οριακά, επηρεαζόμενες αρνητικά από την επιδείνωση του διεθνούς περιβάλλοντος, ενώ οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατέγραψαν σημαντική άνοδο. Αρνητική συμβολή στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης είχε επίσης η μείωση της δημόσιας κατανάλωσης. Όσον αφορά τις δημοσιονομικές εξελίξεις, το 2024 καταγράφηκε υπεραπόδοση των φορολογικών εσόδων, με το πρωτογενές αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης να διαμορφώνεται σε πλεόνασμα 4,8% του ΑΕΠ, από 2,0% του ΑΕΠ το 2023, υπερβαίνοντας σημαντικά την πρόβλεψη του Προϋπολογισμού (2,5%), γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην απόδοση των μέτρων κατά της φοροδιαφυγής.

Το 2024 τα θεμελιώδη μεγέθη των ελληνικών τραπεζών βελτιώθηκαν περαιτέρω ενισχύοντας την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα. Αναλυτικότερα, η κερδοφορία και η κεφαλαιακή επάρκεια ενισχύθηκαν, η ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών βελτιώθηκε περαιτέρω και η ρευστότητα διατηρήθηκε σε υψηλό επίπεδο. Σε αυτό συνέβαλαν ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η επιτάχυνση της πιστωτικής επέκτασης, οι διαδοχικές αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης της Ελλάδος και των σημαντικών ελληνικών τραπεζών, η συγχώνευση της Τράπεζας Αττικής με την Παγκρήτια Τράπεζα σε συνδυασμό με την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της, καθώς και η σημαντική μείωση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ).

Οι συνθήκες ρευστότητας των ελληνικών τραπεζικών ομίλων βελτιώθηκαν περαιτέρω το 2024. Η βελτίωση αυτή οφείλεται στην ενίσχυση των καταθέσεων στην Ελλάδα, την επέκταση των διεθνών δραστηριοτήτων των τραπεζών, κυρίως στην Κύπρο, και την έκδοση ομολογιών στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Οι παραπάνω παράγοντες υπεραντιστάθμισαν την πλήρη αποπληρωμή των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (Targeted Longer Term Refinancing Operations – TLTRO III), που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα (Δεκέμβριος 2024: 2,6 δισεκ. ευρώ, Δεκέμβριος 2023: 14,3 δισεκ. ευρώ). Οι δείκτες ρευστότητας εξακολουθούν να παραμένουν σε υψηλότερο επίπεδο από τις εποπτικές απαιτήσεις. Ειδικότερα, ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio – LCR) διαμορφώθηκε σε 218,3% και ο Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio – NSFR) σε 138,5% το Δεκέμβριο του 2024. Επισημαίνεται ότι η πρόσφατη αναταραχή στις αγορές δεν έχει μέχρι τώρα επηρεάσει τις συνθήκες ρευστότητας και χρηματοδότησης των τραπεζών, ενώ το χρηματοδοτικό κενό σε ξένα νομίσματα είναι πολύ μικρό και διαχειρίσιμο.

Η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων βελτιώθηκε αισθητά, κυρίως λόγω μη οργανικών ενεργειών. Ειδικότερα, το 2024 σημειώθηκε σημαντική βελτίωση στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των ελληνικών τραπεζών, με το απόθεμα των ΜΕΔ να διαμορφώνεται σε 6 δισεκ. ευρώ, μειωμένο κατά 39,8% σε σχέση με το 2023, κυρίως λόγω τιτλοποιήσεων δανείων στο πλαίσιο του προγράμματος κρατικών εγγυήσεων “Ηρακλής”. Ο λόγος των ΜΕΔ προς το σύνολο των δανείων μειώθηκε σημαντικά σε 3,8% το Δεκέμβριο του 2024 (από 6,7% το Δεκέμβριο του 2023), το χαμηλότερο επίπεδο από την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ, συγκλίνοντας περαιτέρω με το μέσο όρο στην Τραπεζική Ένωση (Δεκέμβριος 2024: 2,3%).

Οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι ενίσχυσαν σημαντικά την κερδοφορία τους. Το 2024 οι ελληνικές τράπεζες κατέγραψαν κέρδη μετά από φόρους και διακοπτόμενες δραστηριότητες ύψους 4,4 δισεκ. ευρώ, έναντι κερδών 3,8 δισεκ. ευρώ το 2023. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν θετικά η αύξηση των καθαρών εσόδων από τόκους και προμήθειες, καθώς και η μείωση των προβλέψεων για τον πιστωτικό κίνδυνο, ενώ αρνητικά επέδρασε η αύξηση των λειτουργικών εξόδων. Επιπλέον, σημαντική υπήρξε η συμβολή της επέκτασης των διεθνών δραστηριοτήτων, κυρίως στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των μεγεθών της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο από την Eurobank. Οι δείκτες αποδοτικότητας του ενεργητικού (Return on Assets – RoA) και των ιδίων κεφαλαίων (Return on Equity – RoE) των τραπεζικών ομίλων ανήλθαν σε 1,3% και 12,2% αντίστοιχα.

Περαιτέρω ενισχύθηκαν και οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζικών ομίλων. Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κυρίως μέσω της εσωτερικής δημιουργίας κεφαλαίου και της έκδοσης κεφαλαιακών μέσων. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 ratio – CET1 ratio) σε ενοποιημένη βάση αυξήθηκε σε 15,9% το Δεκέμβριο του 2024 και ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαίου (Total Capital Ratio – TCR) σε 19,7% και πλέον ανέρχονται στο ίδιο επίπεδο με το μέσο όρο στην Τραπεζική Ένωση (δείκτες CET1: 15,9% και TCR: 20,0% το Δεκέμβριο του 2024). Ωστόσο, η ποιότητα των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζών, παρά τη βελτίωση, εξακολουθεί να παραμένει χαμηλή, καθώς το Δεκέμβριο του 2024 οι οριστικές και εκκαθαρισμένες αναβαλλόμενες

φορολογικές απαιτήσεις (DTCs) ανέρχονταν σε 12,2 δισεκ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 38,6% των συνολικών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (από 44,2% το Δεκέμβριο του 2023).

Στο τρέχον μακροοικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον αναδεικνύεται η σημασία της εφαρμογής κατάλληλης μακροπροληπτικής πολιτικής για την αποφυγή συσσώρευσης συστημικών κινδύνων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του τραπεζικού τομέα. Η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογεί ανά τρίμηνο την ένταση των κυκλικών συστημικών κινδύνων και την καταλληλότητα του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας (Countercyclical Capital Buffer – CCyB) για την Ελλάδα, και το καθορίζει ή το προσαρμόζει, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο. Η ανάλυση των δεικτών που εξετάζει η Τράπεζα της Ελλάδος επιβεβαιώνει την εκτίμηση περί της απουσίας υπέρμετρης πιστωτικής επέκτασης συνολικά, αλλά αναδεικνύει την *απαρχή* συσσώρευσης κυκλικών συστημικών κινδύνων σε επιμέρους τομείς, όπως η χρηματοδότηση των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, οι τιμές των οικιστικών ακινήτων και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Επιπλέον, η βελτίωση των θεμελιωδών μεγεθών και των εποπτικών δεικτών του τραπεζικού τομέα διαμορφώνει μια ευνοϊκή συγκυρία για τη δημιουργία επαρκούς μακροπροληπτικού χώρου που θα διασφαλίζει τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μεσοπρόθεσμα. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα της Ελλάδος υιοθέτησε το θετικό αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας σε ουδέτερο περιβάλλον κινδύνου (Positive Neutral Countercyclical Capital Buffer – PN CCyB) και όρισε το επιδιωκόμενο ποσοστό του στο 0,5%. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε το ποσοστό του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας για την Ελλάδα σε 0,25% με ημερομηνία εφαρμογής την 1η Οκτωβρίου 2025.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα της Ελλάδος προσδιόρισε τα λοιπά συστημικά σημαντικά ιδρύματα (Other Systemically Important Institutions – O-SII) στην Ελλάδα για το έτος 2024, εφαρμόζοντας τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, και καθόρισε το ποσοστό του αποθέματος ασφαλείας O-SII για το έτος 2025 σε 1,25% για το ίδρυμα Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε. σε ενοποιημένη βάση και σε 1,00% για τα λοιπά O-SII.

Τέλος, η Τράπεζα της Ελλάδος θέσπισε μακροπροληπτικά μέτρα σχετικά με τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη για δάνεια και λοιπές πιστώσεις προς φυσικά πρόσωπα με εξασφάλιση οικιστικό ακίνητο στην Ελλάδα, τα οποία εφαρμόζονται από την 1η Ιανουαρίου 2025. Ειδικότερα, θεσπίστηκε ανώτατο επιτρεπόμενο όριο για το δείκτη δανείου προς αξία κατά την έγκριση (Loan-To-Value at Origination – LTV-O) 90% για τους δανειολήπτες που είναι αγοραστές για πρώτη φορά και 80% για τους λοιπούς δανειολήπτες, καθώς επίσης και ανώτατο επιτρεπόμενο όριο για το δείκτη εξυπηρέτησης δανείου προς εισόδημα κατά την έγκριση (Debt Service-To-Income at Origination – DSTI-O) 50% για τους δανειολήπτες που είναι αγοραστές για πρώτη φορά και 40% για τους λοιπούς δανειολήπτες.

Το 2024 η ελληνική ασφαλιστική αγορά διατήρησε την κεφαλαιακή της επάρκεια, παρά τις προκλήσεις που οφείλονταν στις διακυμάνσεις στο διεθνές μακροοικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και στην κλιματική αλλαγή. Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, σε συνέχεια των εξαγορών και συγχωνεύσεων των τελευταίων ετών, συνεχίζουν να προσαρμόζονται ενεργά στις απαιτήσεις ενός δυναμικά μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος, αντιμετωπίζοντας υφιστάμενους και αναδυόμενους κινδύνους. Προς αυτή την κατεύθυνση, επανεξετάζουν τα επιχειρηματικά τους

μοντέλα και αναθεωρούν, όπου απαιτείται, τις πολιτικές τιμολόγησης και επενδύσεων, επιβεβαιώνοντας την ευελιξία και διαχρονική ανθεκτικότητα του κλάδου.

Οι υποδομές του χρηματοπιστωτικού συστήματος λειτούργησαν απρόσκοπτα και η χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής επεκτάθηκε περαιτέρω το 2024. Η απρόσκοπτη λειτουργία των υποδομών, δηλαδή των συστημάτων πληρωμών, εκκαθάρισης και διακανονισμού των συναλλαγών, συνέβαλε θετικά στη σταθερότητα του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω της αποτελεσματικής διεκπεραίωσης των συναλλαγών. Όσον αφορά τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής και καρτών πληρωμών, το 2024 παρατηρήθηκε αύξηση τόσο στον αριθμό όσο και στην αξία των συναλλαγών. Παράλληλα, η ενίσχυση της ασφάλειας των πληρωμών με κάρτες αποτυπώθηκε στη μείωση του δείκτη έντασης όγκου και αξίας των συναλλαγών απάτης.

Οι εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους στην Ελλάδα. Το Δεκέμβριο του 2024 η συνολική αξία των υπό διαχείριση ανοιγμάτων των ΕΔΑΔΠ ανήλθε σε 87,4 δισεκ. ευρώ, εκ των οποίων το 82% αφορά ανοίγματα που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό Αγοραστών Πιστώσεων και το υπόλοιπο 18% αφορά τη διαχείριση ανοιγμάτων για λογαριασμό πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Το σύνολο των υπό διαχείριση ανοιγμάτων το Δεκέμβριο του 2024 εξακολουθούσε να αφορά κυρίως ΜΕΔ (σε ποσοστό 83%) και σε μικρότερο ποσοστό (17%) εξυπηρετούμενα ανοίγματα.

Οι δραστηριότητες των ιδρυμάτων πληρωμών (ΠΠ) και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος (ΙΗΧ) ενισχύθηκαν σημαντικά κατά τη διάρκεια του 2024. Η συνολική αξία των πράξεων πληρωμών που διενεργήθηκαν το 2024 από τα ΠΠ ανήλθε σε 62,3 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 7% σε σχέση με 2023. Αντίστοιχα, η συνολική ετήσια αξία των πράξεων πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν από τα ΙΗΧ ανήλθε σε 34,4 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 28,2% σε ετήσια βάση. Οι ανωτέρω εξελίξεις είχαν θετική επίδραση στα ίδια κεφάλαια και στην κερδοφορία του κλάδου των ΠΠ και των ΙΗΧ.

Η ελληνική οικονομία προβλέπεται να συνεχίσει να αναπτύσσεται και το 2025 με ικανοποιητικό ρυθμό, πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις του Μαρτίου 2025 της Τράπεζας της Ελλάδος, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να διατηρηθεί στο 2,3% και το 2025 – επίπεδο πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις θα συνεχίσουν να αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης, ενώ η συμβολή του εξωτερικού τομέα εκτιμάται ότι θα είναι ουδέτερη. Η επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ στις εισαγωγές προϊόντων από την ΕΕ αναμένεται να έχει περιορισμένο άμεσο αντίκτυπο στην ελληνική οικονομία. Το μικρό μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΗΠΑ (περίπου 5% το 2024) και η σύνθεση των εξαγόμενων προϊόντων υποδηλώνουν ήπια επίδραση στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας. Παράλληλα, στη ναυτιλία οι επιπτώσεις αναμένεται να είναι περιορισμένες για τους βασικούς κλάδους, με εξαίρεση τη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων, όπου εκτιμάται ότι θα είναι μεγαλύτερες. Παρ' όλα αυτά, η επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ στην ΕΕ αναμένεται να έχει έμμεσο αντίκτυπο στην ελληνική οικονομία, μέσω της επιβράδυνσης της ανάπτυξης της ζώνης του ευρώ και της αύξησης της αβεβαιότητας που θα επηρεάσουν αρνητικά τις εξαγωγές και το επενδυτικό κλίμα. Επιπρόσθετα, οι επιδράσεις από πιθανή απώλεια της θέσης του ασφαλούς καταφυγίου που κατέχουν τα χρηματοπιστωτικά

μέσα των ΗΠΑ, αν και ενδέχεται να είναι αρνητικές, δεν μπορούν να εκτιμηθούν με ασφάλεια. Στον αντίποδα, τυχόν αύξηση των εισροών κεφαλαίων προς την ΕΕ ως αποτέλεσμα των εμπορικών εντάσεων και ενδεχόμενος αναπροσανατολισμός των κινεζικών εξαγωγών προς την ΕΕ μπορεί να έχουν θετική επίδραση.

Οι προοπτικές για τον ελληνικό τραπεζικό τομέα παραμένουν ευνοϊκές. Η περαιτέρω αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της Ελλάδος σε επίπεδο υψηλότερο από το όριο της επενδυτικής κατηγορίας, σε συνδυασμό με την ανθεκτικότητα της οικονομίας, συμβάλλει στη διαμόρφωση θετικών προοπτικών για τον τραπεζικό τομέα. Τα καθαρά έσοδα τόκων αναμένεται να επηρεαστούν από τις πρόσφατες μειώσεις των βασικών επιτοκίων, ωστόσο, η επίδραση αυτή αναμένεται να αντισταθμιστεί εν μέρει από την ενίσχυση της ζήτησης νέων δανείων εκ μέρους τόσο των επιχειρήσεων όσο και των νοικοκυριών. Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλουν τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα του Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2021-2027), οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς και τα χρηματοδοτικά εργαλεία του Ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της Ελληνικής Ανάπτυξιακής Τράπεζας. Επιπλέον, οι πρόσφατες εξαγορές τραπεζών στο εξωτερικό και μη τραπεζικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα αναμένεται να συμβάλουν στη διαφοροποίηση των πηγών εσόδων των τραπεζικών ομίλων.

Η φύση των αναδυόμενων κινδύνων διεθνώς επιβάλλει εγρήγορση. Οι συνεχιζόμενες γεωπολιτικές εντάσεις και πολεμικές συγκρούσεις, αλλά και η άνοδος του εμπορικού προστατευτισμού, έχουν αναδιαμορφώσει το εξωτερικό περιβάλλον. Ο ελληνικός τραπεζικός τομέας είναι σε πολύ καλύτερη θέση σε σχέση με το παρελθόν να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που αναδεικνύονται στην παρούσα συγκυρία. Ωστόσο, η φύση των υφιστάμενων κινδύνων διαφοροποιείται από τους παραδοσιακά αναγνωρισμένους κινδύνους. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει την αντιμετώπισή τους και απαιτεί τη συνδυαστική εφαρμογή των διαθέσιμων μικροπροληπτικών και μακροπροληπτικών εργαλείων πολιτικής, ώστε να παραμείνει ο τραπεζικός τομέας θωρακισμένος και σε τροχιά ανάπτυξης.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται το 2024, διατηρώντας τον ίδιο ρυθμό μεγέθυνσης με το 2023, ο οποίος παρέμεινε υψηλότερος από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ, συμβάλλοντας περαιτέρω στην πραγματική σύγκλιση. Η διατήρηση της σταθερής αναπτυξιακής πορείας οφείλεται στην ιδιωτική κατανάλωση, στον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου και στις εξαγωγές υπηρεσιών, ενώ αντίθετα οι εξαγωγές αγαθών, οι εισαγωγές και η δημόσια κατανάλωση είχαν αρνητική συμβολή. Από την πλευρά της προσφοράς, ανοδικά κινήθηκε η οικονομική δραστηριότητα στη βιομηχανία, στις κατασκευές και στους περισσότερους κλάδους των υπηρεσιών, όπου αρνητική ήταν η συμβολή της δημόσιας διοίκησης και άμυνας.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες παρέμειναν σε υψηλά επίπεδα το 2024, ελαφρώς βελτιωμένες σε σχέση με το 2023, και εξακολούθησαν να κινούνται σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα. Ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) κινήθηκε σε θετικό έδαφος, αλλά κατέγραψε διακυμάνσεις και επιβραδύνθηκε τους τελευταίους κυρίως μήνες του έτους, αν και εξακολούθησε να είναι σε σαφώς υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο της ευρωζώνης. Η θετική πορεία των δεικτών εμπιστοσύνης συνεχίστηκε και το α' τετράμηνο του 2025, παρά τις διαταράξεις που προκάλεσε στην παγκόσμια οικονομία η επιβολή μέτρων εμπορικού προστατευτισμού και παρέμειναν σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με την ευρωζώνη που παρουσίασε επιδείνωση.

Πίνακας II.1 Το ΑΕΠ και οι κύριες συνιστώσες του (2021 – δ' τρίμηνο 2024)

(Ποσοστιαίες μεταβολές, σταθερές αγοραίες τιμές 2020)

	2021	2022	2023	2024	α' τρίμ. 2024	β' τρίμ. 2024	γ' τρίμ. 2024	δ' τρίμ. 2024
Ιδιωτική κατανάλωση	5,1	8,6	1,8	2,1	2,3	2,0	2,5	0,8
Δημόσια κατανάλωση	1,8	0,1	2,6	-4,1	-6,9	-4,2	-1,8	-3,4
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	21,7	16,4	6,6	4,5	2,6	4,3	1,3	9,0
Κατοικίες	31,8	57,8	24,7	2,7	-13,7	-6,8	7,5	29,1
Άλλες κατασκευές	18,4	8,6	10,2	7,7	10,8	5,8	6,5	11,8
Εξοπλισμός	23,8	16,1	1,8	4,5	7,2	15,6	-2,9	2,1
Εγχώρια ζήτηση	7,2	7,6	1,8	4,2	0,5	1,2	1,5	1,2
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	24,4	6,6	1,9	1,0	-4,9	2,3	3,3	3,6
Εξαγωγές αγαθών	14,4	4,1	0,1	-1,7	-10,2	1,1	0,9	1,6
Εξαγωγές υπηρεσιών	37,6	9,4	3,9	3,8	1,6	2,9	4,8	5,9
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	17,4	11,0	0,9	5,5	4,6	9,7	5,4	2,4
Εισαγωγές αγαθών	16,5	13,2	-0,3	5,1	4,0	11,0	3,5	2,0
Εισαγωγές υπηρεσιών	20,2	4,4	4,8	6,7	4,4	5,2	12,7	4,8
Πραγματικό ΑΕΠ σε τιμές Αγοράς	8,7	5,7	2,3	2,3	2,1	2,1	2,3	2,6

Πηγές: Ελληνική Στατιστική Αρχή και Τράπεζα της Ελλάδος.
Ετήσια στοιχεία: μη εποχικώς διορθωμένα. Τριμηνιαία στοιχεία: εποχικώς διορθωμένα.

Αναλυτικότερα, το ΑΕΠ σημείωσε αύξηση το 2024 κατά 2,3% σε σχέση με το 2023, λόγω της αύξησης της εγχώριας ζήτησης, καθώς οι καθαρές εξαγωγές είχαν αρνητική συμβολή. Η ιδιωτική κατανάλωση επιταχύνθηκε σε σχέση με το 2023 (2,1%, από 1,8% το 2023), και αποτέλεσε την κύρια συνιστώσα της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η ιδιωτική ζήτηση υποστηρίχθηκε από την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, καθώς το ονομαστικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν τα νοικοκυριά (ΜΚΙΕΝ) αυξήθηκε κατά 4,4% το 2024. Η επιβράδυνση του πληθωρισμού είχε ως αποτέλεσμα το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα να αυξηθεί κατά 0,7% κατά την ίδια περίοδο, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της κατανάλωσης. Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση σημείωσε σημαντική υποχώρηση κατά 4,1%.

Οι επενδύσεις συνέχισαν να αυξάνονται το 2024 με ρυθμό υψηλότερο από την οικονομική δραστηριότητα. Πιο συγκεκριμένα, ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου αυξήθηκε κατά 4,5% το 2024, έναντι 6,6% το 2023. Θετική συμβολή προήλθε κυρίως από την κατηγορία «Μηχανολογικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα» (8,0%) και δευτερευόντως από την κατηγορία «Άλλες κατασκευές», που αυξήθηκαν κατά 7,7%. Επιπρόσθετα, οι επενδύσεις σε «Κατοικίες» κατέγραψαν αύξηση κατά 2,7%. Αντίθετα, οι επενδύσεις σε «Μεταφορικό εξοπλισμό» υποχώρησαν κατά 2,0%, ενώ οι επενδύσεις σε «Εξοπλισμό ΤΠΕ» και σε «Άλλα προϊόντα» παρουσίασαν αύξηση κατά 1,2% και κατά 2,0% αντίστοιχα.

Η συμβολή των καθαρών εξαγωγών το 2024 ήταν αρνητική κατά 2,1% λόγω της αύξησης των εισαγωγών και της μείωσης των εξαγωγών αγαθών. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 1,0%, εξαιτίας της αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 3,8% παρά τη μείωση των εξαγωγών αγαθών κατά 1,7%. Οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 5,5%, καθώς αυξήθηκαν τόσο οι εισαγωγές αγαθών (5,1%) όσο και οι εισαγωγές υπηρεσιών (6,7%).

Από την πλευρά της προσφοράς, η συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία αυξήθηκε κατά 1,8% το 2024. Σε κλαδικό επίπεδο, σημαντική άνοδο σημείωσαν η «βιομηχανία» κατά 6,4%, οι «κατασκευές» κατά 4,2%, οι «επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες» κατά 1,8%, το «χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων και μοτοσικλετών, μεταφορά και αποθήκευση, υπηρεσίες παροχής καταλύματος και υπηρεσίες εστίασης» κατά 1,5% και οι «τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία» κατά 1,2%. Αντίθετα, ο πρωτογενής τομέας σημείωσε υποχώρηση κατά 1,9% και η «δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα» κατά -0,4%.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε το 2024 σε 15,3 δισεκ. ευρώ (6,4% του ΑΕΠ), από 13,9 δισεκ. ευρώ (6,2% του ΑΕΠ) το 2023, λόγω της επιδείνωσης τόσο του ισοζυγίου λοιπών αγαθών (εξαιρουμένων των καυσίμων), όσο και του ισοζυγίου καυσίμων. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών το 2024 παρουσίασε αύξηση κατά 3,7%, λόγω της ανόδου των καθαρών εισπράξεων πρωτίστως από ταξιδιωτικές υπηρεσίες και δευτερευόντως από λοιπές υπηρεσίες, η οποία αντισταθμίστηκε έως ένα βαθμό από τη μείωση των καθαρών εισπράξεων του ισοζυγίου μεταφορών. Το έλλειμμα του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων σημείωσε επιδείνωση, αντανakλώντας τη μείωση των καθαρών εισπράξεων από τα λοιπά πρωτογενή εισοδήματα, λόγω μειωμένων αγροτικών επιδοτήσεων από την ΕΕ. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σημείωσε περαιτέρω αύξηση το α' δίμηνο του 2025 κυρίως λόγω της επιδείνωσης του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων και του ισοζυγίου υπηρεσιών.

Η αγορά εργασίας σημείωσε περαιτέρω βελτίωση το 2024. Πιο συγκεκριμένα, η συνολική απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,0%, η μισθωτή απασχόληση κατά 2,3%, ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 0,8%. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 10,1% από 11,1% το 2023. Σημαντική βελτίωση σημείωσε το ποσοστό ανεργίας τόσο στις γυναίκες (12,8% από 14,3% το 2023) όσο και στους νέους 20-29 ετών (18,4% από 21,1% το 2023). Παράλληλα, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας υποχώρησε στο 5,4% από 6,2% το 2023. Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό για την ηλικιακή ομάδα 15-64 ετών το 2024 αυξήθηκε (70,5% από 69,5% το 2023), αντανakλώντας την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών. Η ανάπτυξη της αγοράς εργασίας συνεχίστηκε και το α' τρίμηνο του 2025, καθώς σύμφωνα με τα μηνιαία στοιχεία, η συνολική απασχόληση αυξήθηκε κατά 1,4%.

Η άνοδος του κόστους εργασίας επιταχύνθηκε το 2024, καθώς οι αμοιβές ανά μισθωτό αυξήθηκαν κατά 6,0% (έναντι 3,7% το 2023) λόγω της αύξησης του κατώτατου μισθού τον Απρίλιο του 2024, των αυξήσεων στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, την επαναφορά των επιδομάτων πολυετίας, αλλά και την αύξηση της στενότητας στην αγορά εργασίας που προκαλεί σημαντικές μισθολογικές πιέσεις. Το μοναδιαίο κόστος εργασίας αυξήθηκε κατά 4,9%, κοντά στον μέσο όρο αύξησης στην ευρωζώνη (4,6%).

Ο πληθωρισμός, όπως μετρείται από τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ), σημείωσε περαιτέρω αποκλιμάκωση, καθώς το 2024 διαμορφώθηκε στο 3,0% έναντι 4,2% το 2024. Στην αποκλιμάκωση του εναρμονισμένου πληθωρισμού συνέβαλαν και οι δύο διατροφικές συνιστώσες (επεξεργασμένα και μη επεξεργασμένα είδη διατροφής), τα μη ενεργειακά βιομηχανικά αγαθά και τα ενεργειακά αγαθά. Αντίθετα, ο πληθωρισμός των υπηρεσιών κατέγραψε σχεδόν παρόμοιο ρυθμό μεταβολής με το 2023. Τον Απρίλιο 2025 ο πληθωρισμός σημείωσε μικρή υποχώρηση κυρίως λόγω της πτώσης των τιμών των ενεργειακών προϊόντων.

Σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις του Μαρτίου 2025 της Τράπεζας της Ελλάδος, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να διατηρηθεί στο 2,3% και το 2025 – επίπεδο πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο της ευρωζώνης. Η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις θα συνεχίσουν να αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης, ενώ η συμβολή του εξωτερικού τομέα εκτιμάται ότι θα είναι ουδέτερη. Η συνεχιζόμενη ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας θα συνοδευθεί από μια μικρή περαιτέρω αποκλιμάκωση της ανεργίας στο 9,9%. Ο πληθωρισμός εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 2,9% το 2025. Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις προβλέψεις της Τράπεζας της Ελλάδος για την ανάπτυξη είναι κυρίως καθοδικοί και αφορούν: α) την επιβολή μέτρων εμπορικού προστατευτισμού που θα έχουν αρνητικές επιδράσεις στο παγκόσμιο εμπόριο και στις τιμές, β) τυχόν επιδείνωση του ρυθμού ανάπτυξης της ευρωζώνης λόγω και των γεωπολιτικών εντάσεων στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή, γ) τη στενότητα στην αγορά εργασίας που θα ενισχύσει τις μισθολογικές πιέσεις, δ) την εκδήλωση καταστροφικών φαινομένων που απορρέουν κυρίως από την κλιματική κρίση, και ε) τυχόν καθυστερήσεις στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων.

2. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Το 2024 συνεχίστηκε η υπεραπόδοση των φορολογικών εσόδων και των ασφαλιστικών εισφορών έναντι των προβλεπόμενων στόχων, γεγονός που επέτρεψε τη χρηματοδότηση πρόσθετων δημόσιων δαπανών, τόσο για επενδύσεις όσο και για τη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Η σταθερή υπεραπόδοση τα τελευταία χρόνια αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι οι προσπάθειες καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής αποδίδουν καρπούς. Με αυτό τον τρόπο διευρύνεται η φορολογική βάση και ενισχύεται η φορολογική δικαιοσύνη, οδηγώντας σε μόνιμη (διατηρήσιμη) αύξηση των δημοσίων εσόδων. Η θετική αυτή εξέλιξη, σε συνδυασμό με τη συγκράτηση των πρωτογενών δαπανών, συνέβαλε ουσιαστικά στη σημαντική υπέρβαση του πρωτογενούς αποτελέσματος το 2024 έναντι του στόχου.

Οι δημοσιονομικές επιδόσεις του 2024 υπήρξαν εντυπωσιακές. Σύμφωνα με την πρώτη κοινοποίηση των δημοσιονομικών στοιχείων για την περίοδο 2021-2024 από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), στο πλαίσιο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος τον Απρίλιο του 2025, το αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης παρουσίασε μεταστροφή σε πλεόνασμα για πρώτη φορά από το 2019, ύψους 1,3% του ΑΕΠ (έναντι ελλείμματος 1,4% του ΑΕΠ το 2023). Το πρωτογενές αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης για το 2024 διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα 4,8% του ΑΕΠ (από 2,0% του ΑΕΠ το 2023), υπερβαίνοντας σημαντικά την πρόβλεψη του Προϋπολογισμού (2,5%). Οι επιδόσεις αυτές αποτελούν ιστορικό ορόσημο για τα δημοσιονομικά δεδομένα τουλάχιστον της τελευταίας τριακονταετίας. Παράλληλα, το δημόσιο χρέος το 2024 μειώθηκε αισθητά κατά 10,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε 153,6% του ΑΕΠ - το χαμηλότερο επίπεδο από το 2010 - από 163,9% το 2023. Η αποκλιμάκωση αυτή οφείλεται τόσο στην αύξηση του ΑΕΠ όσο και στη μείωση του χρέους σε ονομαστικούς όρους κατά 4,2 δισεκ. ευρώ. Συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα κατέγραψε τη μεγαλύτερη μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ και το τέταρτο υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ είναι μια από τις έξι μόλις χώρες που σημείωσαν συνολικό πλεονασματικό προϋπολογισμό.

Ο διατηρήσιμος χαρακτήρας των παραγόντων που συνέβαλαν στην υπεραπόδοση των δημοσιονομικών στόχων για το 2024 επέτρεψε τη λήψη νέων μόνιμων δημοσιονομικών παρεμβάσεων, μέσα στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών κανόνων. Τα μέτρα αυτά, ύψους 1,1 δισεκ. ευρώ, έχουν κοινωνικό και αναπτυξιακό αποτύπωμα και περιλαμβάνουν την επιδότηση ενοικίου, την οικονομική ενίσχυση σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και την αύξηση του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων.

Όσον αφορά το 2025, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του 2025, προβλέπεται πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 2,4% του ΑΕΠ, ενώ το δημόσιο χρέος εκτιμάται ότι θα μειωθεί περαιτέρω στο 147,5% του ΑΕΠ. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντική υπέρβαση του στόχου για το πρωτογενές αποτέλεσμα το 2024, καθώς και το γεγονός ότι η θετική επίδραση των αυξημένων φορολογικών εσόδων είναι μόνιμη, εκτιμάται ότι οι στόχοι του Προϋπολογισμού για το 2025 θα υπερκαλυφθούν. Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Προόδου που υπέβαλε η Ελλάδα τον Απρίλιο του 2025 στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου το πρωτογενές αποτέλεσμα το 2025 εκτιμάται πλέον σε πλεόνασμα 3,2% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος σε 145,7% του ΑΕΠ. Οι εκτιμήσεις αυτές συμπίπτουν σε γενικές γραμμές με τις αναθεωρημένες προβλέψεις της Τράπεζας της Ελλάδος για τα δημοσιονομικά μεγέθη του 2025, με βάση τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία και τις παρεμβάσεις που έχουν ήδη εξαγγελθεί. Όσον αφορά το όριο του ρυθμού αύξησης του δείκτη

δαπανών – δηλαδή των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών¹ – αυτό αναθεωρήθηκε ανοδικά στο 4,5% (από 3,7% που προβλεπόταν στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο (ΜΔΣ) 2025-2028). Η αναθεώρηση αυτή οφείλεται κυρίως στον μόνιμο χαρακτήρα της καλύτερης επίδοσης του δείκτη για το 2024, ο οποίος μειώθηκε κατά 0,3% (έναντι στόχου για αύξηση 2,6%)², ενώ συγκρατήθηκε από τους περιορισμούς που εισάγουν οι νέοι δημοσιονομικοί κανόνες ως προς το ανώτατο όριο ετήσιας αύξησης των δημοσίων δαπανών (μέγιστη αύξηση 0,3% του ΑΕΠ ετησίως).

Στο διάστημα Οκτωβρίου 2024-Απριλίου 2025 το επενδυτικό κλίμα για την Ελλάδα παρέμεινε θετικό. Το Δεκέμβριο του 2024 ο οίκος αξιολόγησης Score Ratings αναβάθμισε το αξιόχρεο του Ελληνικού Δημοσίου σε BBB (από BBB-), μία βαθμίδα πάνω από το όριο της επενδυτικής κατηγορίας, διατηρώντας σταθερές τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Επίσης το Μάρτιο του 2025, ο οίκος Morningstar DBRS προέβη σε αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας, μεταβάλλοντας τις προοπτικές σε σταθερές (από θετικές) ενώ ο οίκος Moody's απέδωσε στην ελληνική οικονομία την επενδυτική βαθμίδα μετά από 14 χρόνια. Τέλος τον Απρίλιο, ο οίκος Standard & Poor's αναβάθμισε επίσης την πιστοληπτική ικανότητα του Ελληνικού Δημοσίου σε BBB (από BBB-), επίσης μία βαθμίδα πάνω από το όριο της επενδυτικής κατηγορίας. Ως αποτέλεσμα, όλοι οι οίκοι αξιολόγησης που αναγνωρίζονται από την ΕΚΤ κατατάσσουν πλέον την ελληνική οικονομία στην επενδυτική κατηγορία, σηματοδοτώντας την επιστροφή της χώρας στην ευρωπαϊκή κανονικότητα. Οι θετικές αυτές εξελίξεις αντανakλούν την ενισχυμένη αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας, με βασικούς παράγοντες την προσδοκία για περαιτέρω αποκλιμάκωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια, καθώς και τη συστηματική υπεραπόδοση του πρωτογενούς δημοσιονομικού αποτελέσματος τα τελευταία χρόνια.

Μέσα σε αυτό το ευνοϊκό κλίμα, κατά το πρώτο τετράμηνο του 2025 το Ελληνικό Δημόσιο κάλυψε περίπου το 93% του συνολικού του δανειακού προγράμματος για το έτος, αντλώντας συνολικά 7,48 δισεκ. ευρώ από τις διεθνείς αγορές. Ειδικότερα, τον Ιανουάριο του 2025 το Ελληνικό Δημόσιο άντλησε 4 δισεκ. ευρώ μέσω έκδοσης 10ετούς ομολόγου (με απόδοση 3,637%), ενώ το Φεβρουάριο ακολούθησε επανέκδοση του ίδιου τίτλου (με χαμηλότερη απόδοση), με επιπλέον άντληση 250 εκατ. ευρώ. Το Μάρτιο, ο ΟΔΔΗΧ προχώρησε σε επανεκδόσεις του 15ετούς ομολόγου του 2023 (απόδοση 4,057%) και του 30ετούς ομολόγου του 2024 (απόδοση 4,408%), αντλώντας 2 δισεκ. ευρώ και 1 δισεκ. ευρώ αντίστοιχα. Οι επανεκδόσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν με χαμηλότερες αποδόσεις (σε σχέση με τις αντίστοιχες αρχικές εκδόσεις) και υψηλούς δείκτες κάλυψης, επιβεβαιώνοντας την ισχυρή ζήτηση για τα ελληνικά ομόλογα και την εμπιστοσύνη στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και ενισχύοντας περαιτέρω τη ρευστότητα στην αγορά ομολόγων. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επανεκδόσεις του Μαρτίου διενεργήθηκαν με παράλληλη ανταλλαγή δύο ομολόγων που λήγουν το 2026 (διαδικασία switch and tender). Από το σύνολο των 3 δισεκ. ευρώ που αντλήθηκαν, το 1,5 δισεκ. ευρώ προήλθε από την ανταλλαγή υφιστάμενων τίτλων, ενώ το υπόλοιπο 1,5 δισεκ. ευρώ αποτελεί νέα κεφάλαια. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στη βελτιστοποίηση της διαχείρισης του δημόσιου χρέους και στη μείωσή

¹ Ο δείκτης υπολογίζεται αν από τις συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης αφαιρεθούν οι τόκοι, τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, η εθνική συμμετοχή σε προγράμματα της ΕΕ, η κυκλική δαπάνη για την καταβολή επιδομάτων ανεργίας, οι έκτακτες μη προβλεπόμενες δαπάνες και τα δημοσιονομικά ενεργητικά μέτρα εσόδων.

² Η σημαντικά καλύτερη επίδοση του δείκτη δαπανών το 2024 σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις αποδίδεται κυρίως στην υπεραπόδοση των δημοσίων εσόδων, η οποία αποτυπώθηκε ως αύξηση των ενεργητικών μέτρων εσόδων. Η εξέλιξη αυτή διέυρνε τον διαθέσιμο δημοσιονομικό χώρο και κατέστησε εφικτή την αναπροσαρμογή του ανώτατου ορίου δαπανών.

του, καθώς συμβάλλει στη μείωση των χρηματοδοτικών αναγκών για την επόμενη χρονιά, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα του χρέους. Τέλος, τον Απρίλιο πραγματοποιήθηκε επανέκδοση του 5ετούς ομολόγου του 2023 απ' όπου αντλήθηκαν 200 εκατ. ευρώ (σε χαμηλότερη απόδοση από την αρχική έκδοση).

Σε ένα διεθνές περιβάλλον αυξημένης αβεβαιότητας, που πηγάζει από τις γεωπολιτικές εντάσεις και τις σύνθετες γεωοικονομικές προκλήσεις, το μειούμενο μεν, αλλά επίμονο δομικό πληθωρισμό και τις συνεχώς μεταβαλλόμενες διεθνείς οικονομικές σχέσεις, η αξιοπιστία της δημοσιονομικής πολιτικής ως προς το μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό παραμένει καθοριστικός παράγοντας. Με γνώμονα τη σταθερότητα των τιμών, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα καθώς και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, καθίσταται αναγκαία η συμπληρωματικότητα μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Ταυτόχρονα, απαιτείται η διατήρηση της απαραίτητης ευελιξίας, ώστε οι δύο πολιτικές να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες συνθήκες και να ενισχύεται η ανθεκτικότητα των οικονομιών της ευρωζώνης, ειδικά σε μια περίοδο που διεθνώς επανεμφανίζονται πολιτικές προστατευτισμού.

Το 2024 αποτέλεσε το έτος μετάβασης προς την εφαρμογή του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Στον πυρήνα των νέων δημοσιονομικών κανόνων είναι η ανάγκη για σταδιακή μείωση του δημόσιου χρέους και για περιορισμό των μέσο-μακροπρόθεσμων κινδύνων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητά του, κυρίως μέσω του ελέγχου του ρυθμού αύξησης των δημόσιων δαπανών. Το νέο πλαίσιο ορίζει ρητά ότι κάθε ενδεχόμενος δημοσιονομικός χώρος που δεν έχει μόνιμα (διαθρωτικά, διατηρήσιμα) χαρακτηριστικά θα πρέπει να αξιοποιείται είτε για τη δημιουργία αποθεματικού είτε για τη μείωση του δημόσιου χρέους. Οποιοδήποτε έκτακτο δημοσιονομικό μέτρο θα πρέπει να συνοδεύεται από ισοδύναμα μέτρα αύξησης εσόδων, διασφαλίζοντας τη δημοσιονομική ισορροπία και τη μακροχρόνια σταθερότητα. Ο μόνος τρόπος για την υιοθέτηση μόνιμων δημοσιονομικών παρεμβάσεων είναι είτε η δημιουργία δημοσιονομικού χώρου με μόνιμο και διατηρήσιμο τρόπο (όπως π.χ. μέσω της συστηματικής καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής, καθώς και της ενίσχυσης της φορολογικής συμμόρφωσης) είτε με την επιτάχυνση της μείωσης του δημόσιου χρέους, η οποία με τη σειρά της περιορίζει τις ανάγκες για διαθρωτική προσαρμογή που εξασφαλίζει συμμόρφωση με τους νέους κανόνες.

Σε ένα τέτοιο δεσμευτικό πλαίσιο, η δημοσιονομική πολιτική σε εθνικό επίπεδο οφείλει να δίνει σταθερά προτεραιότητα σε διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις, με στόχο την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Οι παρεμβάσεις αυτές ενισχύουν τη δικαιότερη και αναλογικότερη κατανομή των φορολογικών βαρών και προάγουν την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των δημόσιων πόρων. Η διαρκής αναβάθμιση των ηλεκτρονικών εργαλείων της ΑΑΔΕ, σε συνδυασμό με τα στοχευμένα μέτρα που έχουν υιοθετηθεί προς αυτή την κατεύθυνση το τελευταίο διάστημα, έχουν ήδη αποδώσει απτά αποτελέσματα και αναμένεται να συμβάλουν ακόμη περισσότερο στην επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Για το 2025, κρίνεται επιτακτικά αναγκαία η ολοκλήρωση των παρεμβάσεων του 2024 που οδήγησαν στον περιορισμό της φοροδιαφυγής, αλλά και η περαιτέρω αυτοματοποίηση της διαδικασίας είσπραξης των φόρων όπως σχεδιάζεται από την κυβέρνηση. Οι παρεμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν: (α) την καθολική δήλωση των εσόδων-εξόδων μιας επιχείρησης στην πλατφόρμα myData, (β) την καθολική λειτουργία του ψηφιακού πελατολογίου, (γ) την υποχρεωτική εφαρμογή του ψηφιακού δελτίου αποστολής για τη διακίνηση, (δ) την ανάπτυξη νέων συστημάτων ελέγχου για την αυτόματη παρακολούθηση της εξέλιξης των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κάθε

υπόχρεου, (ε) την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης με στόχο την περαιτέρω μείωση της γραφειοκρατίας και τη στοχευμένη ενίσχυση των ελέγχων, (στ) την καθολική επέκταση του ηλεκτρονικού τιμολογίου, (ζ) τη χρήση εξειδικευμένου λογισμικού για τον περιορισμό του λαθρεμπορίου στα ναυτιλιακά καύσιμα κ.ά.

Οι ανωτέρω παρεμβάσεις μπορεί να έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, εφόσον συνοδεύονται από κατάλληλα φορολογικά κίνητρα προς τους καταναλωτές, με στόχο την αποτροπή απόκρυψης συναλλαγών, ιδίως σε τομείς με υψηλή φοροδιαφυγή. Παράλληλα η επανεξέταση των υφιστάμενων φοροαπαλλαγών με γνώμονα την οικονομική και αναπτυξιακή αποτελεσματικότητά τους, καθώς και την καλύτερη στόχευση της κοινωνικής πολιτικής, μπορεί να ενισχύσει τη συνολική απόδοση του φορολογικού συστήματος. Μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση μπορεί να ενισχύσει όχι μόνο τα φορολογικά έσοδα, αλλά και τη φορολογική δικαιοσύνη και μακροπρόθεσμα να συμβάλει αποφασιστικά στη δημοσιονομική σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Τέλος, προκειμένου να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της οικονομίας σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον είναι κρίσιμη η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η έγκαιρη απορρόφηση των διαθέσιμων ευρωπαϊκών πόρων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, καθώς και για την κινητοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων, ειδικότερα σε στρατηγικούς τομείς όπως είναι η καθαρή ενέργεια, η προστασία του περιβάλλοντος, οι ψηφιακές τεχνολογίες και η τεχνητή νοημοσύνη.

Οι κίνδυνοι για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους εκτιμάται ότι παραμένουν οριοθετημένοι σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, υπό την προϋπόθεση της προσήλωσης στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων και της αποτελεσματικής αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πόρων. Αυτό οφείλεται εν πολλοίς στους ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής των υποχρεώσεων προς τον επίσημο τομέα, οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα του συνόλου του χρέους, σε συνδυασμό με την έγκαιρη σύναψη συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων (swap), οι οποίες έχουν “κλειδώσει” τα ιστορικά χαμηλά επιτόκια των προηγούμενων ετών. Πρέπει να τονιστεί πάντως ότι τα υφιστάμενα ευνοϊκά χαρακτηριστικά του συσσωρευμένου χρέους δεν είναι μόνιμα. Παρέχουν μόνο ένα σημαντικό παράθυρο ευκαιρίας προκειμένου το δημόσιο χρέος να παραμείνει βιώσιμο κατά την σταδιακή λήξη και αντικατάσταση των ευνοϊκών δανείων που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο των μνημονίων με νέο δανεισμό σε όρους αγοράς. Προϋπόθεση προκειμένου να αξιοποιηθεί αυτό το παράθυρο ευκαιρίας είναι η διαφύλαξη της δημοσιονομικής αξιοπιστίας, η οποία θα διασφαλίσει την περαιτέρω βαθμιαία βελτίωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης της χώρας.

3. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

3.1 ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης των νοικοκυριών³ από τα εγχώρια Νομισματικά και Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (NXI) παρέμεινε αρνητικός το 2024 όπως επίσης και στις αρχές του 2025 (Μάρτιος 2025: -0,5%, – βλ. Διάγραμμα II.1). Αναλυτικότερα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των στεγαστικών δανείων παρέμεινε αρνητικός (Μάρτιος 2025: -2,4%). Τα δάνεια προς ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητα (Μάρτιος 2025: -0,1%). Αντίθετα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής για τα καταναλωτικά δάνεια είναι θετικός (Μάρτιος 2025: 5,6%) και ακολουθεί το ρυθμό αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ. Επομένως, δεν παρατηρείται υπέρμετρη πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά και η συνολική δανειακή τους επιβάρυνση μειώνεται (βλ. Διάγραμμα II.2).

Διάγραμμα II.1 Χρηματοδότηση προς τα νοικοκυριά από τα εγχώρια NXI (2015 – Μάρτιος 2025)

(δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι ρυθμοί προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, συναλλαγματικές διαφορές και αναταξινομήσεις.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας Τραπεζικών Χορηγήσεων για το α' τρίμηνο του 2025,⁴ η ζήτηση για στεγαστικά δάνεια αυξήθηκε το α' τρίμηνο του 2025 λόγω της έναρξης του προγράμματος "Σπίτι μου II". Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν ανέφεραν αξιόλογη μεταβολή στη ζήτηση καταναλωτικών και λοιπών δανείων για το ίδιο χρονικό διάστημα. Από την πλευρά της προσφοράς, το α' τρίμηνο του 2025 τα κριτήρια χορήγησης στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητα, ενώ οι συνολικοί όροι χορήγησης στεγαστικών δανείων έγιναν πιο αυστηροί λόγω των αυξήσεων στις επιβαρύνσεις των δανείων εκτός τόκων. Τα κριτήρια και οι όροι χορήγησης καταναλωτικών και λοιπών δανείων δεν παρουσίασαν ιδιαίτερη μεταβολή το α' τρίμηνο του 2025. Στο ίδιο χρονικό διάστημα το ποσοστό απόρριψης δανείων προς τα νοικοκυριά παρέμεινε επίσης αμετάβλητο.

3.2 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ

Οι πρόσφατες μειώσεις των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ, στο πλαίσιο ομαλοποίησης της νομισματικής πολιτικής (σφραγιστικά κατά 175 μονάδες βάσης από την πρώτη μείωση που αποφάσισε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ τον Ιούνιο του 2024), έχουν ήδη αρχίσει να αντανακλώνται στα επιτόκια των δανείων. Συγκεκριμένα, το μέσο επιτόκιο στα υφιστάμενα υπόλοιπα στεγαστικών δανείων με διάρκεια άνω των πέντε ετών μειώθηκε κατά 39 μονάδες βάσης (μ.β.) στο χρονικό διάστημα Ιουνίου 2024 – Μαρτίου 2025 (Μάρτιος 2025: 3,95%, Ιούνιος 2024: 4,34%), ενώ

³ Περιλαμβάνεται η χρηματοδότηση προς ιδιώτες, ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα, καθώς και προς ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις από τα εγχώρια NXI.

⁴ [Βλ. Δελτίο Τύπου Τράπεζας της Ελλάδος "Έρευνα Τραπεζικών Χορηγήσεων: α' τρίμηνο 2025", 15/04/2025](#)

στα στεγαστικά δάνεια με διάρκεια από ένα έως πέντε έτη μειώθηκε κατά 12 μ. β. (Μάρτιος 2025: 5,33%, Ιούνιος 2024: 5,45%).

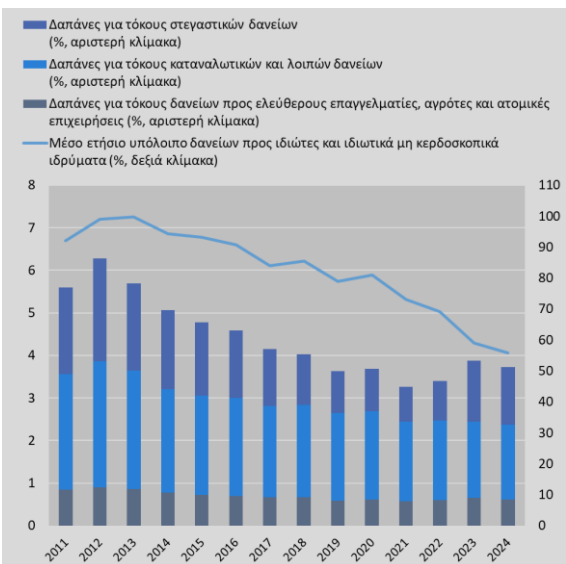
Κατ' αντιστοιχία, το μέσο επιτόκιο στα υφιστάμενα υπόλοιπα των καταναλωτικών και λοιπών δανείων προς τα νοικοκυριά μειώθηκε κατά 13 μ. β. την περίοδο Ιουνίου 2024 – Μαρτίου 2025 για δάνεια με διάρκεια έως ένα έτος, κατά 22 μ. β. για τα δάνεια με διάρκεια άνω του ενός έτους και έως πέντε έτη (Μάρτιος 2025: 10,86%, Ιούνιος 2024: 11,08%) και κατά 12 μ. β. για τα δάνεια με διάρκεια άνω των πέντε ετών (Μάρτιος 2025: 8,24%, Ιούνιος 2024: 8,36%).

Το μέσο επιτόκιο στα υφιστάμενα υπόλοιπα των δανείων των ελεύθερων επαγγελματιών, αγροτών και ατομικών επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 50 μ. β. την περίοδο Ιουνίου 2024 – Μαρτίου 2025 για δάνεια με διάρκεια έως ένα έτος, κατά 141 μ. β. για τα δάνεια με διάρκεια άνω του ενός έτους και έως πέντε έτη (Μάρτιος 2025: 5,79%, Ιούνιος 2024: 7,20%) και κατά 81 μ. β. για τα δάνεια με διάρκεια άνω των πέντε ετών (Μάρτιος 2025: 6,02%, Ιούνιος 2024: 6,83%).

Οι συνολικές δαπάνες για τόκους ως ποσοστό του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών παρουσίασαν μείωση το 2024, μετά τη σημαντική αύξηση που είχαν το 2023 εξαιτίας της ανόδου των επιτοκίων των υφιστάμενων δανείων (βλ. Διάγραμμα Π.2). Τέλος, το μέσο ετήσιο υπόλοιπο των δανείων προς τα νοικοκυριά ως ποσοστό του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματός τους μειώθηκε περαιτέρω χάρη στη μείωση του μέσου υπολοίπου των δανείων προς τα νοικοκυριά και στην αύξηση του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Κατά συνέπεια, ο κίνδυνος επιτοκίου για τα νοικοκυριά έχει μειωθεί.

Διάγραμμα Π.2 Χρέος νοικοκυριών και δαπάνες για τόκους ως προς το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα (2011 – 2024)

(% ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος)

Πηγές: Εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και Ελληνική Στατιστική Αρχή.

1. Οι δαπάνες για τόκους προσεγγίζονται με το γινόμενο του σταθμισμένου επιτοκίου κατά κατηγορία στα υφιστάμενα ενήμερα δάνεια επί το μέσο ετήσιο υπόλοιπο της συνολικής χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά κατά κατηγορία χρηματοδότησης.
2. Η χρηματοδότηση προς τα νοικοκυριά περιλαμβάνει δάνεια προς ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και στεγαστικά, καταναλωτικά και λοιπά δάνεια των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων. Στη χρηματοδότηση προς τα νοικοκυριά περιλαμβάνονται επίσης δάνεια των παραπάνω κατηγοριών που διαχειρίζονται οι εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) που λειτουργούν στην Ελλάδα.
3. Το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα σε ετήσια βάση προκύπτει ως το άθροισμα τεσσάρων τριμηνιαίων παρατηρήσεων εισοδήματος. Η τελευταία παρατήρηση για το 2024 λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία της περιόδου α' τρίμηνο 2024 – δ' τρίμηνο 2024. Διευκρινίζεται ότι περιλαμβάνεται το εισόδημα όλων των νοικοκυριών, ανεξάρτητα από το αν έχουν χρέος.

3.3 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ

Η εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για την ευχέρεια εξυπηρέτησης των δανειακών τους υποχρεώσεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία των τριμηνιαίων μη χρηματοοικονομικών λογαριασμών των θεσμικών τομέων που καταρτίζει η ΕΛΣΤΑΤ, το ονομαστικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 1,4% το δ' τρίμηνο του 2024 σε ετήσια βάση, ενώ το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα μειώθηκε κατά 2,6% ως αποτέλεσμα του αυξημένου πληθωρισμού. Η αύξηση του ονομαστικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών

κοκυριών την εν λόγω περίοδο αποδίδεται κυρίως στη θετική συμβολή του εισοδήματος των αυτοαπασχολουμένων, καθώς και του εισοδήματος εξαρτημένης εργασίας. Για το 2024 το ονομαστικό διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε κατά 0,7%, έναντι αύξησης 3,4% το 2023.

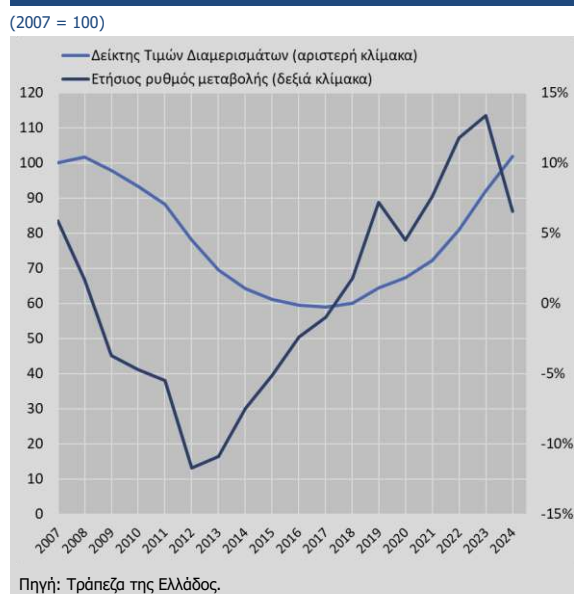
Επιπρόσθετα, στις αρχές του 2025 η αγορά εργασίας εξακολούθησε να παρουσιάζει βελτίωση, όπως προκύπτει τόσο από την τιμή του δείκτη προσδοκιών απασχόλησης που καταρτίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας.⁵ Ειδικότερα, το ποσοστό ανεργίας το Μάρτιο του 2025 διαμορφώθηκε σε 9,0% σε σύγκριση με 10,8% το Μάρτιο του 2024. Ο δείκτης προσδοκιών για την απασχόληση στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 120,5 για τον Απρίλιο του 2025 (113,1 το Δεκέμβριο του 2025) έναντι μέσου όρου του δείκτη 96,9 για την Ευρωπαϊκή Ένωση⁶.

Συμπερασματικά, ο κίνδυνος εισοδήματος για τα νοικοκυριά εμφανίζεται μειωμένος και αναμένεται να παραμείνει σε χαμηλό επίπεδο λαμβάνοντας υπόψη τις θετικές προοπτικές για την οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση το 2025.

3.4 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ

Η αυξητική τάση στις τιμές των οικιστικών ακινήτων συνεχίστηκε το δ' τρίμηνο του 2024, αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό. Αναλυτικότερα, οι τιμές των διαμερισμάτων (σε ονομαστικούς όρους) αυξήθηκαν το δ' τρίμηνο του 2024 κατά 6,6% σε ετήσια βάση και πλέον απέχουν ελάχιστα από το ιστορικό υψηλό του γ' τριμήνου του 2008 (δ' τρίμηνο 2024: 101,9, γ' τρίμηνο 2008: 102,2, βλ. Διάγραμμα II.3). Οι τιμές των νέων διαμερισμάτων (ηλικίας έως 5 ετών) το δ' τρίμηνο του 2024 αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 9,1% και πλέον έχουν ξεπεράσει κατά 5,8% το προηγούμενο ιστορικό υψηλό του δ' τριμήνου 2008 (δ' τρίμηνο 2024: 108,8, δ' τρίμηνο 2008: 103), ενώ οι τιμές των παλαιών διαμερισμάτων παρουσίασαν αύξηση κατά 4,9%. Διακρίνοντας κατά γεωγραφική περιοχή, ισχυροί ετήσιοι ρυθμοί αύξησης στις τιμές των διαμερισμάτων καταγράφηκαν στη Θεσσαλονίκη (8,2%) και στις λοιπές περιοχές της χώρας (8,7%). Στην Αθήνα ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών των διαμερισμάτων ανήλθε σε 6,2%, με το επίπεδο τιμών το δ' τρίμηνο του 2024 να διαμορφώνεται σε 107,7, έχοντας ξεπεράσει κατά 6,3 μονάδες το προηγούμενο ιστορικό υψηλό (β' τρίμηνο 2008: 101,4). Για το σύνολο του 2024, οι τιμές των διαμερισμάτων αυξήθηκαν κατά 8,7% έναντι αύξησης 13,9% το 2023.

Διάγραμμα II.3 Δείκτης τιμών διαμερισμάτων και ετήσιος ρυθμός μεταβολής 2007 – δ' τρίμηνο 2024

⁵ Αναλυτικότερα για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας βλ. Ενότητα II.1 [Εξελίξεις και προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας](#).

⁶ Τιμές του δείκτη υψηλότερες από 100 υποδηλώνουν θετικές προσδοκίες για την εξέλιξη της απασχόλησης.

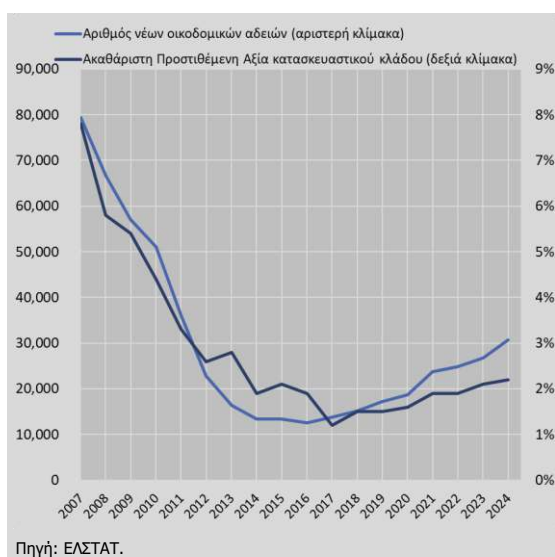
Αντίστοιχη είναι και η εξέλιξη του επιπέδου των ενοικίων, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε 109,7 με βάση τα στοιχεία του α' τριμήνου του 2025, έναντι 99,9 το α' τρίμηνο του 2024.⁷ Ο δείκτης ενοικίων, σε αντίθεση με το δείκτη τιμών κατοικιών, παραμένει σημαντικά χαμηλότερος από το ιστορικό υψηλό του (124,3 το γ' τρίμηνο του 2011). Οι τιμές στην ελληνική αγορά κατοικιών για το επόμενο διάστημα εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν να αυξάνονται, αλλά με ηπιότερους ρυθμούς, όσο η ζήτηση από το εσωτερικό⁸ και το εξωτερικό⁹ διατηρείται ισχυρή και το απόθεμα κατοικιών παραμένει περιορισμένο. Η χαμηλή προσφορά σε σύγκριση με τη ζήτηση είναι απόρροια της εκτεταμένης επενδυτικής εκμετάλλευσης της κατοικίας, της απόσυρσης από την αγορά ακινήτων που εξασφαλίζουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια και προορίζονται για πλειστηριασμό και της υποτονικής δραστηριότητας στον κατασκευαστικό κλάδο για μακρά χρονική περίοδο, η οποία δεν έχει επιτρέψει την ομαλή αναπλήρωση του αποθέματος.

Κρίνεται θετικό, εντούτοις, το γεγονός ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 2024 καταγράφηκε σημαντικός ρυθμός αύξησης της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, που αντανακλάται στην αύξηση κατά 14,9% του αριθμού των οικοδομικών αδειών που εκδόθηκαν σε σχέση με το 2023. Αντίστοιχα, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κατασκευαστικού κλάδου διαμορφώθηκε σε 2,2% για το 2024, έναντι 2,1% το 2023 (βλ. Διάγραμμα II.4).

Οι παραπάνω εξελίξεις στις τιμές των οικιστικών ακινήτων αναδεικνύουν την απαρχή συσσώρευσης κυκλικού συστημικού κινδύνου, αλλά δεν προκαλούν ανησυχία από πλευράς χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη το χαμηλό επίπεδο εκταμιεύσεων στεγαστικών δανείων.

Η αύξηση των τιμών των κατοικιών σε συνδυασμό με τη φορολογική επιβάρυνση των ακινήτων, αλλά και του αυξημένου λειτουργικού κόστους τους, συνέβαλαν τα τελευταία έτη στην όξυνση του στεγαστικού ζητήματος, το οποίο αντικατοπτρίζεται στο μερίδιο του κόστους στέγασης¹⁰ προς το διαθέσιμο εισόδημα (2023: 35,2%). Υπό το πρίσμα αυτό, η τρέχουσα συγκυρία κρίνεται

Διάγραμμα II.4 Αριθμός νέων οικοδομικών αδειών και ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) κατασκευαστικού κλάδου 2007 – 2024

⁷ Στοιχεία Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), έτος βάσης 2015 = 100, [OECD Data Explorer • Analytical house prices indicators](#).

⁸ Οι εκταμιεύσεις στεγαστικών δανείων το 2024 ανήλθαν σε 1,3 δισεκ. ευρώ (βλ. Ειδικό Θέμα II: Δάνεια που αφορούν οικιστικό ακίνητο στην παρούσα Έκθεση). Σημαντικό μέρος της εγχώριας ζήτησης αφορά αγορές χωρίς τη διαμεσολάβηση των τραπεζών (δηλαδή χωρίς τραπεζικό δανεισμό).

⁹ Για το 2024 οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων σε ακίνητα διαμορφώθηκαν σε 2,75 δισεκ. ευρώ καταγράφοντας αύξηση κατά 28,9% έναντι του 2023. Επισημαίνεται ότι η τροποποίηση του προγράμματος Golden Visa με το άρθρο 64 του ν. 5100/2024, με κυριότερη αλλαγή την αύξηση της ελάχιστης αξίας κτήσης ακίνητης περιουσίας από 250.000 ευρώ σε 800.000 ευρώ στην Περιφέρεια Αττικής, και στις Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκης, Μυκόνου και Σαντορίνης, καθώς και σε νησιά με πληθυσμό άνω των 3.100 κατοίκων, αναμένεται να μειώσει το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία στις συγκεκριμένες περιοχές.

¹⁰ Οι συνιστώσες που συμπεριλαμβάνονται στο κόστος στέγασης είναι η τακτική συντήρηση και επισκευή και το κόστος των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (νερό, ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και θέρμανση), και επιπλέον για τους μεν ιδιοκτήτες οι πληρωμές τόκων ενυπόθηκων δανείων, ασφάλιση και φόροι, για τους δε ενοικιαστές οι πληρωμές ενοικίου.

κατάλληλη για τη λήψη μέτρων από την πολιτεία στην κατεύθυνση του περιορισμού τυχόν δυσμενών επιπτώσεων στη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών από το στεγαστικό ζήτημα (όπως για παράδειγμα το μέτρο επιστροφής ενός ενοικίου ετησίως με βάση εισοδηματικά κριτήρια¹¹), καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην αγορά κατοικίας. Αναλυτικότερα, πρωτοβουλίες σχετικές με την παροχή στήριξης για ανακαίνιση παλαιών κατοικιών (π.χ. πρόγραμμα “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”) και με την ενίσχυση της προσφοράς (π.χ. “Κοινωνική Αντιπαροχή”) αναμένεται να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του ζητήματος μέσω της βελτίωσης του κτιριακού αποθέματος. Επίσης, πρωτοβουλίες όπως το πρόγραμμα “Σπίτι μου II” διευκολύνουν την πρόσβαση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων στην αγορά κατοικίας (βλ. Πλαίσιο II.1 Προγράμματα στεγαστικής πολιτικής συγχρηματοδοτούμενων στεγαστικών δανείων “Σπίτι μου II” και “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”).

Πλαίσιο II.1 Προγράμματα στεγαστικής πολιτικής συγχρηματοδοτούμενων στεγαστικών δανείων “Σπίτι μου II” και “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”

Το Δεκέμβριο του 2024 ανακοινώθηκαν δύο νέα προγράμματα στεγαστικής πολιτικής, το πρόγραμμα “Σπίτι μου II” και το πρόγραμμα “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”, τα οποία εντάσσονται στο πλαίσιο ευρύτερων πρωτοβουλιών για την άμβλυνση των επιπτώσεων του στεγαστικού προβλήματος στην Ελλάδα. Αντικείμενο των προγραμμάτων είναι η παροχή στεγαστικών δανείων με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (NextGenerationEU στο πλαίσιο του Δανειακού Προγράμματος του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – TAA) και τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα.ⁱ Η διαχείριση των προγραμμάτων γίνεται από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Α.Ε.

“Σπίτι μου II”

Το πρόγραμμα “Σπίτι μου II” στοχεύει πρωτίστως στη στήριξη της αγοράς πρώτης κατοικίας μέσω συγχρηματοδοτούμενων στεγαστικών δανείων προς φυσικά πρόσωπαⁱⁱ και αποτελεί συνέχεια του προγράμματος “Σπίτι μου”. Επίσης, αποσκοπεί στη μείωση του υφιστάμενου αποθέματος παλαιών και κλειστών ακινήτων μέσω της παροχής κινήτρων για την απόκτηση και περαιτέρω αναβάθμισή τους, καθώς μπορούν να αποκτηθούν ακίνητα με παλαιότητα μέχρι το Δεκέμβριο του 2007.ⁱⁱⁱ Ο συνολικός δυνητικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 2 δις εκ. ευρώ (1 δις εκ. ευρώ από το TAA και 1 δις εκ. από τις συνεργαζόμενες τράπεζες). Καταληκτική ημερομηνία υπαγωγής στο Πρόγραμμα είναι η 31^η Δεκεμβρίου 2025, με δυνατότητα παράτασης κατόπιν απόφασης του αρμοδίου Υπουργού, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι.

Δικαιούχοι του προγράμματος είναι φυσικά πρόσωπα ηλικίας 25 έως 50 ετών, εφόσον δεν διαθέτουν άλλο ακίνητο κατάλληλο για κατοικία και ικανοποιούν ορισμένα εισοδηματικά κριτήρια,^{iv} τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με την οικογενειακή κατάστασή τους. Το ελάχιστο όριο εισοδήματος είναι 10.000 ευρώ, ενώ το ανώτατο όριο είναι 20.000 ευρώ για άγαμους ή διαζευγμένους, 28.000 ευρώ (συν 4.000 ευρώ για κάθε τέκνο) για έγγαμους και 31.000 ευρώ (συν 5.000 ευρώ για κάθε τέκνο πέραν του πρώτου) όσον αφορά μονογονεϊκές οικογένειες ή διαζευγμένους

¹¹ Βλ. [Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών](#)

με τέκνα. Το ανώτατο ποσό δανείου ανέρχεται σε 90% της συμβολαιογραφικής αξίας του ακινήτου και σε κάθε περίπτωση δεν δύναται να ξεπερνά τις 190.000 ευρώ,^v ενώ η διάρκεια δανείου μπορεί να κυμαίνεται από τρία έως τριάντα έτη.

Η αγορά ακινήτου συγχρηματοδοτείται κατά 50% από το ΤΑΑ άτοκα και κατά 50% από τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα έντοκα.^{vi} Παράλληλα, προβλέπεται επιδότηση επιτοκίου κατά 50% για τρίτεκνους ή πολύτεκνους ενδιαφερόμενους, η οποία καλύπτεται από το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Το πρόγραμμα καλύπτει τα έξοδα φακέλου που χρεώνουν τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα από πόρους του ΤΑΑ. Επίσης, τα δάνεια απαλλάσσονται από την εισφορά του Ν. 128/75, που σήμερα ανέρχεται σε 0,12%. Η εμπράγματη εξασφάλιση δεν επιτρέπεται να ξεπερνά το 120% του ποσού του δανείου και δεν επιτρέπεται η παροχή προσωπικής εγγύησης τρίτου.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση των αρμόδιων Υπουργείων,^{vii} στους δύομισι πρώτους μήνες υλοποίησης του προγράμματος υπάρχουν 4.356 ενεργές υπαγωγές ύψους 520 εκατ. ευρώ (αντιπροσωπεύοντας το 26% του συνολικού προϋπολογισμού). Το 45% των ήδη εγκεκριμένων δανείων στο πλαίσιο του προγράμματος αφορά επωφελούμενους έως 37 ετών, το 60% σε έγγαμους, το 58% σε δικαιούχους με εισοδήματα από 12.000 έως 24.000 ευρώ, ενώ έχουν δοθεί 440 δάνεια με πρόσθετη επιδότηση επιτοκίου σε τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες. Επίσης, η μέση αξία του δανείου ανέρχεται στις 119.000 ευρώ, η μέση εμπορική αξία της κατοικίας σε 157.000 ευρώ, ο μέσος όρος έτους κατασκευής το 1983 και η μέση επιφάνεια τα 89 τ.μ.

Δεδομένου του μεγέθους του προϋπολογισμού του, το πρόγραμμα “Σπίτι μου II” αναμένεται να ενισχύσει τις εκταμιεύσεις στεγαστικών δανείων το 2025 και ενδέχεται να επηρεάσει τη ζήτηση για οικιστικά ακίνητα που πληρούν τις προϋποθέσεις του.

“Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”

Το πρόγραμμα “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου” παρέχει συγχρηματοδοτούμενα στεγαστικά δάνεια προς φυσικά πρόσωπα με εμπράγματο δικαίωμα σε κύρια ή εκμισθωμένη δευτερεύουσα κατοικία μέσω των συνεργαζόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων.^{viii} Σκοπός του προγράμματος είναι η ενεργειακή βελτίωση υφιστάμενων κατοικιών, ενισχύοντας την ενεργειακή αποδοτικότητα και την περιβαλλοντική βιωσιμότητά τους. Παράλληλα, στόχος του προγράμματος είναι η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και η βελτίωση του κτηριακού αποθέματος, μέσω της αναβάθμισης παλαιών και ενεργοβόρων κτιρίων με βάση σύγχρονες προδιαγραφές.^{ix} Η στρατηγική αυτή συνδέεται με τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής και την αντιμετώπιση κρίσιμων προκλήσεων, όπως το υψηλό κόστος ενέργειας, η υποβάθμιση του κτηριακού αποθέματος, η ανάγκη για αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και η επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 400 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων το 75% χρηματοδοτείται από το δανειακό σκέλος του ΤΑΑ και το υπόλοιπο 25% από τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα. Οι πόροι του ΤΑΑ καλύπτουν το μέρος του δανείου που παρέχεται με μηδενικό επιτόκιο, καθώς και τις διαχειριστικές αμοιβές. Τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα χρηματοδοτούν το υπόλοιπο μέρος του δανείου με σταθερό επιτόκιο,^x το οποίο επιδοτείται πλήρως από το Ελληνικό Δημόσιο, μέσω της διάθεσης πόρων από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ, ενώ παράλληλα προβλέπεται απαλλαγή από την εισφορά του Ν. 128/75, που σήμερα ανέρχεται σε 0,12%.

Τα δάνεια ανέρχονται σε 5.000 έως 25.000 ευρώ ανά φυσικό πρόσωπο και για ένα μόνο ακίνητό του, ενώ η διάρκεια του δανείου μπορεί να κυμαίνεται από 3 έως 7 έτη. Ως εξασφάλιση του

δανείου λαμβάνονται ενοχικές ή/και εμπράγματα εξασφαλίσεις σύμφωνα με την πιστοδοτική πολιτική των συνεργαζόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων. Καταληκτική ημερομηνία για την υποβολή αιτήσεων αποτελεί η 31^η Δεκεμβρίου 2025 ή έως εξαντλήσεως των διαθέσιμων πόρων.

ⁱ Alpha Bank, Attica Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας, Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας, Συνεταιριστική Τράπεζα Ηλείου, Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων και Τράπεζα Πειραιώς.

ⁱⁱ Κ.Υ.Α. αριθμ. 189973/2024 «Κριτήρια αξιολόγησης της επιλεξιμότητας για το πρόγραμμα στεγαστικών δανείων προς φυσικά πρόσωπα «Σπίτι μου II», με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και καθορισμός της διαδικασίας διάθεσης κεφαλαίων στην Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Α.Ε. και τα Πιστωτικά Ιδρύματα» (ΦΕΚ Β' 6894, 16.12.2024).

ⁱⁱⁱ Δηλαδή η οικοδομική άδεια ή το τελευταίο έτος αναθεώρησής της να έχει εκδοθεί πριν το Δεκέμβριο του 2005.

^{iv} Με βάση το εισόδημα του τελευταίου φορολογικού έτους και σε περίπτωση υπέρβασης, λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος εισοδημάτων των τριών τελευταίων ετών.

^v Το ποσό της χρηματοδότησης εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του τελικού αποδέκτη, όπως αυτή αξιολογείται από την Τράπεζα, καθώς και από την εκτίμηση της εμπορικής αξίας του ακινήτου, κατόπιν του τεχνικού ελέγχου της Τράπεζας.

^{vi} [Όροι συνεργασίας τραπεζών \(Πρόγραμμα “Σπίτι μου II”\)](#).

^{vii} [Κοινή Ανακοίνωση των Γραφείων Τύπου των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας](#), 8 Απριλίου 2025.

^{viii} Κ.Υ.Α. αριθμ. 190078/2024 «Κριτήρια αξιολόγησης της επιλεξιμότητας για το πρόγραμμα στεγαστικών δανείων προς φυσικά πρόσωπα “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”, με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και καθορισμός της διαδικασίας διάθεσης κεφαλαίων στην Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Α.Ε. και τα Πιστωτικά Ιδρύματα» (ΦΕΚ Β' 6896, 16.12.2024).

^{ix} Επιλέξιμες δαπάνες ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών υπό το πρόγραμμα “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”: (1) θερμομόνωση, (2) κατασκευή πράσινης στέγης, (3) τοποθέτηση ενεργειακών κουφωμάτων-υαλοπινάκων, (4) τοποθέτηση ηλιακού θερμοσίφωνα, (5) εγκατάσταση συστημάτων εξωτερικής μόνιμης σκίασης, (6) τοποθέτηση συστήματος θέρμανσης-ψύξης, (7) εγκατάσταση συστημάτων θερμοστατικής ρύθμισης, (8) εγκατάσταση συστήματος αποθήκευσης ενέργειας (συσσωρευτές) από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, (9) εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών – μικρών ανεμογεννητριών και άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), (10) εργασίες τοποθέτησης/υπηρεσίες τεχνικού συμβούλου-μηχανικού. Η αίτηση χρηματοδότησης δύναται να αφορά μία ή περισσότερες από τις ανωτέρω παρεμβάσεις. Επισημαίνεται ότι ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη από το πρόγραμμα και συμπεριλαμβάνεται στο ποσό του δανείου.

^x [Όροι Συνεργασίας Τραπεζών – Πρόγραμμα “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”](#).

3.5 ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Σύμφωνα με τα πειραματικά¹² στοιχεία λογαριασμών κατανομής πλούτου που καταρτίζονται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)¹³ προκύπτει ότι ο προσαρμοσμένος καθαρός πλούτος¹⁴ ανά κάτοικο στην Ελλάδα για το γ' τρίμηνο του 2024 ανήλθε σε 89,89 χιλ. ευρώ, αυξημένος κατά 9,3% έναντι του γ' τριμήνου του 2023 (82,27 χιλ. ευρώ). Η αύξηση στον προσαρμοσμένο καθαρό πλούτο προήλθε κατά 46 χιλ. ευρώ ή κατά ποσοστό 57% από την αύξηση της αξίας της κατοικίας των νοικοκυριών στην εξεταζόμενη περίοδο. Άλλωστε, η σημαντικότερη συμβολή στο συνολικό καθαρό επίπεδο πλούτου προέρχεται από την αξία της κατοικίας (60,95 χιλ. ευρώ ή 67,8% του συνολικού προσαρμοσμένου καθαρού πλούτου ανά κάτοικο). Ο προσαρμοσμένος δείκτης χρέους προς περιουσιακά στοιχεία ήταν 8,8% για το γ' τρίμηνο του 2024 καταγράφοντας βελτίωση κατά 80 μ. β. έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2023 (γ' τρίμηνο 2023:

¹² Τα πειραματικά δεδομένα είναι οικονομικά και χρηματοοικονομικά δεδομένα, τα οποία συλλέγονται και καταρτίζονται από την ΕΚΤ, των οποίων η ποιότητα δεν είναι στο ίδιο επίπεδο με εκείνη των άλλων στατιστικών της ΕΚΤ, ωστόσο, θεωρούνται επαρκώς αξιόπιστα για να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς νομισματικής πολιτικής και στα υπόλοιπα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

¹³ Βλ. [Distributable Wealth Accounts](#).

¹⁴ Ο καθαρός πλούτος ανά κάτοικο είναι η διαφορά μεταξύ του συνόλου των περιουσιακών του στοιχείων (χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών) και του συνόλου του χρέους του.

9,6%) και παρέμεινε σε χαμηλότερο επίπεδο έναντι του μέσου όρου των χωρών της ζώνης του ευρώ (γ' τρίμηνο 2024: 10,8%).

Λαμβάνοντας υπόψη τους παραπάνω παράγοντες κινδύνου, η χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών δεν εγείρει ζητήματα για τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

4.1 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το 2024 οι ελληνικές επιχειρήσεις κατέγραψαν αυξημένα έσοδα σε σχέση με το 2023. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ¹⁵ ο κύκλος εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων της οικονομίας ανήλθε σε 472,7 δισεκ. ευρώ, αυξημένος κατά 4,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (Διάγραμμα II.5).

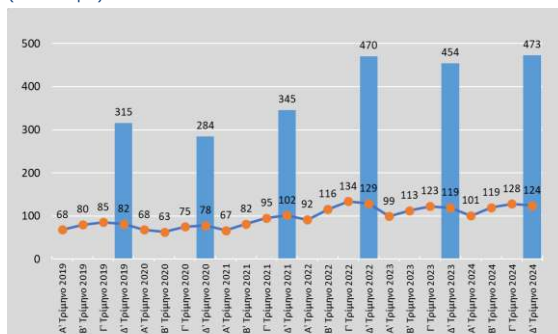
Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση του κύκλου εργασιών το 2024, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, καταγράφηκε για επιχειρήσεις του τομέα “Κατασκευές” (15,8%), ενώ τη μεγαλύτερη μείωση παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα “Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού” (9,2%), αντιστακώνοντας την περαιτέρω αποκλιμάκωση των τιμών της ενέργειας. Ο κύκλος εργασιών για τον τομέα “Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών”, που αποτελεί περισσότερο από το 1/3 του κύκλου εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων, αυξήθηκε κατά 2%. Περιορισμένη αύξηση (1%) κατέγραψε ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων του τομέα “Μεταποίηση”, ο οποίος αποτελεί το 1/5 περίπου του συνολικού κύκλου εργασιών της οικονομίας.

Αναλύοντας τα τριμηνιαία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο κύκλος εργασιών το δ' τρίμηνο του 2024 ανήλθε σε 124,3 δισεκ. ευρώ, αυξημένος κατά 4,2% σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2023. Τη μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών το δ' τρίμηνο του 2024 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα “Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας”, κατά 18,2%, ενώ τη μεγαλύτερη μείωση κατέγραψαν οι επιχειρήσεις του τομέα “Μεταποίηση” κατά 1,1%.

Το 2024 η κερδοφορία των ελληνικών μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, σε όρους λειτουργικού πλεονάσματος, βελτιώθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ,¹⁶ το ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων αυξήθηκε κατά 2,5% το 2024 (έναντι μείωσης κατά 5,3% το 2023). Το καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα αυξήθηκε κατά 1,4% το 2024 (έναντι μείωσης κατά 10,1% το 2023). Ως εκ τούτου, το 2024 η απόδοση του επιχειρηματικού τομέα σε όρους λειτουργικών κερδών – όπως εκφράζεται από το μερίδιο καθαρού κέρδους, δηλαδή το λόγο του καθαρού λειτουργικού πλεονάσματος προς την καθαρή προστιθέμενη αξία – διαμορφώθηκε σε 29,4% έναντι 30,7% το 2023, παραμένοντας ωστόσο σημαντικά υψηλότερο από το μέσο όρο της προ της πανδημίας τριετίας 2017-2019 (24,3%).

Διάγραμμα II.5 Εξέλιξη κύκλου εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της οικονομίας

(δισεκ. ευρώ)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σημείωση: τα στοιχεία σε τριμηνιαία και ετήσια συχνότητα εμφανίζονται σε γραμμή και μπάρες αντίστοιχα.

¹⁵ Δελτίο Τύπου - Εξέλιξη κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, δ' τρίμηνο 2024, ετήσια στοιχεία 2024.

¹⁶ Τριμηνιαίοι Μη Χρηματοοικονομικοί Λογαριασμοί Θεσμικών Τομέων για Μη Χρηματοοικονομικές Εταιρείες (S.11), δ' τρίμηνο 2024.

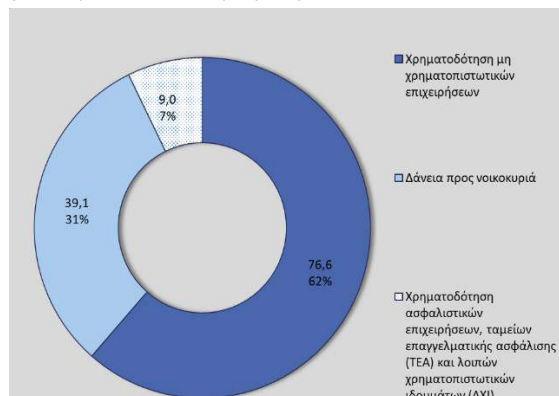
4.2 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ

Η χρηματοδότηση των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (ΜΧΕ) από τα εγχώρια νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ΝΧΙ) αποτελεί σημαντικό μέρος της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα. Το δεύτερο εξάμηνο του 2024 η πιστωτική επέκταση προς τις ΜΧΕ επιταχύνθηκε, καταγράφοντας διψήφιους ρυθμούς μεταβολής. Οι τράπεζες χαλάρωσαν ελαφρώς τους όρους δανεισμού προς τις επιχειρήσεις κατά το πρώτο εξάμηνο, οι οποίοι στη συνέχεια παρέμειναν σταθεροί, με τη ζήτηση δανείων να αυξάνεται κατά τη διάρκεια του έτους, σύμφωνα με την έρευνα τραπεζικών χορηγήσεων.¹⁷ Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ζήτηση δανείων εμφανίστηκε ελαφρώς αυξημένη κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2024, κυρίως λόγω των μειώσεων των επιτοκίων από την ΕΚΤ, οι οποίες συνέβαλαν στον περιορισμό του κόστους δανεισμού των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, η χρηματοδότηση των ΜΧΕ από τα εγχώρια ΝΧΙ αντιπροσωπεύει το 62% της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα στη χώρα (βλ. Διάγραμμα II.6). Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης των ΜΧΕ από τα ΝΧΙ παρέμεινε θετικός το 2024 (9,5% η μέση τιμή δωδεκαμήνου και 13,8% το Δεκέμβριο του 2024), κινούμενος σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με το 2023 (6,5% η μέση τιμή δωδεκαμήνου 2023, βλ. Διάγραμμα II.7). Ο θετικός ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης των ΜΧΕ συνεχίστηκε και τους πρώτους μήνες του 2025 (16,8% το Μάρτιο του 2025 από 6,6% το Μάρτιο του 2024).¹⁸ Η μέση τιμή των ακαθάριστων μηνιαίων ροών χρηματοδότησης των ΜΧΕ αυξήθηκε σε 2 δισεκ. ευρώ το 2024 από 1,4 δισεκ. ευρώ το 2023, κυρίως λόγω των δανείων προς μεγάλες επιχειρήσεις και σε μικρότερο βαθμό προς επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους.

Διάγραμμα II.6 Χρηματοδότηση εγχώριου ιδιωτικού τομέα από τα εγχώρια Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (ΝΧΙ)

(δισεκ. ευρώ, ποσοστά %, Μάρτιος 2025)

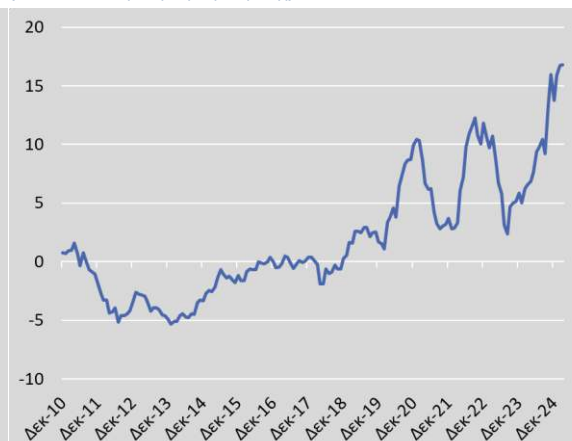

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Σημείωση: Υπόλοιπα συμπεριλαμβανομένων των τιτλοποιημένων δανείων και εταιρικών ομολόγων.

Διάγραμμα II.7 Ρυθμός μεταβολής χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις από τα εγχώρια ΝΧΙ

(ποσοστά %, ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι ρυθμοί προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων μετά από προσαρμογή για διαγραφές δανείων, συναλλαγματικές διαφορές, αναστασιομίες ή μεταβιβάσεις δανείων.

¹⁷ Η Έρευνα Τραπεζικών Χορηγήσεων διεξάγεται ανά τρίμηνο από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), σε δείγμα περίπου 150 τραπεζών από όλες τις χώρες ευρωζώνης, το οποίο περιλαμβάνει τα τέσσερα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα της Ελλάδος.

¹⁸ Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε και η επιτάχυνση των εκταμιεύσεων τραπεζικών δανείων προς ΜΧΕ που συνδέονται με το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), η συμβολή των οποίων για το 2024 εκτιμάται σε 10% περίπου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας Τραπεζικών Χορηγήσεων που δημοσιεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος σε τριμηνιαία βάση, τα πιστωτικά κριτήρια των δανείων προς ΜΧΕ “παρέμειναν κατά βάση αμετάβλητα” καθ’ όλη τη διάρκεια του 2024, ενώ οι συνολικοί όροι χορήγησης δανείων “έγιναν ως ένα βαθμό πιο χαλαροί”¹⁹ το α’ και β’ τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το δ’ τρίμηνο του 2023, ενώ “παρέμειναν κατά βάση αμετάβλητοι” το γ’ και δ’ τρίμηνο του 2024. Η συνολική ζήτηση δανείων από ΜΧΕ αυξήθηκε κατά το 2024, και συγκεκριμένα κατά το α’, το γ’ και το δ’ τρίμηνο,²⁰ ειδικότερα για χορηγήσεις προς μεγάλες επιχειρήσεις, παρά τις προσδοκίες των τραπεζών για αμετάβλητη ζήτηση. Οι παράγοντες που επηρέασαν ελαφρώς θετικά τη ζήτηση των δανείων από ΜΧΕ – σύμφωνα με την Έρευνα Τραπεζικών Χορηγήσεων – είναι οι “πάγιες επενδύσεις”, τα “αποθέματα και κεφάλαια κίνησης”, οι “συγχωνεύσεις/εξαγορές και αναδιάρθρωση επιχειρήσεων”, καθώς και το “γενικό επίπεδο των επιτοκίων”. Ο μέσος όρος των απαντήσεων για τους παράγοντες αυτούς ήταν 3,25 για το δ’ τρίμηνο του 2024, όπου 3 = “συνέβαλαν στο να παραμείνει η ζήτηση κατά βάση αμετάβλητη” και 4 = “συνέβαλαν ως έναν βαθμό στην αύξηση της ζήτησης”. Η χρήση εναλλακτικών μέσων χρηματοδότησης, όπως η εσωτερική χρηματοδότηση και τα δάνεια από άλλες τράπεζες ή μη τραπεζικά ιδρύματα, δεν επηρέασαν τη ζήτηση δανείων από ΜΧΕ για το δ’ τρίμηνο του 2024. Επισημαίνεται ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το γ’ τρίμηνο του 2024 σημειώθηκε ήπια αύξηση στη ζήτηση δανείων από τις επιχειρήσεις, για πρώτη φορά από το γ’ τρίμηνο του 2022,²¹ η οποία παρέμεινε στα ίδια χαμηλά επίπεδα και το δ’ τρίμηνο του 2024, καθοδηγούμενη από τις μεγάλες επιχειρήσεις.²² Ωστόσο, μετά από δύο τρίμηνα ασθενούς ανάκαμψης, η ζήτηση των δανείων από επιχειρήσεις επανήλθε σε ελαφρώς αρνητικό επίπεδο για το α’ τρίμηνο του 2025 στη ζώνη του ευρώ.²³ Αντιθέτως, για το ίδιο διάστημα στην Ελλάδα, η ζήτηση δανείων από ΜΧΕ παραμένει ελαφρώς αυξημένη, με τους όρους χορήγησης των δανείων να γίνονται ως ένα βαθμό πιο χαλαροί.

Η έκδοση εταιρικών ομολόγων από ΜΧΕ αυξήθηκε (εκδόσεις συνολικής αξίας 2,13 δισεκ. ευρώ για το 2024), καθώς η βελτίωση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της Ελλάδος και των ελληνικών τραπεζών, σε συνδυασμό με τις προσδοκίες για μείωση των βασικών επιτοκίων, συνέβαλαν στη διαμόρφωση χαμηλότερου κόστους χρηματοδότησης.

Τον Ιανουάριο του 2025, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, δηλώνοντας αποφασισμένο να εξασφαλίσει τη σταθεροποίηση του πληθωρισμού κοντά στο στόχο του 2% σε διατηρήσιμη βάση, προχώρησε σε μειώσεις των επιτοκίων κατά 175 μονάδες βάσης από τον Ιούνιο του 2024 έως και τον Απρίλιο του 2025. Οι πρόσφατες μειώσεις των επιτοκίων πολιτικής έχουν συμβάλει στον περιορισμό του κόστους δανεισμού για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά στη ζώνη του ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, το κόστος δανεισμού των ΜΧΕ κατά το 2024 επηρεάστηκε και από τις προσδοκίες για τη μείωση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, το μέσο

¹⁹ Ο μέσος όρος απαντήσεων α’, β’, γ’ και δ’ τριμήνων 2024 διαμορφώθηκε σε 3,75, 3,5, 3 και 3 αντίστοιχα, έναντι 3 για το δ’ τρίμηνο του 2023. Επισημαίνεται ότι ο μέσος όρος των απαντήσεων των τραπεζών αντιστοιχεί σε μία κλίμακα από 1 έως 5, όπου: οι όροι χορήγησης δανείων 1=“έγιναν σε μεγάλο βαθμό πιο αυστηροί”, 2= “έγιναν ως έναν βαθμό πιο αυστηροί”, 3= “παρέμειναν κατά βάση αμετάβλητοι”, 4= “έγιναν ως έναν βαθμό πιο χαλαροί” και 5=“έγιναν σε μεγάλο βαθμό πιο χαλαροί”.

²⁰ Ο μέσος όρος απαντήσεων α’ τριμήνου ήταν 3,50, β’ τριμήνου ήταν 3, γ’ τριμήνου ήταν 3,25 και δ’ τριμήνου ήταν 3,75. Επισημαίνεται, ότι ο μέσος όρος των απαντήσεων των τραπεζών αντιστοιχεί σε μία κλίμακα από 1 έως 5, όπου: η ζήτηση δανείων 1=“μειώθηκε σε μεγάλο βαθμό”, 2= “μειώθηκε ως έναν βαθμό”, 3= “παρέμεινε κατά βάση αμετάβλητη”, 4= “αυξήθηκε ως έναν βαθμό” και 5= “αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό”.

²¹ [The euro area bank lending survey – Fourth quarter of 2024 \(ECB\)](#).

²² Οι τράπεζες στη Γερμανία, την Ισπανία και την Ιταλία ανέφεραν καθαρή αύξηση στη ζήτηση δανείων, ενώ οι τράπεζες στη Γαλλία ανέφεραν μείωση. Η καθαρή αύξηση της ζήτησης για δάνεια οφείλεται κυρίως στη μείωση των επιτοκίων, με περιορισμένη συνεισφορά από τις επενδύσεις σε πάγια κεφάλαια, αντισταθμίζοντας τη συνεχιζόμενη αδύναμη οικονομική κατάσταση.

²³ [The euro area bank lending survey - First quarter of 2025](#)

σταθμισμένο επιτόκιο νέων δανείων μειώθηκε κατά 108 μονάδες βάσης σε 4,9% το Δεκέμβριο του 2024, από 6% το Δεκέμβριο του 2023, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλό επίπεδο. Αντίστοιχα, την εν λόγω περίοδο το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο υφιστάμενων δανείων μειώθηκε κατά 118 μονάδες βάσης σε 5,2%, από 6,4% (βλ. Διάγραμμα II.8). Τα επιτόκια των ελληνικών τραπεζών, τόσο για τα υφιστάμενα δάνεια όσο και για τις νέες συμβάσεις δανείων προς ΜΧΕ, εξακολουθούν να είναι μεταξύ των υψηλότερων στη ζώνη του ευρώ, παρά την περαιτέρω υποχώρηση τους πρώτους μήνες του 2025 (το Μάρτιο του 2025 τα μέσα σταθμισμένα επιτόκια υφιστάμενων και νέων συμβάσεων δανείων προς ΜΧΕ διαμορφώθηκαν σε 4,8% και 4,3% αντίστοιχα).

Διάγραμμα II.8 Μέσο σταθμισμένο επιτόκιο νέων και υφιστάμενων δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις από τα εγχώρια ΝΧΙ (Δεκέμβριος 2010 – Μάρτιος 2025)

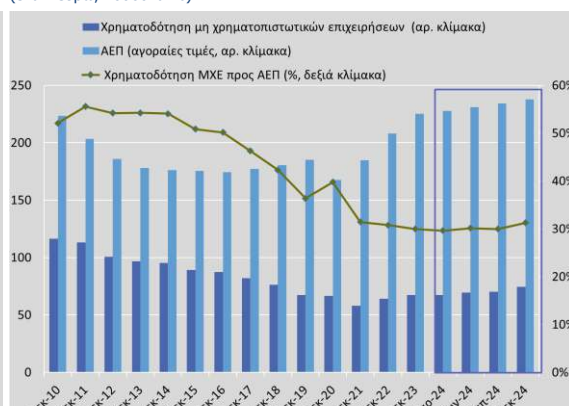
(ποσοστά %)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα II.9 Χρηματοδότηση μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων προς ΑΕΠ (Δεκέμβριος 2010 – Δεκέμβριος 2024)

(εκατ. ευρώ, ποσοστά %)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΛΣΤΑΤ.

Σημείωση: Τα μεγέθη του ΑΕΠ και της χρηματοδότησης εμφανίζονται σε ετησιοποιημένη βάση.

Ο λόγος χρηματοδότησης των ΜΧΕ ως προς το ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 31,3%, παρουσιάζοντας μικρή αύξηση το Δεκέμβριο του 2024 σε σχέση με το 2023 (29,9%, βλ. Διάγραμμα II.9).

Οι προκλήσεις για τις επιχειρήσεις σχετίζονται κυρίως με την αβεβαιότητα που προκαλείται από τη νέα δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ και τα αντίμετρα από βασικούς εμπορικούς εταίρους τους, εντείνοντας περαιτέρω την αβεβαιότητα για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας. Συγκεκριμένα, οι βασικές προκλήσεις αφορούν πιθανή διατάραξη στις διεθνείς εφοδιαστικές αλυσίδες, μείωση των εμπορικών ροών και των επενδύσεων, ενδεχόμενη αναζωπύρωση των πληθωριστικών πιέσεων και επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας.²⁴ Ο εν λόγω κίνδυνος έχει εξωγενή και διεθνή χαρακτηριστικά και αναμένεται να πλήξει άμεσα και εντονότερα τις επιχειρήσεις με εξαγωγική κυρίως δραστηριότητα.

Όσον αφορά την Ελλάδα, οι επιπτώσεις αναμένεται να είναι ηπιότερες συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, καθώς το ποσοστό των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΗΠΑ στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών είναι χαμηλό και η συμμετοχή της ελληνικής οικονομίας στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας είναι σχετικά περιορισμένη. Ενδεχόμενες επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία και τις επιχειρήσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στο βαθμό που η επιβράδυνση του διεθνούς εμπορίου επηρεάσει βασικές ευρωπαϊκές αγορές και μειωθεί η ζήτηση για ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες, πλήττοντας τις εξαγωγές. Επιπλέον, η γενικότερη αβεβαιότητα στις αγορές μπορεί να

²⁴ Το ΔΝΤ πρόσφατα [αναθεώρησε](#) επί τα χείρω τις εκτιμήσεις του για τον παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης κατά 0,5% για το 2025.

περιορίσει τις ξένες άμεσες επενδύσεις, επηρεάζοντας αρνητικά τη δυναμική ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

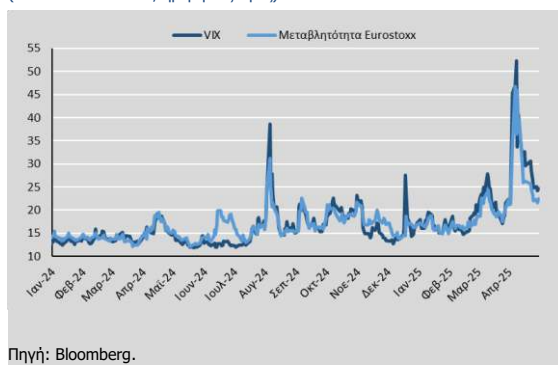
Ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των επιχειρήσεων και την αντιμετώπιση ενδεχόμενων αναταράξεων της αγοράς κρίνεται η επιτάχυνση της απορρόφησης των πόρων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η υλοποίηση των προβλεπόμενων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων αναμένεται να συμβάλει στη μείωση του επενδυτικού κενού, στην ενίσχυση του δυναμικού προϊόντος και της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και συνολικά στη βελτίωση της ανθεκτικότητας της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ρευστότητα των επιχειρήσεων αναμένεται να συνεχίσει να υποστηρίζεται στο εγγύς μέλλον τόσο από την προσφορά χρηματοδοτικών πόρων μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας όσο και από υφιστάμενες και νέες πρωτοβουλίες που αναμένονται στο πλαίσιο των σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων (π.χ. η δημιουργία νέων προγραμμάτων με σκοπό την παροχή συγχρηματοδοτούμενων δανείων, εγγυήσεων, μικροπιστώσεων και συνεπενδύσεων στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΠΑ 2021-27, η δημιουργία νέου Ταμείου εγγυήσεων δανείων προς μεγάλες επιχειρήσεις κ.ά.).

5. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΓΧΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Οι χρηματιστηριακές αγορές παρουσίασαν έντονη μεταβλητότητα το δ' τρίμηνο του 2024 και τους πρώτους μήνες του 2025. Αρχικά, η έντονη ανοδική πορεία που ξεκίνησε από το Νοέμβριο του 2024 μετά την ανακοίνωση του εκλογικού αποτελέσματος στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ), είχε ως αποτέλεσμα να διαμορφωθούν θετικές συνθήκες στις αμερικανικές αγορές, συμπαρασύροντας ανοδικά το σύνολο των χρηματιστηριακών δεικτών παγκοσμίως. Ωστόσο, η πορεία αυτή ανακόπηκε βίαια στις αρχές Απριλίου 2025, μετά την ανακοίνωση για την επιβολή εμπορικών δασμών στα εισαγόμενα προϊόντα. Η διαμόρφωση συνθηκών εμπορικού πολέμου με κλιμάκωση της αντιπαράθεσης μεταξύ των ΗΠΑ και των λοιπών, μέχρι πρότινος στενών, εμπορικών εταίρων με την επιβολή αντιμέτρων για τους εμπορικούς δασμούς των ΗΠΑ δημιούργησε συνθήκες αβεβαιότητας και απότομης ανατιμολόγησης των περιουσιακών στοιχείων στις διεθνείς αγορές επηρεάζοντας αρνητικά το επενδυτικό κλίμα. Ταυτόχρονα, η αναταραχή που προκλήθηκε στις αγορές ανέδειξε για άλλη μία φορά τον υψηλό βαθμό διασύνδεσης μεταξύ των αγορών χρήματος και κεφαλαίων παγκοσμίως και την ταχύτητα μετάδοσης των διαταραχών (βλ. Διάγραμμα II.10).

Διάγραμμα II.10 Μεταβλητότητα χρηματιστηριακών αγορών σε Ευρώπη και ΗΠΑ

(1.1.2024-30.4.2025, ημερήσιες τιμές)

Στο πλαίσιο αυτό, ο χρυσός αναδείχθηκε ως το κύριο επενδυτικό καταφύγιο, σημειώνοντας αξιoσημείωτη άνοδο της τάξης του 25,3% το 2025 καταγράφοντας διαδοχικά νέα ιστορικά υψηλά κατά τη διάρκεια του Απριλίου. Εντούτοις, χρήζει αναφοράς ότι τόσο το δολάριο όσο και τα ομόλογα των ΗΠΑ, τα οποία αποτελούσαν κατά το παρελθόν παραδοσιακά ασφαλή καταφύγια, παρουσίασαν τάσεις ταυτόχρονης υποτίμησης.²⁵

Η ανακοίνωση της κυβέρνησης των ΗΠΑ για τρίμηνη αναστολή στην εφαρμογή των εξαγγελθέντων δασμών προς τις περισσότερες χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των χωρών της ΕΕ, αλλά και η προσωρινή εξαίρεση των τεχνολογικών προϊόντων που προέρχονται από τη Κίνα από την επιβολή εμπορικών δασμών, συνέβαλαν μερικώς στη σταθεροποίηση των αγορών. Ωστόσο, ο κίνδυνος απότομης εκ νέου ανατιμολόγησης στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων, ενδεχομένως μετά το πέρας της τρίμηνης αναστολής εφαρμογής των μέτρων από τις ΗΠΑ, παραμένει σε εξαιρετικά υψηλό επίπεδο, εντείνοντας την αβεβαιότητα και επιδρώντας αρνητικά στις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο.²⁶

Όσον αφορά την Ελλάδα, ο Γενικός Δείκτης τιμών του Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΓΔΧΑ) ενισχύθηκε κατά 13,65% το 2024 και κατά 15,6% την περίοδο Ιανουαρίου – Απριλίου 2025, ση-

²⁵ Επισημαίνεται ότι σε περιόδους κρίσης κατά το παρελθόν, η φυγή από τους μετοχικούς τίτλους συνοδεύονταν από μία ταυτόχρονη στροφή των επενδυτών σε τοποθετήσεις σε αμερικανικά ομόλογα και δολάριο ΗΠΑ, με αντίστοιχη ανατίμησή του. Ωστόσο, η πάγια αυτή πρακτική στη παρούσα αναταραχή δεν επιβεβαιώθηκε. Συγκεκριμένα, το δολάριο από τις αρχές του έτους μέχρι τις 30.4.2025 υποτιμήθηκε κατά 8,6% έναντι του ευρώ και ειδικότερα κατά 4,5% το διάστημα 31.3.2025-30.4.2025, ενώ η απόδοση του τίτλου αναφοράς της δεκαετίας τον Απρίλιο του 2025 αρχικά αυξήθηκε ενώ προς τα τέλη του μήνα μειώθηκε, με μηνιαία μεταβολή -4 μονάδες βάσης.

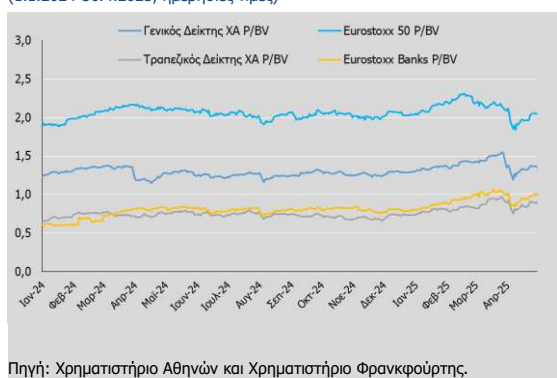
²⁶ Το ΔΝΤ πρόσφατα αναθεώρησε επί τω χείρω τις εκτιμήσεις του για τον παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης κατά 0,5% για το 2025.

μειώνοντας νέο υψηλό δεκαπέντε ετών στις 26 Μαρτίου του 2025 (1.749,9 μονάδες). Οι παράγοντες που επέδρασαν θετικά είναι το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον, οι αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης της Ελλάδας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης,²⁷ λόγω της ταχείας μείωσης του δημόσιου χρέους (κατά περίπου 10 ποσοστιαίες μονάδες ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2024) και της αύξησης των φορολογικών εσόδων, αλλά και η βελτίωση των θεμελιωδών μεγεθών του τραπεζικού τομέα.

Η διαφορά των αποτιμήσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών και των ελληνικών μετοχών μειώθηκε το διάστημα Οκτωβρίου 2024 - Απριλίου 2025, καθώς ο ΓΔΧΑ παρουσίασε μεγαλύτερη άνοδο σε σύγκριση με το δείκτη Euro Stoxx 50²⁸ (17% έναντι 3,2%, αντίστοιχα). Ο δείκτης της χρηματιστηριακής αξίας σε σχέση με τη λογιστική αξία (Price to Book Value – P/BV) των ευρωπαϊκών μετοχικών τίτλων κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024-Απριλίου 2025 υποχώρησε οριακά σε 2,05 από 2,06, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης του ΓΔΧΑ αυξήθηκε σε 1,36 από 1,30. Επισημαίνεται ότι ο ευρωπαϊκός μέσος P/BV των τραπεζών ανήλθε σε 0,99 το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και συνεχίζει να είναι υψηλότερος από τον αντίστοιχο ελληνικό (0,88 - βλ. Διάγραμμα II.11).

Διάγραμμα II.11 Χρηματιστηριακοί δείκτες

(1.1.2024-30.4.2025, ημερήσιες τιμές)

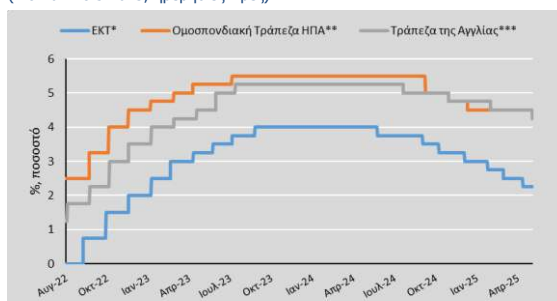
Πηγή: Χρηματιστήριο Αθηνών και Χρηματιστήριο Φρανκφούρτης.

Η σταδιακή μείωση των επιτοκίων από την ΕΚΤ, την Τράπεζα της Αγγλίας και την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed), η οποία ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2024, συνεχίστηκε κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2024 και τους πρώτους μήνες του 2025, αν και με διαφοροποιήσεις.

Συγκεκριμένα, η ΕΚΤ μείωσε το επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων κατά 175 μονάδες βάσης, στο 2,25%, από τον Ιούνιο του 2024 έως τον Απρίλιο του 2025, λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση των πληθωριστικών πιέσεων. Αντίστοιχα, η Τράπεζα της Αγγλίας, μείωσε το βασικό επιτόκιο από 5,25% στο 4,25% το Μάιο του 2025, εν μέσω ανησυχιών για την υποτονική ανάπτυξη

Διάγραμμα II.12 Βασικά επιτόκια κεντρικών τραπεζών

(1.8.2022-8.5.2025, ημερήσιες τιμές)

* Επιτόκιο πάγιας διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων.

** Βασικό επιτόκιο (άνω όριο)

*** Βασικό επιτόκιο

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ομοσπονδιακή Τράπεζα ΗΠΑ, Τράπεζα της Αγγλίας.

²⁷ S&P, 18.4.2025: BBB, σταθερή προοπτική, από BBB-, θετική προοπτική.

Moody's, 14.3.2025: Baa3, σταθερή προοπτική, από Ba1, θετική προοπτική.

DBRS Morningstar, 7.3.2025: BBB, σταθερή προοπτική, από BBB (low), θετική προοπτική.

Scope Ratings, 6.12.2024: BBB, σταθερή προοπτική, από BBB-, θετική προοπτική.

²⁸ Ο Euro Stoxx 50 είναι ο χρηματιστηριακός δείκτης μετοχών της ευρωζώνης που σχεδιάστηκε από την Stoxx, έναν πάροχο δεικτών που ανήκει στον Όμιλο Deutsche Börse. Ο δείκτης αποτελείται από 50 μετοχές εταιριών, οι οποίες θεωρούνται ηγέτες στους αντίστοιχους τομείς τους και ανήκουν στην κατηγορία της υψηλής κεφαλαιοποίησης σε 11 χώρες της ευρωζώνης.

της βρετανικής οικονομίας. Εντούτοις, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ενώ μείωσε το βασικό επιτόκιο κατά 100 μονάδες βάσης το 2024, διαμορφώνοντας το σε 4,25%-4,5%,²⁹ δεν προέβη σε νέα μείωση μέχρι το Μάιο του 2025 (βλ. Διάγραμμα Π.12).

Οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων των χωρών της ζώνης του ευρώ κατά το χρονικό διάστημα Οκτωβρίου 2024-Απριλίου 2025 παρουσίασαν άνοδο, εν μέσω σημαντικών εξελίξεων για τη δημοσιονομική κατάσταση των κρατών-μελών (π.χ. άρση του ορίου χρέους στη Γερμανία, προοπτική αύξησης αμυντικών δαπανών κ.λπ.) και της αυξημένης αβεβαιότητας στο διεθνές μακροοικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον.

Ανάλογη πορεία ακολούθησαν και οι αποδόσεις των τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες παρουσίασαν αύξηση κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024-Απριλίου 2025, ενώ η διαφορά της απόδοσης (spread) του δεκαετούς ομολόγου του Ελληνικού Δημοσίου έναντι του αντίστοιχου γερμανικού (Bund) μειώθηκε από 98 μ.β. στις αρχές Οκτωβρίου 2024 σε 84 μ.β. στις 30 Απριλίου 2025 (βλ. Διάγραμμα Π.13).

Η απόδοση των κρατικών ομολόγων δεκαετούς διάρκειας σε σχέση με το λόγο χρέους προς ΑΕΠ διαμορφώθηκε στην Ελλάδα χαμηλότερα της αντίστοιχης της Ιταλίας, της Λιθουανίας και της Σλοβακίας. Η εκτίμηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για μεγάλη αποκλιμάκωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ κατά τα επόμενα 5 έτη σε 125% οδηγεί στη διαμόρφωση επιπέδων απόδοσης για το ελληνικό 10ετές ομόλογο σε χαμηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο ομόλογο της Ιταλίας, για την οποία εκτιμάται ότι το χρέος προς το ΑΕΠ θα ανέλθει σε 137,7%³⁰ (βλ. Διάγραμμα Π.14).

Οι αποδόσεις των ομολόγων των ελληνικών τραπεζών υποχώρησαν κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024-Απριλίου 2025, λόγω της βελτίωσης των θεμελιωδών μεγεθών τους (βλ. Διαγράμματα Π.15 και Π.16). Οι πιστοληπτικές αναβαθμίσεις, σε συνδυασμό με την έγκαιρη επίτευξη του στόχου για την κάλυψη των εποπτικών υποχρεώσεων των ελάχιστων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (Minimum Requirement for own funds and Eligible

Διάγραμμα Π.13 Αποδόσεις ελληνικών και γερμανικών ομολόγων 10ετούς διάρκειας

(1.1.2024-30.4.2025, ημερήσιες τιμές, ποσοστά %)

Πηγή: Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους.

Διάγραμμα Π.14 Χρέος προς ΑΕΠ και αποδόσεις κρατικών ομολόγων 10ετούς διάρκειας

(30.4.2025, ποσοστά %)

* Βάσει εκτιμήσεων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ).

Πηγή: Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, ΔΝΤ.

²⁹ Επισημαίνεται ότι το υψηλό του βασικού επιτοκίου είχε διαμορφωθεί τον Ιούλιο του 2023 και με τη μείωση αυτή των 100μ.β. επέστρεψε στο επίπεδο όπου βρισκόταν τον Δεκέμβριο του 2022.

³⁰ Πηγή: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Liabilities – MREL), προσέδωσαν νέα δυναμική στην περαιτέρω προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων.³¹ Στο πλαίσιο αυτό, την περίοδο Οκτωβρίου 2024 – Απριλίου 2025, οι ελληνικές τράπεζες προχώρησαν στην άντληση συνολικά 1,65 δισεκ. ευρώ από εκδόσεις ομολόγων τόσο χαμηλής όσο και υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, με μέσο επιτόκιο έκδοσης 4,25% (για Tier II ομόλογα) και 3,38% (για senior ομόλογα) αντίστοιχα.

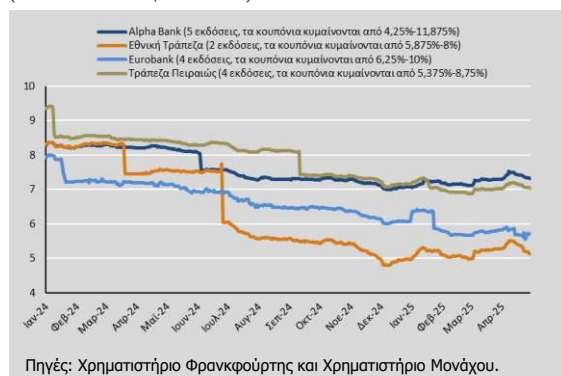
Διάγραμμα II.15 Πορεία αποδόσεων ομολόγων υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ελληνικών τραπεζών

(1.1.2024-30.4.2025, ποσοστά %)

Διάγραμμα II.16 Πορεία αποδόσεων ομολόγων χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ελληνικών τραπεζών

(1.1.2024-30.4.2025, ποσοστά %)

³¹ Σύμφωνα με τις βέλτιστες κοινές πρακτικές των επενδυτικών κεφαλαίων (π.χ. αμοιβαία κεφάλαια, λοιποί θεσμικοί επενδυτές, κ.λπ.) για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε κάποιο χρηματοοικονομικό μέσο απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η απονομή επενδυτικής βαθμίδας στον εκδότη του μέσου από δύο τουλάχιστον διεθνώς αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης.

III. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζικών ομίλων διαμορφώθηκε σε 345,0 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, αυξημένο κατά 8,6% (ή κατά 27,3 δισεκ. ευρώ) σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2023 (βλ. Πίνακα III.1). Η αύξηση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην επέκταση των δραστηριοτήτων των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό μέσω εξαγορών.³²

Πίνακας III.1 Διάρθρωση του ενεργητικού και του παθητικού των ελληνικών εμπορικών τραπεζικών ομίλων

(ποσά σε εκατ. ευρώ)

	2023		2024		Μεταβολή
Ενεργητικό	%		%		
Ταμείο και διαθέσιμα στην κεντρική τράπεζα	36.973	11,6	34.340	10,0	-2.633
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	7.853	2,5	9.674	2,8	1.821
Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες (μετά από προβλέψεις)	157.675	49,6	176.501	51,2	18.826
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.874	1,2	3.591	1,0	-283
Χρεόγραφα	64.979	20,5	80.150	23,2	15.171
Συμμετοχές, ενσώματες και ασώματες ακινητοποιήσεις	11.038	3,5	11.957	3,5	919
Στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση	7.554	2,4	3.037	0,9	-4.516
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	27.752	8,7	25.699	7,5	-2.053
Σύνολο	317.698	100,0	344.950	100,0	27.252
Παθητικό	2023		2024		Μεταβολή
	%		%		
Καταθέσεις πελατών	233.737	73,6	263.186	76,3	29.449
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	22.769	7,2	13.601	3,9	-9.168
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	4.195	1,3	3.585	1,0	-610
Εκδοθείσες ομολογίες και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	13.013	4,1	18.581	5,4	5.568
Στοιχεία παθητικού διαθέσιμα προς πώληση	4.810	1,5	1.186	0,3	-3.624
Λοιπές υποχρεώσεις	11.508	3,6	12.665	3,7	1.157
Ίδια κεφάλαια	31.862	10,0	35.731	10,4	3.870
Σύνολο	317.698	100,0	344.950	100,0	27.252

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Αναλυτικότερα, οι μεταβολές στο ύψος και στη διάρθρωση του ενεργητικού οφείλονται κυρίως:

α) Στην αύξηση των υπολοίπων των δανείων μετά από προβλέψεις κατά 18,8 δισεκ. ευρώ, καθώς αφενός οι εκταμιεύσεις δανείων υπερέβησαν τη μείωση των υπολοίπων εξαιτίας των αποπληρωμών και των συναλλαγών πώλησης ΜΕΔ και αφετέρου ενσωματώθηκαν στα ενοποιημένα μεγέθη τα δάνεια της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο. Κατά συνέπεια, το ποσοστό συμμετοχής των δανείων στο σύνολο του ενεργητικού αυξήθηκε (Δεκέμβριος 2024: 51,2%, Δεκέμβριος 2023: 49,6%, βλ. Διάγραμμα III.1 και Πίνακα III.1).

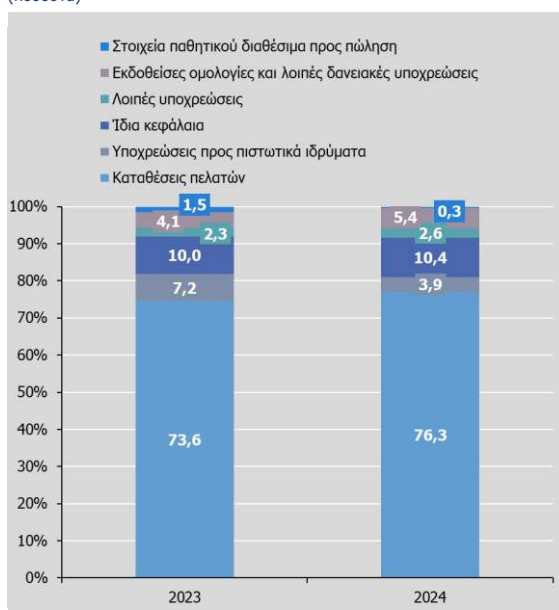
β) Στην αύξηση των χρεογράφων κατά 15,2 δισεκ. ευρώ, κυρίως από την αύξηση των θέσεων σε ομόλογα λοιπών κρατών και εταιρικά ομόλογα, καθώς και στην ενσωμάτωση των ενοποιημένων μεγεθών της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο, με αποτέλεσμα να αυξηθεί και το ποσοστό συμμετοχής των χρεογράφων στο σύνολο του ενεργητικού (Δεκέμβριος 2024: 23,2%, Δεκέμβριος 2023: 20,5%).

³² Αφορά κυρίως την εξαγορά από την Eurobank της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο (βλ. Ενότητα III.2.4 Κίνδυνοι από διεθνείς δραστηριότητες).

δ) Στη μείωση των ταμειακών διαθεσίμων, κυρίως αυτών που είναι κατατεθειμένα στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά 2,6 δισεκ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της αποπληρωμής χρηματοδότησης που είχε ληφθεί από το Ευρωσύστημα μέσω των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (Targeted Longer-Term Refinancing Operations – TLTRO III). Κατά συνέπεια, μειώθηκε το ποσοστό συμμετοχής των ταμειακών διαθεσίμων στο σύνολο του ενεργητικού (Δεκέμβριος 2024: 10%, Δεκέμβριος 2023: 11,6%).

Διάγραμμα III.2 Διάρθρωση του παθητικού των ελληνικών τραπεζικών ομίλων

(ποσοστά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

γ) Στην αύξηση κατά 5,6 δισεκ. ευρώ των ομολογιών και λοιπών δανειακών υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το μερίδιό τους στο σύνολο του παθητικού (Δεκέμβριος 2024: 5,4%, Δεκέμβριος 2023: 4,1%). Οι τράπεζες προχώρησαν σε έκδοση μίας σειράς από ομολογίες, στην προσπάθειά τους να εκπληρώσουν τις εποπτικές απαιτήσεις σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις

Έκθεση
Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
Μάιος 2025

ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (minimum requirement for own funds and eligible liabilities – MREL).

δ) Στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζικών ομίλων κατά 3,9 δισεκ. ευρώ, κυρίως λόγω της αύξησης των αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον. Αυτό οδήγησε σε αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των ιδίων κεφαλαίων στο σύνολο του παθητικού (Δεκέμβριος 2024: 10,4%, Δεκέμβριος 2023: 10%).

ε) Στη μείωση κατά 3,6 δισεκ. ευρώ στα στοιχεία παθητικού διαθέσιμα προς πώληση, λόγω της πώλησης της θυγατρικής της Alpha Bank στη Ρουμανία. Κατά συνέπεια, το ποσοστό συμμετοχής των διαθέσιμων προς πώληση στοιχείων του παθητικού ανήλθε σε 0,3%.

2. ΚΙΝΔΥΝΟΙ

2.1 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Εξέλιξη βασικών μεγεθών

Το 2024 η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων βελτιώθηκε αισθητά. Στο τέλος του 2024 το συνολικό απόθεμα των ΜΕΔ διαμορφώθηκε σε 6 δισεκ. ευρώ, μειωμένο κατά 39,8% ή 3,9 δισεκ. ευρώ σε σχέση με το τέλος του 2023 (9,9 δισεκ. ευρώ) με στοιχεία σε ατομική βάση, εντός ισολογισμού³⁴ (βλ. Πίνακα ΙΙΙ.2). Σημειώνεται ότι η συνολική μείωση των ΜΕΔ σε σχέση με το υψηλότερο επίπεδό τους, που καταγράφηκε το Μάρτιο του 2016, έφθασε το 94,4% ή 101,2 δισεκ. ευρώ.

Πίνακας ΙΙΙ.2 Βασικά μεγέθη - Συνολικό χαρτοφυλάκιο		
(εκατ. ευρώ, στοιχεία εντός ισολογισμού)	2023	2024
Ανάλυση ΜΕΔ		
Σύνολο δανείων	149.595	158.797
Εξυπηρετούμενα δάνεια	139.641	152.808
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	9.954	5.988
Αβέβαιης είσπραξης	3.245	2.015
Σε καθυστέρηση > 90 ημέρες	2.535	2.395
91-180 ημέρες	410	310
181-360 ημέρες	388	324
>1 έτος	1.737	1.761
Καταγγελμένες απαιτήσεις	4.173	1.579
Ανάλυση δανείων υπό ρύθμιση		
Ρυθμισμένα δάνεια	8.537	5.459
Ρυθμισμένα εξυπηρετούμενα δάνεια	5.010	3.405
Ρυθμισμένα μη εξυπηρετούμενα δάνεια	3.527	2.055
Ανάλυση συσσωρευμένων προβλέψεων και εξασφαλίσεων		
Συσσωρευμένες προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενα δάνεια	4.560	2.435
Σύνολο εξασφαλίσεων	95.595	99.288
Εξασφαλίσεις σε εξυπηρετούμενα δάνεια	89.559	95.233
Εξασφαλίσεις σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια	6.036	4.056
Αβέβαιης είσπραξης	2.302	1.392
Σε καθυστέρηση > 90 ημερών	1.422	1.546
Καταγγελμένες απαιτήσεις	2.311	1.117
Εξασφαλίσεις σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια υπό ρύθμιση	2.486	1.398

³⁴ Σε ενοποιημένη βάση, το απόθεμα των ΜΕΔ διαμορφώθηκε στα 6,5 δισεκ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 35,9% ή 3,7 δισεκ. ευρώ, από 10,2 δισεκ. ευρώ το 2023.

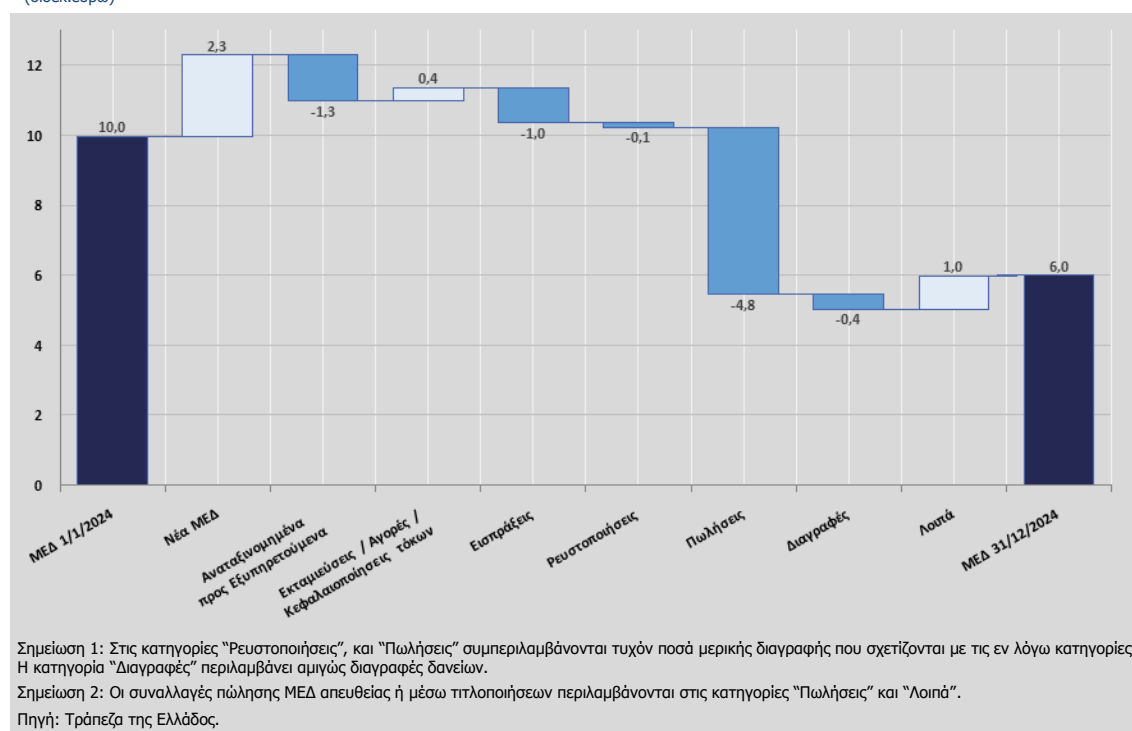
Ανάλυση ροών μη εξυπηρετούμενων δανείων και διαγραφών	Δεκ-23	Δεκ-24
Ροές μη εξυπηρετούμενων δανείων περιόδου	815	1.025
Ροές προς εξυπηρετούμενα δάνεια περιόδου	-1.827	-1.314
Ροές από εξυπηρετούμενα δάνεια περιόδου	2.642	2.339
Διαγραφές περιόδου	1.041	419
εκ των οποίων διαγραφές καταγγελλμένων απαιτήσεων	759	304

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Η βελτίωση των ΜΕΔ το 2024 οφείλεται κυρίως στην διενέργεια συναλλαγών τιτλοποίησης ΜΕΔ (χαρτοφυλάκια ύψους 3,7 δισεκ. ευρώ της Τράπεζας Αττικής και της Παγκρήτιας Τράπεζας μετά τη συγχώνευσή τους) στο πλαίσιο του προγράμματος κρατικών εγγυήσεων “Ηρακλής” (Hellenic Asset Protection Scheme – HAPS III)³⁵, και δευτερευόντως σε πωλήσεις δανείων από τις σημαντικές τράπεζες³⁶ (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.3).

Διάγραμμα ΙΙΙ.3 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων το 2024

(δισεκ.ευρώ)

Εντούτοις, επισημαίνεται ότι η καθαρή εισροή νέων ΜΕΔ το 2024 (το άθροισμα των «νέων ΜΕΔ» και των «εκταμιεύσεων» μείον τα «αναταξινομημένα προς εξυπηρετούμενα» (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.3) είναι θετική, παρά την αξιόλογη αναταξινόμηση ΜΕΔ ως εξυπηρετούμενων. Ταυτόχρονα, η μείωση των ΜΕΔ από ρευστοποιήσεις καλυμμάτων παρέμειναν αμελητέες.

³⁵ Επισημαίνεται ότι με στοιχεία Δεκεμβρίου 2024 το συνολικό απόθεμα ΜΕΔ που είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα «Ηρακλής» ανέρχεται σε 40,7 δισεκ. ευρώ (από 42,8 δισεκ. το Δεκέμβριο του 2023), ενώ το ύψος των χορηγηθεισών εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο ανέρχεται πλέον σε 15,7 δισεκ. ευρώ από 19,2 δισεκ ευρώ κατά την έναρξη του προγράμματος. Η μείωση στις χορηγηθείσες εγγυήσεις οφείλεται στη σταδιακή αποπληρωμή των τιτλοποιήσεων.

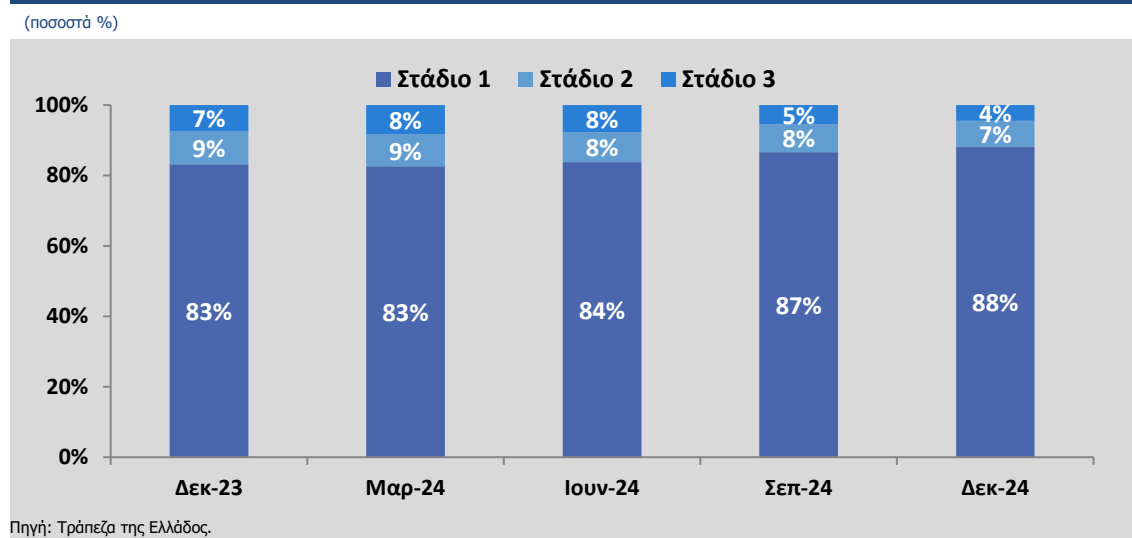
³⁶ Σημειώνεται ότι στις πωλήσεις χαρτοφυλακίων έχουν συμπεριληφθεί και τα χαρτοφυλάκια που έχουν μεταφερθεί στο χαρτοφυλάκιο «διαθέσιμων προς πώληση» (Held For Sale).

Το υπόλοιπο των δανείων (εξυπηρετούμενων και μη εξυπηρετούμενων) σε ατομική βάση ανήλθε σε 158,8 δισεκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 6,2%, προερχόμενη κυρίως από το χαρτοφυλάκιο των δανείων προς μεγάλες επιχειρήσεις (15,1%) και των ναυτιλιακών δανείων (16,2%).

Ο λόγος των ΜΕΔ προς το σύνολο των δανείων το Δεκέμβριο του 2024 διαμορφώθηκε σε 3,8%, έναντι 6,7% το 2023, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην μείωση των ΜΕΔ και σε μικρότερο βαθμό στην πιστωτική επέκταση. Το ποσοστό αυτό είναι το χαμηλότερο από την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ και έχει συγκλίνει σημαντικά με το μέσο όρο στην Τραπεζική Ένωση (Δεκέμβριος 2024: 2,3%³⁷). Επιπλέον, στις λιγότερο σημαντικές τράπεζες ο δείκτης των ΜΕΔ ως προς το σύνολο των δανείων παρουσιάζει σημαντική αποκλιμάκωση και διαμορφώθηκε σε 6,1% το Δεκέμβριο του 2024 (από 37,6% το Δεκέμβριο του 2023), κυρίως λόγω της προαναφερθείσας συναλλαγής τιτλοποίησης ΜΕΔ.

Η ποιότητα του χαρτοφυλακίου αντανακλάται στην κατανομή του συνολικού αποθέματος δανείων ανά στάδιο ανάλογα με το επίπεδο πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 (ΔΠΧΑ 9), όπου κατά το 2024 σε σύγκριση με το 2023 παρατηρήθηκε σημαντική μείωση των δανείων με το μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο (στάδιο 3), λόγω της μείωσης των ΜΕΔ, αλλά και αύξηση των δανείων με το μικρότερο πιστωτικό κίνδυνο (στάδιο 1), λόγω της πιστωτικής επέκτασης (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.4).

Διάγραμμα ΙΙΙ.4 Κατανομή συνολικού αποθέματος δανείων ανά στάδιο κατά ΔΠΧΑ 9

³⁷ Πηγή: [Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός \(Single Supervisory Mechanism – SSM\)](#)

Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης των ΜΕΔ

Σχετικά με τους δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης της διαχείρισης των ΜΕΔ για το τέλος του 2024, παρατηρούνται τα εξής (βλ. Πίνακα ΙΙΙ.3):

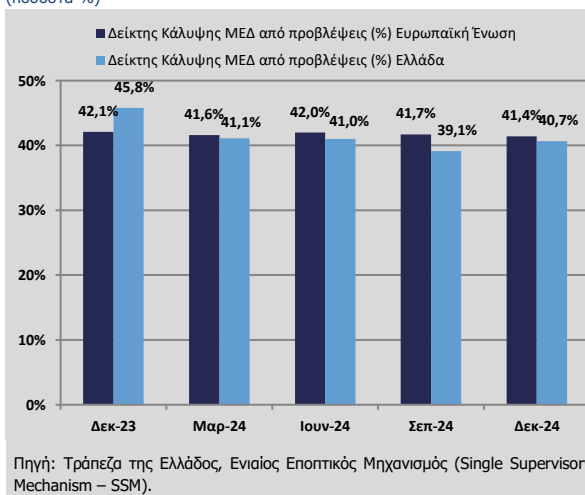
Πίνακας ΙΙΙ.3 Συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων - Βασικοί δείκτες		
(ποσοστό %, στοιχεία εντός ισολογισμού)	Δεκ-23	Δεκ-24
Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου (%)		
Συνολικός δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ)	6,7	3,8
Συνολικός δείκτης δανείων σε καθυστέρηση > 90 ημερών	4,5	2,5
Δείκτες διάρθρωσης καθυστερήσεων ως προς σύνολο ΜΕΔ (%)		
Αβέβαιες εισπραξής	32,6	33,6
Ανοίγματα σε καθυστέρηση > 90 ημερών	25,5	40,0
91-180 ημέρες	4,1	5,2
181-360 ημέρες	3,9	5,4
>1 έτους	17,4	29,4
Καταγγελλόμενες απαιτήσεις	41,9	26,4
Δείκτες ρυθμίσεων ως προς σύνολο ανοιγμάτων (%)		
Δάνεια υπό ρύθμιση	5,7	3,4
Εξυπηρετούμενα δάνεια υπό ρύθμιση	3,3	2,1
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια υπό ρύθμιση	2,4	1,3
Δείκτες κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων και διαγραφών (%)		
Συνολικός δείκτης κάλυψης ΜΕΔ από προβλέψεις	45,8	40,7
Συνολικός δείκτης διαγραφών έτους ως προς σύνολο δανείων	0,7	0,3
Συνολικός δείκτης διαγραφών έτους ως προς ΜΕΔ	10,5	7,0
Συνολικός δείκτης κάλυψης ΜΕΔ από εξασφαλίσεις	60,6	67,7
Δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων υπό ρύθμιση από εξασφαλίσεις	70,5	68,0
Δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων από προβλέψεις και εξασφαλίσεις	106,4	108,4
Τριμηνιαίος δείκτης αθέτησης και ρυθμός αποκατάστασης (%)		
Δείκτης αθέτησης	Δ' Τριμ-23	Δ' Τριμ-24
Δείκτης αθέτησης	0,4	0,4
Ρυθμός αποκατάστασης της τακτικής εξυπηρέτησης δανείων	5,8	3,9
Κόστος πιστωτικού κινδύνου		
Προβλέψεις δανείων ως προς δάνεια μετά από προβλέψεις	1,1	0,7
Προβλέψεις δανείων ως προς ενεργητικό	0,5	0,4

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

- Ο δείκτης κάλυψης των ΜΕΔ από συσσωρευμένες προβλέψεις διαμορφώθηκε το Δεκέμβριο του 2024 σε 41%, από 46% το Δεκέμβριο του 2023. Ειδικότερα, οι συσσωρευμένες προβλέψεις το Δεκέμβριο του 2024 για την κάλυψη των ΜΕΔ ανέρχονταν σε 2,4 δισεκ. ευρώ, έναντι 4,6 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στις συναλλαγές πώλησης ΜΕΔ (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μεταφέρθηκαν στο χαρτοφυλάκιο ενεργητικού στοιχείων προς πώληση) που πραγματοποιήθηκαν εντός του 2024. Επισημαίνεται ότι στο τέλος του 2024 το επίπεδο του δείκτη

Διάγραμμα ΙΙΙ.5 Δείκτης κάλυψης ΜΕΔ από συσσωρευμένες προβλέψεις

(ποσοστά %)

κάλυψης των ΜΕΔ από προβλέψεις στην Ελλάδα υπολείπεται ελαφρώς του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.5), γεγονός που οφείλεται τόσο στη μείωση του παρονομαστή (ΜΕΔ), όσο και στην ταυτόχρονη μείωση του αριθμητή (συσσωρευμένες προβλέψεις).

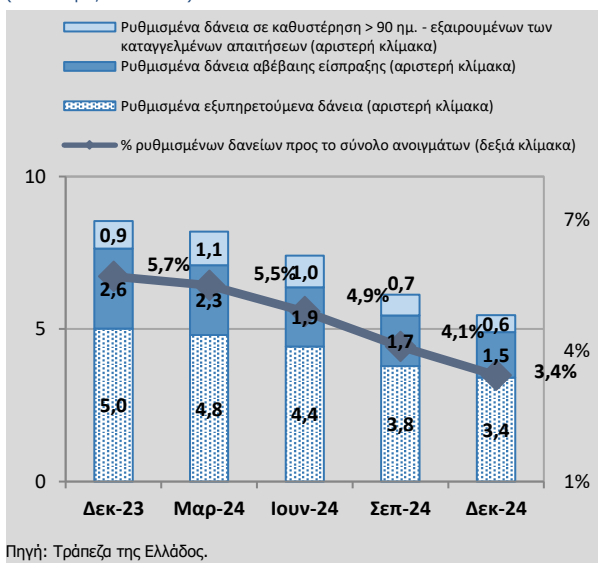
- Ο δείκτης κάλυψης των ΜΕΔ από εξασφαλίσεις το Δεκέμβριο του 2024 ανήλθε σε 67,7%, αυξημένος σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 (60,6%), ενώ ο δείκτης κάλυψης ρυθμισμένων ΜΕΔ από εξασφαλίσεις ανήλθε σε 68% έναντι 70,5% στο τέλος του 2023.
- Το σύνολο των ρυθμισμένων δανείων (forborne)³⁸ το Δεκέμβριο του 2024 υποχώρησε στα 5,5 δισεκ. ευρώ, από 8,5 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023, αντιπροσωπεύοντας το 3,4% του συνόλου των δανείων (από 5,7% το 2023) (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.6). Η μείωση των ρυθμισμένων δανείων οφείλεται κυρίως στις συναλλαγές πώλησης ΜΕΔ που πραγματοποιήθηκαν το 2024.

Επισημαίνεται ότι το 10,3% των ήδη ρυθμισμένων δανείων εμφανίζει καθυστέρηση άνω των 90 ημερών, ποσοστό οριακά μειωμένο σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 (10,6%).

Από τη μείωση του αποθέματος των ΜΕΔ που καταγράφηκε σε όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια το 2024, η σημαντικότερη σημειώθηκε στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο (-46,6%, ήτοι 3,16 δισεκ. ευρώ σε απόλυτα νούμερα) και συγκεκριμένα στα δάνεια ελεύθερων επαγγελματιών και πολύ μικρών επιχειρήσεων (-63,3%), ενώ άξια αναφοράς είναι και η μείωση στα ναυτιλιακά δάνεια (-46,1%) και στα δάνεια προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (-41,3%) (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.7).

Διάγραμμα ΙΙΙ.6 Εξέλιξη των ρυθμισμένων δανείων (forborne) ανά κατηγορία και του λόγου του συνόλου των ρυθμισμένων δανείων προς το σύνολο των δανείων

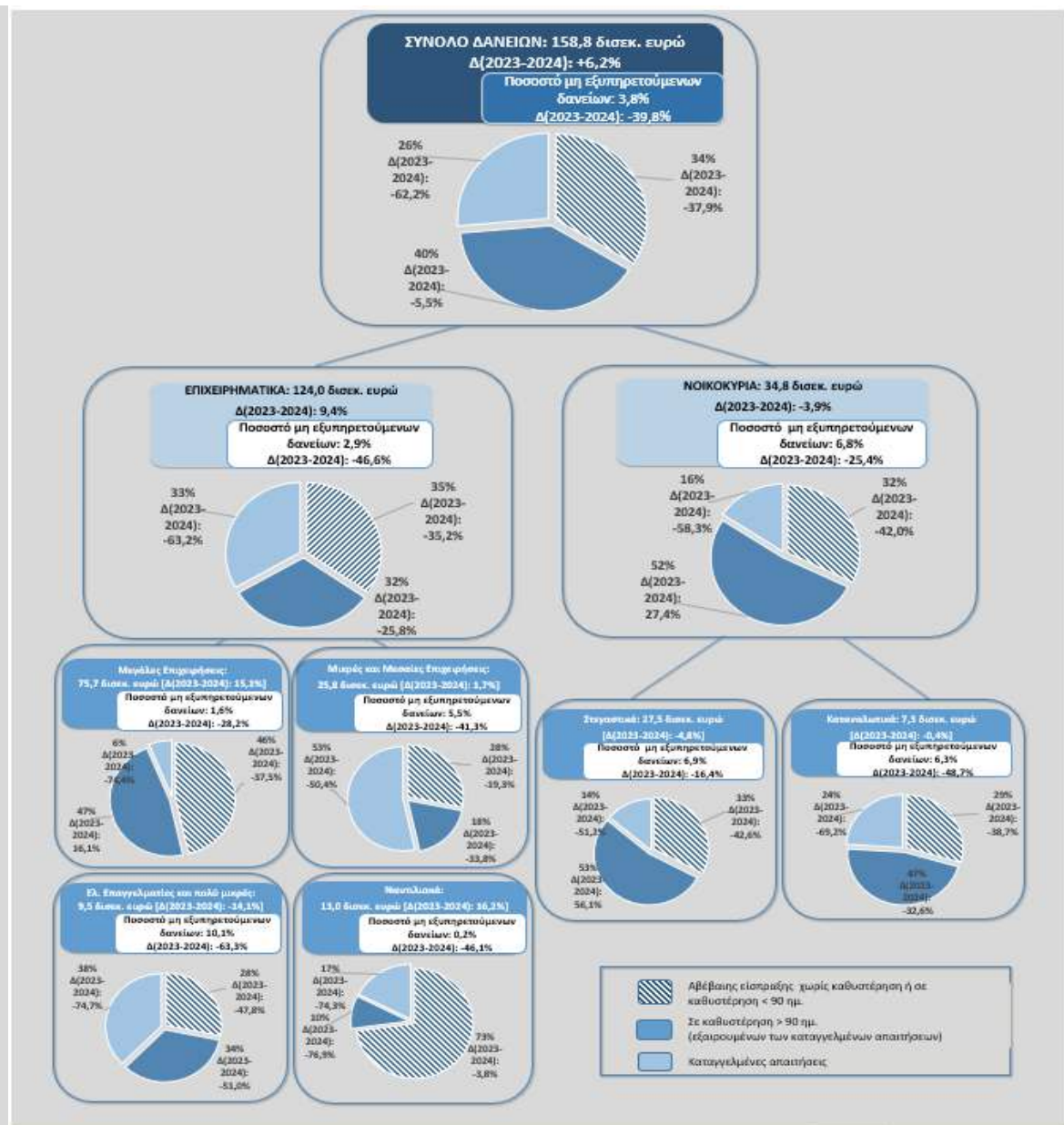
(δισεκ. ευρώ, ποσοστά %)

³⁸ Στην Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος 175/2/29.7.2020 περιγράφονται ενδεικτικά οι δυνατοί τύποι ρυθμίσεων και οριστικών διευθετήσεων για τα εξυπηρετούμενα και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Διάγραμμα III.7 Διάρθρωση και μεταβολή των συνολικών δανείων και των ΜΕΔ των ελληνικών εμπορικών τραπεζών ανά χαρτοφυλάκιο κατά το 2024

(δισεκ. ευρώ, ποσοστά %)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

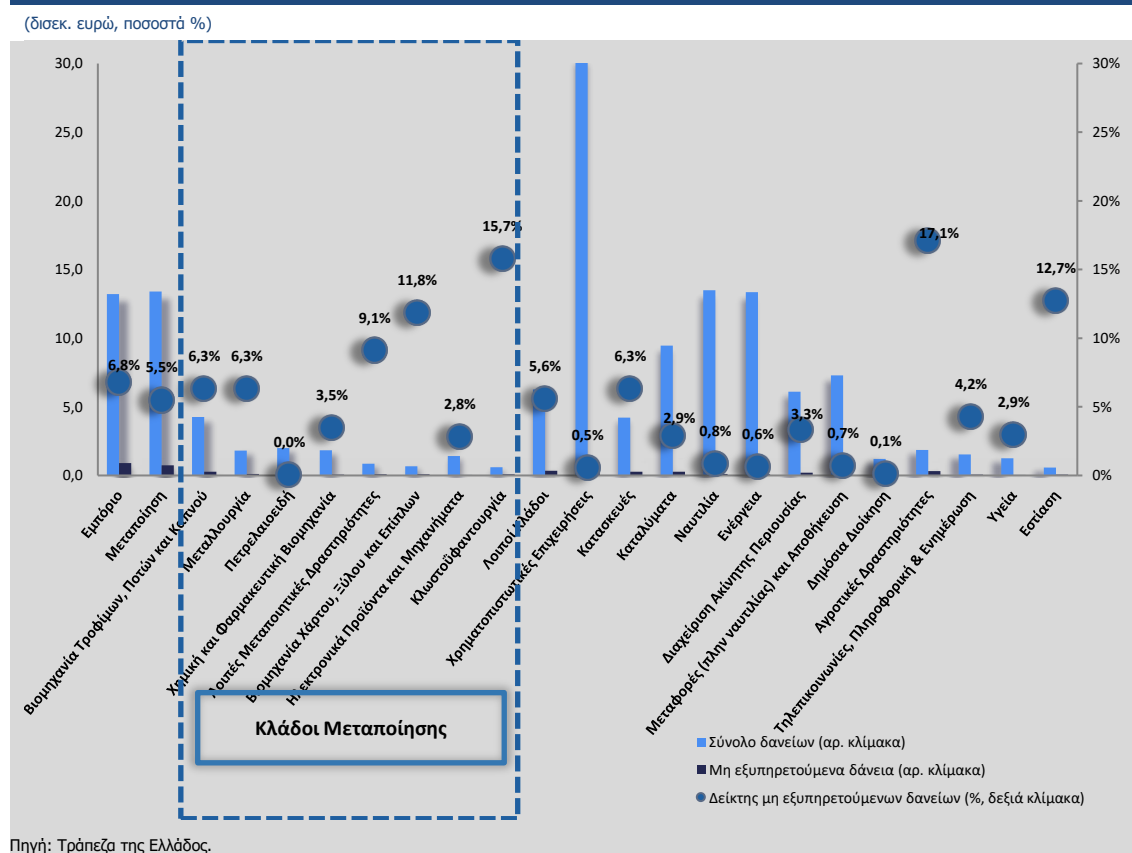
Πιστωτικός κίνδυνος ανά επιχειρηματικό κλάδο

Το Δεκέμβριο του 2024 τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις, με στοιχεία εντός ισολογισμού, ανήλθαν σε 124 δισεκ. ευρώ σε ατομική βάση³⁹. Ο λόγος των ΜΕΔ στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο διαμορφώθηκε σε 2,9% και οφείλεται κυρίως στο υψηλό ποσοστό ΜΕΔ των πολύ μικρών (10,1%) και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (5,5%).

Αναφορικά με τη διάρθρωση των χρηματοδοτήσεων στους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, σημειώνεται ότι η μεγαλύτερη συγκέντρωση αφορά τις χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (25% των συνολικών χρηματοδοτήσεων προς επιχειρήσεις) και ακολουθείται από τους κλάδους του εμπορίου, της μεταποίησης, της ναυτιλίας και της ενέργειας (συγκέντρωση 11% έκαστος).

Τα υψηλότερα ποσοστά ΜΕΔ καταγράφονται στους κλάδους της αγροτικής δραστηριότητας (17,1%), της εστίασης (12,7%), του εμπορίου (6,8%), των κατασκευών (6,3%), της μεταποίησης (5,5%) και των τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και ενημέρωσης (4,2%). Υψηλά ποσοστά καταγράφονται και σε επιμέρους κλάδους της μεταποίησης, όπως ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας (15,7%), της βιομηχανίας χάρτου, ξύλου και επίπλων (11,8%) και των λοιπών μεταποιητικών δραστηριοτήτων (9,1%), τα οποία όμως αφορούν μικρότερα υπόλοιπα χορηγήσεων και συνεπώς έχουν μικρή επίδραση στη διαμόρφωση του συνολικού δείκτη ΜΕΔ του κλάδου της μεταποίησης. Τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους κλάδους των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (0,5%) και της ενέργειας (0,6%) (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.8).

Διάγραμμα ΙΙΙ.8 Κλαδική ανάλυση επιχειρηματικών δανείων το 2024

³⁹ Για τους σκοπούς της ενότητας 2.1 “Πιστωτικός Κίνδυνος”, ως δάνειο προς επιχειρήσεις νοείται το υπόλοιπο δανείων σε ατομική βάση προς: α) ελεύθερους επαγγελματίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις, β) μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, γ) μεγάλες επιχειρήσεις και δ) ναυτιλιακά δάνεια.

Προοπτικές

Η ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζών αναμένεται να επηρεαστεί κυρίως από:

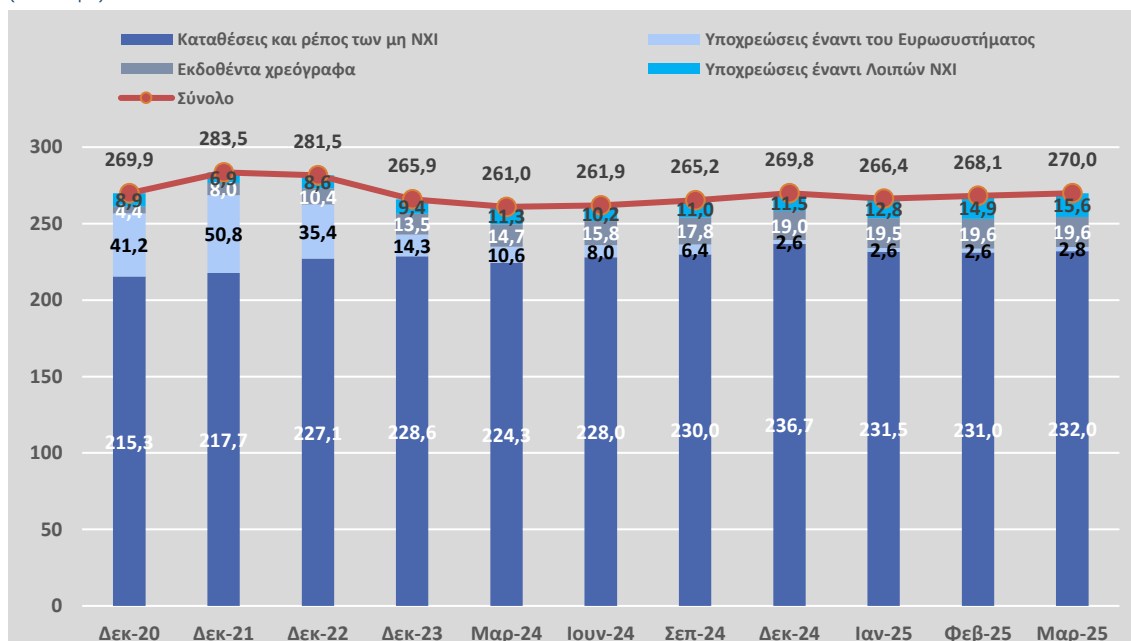
- την επίδραση των αυξημένων γεωπολιτικών κινδύνων και της αβεβαιότητας διεθνώς τόσο στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα όσο και σε συγκεκριμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας με έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό και δευτερογενώς στην χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων,
- την επιχειρησιακή ικανότητα των τραπεζών να διαχειριστούν με αποτελεσματικό και βιώσιμο τρόπο δάνεια προς ευάλωτους δανειολήπτες,
- την επίτευξη των στόχων των τραπεζών για πιστωτική επέκταση, η οποία αναμένεται να αυξήσει το υπόλοιπο των εξυπηρετούμενων δανείων,
- το ρυθμό της περαιτέρω αποκλιμάκωσης των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ, ο οποίος θα συντελέσει στη μείωση των τοκοχρεολυσίων για τα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, μειώνοντας το κόστος εξυπηρέτησης των υφιστάμενων δανείων και ενισχύοντας την ελκυστικότητα των νέων δανείων.

2.2 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Οι συνθήκες ρευστότητας των ελληνικών τραπεζικών ομίλων βελτιώθηκαν περαιτέρω το 2024. Η βελτίωση αυτή οφείλεται στην ενίσχυση των καταθέσεων στην Ελλάδα από κατοίκους εσωτερικού κατά 4,8% σε ετήσια βάση, την επέκταση των διεθνών δραστηριοτήτων των τραπεζών, κυρίως στην Κύπρο, και την έκδοση ομολογιών στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Οι παραπάνω παράγοντες υπεραντιστάθμισαν την πλήρη αποπληρωμή των πιο στοχευμένων πράξεων μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (Targeted Longer Term Refinancing Operations – TLTRO III), που είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα (Δεκέμβριος 2024: 2,6 δισεκ. ευρώ, Δεκέμβριος 2023: 14,3 δισεκ. ευρώ) (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.9).

Διάγραμμα ΙΙΙ.9 Πηγές χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζικών ομίλων

(δισεκ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

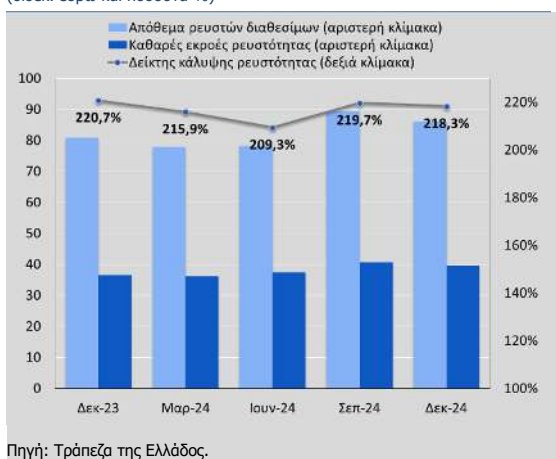
Επιπλέον, οι υποχρεώσεις προς λοιπά νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία σταθερά από το Δεκέμβριο του 2023 (Μάρτιος 2025: 15,6 δισεκ. ευρώ, Δεκέμβριος 2023: 9,4 δισεκ. ευρώ) εν μέρει και ως συνέπεια της σταδιακής μείωσης της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα. Ομοίως, οι καταθέσεις και οι συμφωνίες επαναγοράς από μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένων των νοικοκυριών) το Μάρτιο του 2025 ανήλθαν σε 232 δισεκ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 1,5% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 (228,6 δισεκ. ευρώ), παρά τη σημαντική μείωση (4,7 δισεκ. ευρώ) που παρατηρήθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2025. Κατά 6,1 δισεκ. ευρώ περίπου αυξήθηκαν και τα εκδοθέντα χρεόγραφα (Μάρτιος 2025: 19,6 δισεκ. ευρώ, Δεκέμβριος 2023: 13,5 δισεκ. ευρώ) ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης και πρόσθετο μέσο για την εκπλήρωση των ελάχιστων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (Minimum Requirements for Own Funds and Eligible Liabilities – MREL) εκτός από τα κεφάλαια.

Δείκτες ρευστότητας των τραπεζών

Το 2024 οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι διατήρησαν τη ρευστότητά τους σε υψηλό επίπεδο. Ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio – LCR) διαμορφώθηκε σε 218,3% το Δεκέμβριο του 2024, από 220,7% το Δεκέμβριο του 2023 (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.10), παραμένοντας υπερδιπλάσιος της υποχρεωτικής εποπτικής απαίτησης, η οποία ορίζεται στο 100%. Η μικρή μείωση στο Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας οφείλεται στη μείωση των ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού, κυρίως στα υπόλοιπα από κεντρικές τράπεζες. Ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας για τις ελληνικές τράπεζες διατηρήθηκε σε σημαντικά υψηλότερο επίπεδο από το μέσο όρο των τραπεζικών ομίλων στην Τραπεζική Ένωση (158% για τα σημαντικά ιδρύματα – significant institutions SIs – το δ' τρίμηνο του 2024).⁴⁰

Διάγραμμα ΙΙΙ.10 Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio – LCR)

(δισεκ. ευρώ και ποσοστά %)

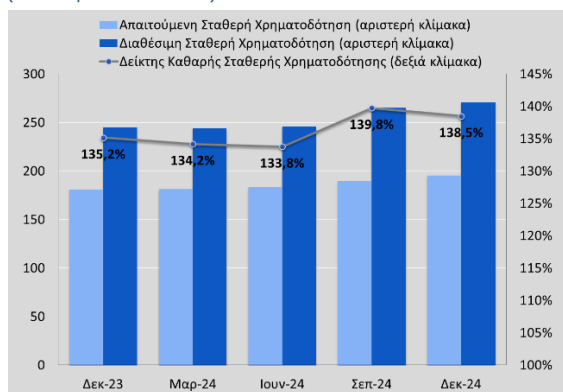

⁴⁰ Πηγή: [Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός \(Single Supervisory Mechanism – SSM\) -SSM Supervisory Banking Statistics](#).

Επιπρόσθετα, ο Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio – NSFR) διαμορφώθηκε σε 138,5% το Δεκέμβριο του 2024, από 135,2% το Δεκέμβριο του 2023, αντιστακώνοντας την επαρκή κάλυψη των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών χωρίς να απαιτείται η υπέρμετρη χρήση βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης (βλ. Διάγραμμα III.11). Η άνοδος του δείκτη προήλθε από τις αυξημένες καταθέσεις λιανικής και τα αυξημένα κεφάλαια, τα οποία υπεραντιστάθμισαν την αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου. Ο Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης για τις ελληνικές τράπεζες διατηρήθηκε σε επίπεδο λίγο υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο των τραπεζών του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (126,85% για τα SIs το δ' τρίμηνο του 2024).⁴¹ Για τον εν λόγω δείκτη υπάρχει υποχρεωτική εποπτική απαίτηση, η οποία ορίζεται στο 100%.

Διάγραμμα III.11 Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio – NSFR)

(δισεκ. ευρώ και ποσοστά %)

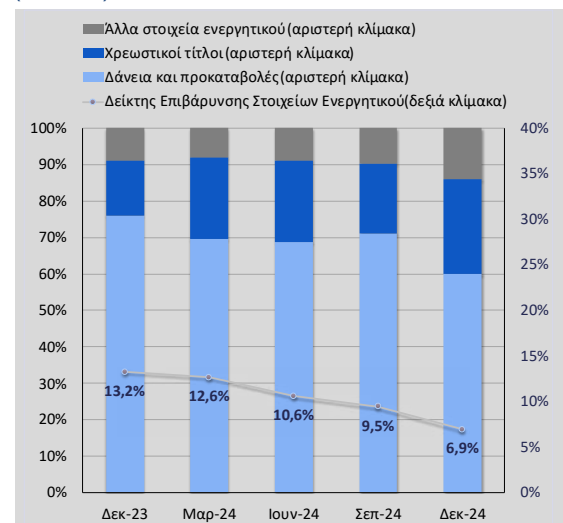

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο Δείκτης Επιβάρυνσης Στοιχείων Ενεργητικού (Asset Encumbrance Ratio – AER) βελτιώθηκε σημαντικά, καθώς μειώθηκε στο 6,9% το Δεκέμβριο του 2024, από 13,2% το Δεκέμβριο του 2023, παραμένοντας σημαντικά χαμηλότερος από το μέσο όρο των τραπεζικών ομίλων στην Τραπεζική Ένωση (Δεκέμβριος 2024: 24,1%,⁴² βλ. Διάγραμμα III.12). Η μείωση σημειώθηκε κυρίως το β' τρίμηνο του 2024 μετά την απελευθέρωση στοιχείων ενεργητικού στο πλαίσιο της πλήρους αποπληρωμής του δανεισμού μέσω των πράξεων TLTRO III. Όσον αφορά την κατανομή των στοιχείων, μειώθηκαν τα δάνεια και οι προκαταβολές κατά 17,4 δισεκ. ευρώ ή 55% και οι χρεωστικοί τίτλοι κατά 0,4 δισεκ. ευρώ ή 6,5% από το Δεκέμβριο του 2023 μέχρι το Δεκέμβριο του 2024.

Διάγραμμα III.12 Δείκτης Επιβάρυνσης Στοιχείων Ενεργητικού (Asset Encumbrance Ratio – AER)

(ποσοστά %)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Τέλος, παρατηρήθηκε αύξηση στο λόγο Δάνεια προς Καταθέσεις νοικοκυριών και μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (Δεκέμβριος 2024: 60,6%⁴³, Δεκέμβριος 2023: 58,8%⁴⁴), ο οποίος είναι χαμηλότερος κατά 40 ποσοστιαίες μονάδες από το μέσο όρο των τραπεζών του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Δεκέμβριος 2024: 100,4%⁴⁵).

⁴¹ Πηγή: [Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός \(Single Supervisory Mechanism – SSM\) -SSM Supervisory Banking Statistics](#).

⁴² Πηγή: [Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, EBA Risk Dashboard Q4 2024](#).

⁴³ Πηγή: ECB Banking Supervision, [Supervisory Banking Statistics, Fourth quarter 2024, March 2025](#).

⁴⁴ Πηγή: ECB Banking Supervision, [Supervisory Banking Statistics, Fourth quarter 2023, April 2024](#).

⁴⁵ Πηγή: ECB Banking Supervision, [Supervisory Banking Statistics, Fourth quarter 2024, March 2025](#).

Η πρόσφατη ανακοίνωση και, εν μέρει, επιβολή εμπορικών δασμών από τις ΗΠΑ και η συνακόλουθη αναταραχή στις αγορές δεν έχει μέχρι τώρα επηρεάσει τις συνθήκες ρευστότητας και χρηματοδότησης των τραπεζών, ενώ το χρηματοδοτικό κενό σε ξένα νομίσματα είναι πολύ μικρό και διαχειρίσιμο. Η ρευστότητα που διαθέτουν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, οι βελτιωμένες συνθήκες πρόσβασής τους στη διατραπεζική αγορά μετά από τις διαδοχικές αναβαθμίσεις στην πιστοληπτική τους διαβάθμιση, και ο χαμηλός δείκτης επιβάρυνσης στοιχείων ενεργητικού έχουν ενισχύσει την ανθεκτικότητά τους σε πιθανές διαταραχές.

2.3 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

Τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου αποτελούν το κυριότερο τμήμα (περίπου 44%) του χαρτοφυλακίου χρεογράφων⁴⁶ των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση. Μάλιστα, το μεγαλύτερο μέρος (περίπου 88%) αυτών αφορά τίτλους που διακρατούνται μέχρι τη λήξη τους και αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος (at amortised cost) και όχι στην εύλογη αξία (fair value). Κατά συνέπεια, οι ημερήσιες μεταβολές των τιμών δεν επηρεάζουν τη λογιστική αξία τους, ενώ επιπρόσθετα ο κίνδυνος αγοράς για τις τράπεζες μετριάζεται από τις πολιτικές αντιστάθμισης του επιτοκιακού κινδύνου που εφαρμόζουν. Τα κρατικά ομόλογα λοιπών χωρών αποτελούν περίπου το 33% του χαρτοφυλακίου ομολόγων και βαίνουν αυξανόμενα. Αύξηση παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια του 2024 και στα ομόλογα υπερεθνικών οργανισμών, τα τραπεζικά, και τα εταιρικά ομόλογα.

Έκθεση σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου

Το σύνολο των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (συμπεριλαμβανομένων των εντόκων γραμματίων) που διακρατούν οι ελληνικές τράπεζες στα χαρτοφυλάκιά τους ανήλθε το Δεκέμβριο του 2024 σε 34,4 δισεκ. ευρώ (αποτελώντας το 10% του ενεργητικού τους), αυξημένο κατά περίπου 1,8 δισεκ. ευρώ (5,6%) σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2023, αλλά σε επίπεδο περισσότερο από διπλάσιο από την περίοδο πριν την πανδημία (16,5 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο 2019).

Ειδικότερα, η αξία του χαρτοφυλακίου τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου που διακρατεί ο τραπεζικός τομέας σε χαρτοφυλάκια που αποτιμώνται στην τρέχουσα αξία⁴⁷ ανήλθε σε 4,1 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, έναντι 5,7 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023

Διάγραμμα III.13 Χαρτοφυλάκιο Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (ΟΕΔ)

(δισεκ. ευρώ)

⁴⁶ Τα στοιχεία της ενότητας αυτής έχουν ημερομηνία αναφοράς 31.12.2024 και βασίζονται σε υποβαλλόμενα εποπτικά στοιχεία σε ενοποιημένη βάση.

⁴⁷ Με βάση το ΔΠΧΑ 9 τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν κατηγοριοποιηθεί στα παρακάτω χαρτοφυλάκια αποτιμώνται στην εύλογη αξία (fair value): χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (Held For Trading – HFT), χαρτοφυλάκιο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Fair Value Through Profit and Loss – FVTPL), χαρτοφυλάκιο θέσεων υποχρεωτικά αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Mandatorily Through Fair Value – MTFV), και χαρτοφυλάκιο χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Fair Value Through Other Comprehensive Income – FVTOCI).

(βλ. Πίνακα III.4 και Διάγραμμα III.13), παρουσιάζοντας μείωση κατά 28,3%. Η αξία του εν λόγω χαρτοφυλακίου ως ποσοστού του συνολικού ενεργητικού των τραπεζών μειώθηκε σε 1,2% από 1,8% το Δεκέμβριο του 2023.

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της αξιολόγησης του επιτοκιακού κινδύνου του χαρτοφυλακίου ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τη σύνθεσή του το Δεκέμβριο του 2024, μία δυνητική αύξηση του γενικού επιπέδου των επιτοκίων (risk free rates) κατά 1 μ.β. (PV01) θα επέφερε ζημίες ύψους 26,9 εκατ. ευρώ για το σύνολο των ελληνικών τραπεζών, έναντι ζημιών 26,4 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023. Αντίστοιχα, η επίδραση μίας δυνητικής αύξησης των πιστωτικών περιθωρίων (credit spreads) κατά 1 μ.β. (CS01) θα επέφερε ζημίες ύψους 29,6 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, έναντι ζημιών ύψους 30 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023. Ε-ντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επίπτωση στα αποτελέσματα ή τα κεφάλαια των τραπεζών θα περιοριζόταν σε ζημία 1,5 εκατ. ευρώ, σε κάθε μία περίπτωση για τις προαναφερθείσες μεταβολές επιτοκίων (PV01 και CS01), που αφορά τα ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου που αποτιμώ-νται στην εύλογη αξία (Fair value through Profit and Loss or through Other Comprehensive Income (OCI)) και των οποίων η μεταβολή αξίας αποτυπώνεται άμεσα στα κεφάλαια ή τα κέρδη χρήσης.

Πίνακας III.4 Επενδύσεις του τραπεζικού τομέα

(εκατ. ευρώ)	2021	2022	2023	2024	% Μεταβολή 2023 - 2024
Γενικό σύνολο	51.901	56.030	66.768	82.304	23,3%
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	28.449	28.503	32.562	34.393	5,6%
εκ των οποίων: ΕΓΕΔ*	1.543	2.632	3.032	1.588	-47,6%
Κρατικά ομόλογα λοιπών χωρών (ε-κτός Ελλάδος)	14.986	15.240	18.160	26.227	44,4%
Ομόλογα υπερεθνικών οργανισμών	461	700	1.125	1.751	55,7%
Ομόλογα τραπεζών	3.303	5.283	7.015	8.821	25,7%
Εταιρικά ομόλογα	2.829	3.551	3.462	4.672	35,0%
Λοιπά ομόλογα	24	121	964	3.180	230,0%
Μετοχές	586	694	823	813	-1,2%
Αμοιβαία κεφάλαια	157	351	501	507	1,2%
Συμμετοχές	1.107	1.588	2.158	1.941	-10,1%
Χαρτοφυλάκια που αποτιμώ-νται στην τρέχουσα αξία	19.908	11.532	12.651	13.283	5,0%
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	7.245	4.786	5.664	4.059	-28,3%
εκ των οποίων: ΕΓΕΔ *	1.543	2.473	2.952	1.583	-46,4%
Κρατικά ομόλογα λοιπών χωρών (ε-κτός Ελλάδος)	6.944	3.266	3.457	5.304	53,4%
Ομόλογα υπερεθνικών οργανισμών	461	243	335	682	103,6%
Ομόλογα τραπεζών	1.938	875	663	414	-37,6%
Εταιρικά ομόλογα	2.554	1.318	1.178	1.279	8,5%
Λοιπά ομόλογα	24	0	31	226	636,9%
Μετοχές	586	694	823	813	-1,2%
Αμοιβαία κεφάλαια	157	351	501	507	1,2%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

* Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου

Έκθεση σε κρατικά ομόλογα λοιπών χωρών

Η αξία των κρατικών ομολόγων λοιπών χωρών (εκτός Ελλάδος) που διακρατούν οι τραπεζικοί όμιλοι ανήλθε σε 26,2 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024 αυξημένη κατά 44,4%, μεγάλο μέρος του οποίου αφορά την ενσωμάτωση στα ενοποιημένα μεγέθη των στοιχείων της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο. Τα εν λόγω ομόλογα αφορούν κατά κύριο λόγο εκδόσεις χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και της Ομάδας των 10 (G10) και αποτελούν περίπου το 33% του χαρτοφυλακίου ομολόγων που διατηρούν οι τράπεζες (7,6% του ενεργητικού τους). Τα ομόλογα αυτά κατά το μεγαλύτερο μέρος τους (79,8%) διακρατούνται μέχρι τη λήξη τους και αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος (at amortised cost).

Έκθεση σε μη κρατικά ομόλογα

Πέραν των κρατικών ομολόγων, οι τράπεζες διατηρούν στα χαρτοφυλάκιά τους ομόλογα εκδόσεως υπερεθνικών οργανισμών, τραπεζικά ομόλογα, εταιρικά ομόλογα, καθώς και ομόλογα εκδόσεως μη τραπεζικών χρηματοοικονομικών οργανισμών. Συγκεκριμένα, το Δεκέμβριο του 2024, η αξία των ομολόγων υπερεθνικών οργανισμών αυξήθηκε κατά 626,8 εκατ. ευρώ (55,7%) και διαμορφώθηκε στα 1,75 δισεκ ευρώ, των τραπεζικών ομολόγων αυξήθηκε κατά 1,8 δισεκ. ευρώ (25,7%) και διαμορφώθηκε στα 8,8 δισεκ. ευρώ, και των εταιρικών ομολόγων αυξήθηκε κατά 1,2 δισεκ. ευρώ (35%) ανερχόμενη σε 4,7 δισεκ. ευρώ. Παράλληλα οι τράπεζες διατηρούν και λοιπά ομόλογα, κυρίως μη τραπεζικών χρηματοοικονομικών οργανισμών, ύψους 3,2 δισεκ. ευρώ.

Έκθεση σε μετοχικούς τίτλους, αμοιβαία κεφάλαια και λοιπές συμμετοχές

Η αξία των μετοχικών τίτλων, αμοιβαίων κεφαλαίων και λοιπών συμμετοχών που διακρατεί ο τραπεζικός τομέας, ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού του, σημείωσε οριακή μείωση. Συγκεκριμένα, το Δεκέμβριο του 2024 οι τράπεζες κατείχαν μετοχικούς τίτλους, συμμετοχές και μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων συνολικής αξίας 3,3 δισεκ. ευρώ, ήτοι 1% του συνολικού ενεργητικού του τραπεζικού τομέα, έναντι 3,5 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023 (βλ. Πίνακα ΠΙ.4).

Έκθεση σε συναλλαγματικό κίνδυνο

Η ανοικτή συναλλαγματική θέση⁴⁸ των ελληνικών τραπεζών, σε επίπεδο συστήματος, ανήλθε σε 556 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, αυξημένη κατά 46 εκατ. ευρώ σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023. Οι ελληνικές τράπεζες το Δεκέμβριο του 2024 έχουν κυρίως ανοικτές συναλλαγματικές θέσεις σε ελβετικά φράγκα (CHF) 59 εκατ. ευρώ, δολάρια ΗΠΑ (USD) 54 εκατ. ευρώ, και λίρες Αγγλίας (GBP) 80 εκατ. ευρώ. Η σχετικά μικρή έκθεσή τους στα παραπάνω κύρια νομίσματα οφείλεται τόσο στο γεγονός ότι για τη χρηματοδότηση στοιχείων ενεργητικού σε ξένο νόμισμα χρησιμοποιούνται καταθέσεις στο ίδιο νόμισμα, όσο και στην χρήση παραγώγων προϊόντων ανταλλαγής συναλλάγματος (π.χ. FX swaps, cross currency swaps), με αποτέλεσμα να μετριάζεται σημαντικά ο συναλλαγματικός κίνδυνος. Επιπρόσθετα, οι ελληνικές τράπεζες έχουν έκθεση σε νομίσματα χωρών όπου εδρεύουν οι θυγατρικές τους, το συναλλαγματικό κίνδυνο των οποίων διαχειρίζονται και αντισταθμίζουν μέσω θέσεων σε παράγωγα προϊόντα σε επίπεδο μητρικής

⁴⁸ Για τον υπολογισμό σε επίπεδο συστήματος δεν συμψηφίζονται αντίθετες θέσεις στο ίδιο νόμισμα σε διαφορετικά πιστωτικά ιδρύματα. Επιπλέον, για τον υπολογισμό της ανοικτής συναλλαγματικής θέσης λαμβάνεται υπόψη η μεγαλύτερη εκ των θέσεων αγοράς (long) και πώλησης (short) ανά νόμισμα.

τράπεζας. Σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023, η έκθεση των τραπεζών σε δολάρια ΗΠΑ μειώθηκε κατά 48 εκατ. ευρώ, ενώ αυξήθηκε σε ελβετικά φράγκα (CHF) κατά 14 εκατ. ευρώ και σε λίρες Αγγλίας κατά 30 εκατ. ευρώ.

Επιτοκιακή ευαισθησία των χρεογράφων και παραγώγων

Από την εξέταση του επιτοκιακού κινδύνου του χαρτοφυλακίου χρεογράφων και παραγώγων του τραπεζικού τομέα προκύπτει ότι μια αύξηση των επιτοκίων κατά 1 μ.β. (PV01) για τα χαρτοφυλάκια που αποτιμώνται στην εύλογη αξία (fair value), των οποίων η τρέχουσα αξία ανέρχεται σε 13,3 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, θα επέφερε ζημία ύψους 7,6 εκατ. ευρώ. Σε επίπεδο συνόλου χαρτοφυλακίων χρεογράφων και παραγώγων, δηλαδή περιουσιακών στοιχείων αποτιμώμενων τόσο σε εύλογη αξία όσο και στο αποσβεσμένο κόστος, η αύξηση των επιτοκίων κατά 1 μ.β. δύναται να προκαλέσει ζημίες ύψους 28,8 εκατ. ευρώ, με στοιχεία Δεκεμβρίου 2024. Αντίστοιχα, η επίδραση της αύξησης των πιστωτικών περιθωρίων κατά 1 μ.β. (CS01) αναμένεται να επιφέρει ζημία ύψους 5,4 εκατ. ευρώ για τα χαρτοφυλάκια που αποτιμώνται στην εύλογη αξία, ενώ συνολικά για όλα τα χαρτοφυλάκια η ενδεχόμενη ζημία ανέρχεται σε 51,1 εκατ. ευρώ. Οι τράπεζες διατηρούν ένα χαρτοφυλάκιο από επιτοκιακά παράγωγα προϊόντα για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης, απλής κυρίως δομής, τα οποία εκκαθαρίζονται κατά κανόνα μέσω κεντρικών αντισυμβαλλομένων ή αφορούν διμερείς συναλλαγές που διέπονται από τυποποιημένες συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου, και τα οποία μετριάζουν το μέγεθος των προαναφερθέντων συντελεστών επιτοκιακής ευαισθησίας.

Κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών για τον κίνδυνο αγοράς

Οι συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον κίνδυνο αγοράς αυξήθηκαν σε 250,9 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024 (2% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων), από 246,9 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023. Η μικρή αυτή αύξηση προκύπτει κυρίως λόγω της αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κίνδυνο επιτοκίων και κίνδυνο μετοχών. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον κίνδυνο αγοράς αφορούν κατά 53% χρεόγραφα, 16% μετοχικούς τίτλους, 24% συνάλλαγμα και 6% εμπορεύματα. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του κινδύνου προσαρμογής πιστωτικής αποτίμησης (credit valuation adjustment – CVA) για το σύνολο του τραπεζικού τομέα ανήλθαν σε 43,2 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, έναντι 39 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023 (0,3% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων).

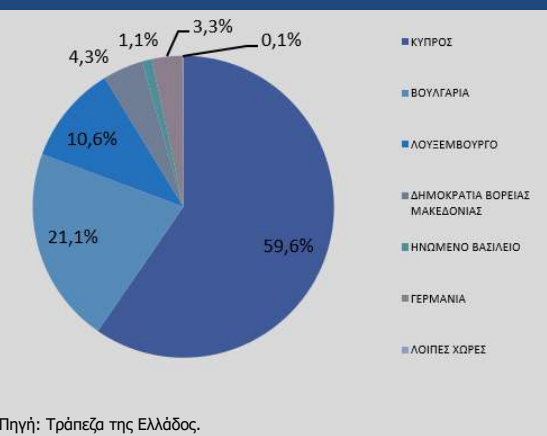
2.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Το 2024, καθώς και τους πρώτους μήνες του 2025, η παρουσία των ελληνικών τραπεζικών ομίλων στο εξωτερικό ενισχύθηκε σημαντικά. Πιο συγκεκριμένα, η Eurobank ενίσχυσε τη συμμετοχή της στην Ελληνική Τράπεζα στην Κύπρο, με το συνολικό ποσοστό της να ανέρχεται πλέον σε 98,5%, μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης εξαγοράς τον Απρίλιο του 2025.⁴⁹ Η Alpha Bank, με τη σειρά της, ανακοίνωσε το Φεβρουάριο του 2025 την εξαγορά της AstroBank μέσω της θυγατρικής της, Alpha Bank Κύπρου.⁵⁰ Από την άλλη πλευρά, το Νοέμβριο του 2024, η Alpha Bank ολοκλήρωσε την πώληση του 90,1% της θυγατρικής της στη Ρουμανία στην ιταλική UniCredit στο πλαίσιο της στρατηγικής τους συνεργασίας.⁵¹

Το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό ανήλθε το Δεκέμβριο του 2024 σε 54,8 δισεκ. ευρώ, αυξημένο κατά 57,1% σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2023 και το μερίδιο των διεθνών δραστηριοτήτων στο συνολικό ενεργητικό σε ενοποιημένη βάση αυξήθηκε στο 15,9% το Δεκέμβριο του 2024 (από 11,0% το Δεκέμβριο του 2023).⁵² Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην ενσωμάτωση των μεγεθών της Ελληνικής Τράπεζας το 2024, η οποία υπεραντιστάθμισε την πώληση των δραστηριοτήτων της Alpha Bank Romania.

Ως προς τη γεωγραφική κατανομή, η Νοτιοανατολική Ευρώπη (ΝΑ Ευρώπη)⁵³ αντιπροσωπεύει το 85% του συνολικού ενεργητικού των διεθνών δραστηριοτήτων των ελληνικών τραπεζικών ομίλων, με κυριότερη παρουσία στην Κύπρο και τη Βουλγαρία (βλ. Διάγραμμα III.14). Τα χρηματοοικονομικά κέντρα, δηλαδή το Λουξεμβούργο, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, αντιπροσωπεύουν ποσοστό 14,9%, με τη μεγαλύτερη παρουσία να εμφανίζεται στο Λουξεμβούργο. Το μερίδιο της ΝΑ Ευρώπης στις καταθέσεις εξωτερικού είναι ακόμη μεγαλύτερο (91,5%, βλ. Πίνακα III.5), όπου συγκεντρώνεται και ο μεγαλύτερος αριθμός υπηρεσιακών μονάδων και προσωπικού.

Διάγραμμα III.14 Κατανομή του ενεργητικού των τραπεζικών ομίλων στο εξωτερικό (Δεκέμβριος 2024, ποσοστό %)

⁴⁹ [Ανακοίνωση αποτελέσματος δημόσιας πρότασης προς μετόχους της Hellenic Bank.](#)

⁵⁰ Σύμφωνα με τους όρους της συναλλαγής, εξαιρείται μέρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων της AstroBank. Η συγκεκριμένη συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί το δ' τρίμηνο του 2025, βλ. [Ανακοίνωση συμφωνίας εξαγοράς της AstroBank.](#)

⁵¹ Το δεύτερο εξάμηνο του 2025 αναμένεται η συγχώνευση των θυγατρικών τους στη Ρουμανία, Alpha Bank Romania και UniCredit Romania, και η δημιουργία μίας ενιαίας τραπεζικής οντότητας στην οποία η Alpha Services and Holdings θα συμμετέχει με 9,9%, βλ. [Ανακοίνωση ολοκλήρωσης πώλησης της Alpha Bank Romania.](#)

⁵² Σύμφωνα με εποπτικά στοιχεία που υποβάλλονται για τη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό μέσω υποκαταστημάτων και θυγατρικών εταιριών στο πλαίσιο της Πράξης Διοικητή 2651/20.01.2012. Η ανάλυση στην ενότητα αυτή αφορά μόνο τις τραπεζικές θυγατρικές και τα υποκαταστήματα στο εξωτερικό.

⁵³ Η δραστηριότητα των ελληνικών τραπεζών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη αφορά τις εξής χώρες: Βουλγαρία, Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας και Κύπρο.

Πίνακας III.5 Βασικά μεγέθη ελληνικών τραπεζικών ομίλων στο εξωτερικό (Δεκέμβριος 2024)

(ποσά σε εκατ. ευρώ)

Χώρα	Ενεργητικό	Δάνεια (πριν από προβλέψεις)	Δάνεια σε καθυστέρηση	Ποσοστό δανείων σε καθυστέρηση	Καταθέσεις	Αριθμός καταστημάτων	Αριθμός προσωπικού
Νοτιοανατολική Ευρώπη	46.530	19.534	536	2,7%	37.945	319	7.680
Βουλγαρία	11.529	7.734	221	2,9%	8.815	189	3.441
Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας	2.358	1.684	57	3,4%	1.770	57	996
Κύπρος	32.644	10.116	258	2,5%	27.360	73	3.243
Χρηματοοικονομικά κέντρα	8.181	4.779	1	0,0%	3.516	5	228
Γερμανία	1.798	1.451	1	0,1%	93	1	14
Ην. Βασίλειο	585	479	0	0,0%	479	1	75
Λουξεμβούργο	5.797	2.848	0	0,0%	2.945	3	139
Λοιπές χώρες ¹	47	0	0	0,0%	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	54.758	24.313	538	2,2%	41.461	324	7.908

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

¹ Οι λοιπές χώρες περιλαμβάνουν την Αίγυπτο.

Η κερδοφορία από τις τραπεζικές θυγατρικές και τα υποκαταστήματα στο εξωτερικό αυξήθηκε σημαντικά κατά 49,2%, κυρίως λόγω της συνεισφοράς της Ελληνικής Τράπεζας, και ανήλθε στα 987 εκατ. ευρώ το 2024 από 661 εκατ. ευρώ το 2023, αντιπροσωπεύοντας το 18,1% των κερδών προ φόρων των τραπεζικών ομίλων σε ενοποιημένη βάση.⁵⁴ Τη μεγαλύτερη συμβολή είχαν οι θυγατρικές στην Κύπρο και τη Βουλγαρία, τα κέρδη των οποίων αντιπροσωπεύουν περίπου το 60% και 25% αντίστοιχα των συνολικών κερδών προ φόρων των τραπεζικών θυγατρικών και υποκαταστημάτων στο εξωτερικό.

Το υπόλοιπο των δανείων (πριν από προβλέψεις) ανήλθε σε 24,3 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024 σημειώνοντας σημαντική αύξηση 31,3% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023, λόγω της ενσωμάτωσης δανείων ύψους 5,8 δισεκ. ευρώ της Ελληνικής Τράπεζας. Αντίστοιχα, τα δάνεια σε καθυστέρηση⁵⁵ παρουσίασαν αύξηση 22,3% και ανήλθαν σε 538 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024 λαμβάνοντας υπόψη και τα δάνεια σε καθυστέρηση της Ελληνικής Τράπεζας, αντιπροσωπεύοντας το 2,2% του δανειακού χαρτοφυλακίου. Αναλυτικότερα, το ποσοστό δανείων σε καθυστέρηση στο σύνολο των δανείων ανέρχεται σε 1,5% για τα επιχειρηματικά, 2,8% για τα στεγαστικά δάνεια και 3,7% για τα καταναλωτικά. Το ποσοστό κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση από συσσωρευμένες προβλέψεις μειώθηκε σε 71,6% (Δεκέμβριος 2023: 98%).

Σημαντική αύξηση κατά 57,4% σε ετήσια βάση καταγράφηκε και στις καταθέσεις οι οποίες ανήλθαν σε 41,5 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, κυρίως λόγω της συνεισφοράς 15,7 δισεκ. ευρώ καταθέσεων από την Ελληνική Τράπεζα. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, ο δείκτης δάνεια προς καταθέσεις βελτιώθηκε στο 58,6% το Δεκέμβριο του 2024 από 70,3% το Δεκέμβριο του 2023.

⁵⁴ Ο υπολογισμός αυτός δεν λαμβάνει υπόψη τις ενδοομιλικές συναλλαγές.

⁵⁵ Δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών.

Οι διεθνείς δραστηριότητες των ελληνικών τραπεζικών ομίλων συμβάλλουν τόσο στη διαφοροποίηση των πηγών εσόδων τους όσο και στη μείωση του κινδύνου συγκέντρωσης, παράγοντες που ενισχύουν μεσοπρόθεσμα τη βιωσιμότητα των επιχειρηματικών σχεδίων τους. Ωστόσο, στην παρούσα συγκυρία, επηρεάζονται από την αυξημένη αβεβαιότητα διεθνώς εξαιτίας των εντεινόμενων εμπορικών εντάσεων και των γεωπολιτικών κινδύνων.

3. ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1 ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το 2024 οι ελληνικές τράπεζες κατέγραψαν κέρδη μετά από φόρους και διακοπτόμενες δραστηριότητες ύψους 4,4 δισεκ. ευρώ, έναντι κερδών 3,8 δισεκ. ευρώ το 2023 (βλ. Πίνακα ΙΙΙ.6). Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν θετικά η αύξηση των καθαρών εσόδων από τόκους και προμήθειες, καθώς και η μείωση των προβλέψεων για πιστωτικό κίνδυνο, ενώ αρνητικά επέδρασε η αύξηση των λειτουργικών εξόδων. Επιπλέον, σημαντική υπήρξε η συμβολή της επέκτασης των διεθνών δραστηριοτήτων, κυρίως στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των μεγεθών της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο από την Eurobank.⁵⁶

Πίνακας ΙΙΙ.6 Αποτελέσματα χρήσεως του ελληνικού τραπεζικού τομέα

(ποσά σε εκατ. ευρώ)

	2023	2024	Μεταβολή (%)
Λειτουργικά έσοδα	11.013	11.830	7,4
Καθαρά έσοδα από τόκους	8.511	9.002	5,8
- Έσοδα από τόκους	14.203	16.279	14,6
- Έξοδα τόκων	-5.692	-7.277	27,8
Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες	2.502	2.828	13,0
- Καθαρά έσοδα από προμήθειες	1.801	2.137	18,6
- Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις	306	421	37,7
- Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	395	270	-31,7
Λειτουργικά έξοδα	-3.901	-4.280	9,7
Δαπάνες προσωπικού	-1.923	-2.177	13,3
Διοικητικά έξοδα	-1.363	-1.436	5,4
Αποσβέσεις	-616	-666	8,3
Καθαρά έσοδα (λειτουργικά έσοδα – λειτουργικά έξοδα)	7.112	7.550	6,2
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο	-1.689	-1.216	-28,0
Λοιπές ζημιές απομείωσης	-386	-803	>100
Μη επαναλαμβανόμενα κέρδη/ζημιές	97	108	11,5
Κέρδη(+)/Ζημιές (-) προ φόρων	5.134	5.638	9,8
Φόροι	-1.212	-1.313	8,3
Κέρδη(+)/Ζημιές(-) από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-89	50	-
Κέρδη(+)/Ζημιές (-) μετά από φόρους	3.832	4.375	14,2

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις για τις τέσσερις σημαντικές τράπεζες (SIs) και εποπτικά στοιχεία για τις λιγότερο σημαντικές τράπεζες (LSIs).

Αναλυτικότερα, το 2024 τα λειτουργικά έσοδα των ελληνικών τραπεζών αυξήθηκαν κατά 7,4% σε σχέση με το 2023. Τα καθαρά έσοδα από τόκους αυξήθηκαν κατά 5,8%. Τα έσοδα από τόκους

⁵⁶ Η Ελληνική Τράπεζα και οι θυγατρικές της εταιρίες συμπεριλήφθηκαν στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Eurobank Α.Ε. από την έναρξη του γ' τριμήνου του 2024.

ευνοήθηκαν από την πιστωτική επέκταση, την επέκταση των διεθνών δραστηριοτήτων μέσω εξαγορών και την περαιτέρω μεγέθυνση του χαρτοφυλακίου χρεογράφων. Παράλληλα, η αύξηση των εξόδων για τόκους οφείλεται στην αύξηση του ύψους των καταθέσεων, καθώς και στο αυξημένο κόστος χρηματοδότησης μέσω έκδοσης ομολογιών. Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο διαμορφώθηκε σε 2,6%, οριακά μειωμένο σε σχέση με το 2023 (2,7%), παραμένοντας υψηλότερο από το μέσο όρο των τραπεζικών ομίλων στην Τραπεζική Ένωση που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ.

Τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ενισχύθηκαν κατά 18,6%, με θετική συμβολή των εσόδων από τη διαχείριση χαρτοφυλακίου και τις πράξεις πληρωμών. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, τα έσοδα από κύριες τραπεζικές εργασίες (δηλαδή τα καθαρά έσοδα από τόκους και προμήθειες) αυξήθηκαν κατά 8,0%.

Αυξημένα ήταν και τα έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις κατά το 2024, προερχόμενα από κέρδη από συναλλαγές σε ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου και κέρδη από παράγωγα και προϊόντα αντιστάθμισης κινδύνου. Επιπρόσθετα, τα λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα μειώθηκαν, καθώς επιβαρύνθηκαν από μη επαναλαμβανόμενα έξοδα, όπως τα έξοδα διάθεσης του μεριδίου του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σε ορισμένες σημαντικές τράπεζες.

Τα λειτουργικά έξοδα αυξήθηκαν κατά 9,7%, πρωτίστως εξαιτίας της αύξησης των δαπανών προσωπικού, καθώς και των διοικητικών εξόδων λόγω και του πληθωρισμού. Η αύξηση των λειτουργικών εξόδων με ταχύτερο ρυθμό έναντι των λειτουργικών εσόδων είχε ως αποτέλεσμα την επιδείνωση του δείκτη αποτελεσματικότητας (λόγος λειτουργικών εξόδων προς έσοδα – cost-to-income ratio) των ελληνικών τραπεζικών ομίλων για το 2024 στο 36,2%, ο οποίος ωστόσο παραμένει σημαντικά χαμηλότερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (54,9%, βλ. Πίνακα III.7).

Πίνακας III.7 Δείκτες αποδοτικότητας τραπεζικών ομίλων

(ποσοστά %)

	Ελλάδα		Τραπεζική Ένωση ¹
	2023	2024	2024
Καθαρά έσοδα από τόκους/ενεργητικό (καθαρό επιτοκιακό περιθώριο)	2,7	2,6	1,6
Λειτουργικά έξοδα/ενεργητικό	1,2	1,2	1,3
Λειτουργικά έξοδα/λειτουργικά έσοδα (δείκτης αποτελεσματικότητας)	35,4	36,2	54,9
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο/δάνεια μετά από προβλέψεις (κόστος πιστωτικού κινδύνου)	1,1	0,7	0,5
Αποδοτικότητα ενεργητικού ^{2,3}	1,2	1,3	0,7
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων ^{2, 3}	12,0	12,2	9,5

Πηγές: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των τεσσάρων ελληνικών σημαντικών τραπεζών και εποπτικά στοιχεία για τις λιγότερο σημαντικές τράπεζες (LSIs), [Στατιστική Βάση Δεδομένων \(SDW\) της ΕΚΤ - Supervisory Banking Statistics](#).

¹ Τραπεζικοί όμιλοι που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ.

² Για τον υπολογισμό των δεικτών χρησιμοποιείται το ενεργητικό στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου.

³ Ο υπολογισμός των δεικτών αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) και αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) λαμβάνει υπόψη τα κέρδη μετά από φόρους και διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Το κόστος πιστωτικού κινδύνου (cost of credit risk)⁵⁷ μειώθηκε σημαντικά το 2024 σε 0,7% των δανείων μετά από προβλέψεις. Συγκεκριμένα, σχηματίστηκαν προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο συνολικού ύψους 1,2 δισεκ. ευρώ, έναντι 1,7 δισεκ. ευρώ το 2023 (Πίνακας ΙΙΙ.7).

Ως αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, οι τραπεζικοί όμιλοι κατέγραψαν κέρδη μετά από φόρους και διακοπτόμενες δραστηριότητες και οι δείκτες αποδοτικότητας του ενεργητικού (Return on Assets – RoA) και των ιδίων κεφαλαίων (Return on Equity – RoE) των τραπεζικών ομίλων ανήλθαν σε 1,3% και 12,2% αντίστοιχα.

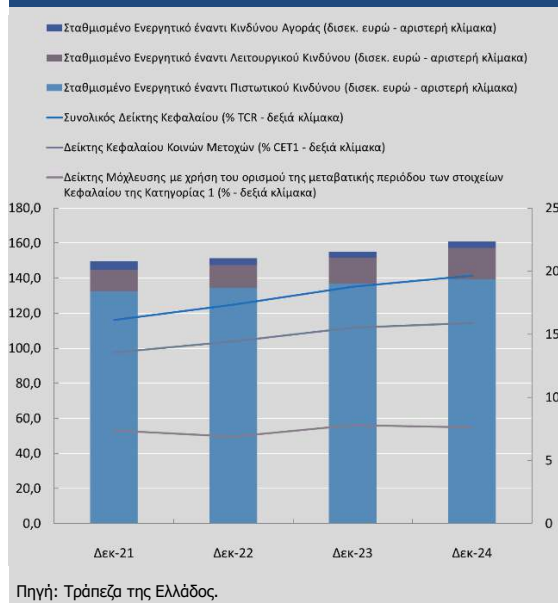
Όσον αφορά τις προοπτικές για την κερδοφορία, μερικοί από τους παράγοντες που αναμένεται να την επηρεάσουν το 2025 είναι οι εξής: α) η αρνητική επίδραση στα καθαρά έσοδα τόκων από τη μείωση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2024, β) η επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων των τραπεζών για νέες εκταμιεύσεις δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και νοικοκυριά, γ) οι επιπτώσεις της επιβολής δασμών από τις ΗΠΑ στην πορεία της ευρωπαϊκής και της ελληνικής οικονομίας, οι οποίες ενδέχεται να είναι αρνητικές όσον αφορά τη ζήτηση για νέα δάνεια, δ) τυχόν αναταραχή στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων, ε) η διαφοροποίηση των πηγών εσόδων των τραπεζών μέσω εξαγορών και η συμβολή της επέκτασης των διεθνών δραστηριοτήτων ορισμένων τραπεζικών ομίλων, και στ) η χρηματοοικονομική κατάσταση νοικοκυριών και επιχειρήσεων, που δύναται να επηρεάσει το κόστος πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών.

3.2 ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Η κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζικών ομίλων ενισχύθηκε περαιτέρω το 2024 λόγω της αύξησης των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, η οποία όμως αντισταθμίστηκε μερικώς από την αύξηση του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού. Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κυρίως μέσω της εσωτερικής δημιουργίας κεφαλαίου και της έκδοσης κεφαλαιακών μέσων.

Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 ratio – CET1 ratio) σε ενοποιημένη βάση αυξήθηκε σε 15,9% το Δεκέμβριο του 2024, από 15,5% το Δεκέμβριο του 2023 και ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαίου (Total Capital Ratio – TCR) ενισχύθηκε σημαντικά σε 19,7% από 18,8% το Δεκέμβριο του 2023 (βλ. Διάγραμμα ΙΙΙ.15). Οι δείκτες αυτοί έχουν πλέον

Διάγραμμα ΙΙΙ.15 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, δείκτης μόχλευσης και κατανομή σταθμισμένου ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών (Δεκέμβριος 2021 – Δεκέμβριος 2024)

⁵⁷ Το κόστος πιστωτικού κινδύνου είναι ο λόγος των προβλέψεων χρήσης για τον πιστωτικό κίνδυνο προς τα δάνεια μετά από τις συσσωρευμένες προβλέψεις.

συγκλίνει με το μέσο όρο στην ΕΕ (δείκτες CET1: 15,9% και TCR: 20,0% το Δεκέμβριο του 2024⁵⁸).

Αναλυτικότερα, το 2024 τα εποπτικά ίδια κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών αυξήθηκαν κατά 8,7% και ανήλθαν σε 31,6 δισεκ. ευρώ, καθώς η καταγραφή κερδών μετά από φόρους και διακοπτόμενες δραστηριότητες αλλά και οι εκδόσεις ομολογιών που προσμετρούνται στα ίδια κεφάλαια αντιστάθμισαν την αρνητική επίδραση από τη σταδιακή απόσβεση των οριστικών και εκκαθαρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων (Deferred Tax Credits – DTCs). Ωστόσο, η ποιότητα των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζών εξακολουθεί να παραμένει χαμηλή, καθώς το Δεκέμβριο του 2024 οι οριστικές και εκκαθαρισμένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTCs) ανέρχονταν σε 12,2 δισεκ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 38,6% των συνολικών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (από 44,2% το Δεκέμβριο του 2023). Σημειώνεται ότι όλα τα σημαντικά ιδρύματα έχουν ανακοινώσει σχέδια επιτάχυνσης της απόσβεσης των DTC, μειώνοντας σημαντικά την περίοδο μέχρι την οριστική εξάλειψή τους.

Οι κυριότερες ενέργειες κεφαλαιακής ενίσχυσης κατά τη διάρκεια του 2024 ήταν οι παρακάτω:

- Έκδοση πρόσθετων μέσων της κατηγορίας 1 (Additional Tier 1 – AT1) 300 εκατ. ευρώ και μέσων της κατηγορίας 2 (Tier 2) συνολικής αξίας 2.450 εκατ. ευρώ. Ορισμένες από αυτές τις εκδόσεις αντικατέστησαν παλαιότερες (1.300 εκατ. ευρώ).
- Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου από την Attica Bank ύψους 672 εκατ. ευρώ το Νοέμβριο του 2024.

Το σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ενεργητικό αυξήθηκε κατά 3,7% το Δεκέμβριο του 2024 έναντι του Δεκεμβρίου του 2023. Αναλυτικότερα, το σταθμισμένο ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικό αυξήθηκε κατά 1,8% κυρίως λόγω της πιστωτικής επέκτασης, αλλά και λόγω της ενσωμάτωσης των μεγεθών εξαγοραζόμενων οντοτήτων. Αντίθετα, μειωτική επίδραση είχαν τόσο οι διενεργηθείσες συνθετικές τιτλοποιήσεις εκ μέρους των σημαντικών τραπεζών όσο και η χρήση πιστοληπτικών αξιολογήσεων από Εξωτερικό Οργανισμό Πιστοληπτικών Αξιολογήσεων (ΕΟΠΑ) στη στάθμιση επιχειρηματικών χαρτοφυλακίων, επιτυγχάνοντας χαμηλότερες σταθμίσεις κινδύνου. Το σταθμισμένο ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικό αναλογεί στο 86,6% του συνολικού σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού, γεγονός που οφείλεται στο επιχειρηματικό μοντέλο των ελληνικών τραπεζών, το οποίο είναι επικεντρωμένο στη χορήγηση πιστώσεων. Επίσης, το σταθμισμένο ως προς το λειτουργικό κίνδυνο ενεργητικό αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο τμήμα του συνολικού σταθμισμένου ενεργητικού, καθώς αναλογεί στο 11,1% (από 9,5% το Δεκέμβριο του 2023), γεγονός που οφείλεται στη μεθοδολογία υπολογισμού του εν λόγω κινδύνου, ο οποίος λαμβάνει υπόψη τον ύψος των λειτουργικών εσόδων. Τέλος, το μερίδιο του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο αγοράς ενεργητικού (συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου προσαρμογής πιστωτικής αποτίμησης – Credit Valuation Adjustment) στο συνολικό σταθμισμένο ενεργητικό παρέμεινε σταθερό το Δεκέμβριο του 2024 στο 2,3%.⁵⁹

Ο δείκτης μόχλευσης⁶⁰ (leverage ratio) επιδεινώθηκε οριακά σε 7,6% το Δεκέμβριο του 2024, από 7,8% το Δεκέμβριο του 2023, κυρίως λόγω της αύξησης του συνολικού ενεργητικού, όπως αυτό υπολογίζεται για σκοπούς υπολογισμού, παρά την ενίσχυση των Κεφαλαίων Tier I (αύξηση

⁵⁸ Πηγή: [Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός \(Single Supervisory Mechanism – SSM\)](#)

⁵⁹ Βλέπε Ενότητα III.2.3 [Κίνδυνος αγοράς](#).

⁶⁰ Λόγος των στοιχείων κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (στοιχεία κεφαλαίου Tier 1) που διαθέτει μία τράπεζα (με χρήση του ορισμού της μεταβατικής περιόδου των στοιχείων κεφαλαίου Tier 1) προς το συνολικό ενοποιημένο ενεργητικό της, όπως αυτό υπολογίζεται για σκοπούς μέτρησης του σχετικού δείκτη σύμφωνα με την εποπτική οδηγία (CRR575/2013 και 2019/876).

κατά 1,8 δισεκ. ευρώ). Σημειώνεται ότι ο δείκτης μόχλευσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (5,9%) υπερβαίνει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο⁶¹.

Παράλληλα, οι τράπεζες έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες με στόχο την κάλυψη των ελάχιστων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (Minimum Requirements for Own Funds and Eligible Liabilities – MREL). Στο πλαίσιο αυτό, πέραν των εκδόσεων κεφαλαιακών μέσων (AT1 και Tier 2), οι τράπεζες έχουν προβεί και σε εκδόσεις χρεογράφων χωρίς εξασφαλίσεις (senior unsecured bonds), επιλέξιμων για σκοπούς MREL, διαφοροποιώντας ταυτόχρονα τις πηγές χρηματοδότησής τους.

Όσον αφορά τις προοπτικές για την κεφαλαιακή επάρκεια, μερικοί από τους παράγοντες που θα την επηρεάσουν είναι οι εξής: α) η διατήρηση της ικανότητας εσωτερικής δημιουργίας κεφαλαίου σε ένα περιβάλλον μείωσης των βασικών επιτοκίων και επιτάχυνσης της απόσβεσης των DTC, β) η υλοποίηση εταιρικών ενεργειών που ενισχύουν την κεφαλαιακή επάρκεια (π.χ. συνθετικές τιτλοποιήσεις) και η ικανότητα έκδοσης κεφαλαιακών μέσων (Additional Tier 1, Tier 2), γ) η ποιότητα χαρτοφυλακίου και η συνακόλουθη επίδρασή της στο σταθμισμένο για τον κίνδυνο ενεργητικό, δ) η υιοθέτηση του Κανονισμού 2024/1623⁶² (CRR III), ο οποίος, μεταξύ άλλων, χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ευαισθησία στην προσμέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, ε) η εξέλιξη των νέων εκταμιεύσεων δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και νοικοκυριά και στ) η πολιτική διανομής κερδών/μερισμάτων στους μετόχους βάσει της διαμορφωθείσας κερδοφορίας.

⁶¹ Πηγή: [Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός \(Single Supervisory Mechanism – SSM\)](#)

⁶² Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1623 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαΐου 2024 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 όσον αφορά τις απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο προσαρμογής πιστωτικής αποτίμησης, τον λειτουργικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και το κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων (ΕΕ L, 2024/1623, 19.06.2024).

IV. ΜΑΚΡΟΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΤΙΚΥΚΛΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΥΚΛΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 235/1/07.10.2024, αξιολογεί ανά τρίμηνο την ένταση των κυκλικών συστημικών κινδύνων και την καταλληλότητα του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας (countercyclical capital buffer – CCyB) για την Ελλάδα και καθορίζει ή προσαρμόζει το ποσοστό αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο.

Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας αποβλέπει στην αποτροπή ή μείωση της συσσώρευσης κυκλικών συστημικών κινδύνων και στην αντιμετώπιση της υπερκυκλικότητας (procyclicality) της πιστωτικής επέκτασης και μόχλευσης, δηλαδή στη διαμόρφωση κατάλληλου επιπέδου πιστωτικής επέκτασης και μόχλευσης σε όλες τις φάσεις του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού κύκλου. Το ποσοστό του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας κυμαίνεται μεταξύ 0% και 2,5%, βαθμονομημένο σε βήματα του 0,25% ή πολλαπλάσια του 0,25%.⁶³ Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας καλύπτεται από κεφάλαιο κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) και εκφράζεται ως ποσοστό του συνολικού ποσού των ανοιγμάτων σε κίνδυνο των πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι εκτεθειμένα σε πιστωτικό κίνδυνο στην Ελλάδα.⁶⁴

Ο καθορισμός του ποσοστού του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας άνω του 0% ξεκινά στο στάδιο του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού κύκλου κατά το οποίο επικρατεί ουδέτερο περιβάλλον κινδύνου (standard risk environment), δηλαδή όταν οι κυκλικοί συστημικοί κίνδυνοι δεν είναι ούτε υποτονικοί ούτε ιδιαίτερα αυξημένοι, προκειμένου να παρέχει τη δυνατότητα στα ιδρύματα να απορροφήσουν τυχόν ζημιές και να διασφαλίσουν την ομαλή ροή της χρηματοδότησης προς την πραγματική οικονομία αν επέλθουν απρόβλεπτες διαταραχές (βλ. Διάγραμμα IV.1). Η σταδιακή δημιουργία ενός θετικού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε ουδέτερο περιβάλλον κινδύνου (positive neutral rate of the countercyclical capital buffer – PN CCyB) συνεχίζεται μέχρι να ανέλθει στο επιδιωκόμενο ποσοστό.

Στην ανοδική φάση του οικονομικού κύκλου, ο καθορισμός του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας λαμβάνει υπόψη το επιδιωκόμενο ποσοστό του θετικού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε ουδέτερο περιβάλλον κινδύνου (PN CCyB target rate). Εφόσον η αξιολόγηση της έντασης των κυκλικών συστημικών κινδύνων από την Τράπεζα της Ελλάδος διαπιστώνει τη συσσώρευσή τους, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να αποφασίσει την αύξηση του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε επίπεδο υψηλότερο από το επιδιωκόμενο ποσοστό θετικού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε ουδέτερο περιβάλλον κινδύνου με σκοπό την αποτροπή ή τη μείωση της συσσώρευσης

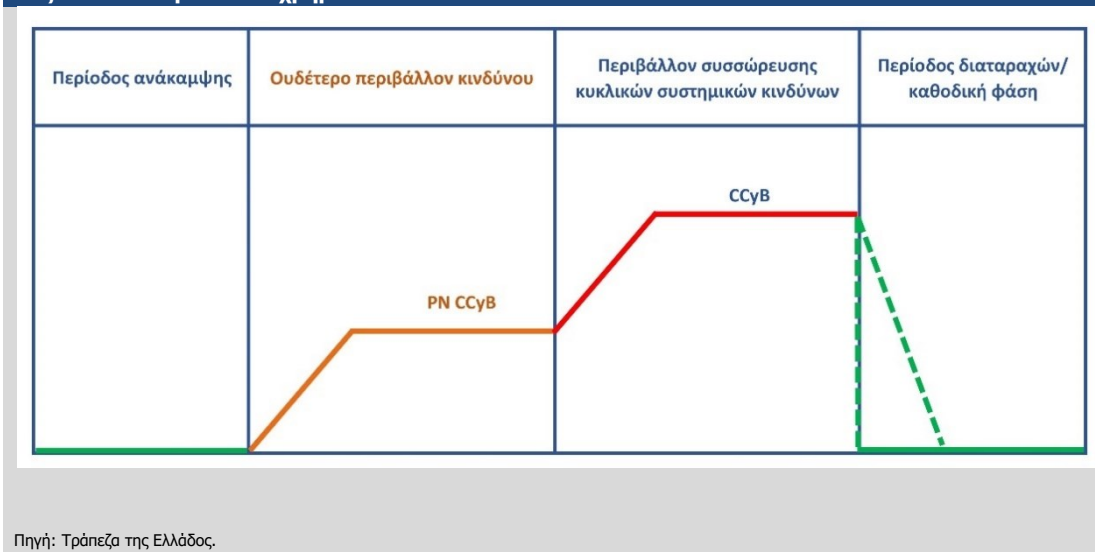
⁶³ Η Τράπεζα της Ελλάδος ως εντεταλμένη αρχή δύναται να καθορίζει ποσοστό αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε ύψος άνω του 2,5%, περίπτωση για την οποία ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 130 του ν. 4261/2014 ως προς τον υπολογισμό του ποσοστού ειδικού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας κάθε ιδρύματος.

⁶⁴ Το συνολικό ποσό ανοιγμάτων σε κίνδυνο υπολογίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 92 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013.

των κυκλικών συστημικών κινδύνων και την πρόληψη και τον περιορισμό της υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης και μόχλευσης.

Αντίθετα, στην καθοδική φάση του οικονομικού κύκλου ή σε περίπτωση διαταραχών, η μείωση του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας ή η πλήρης αποδέσμευσή του (δηλ. ο καθορισμός σε μηδενικό επίπεδο) δύναται να ενθαρρύνει την παροχή πιστώσεων, συμβάλλοντας έτσι στην ομαλή χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Η μείωση ή η πλήρης αποδέσμευση του ισχύοντος ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας έχει άμεση εφαρμογή από την ημερομηνία της ανακοίνωσής της, ενώ τυχόν αύξηση τίθεται σε εφαρμογή το αργότερο 12 μήνες από την ημερομηνία ανακοίνωσής της.

Διάγραμμα IV.1 Γραφική παρουσίαση της δημιουργίας και αποδέσμευσης του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας ανάλογα με την ένταση των κυκλικών συστημικών κινδύνων στις τέσσερις φάσεις του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού κύκλου

Στη φάση που η οικονομία ή το χρηματοπιστωτικό σύστημα ανακάμπτει μετά από σοβαρές, ενδογενείς ή εξωγενείς, διαταραχές ή μετά από μια συστημική κρίση, το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας διατηρείται σε μηδενικό επίπεδο προκειμένου να ενθαρρυνθεί η παροχή πιστώσεων και να διασφαλισθεί η ομαλή χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας παραμένει σε μηδενικό επίπεδο έως ότου η ένταση των κυκλικών συστημικών κινδύνων αξιολογείται ότι βρίσκεται σε ουδέτερο επίπεδο.

Η Τράπεζα της Ελλάδος με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 235/1/07.10.2024⁶⁵ προσδιόρισε τη διαδικασία εφαρμογής και τη μεθοδολογία καθορισμού του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας στην Ελλάδα και όρισε το επιδιωκόμενο ποσοστό θετικού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε ουδέτερο περιβάλλον κινδύνου για την Ελλάδα στο 0,5%.

⁶⁵ “Εφαρμογή αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας στην Ελλάδα – Κατάργηση της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 202/1/11.03.2022”.

1.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΥΚΛΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Η τριμηνιαία αξιολόγηση της έντασης των κυκλικών συστημικών κινδύνων και της καταλληλότητας του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας για την Ελλάδα λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, την τιμή του δείκτη “τυποποιημένη διαφορά των πιστώσεων προς το ΑΕΠ”, όπως αυτός ορίζεται στη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου ΕΣΣΚ/2014/1. Ο δείκτης αυτός εκφράζει την απόκλιση του λόγου των πιστώσεων προς το ΑΕΠ από τη μακροχρόνια τάση του. Αναλυτικότερα, σε πρώτη φάση υπολογίζεται ο λόγος των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρεογράφων και δανείων (δηλαδή των πιστώσεων), όπως προκύπτουν από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα, προς το άθροισμα των τεσσάρων τελευταίων τριμηνιαίων παρατηρήσεων του ΑΕΠ (υπολογιζόμενου σε ονομαστική αξία, χωρίς εποχική διόρθωση). Σε δεύτερη φάση υπολογίζεται η μακροχρόνια τάση του λόγου των πιστώσεων προς το ΑΕΠ με την εφαρμογή του φίλτρου εξομάλυνσης Hodrick-Prescott. Ο δείκτης “τυποποιημένη διαφορά των πιστώσεων προς το ΑΕΠ” προκύπτει ως η διαφορά του λόγου των πιστώσεων προς το ΑΕΠ από τη μακροχρόνια τάση του. Υψηλή θετική τιμή του δείκτη δηλώνει υπερβολική πιστωτική επέκταση σε σχέση με την αύξηση του ΑΕΠ, η οποία δημιουργεί αυξημένους κινδύνους για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, συνηγορώντας στον καθορισμό του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας σε ύψος άνω του 0%. Πέραν της “τυποποιημένης διαφοράς των πιστώσεων προς το ΑΕΠ”, η Τράπεζα της Ελλάδος εξετάζει συμπληρωματικά πρόσθετους δείκτες για την παρακολούθηση της δημιουργίας και συσσώρευσης των κυκλικών συστημικών κινδύνων.⁶⁶ Οι δείκτες αυτοί ομαδοποιούνται σε έξι περιοχές:

- Πιστωτικές εξελίξεις, όπου παρακολουθούνται ο λόγος του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, η εξέλιξη των δανείων προς νοικοκυριά και η εξέλιξη της χρηματοδότησης των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων.
- Δανειακή επιβάρυνση του ιδιωτικού τομέα, όπου παρακολουθούνται η εξέλιξη της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα, ο λόγος του υπολοίπου της χρηματοδότησης των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων προς το ΑΕΠ, ο λόγος του υπολοίπου των δανείων σε νοικοκυριά προς το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημά τους και ο δείκτης εξυπηρέτησης χρέους προς εισόδημα κατά την έγκριση για τα δάνεια που εξασφαλίζονται από οικιστικά ακίνητα.
- Δυνητική υπερτίμηση των ακινήτων, όπου παρακολουθείται η εξέλιξη των τιμών των οικιστικών και επαγγελματικών ακινήτων (γραφείων και καταστημάτων).
- Ευρωστία των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπου παρακολουθείται το καθαρό περιθώριο επιτοκίου, η εξέλιξη των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού, ο δείκτης μόχλευσης και ο λόγος δανείων προς καταθέσεις.
- Εξωτερικές ανισορροπίες, όπως αντανακλώνται στην εξέλιξη του λόγου του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προς το ΑΕΠ.
- Τιμολόγηση του κινδύνου, όπου παρακολουθείται η εξέλιξη του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αθηνών, καθώς και του κλαδικού δείκτη των τραπεζών.

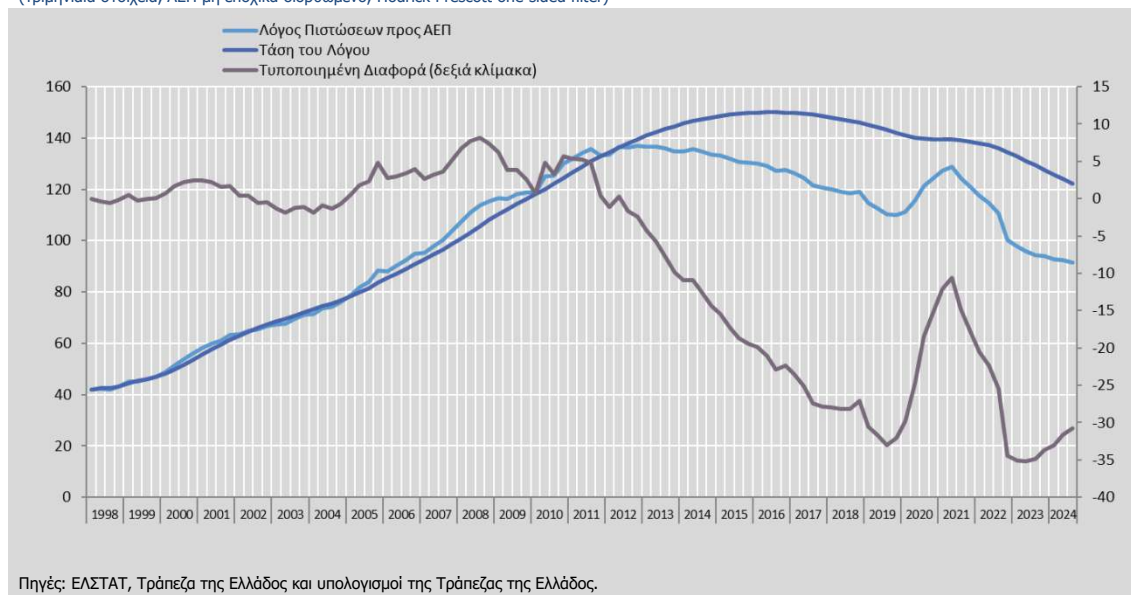
Στην Ελλάδα, η “τυποποιημένη διαφορά των πιστώσεων προς το ΑΕΠ” παραμένει σε αρνητικό έδαφος από το 2012. Το γ' τρίμηνο του 2024 διαμορφώθηκε σε -30,8 ποσοστιαίες μονάδες, έναντι -31,6 ποσοστιαίων μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο

⁶⁶ Για αναλυτικούς ορισμούς, βλ. [Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 235/1/07.10.2024](#).

στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ (βλ. Διάγραμμα IV.2). Επισημαίνεται ότι το γ' τρίμηνο του 2024 είναι το τελευταίο διαθέσιμο τρίμηνο των χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα. Για την εν λόγω τιμή της “τυποποιημένης διαφοράς των πιστώσεων προς το ΑΕΠ”, το σημείο αναφοράς αποθέματος ασφαλείας (οδηγός αποθέματος ασφαλείας), όπως αυτό ορίζεται στη σύσταση Β παράγραφος 3α της Σύστασης ΕΣΣΚ/2014/1, είναι μηδέν.

Διάγραμμα IV.2 Τυποποιημένη διαφορά πιστώσεων προς το ΑΕΠ, λόγος πιστώσεων προς ΑΕΠ και μακροχρόνια τάση του λόγου πιστώσεων προς το ΑΕΠ (δ' τρίμηνο 1997 – γ' τρίμηνο 2024)

(τρίμηνια στοιχεία, ΑΕΠ μη εποχικά διορθωμένο, Hodrick Prescott one-sided filter)

Η ανάλυση των πρόσθετων δεικτών που εξετάζει η Τράπεζα της Ελλάδος αναδεικνύει μεν την απαρχή συσσώρευσης κυκλικών συστημικών κινδύνων σε επιμέρους τομείς, όπως η χρηματοδότηση των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, οι τιμές των οικιστικών ακινήτων και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, αλλά συνολικά επιβεβαιώνει την εκτίμηση περί της απουσίας υπέρμετρης πιστωτικής επέκτασης. Συμπερασματικά, οι κυκλικοί συστημικοί κίνδυνοι στην Ελλάδα παραμένουν περιορισμένοι και το περιβάλλον κινδύνου εμφανίζεται ουδέτερο.

1.3 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΤΙΚΥΚΛΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κατά τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2024, λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση των πρόσθετων δεικτών, η Τράπεζα της Ελλάδος διατήρησε το ποσοστό του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας στο 0%.

Ωστόσο, στην παρούσα συγκυρία αναδεικνύεται η σημασία της εφαρμογής κατάλληλης μακροπροληπτικής πολιτικής για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του τραπεζικού τομέα. Το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, η ανάκτηση της επενδυτικής κατηγορίας για την πιστοληπτική διαβάθμιση της Ελλάδος, καθώς και η σημαντική βελτίωση των θεμελιωδών μεγεθών και των εποπτικών δεικτών του τραπεζικού τομέα, διαμορφώνουν ευνοϊκές συγκυρίες για τη δημιουργία επαρκούς μακροπροληπτικού χώρου, που θα διασφαλίζει τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μεσοπρόθεσμα.

Στο πλαίσιο αυτό, τον Οκτώβριο του 2024, η Τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε το ποσοστό του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας στο 0,25% με εφαρμογή από την 1η Οκτωβρίου 2025.⁶⁷

Δεδομένου ότι η αξιολόγηση των κυκλικών συστημικών κινδύνων στην Ελλάδα για το α' και β' τρίμηνο του 2025 κατέδειξε ότι αυτοί παραμένουν περιορισμένοι, δεν κρίθηκε αναγκαία η μεταβολή του ποσοστού αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας.

2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΣΤΗΜΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (O-SII) ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ O-SII

Η εφαρμογή του αποθέματος ασφαλείας λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων (Other Systemically Important Institutions – O-SII)⁶⁸ αποσκοπεί στη μείωση του ηθικού κινδύνου (moral hazard) και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων. Ο ηθικός κίνδυνος συνίσταται στην προσδοκία του ιδρύματος ότι, λόγω της συστημικής του σημασίας, δεν θα αφεθεί να καταρρεύσει (too big to fail). Η επιβολή πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων με τη μορφή αποθέματος ασφαλείας O-SII περιορίζει την υπερβολική ανάληψη κινδύνων από το συστημικά σημαντικό ίδρυμα, με σκοπό τη μείωση του ηθικού κινδύνου. Επιπροσθέτως, μειώνει τις συστημικές επιπτώσεις του ηθικού κινδύνου μέσω της ενίσχυσης των αποθεμάτων κεφαλαίου του συστημικά σημαντικού ιδρύματος για την απορρόφηση ενδεχόμενων ζημιών και κατά συνέπεια τον περιορισμό του κινδύνου μετάδοσης της διαταραχής στον υπόλοιπο τραπεζικό τομέα.

Το απόθεμα ασφαλείας O-SII συνίσταται σε κεφάλαιο κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) και το ποσοστό του καθορίζεται σε ύψος έως 3% επί του συνολικού ποσού ανοίγματος σε κίνδυνο.⁶⁹ Το εν λόγω απόθεμα ασφαλείας τίθεται σε ενοποιημένη, υποενοποιημένη ή ατομική βάση, ανάλογα με την περίπτωση, και το ύψος του επανεξετάζεται τουλάχιστον ετησίως.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, βάσει του ν. 4261/2014 (άρθρο 124), είναι αρμόδια για τον προσδιορισμό των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων (Other Systemically Important Institutions – O-SIIs) μεταξύ των ιδρυμάτων που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας στην Ελλάδα. Ο προσδιορισμός των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων διενεργείται σε ετήσια βάση, προκειμένου να εξεταστεί αν είναι σκόπιμη η εφαρμογή σε αυτά αποθέματος ασφαλείας O-SII, καθώς και να καθοριστεί το ύψος του εν λόγω αποθέματος.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, για τον προσδιορισμό των O-SII, εφαρμόζει τη μεθοδολογία που περιλαμβάνεται στις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT),⁷⁰ όπως αυτές υιοθετήθηκαν με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 56/18.12.2015. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία αυτή, οι αρμόδιες αρχές υπολογίζουν βαθμολογία που υποδηλώνει τη συστημική σημασία κάθε ιδρύματος βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Τα κριτήρια αυτά αφορούν το μέγεθος, τη σημασία για την οικονομία της Ελλάδος, την πολυ-

⁶⁷ Βλ. [Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 235/2/07.10.2024](#).

⁶⁸ Τα λοιπά συστημικά σημαντικά ιδρύματα αντιδιαστέλλονται προς εκείνα τα οποία χαρακτηρίζονται ως παγκοσμίως συστημικά σημαντικά ιδρύματα (Global Systemically Important Institutions – G-SII).

⁶⁹ Επισημαίνεται ότι το απόθεμα ασφαλείας O-SII δύναται να υπερβαίνει το 3% κατόπιν έγκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁷⁰ EAT, EBA/GL/2014/10.

Πίνακας IV.1 Υποχρεωτικοί δείκτες για τη βαθμολόγηση των λοιπών συστημικά σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα

Κριτήριο	Δείκτες	Συντελεστής στάθμισης (%)
Μέγεθος	Σύνολο στοιχείων ενεργητικού	25
Σημασία	Αξία εγχώριων πράξεων πληρωμής	8,33
	Καταθέσεις ιδιωτικού τομέα από καταθέτες εντός ΕΕ	8,33
	Δάνεια ιδιωτικού τομέα σε δανειολήπτες εντός ΕΕ	8,33
Διασυννοριακή δραστηριότητα	Αξία εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων (ονομαστική)	8,33
	Διακρατικές υποχρεώσεις	8,33
	Διακρατικές απαιτήσεις	8,33
Διασύνδεση	Υποχρεώσεις εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος	8,33
	Στοιχεία ενεργητικού εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος	8,33
	Χρεωστικοί τίτλοι	8,33

πλοκότητα/διασυννοριακή δραστηριότητα και το βαθμό διασύνδεσης του ιδρύματος με το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στα τέσσερα αυτά κριτήρια αντιστοιχούν υποχρεωτικοί δείκτες, οι οποίοι θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κατ' ελάχιστον από τις αρμόδιες αρχές κατά τον υπολογισμό της βαθμολογίας κάθε ιδρύματος. Η βαθμολογία κάθε ιδρύματος εκφράζεται σε μονάδες βάσης (μ.β.). Κάθε αρμόδια αρχή ορίζει ένα κατώφλι σε μ.β. και όσα ιδρύματα το υπερβαίνουν θεωρούνται ως O-SII. Το κατώφλι αυτό δύναται να οριστεί από τις 275 μ.β. έως τις 425 μ.β., προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του τραπεζικού τομέα κάθε κράτους-μέλους και να διασφαλιστεί ομοιογένεια στα O-SII που προσδιορίζονται με αυτό τον τρόπο βάσει της συστημικής τους σημασίας. Ως ενδεικτικό κατώφλι προτείνονται οι 350 μονάδες βάσης. Επίσης, παρέχεται στις αρμόδιες αρχές η δυνατότητα να προσδιορίζουν ως O-SII και επιπλέον οντότητες βάσει πρόσθετων ποιοτικών ή/και ποσοτικών δεικτών συστημικού κινδύνου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, για τον υπολογισμό της βαθμολογίας των ελληνικών τραπεζών ως προς τη συστημική τους σημασία, χρησιμοποίησε αποκλειστικά τους υποχρεωτικούς δείκτες βαθμολόγησης (βλ. Πίνακα IV.1) και επέλεξε ως κατώφλι τις 350 μονάδες βάσης.

Με βάση τα παραπάνω, για το 2024 προσδιορίστηκαν ως O-SII τα παρακάτω ιδρύματα σε ενοποιημένη βάση:

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.
- Πειραιώς Financial Holdings Α.Ε.
- Alpha Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.
- Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.

και αντίστοιχα τα παρακάτω πιστωτικά ιδρύματα σε ατομική βάση:

- Άλφα Τράπεζα Α.Ε.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.
- Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.
- Τράπεζα Eurobank Α.Ε.

Τα παραπάνω τέσσερα πιστωτικά ιδρύματα που προσδιορίστηκαν ως O-SII αντιπροσωπεύουν περίπου το 94% του ενεργητικού του εγχώριου τραπεζικού τομέα.

Με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 234/1/23.09.2024, η Τράπεζα της Ελλάδος αποφάσισε να καθορίσει το απόθεμα ασφαλείας O-SII για το έτος 2025 για τα ιδρύματα που προσδιορίζονται παραπάνω ως O-SII ως εξής:

- σε ποσοστό 1,25% για τη Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε. σε ενοποιημένη βάση, και
- σε ποσοστό 1,00% για τα παρακάτω Ο-ΣΠ:
 - Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. σε ατομική και ενοποιημένη βάση,
 - Πειραιώς Financial Holdings Α.Ε. σε ενοποιημένη βάση και Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. σε ατομική βάση,
 - Τράπεζα Eurobank Α.Ε. σε ατομική βάση, και
 - Alpha Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε. σε ενοποιημένη βάση και Άλφα Τράπεζα Α.Ε. σε ατομική βάση.

3. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΗ

Τα μακροπροληπτικά μέτρα για τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη στοχεύουν στον περιορισμό της συσσώρευσης συστημικών κινδύνων που απορρέουν από την αγορά ακινήτων και συνδέονται με τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα. Με την ενεργοποίηση των μέτρων αυτών αποσοβείται ο κίνδυνος υπέρμετρης χαλάρωσης των πιστοδοτικών κριτηρίων, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δανειοληπτών και τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου των πιστωτών.

Στην Ελλάδα, αρμόδια για τη θέσπιση μακροπροληπτικών μέτρων σχετικά με τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη είναι η Τράπεζα της Ελλάδος δυνάμει του άρθρου 133Α του ν. 4261/2014, όπως προστέθηκε με το άρθρο 54 του ν. 5036/2023 με ισχύ από τις 29 Μαρτίου 2023. Στο πλαίσιο της μακροπροληπτικής της αρμοδιότητας, η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει το είδος των μακροπροληπτικών μέτρων για τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη, τους δείκτες ή τα χαρακτηριστικά των πιστώσεων ως προς τα οποία θα εφαρμόζονται τα όρια που θεσπίζει, καθώς και το ύψος των ορίων αυτών, το είδος των πιστώσεων ως προς τις οποίες εφαρμόζονται τα μακροπροληπτικά μέτρα, τους όρους και τις προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

Με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 227/1/08.03.2024 θεσπίστηκαν μέτρα για τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη για δάνεια και λοιπές πιστώσεις προς φυσικά πρόσωπα με εξασφάλιση οικιστικό ακίνητο στην Ελλάδα, τα οποία εφαρμόζονται από τον Ιανουάριο του 2025. Ειδικότερα, το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο για το δείκτη δανείου προς αξία κατά την έγκριση (loan-to-value at origination – LTV-O) τέθηκε σε 90% για τους δανειολήπτες που είναι αγοραστές για πρώτη φορά⁷¹ και σε 80% για τους λοιπούς δανειολήπτες. Επίσης, το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο για το δείκτη εξυπηρέτησης δανείου προς εισόδημα κατά την έγκριση (debt service-to-income at origination – DSTI-O) τέθηκε σε 50% για τους δανειολήπτες που είναι αγοραστές για πρώτη φορά και σε 40% για τους λοιπούς δανειολήπτες. Επισημαίνεται ότι ο δείκτης DSTI-O νοείται ως το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης του συνολικού χρέους σε σχέση με το συνολικό ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα του δανειολήπτη κατά το χρόνο έγκρισης του δανείου ή της πίστωσης, ενώ ο δείκτης LTV-O νοείται ως το σύνολο των δανείων ή τμημάτων δανείων

⁷¹ Αγοραστής για πρώτη φορά είναι ο δανειολήπτης ο οποίος κατά την έγκριση του δανείου δεν έχει υφιστάμενο δάνειο που αφορά οικιστικό ακίνητο.

και λοιπών πιστώσεων που εξασφαλίζονται με ακίνητο από το δανειολήπτη κατά το χρόνο έγκρισης σε σχέση με την αξία του υπέγγυου ακινήτου κατά το χρόνο έγκρισης.

Κρίθηκε σκόπιμο να τεθούν λιγότερο αυστηρά όρια για τους αγοραστές για πρώτη φορά, ώστε να διευκολύνεται η πρόσβασή τους στη στεγαστική πίστη. Επιπροσθέτως, ποσοστό έως 10% επί του συνολικού αριθμού των δανείων και λοιπών πιστώσεων που εγκρίνονται και έχουν έστω και εν μέρει εκταμιευθεί εντός εκάστοτε ημερολογιακού τριμήνου σε επίπεδο ιδρύματος ή οντότητας δύναται να υπερβαίνει τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια LTV-O και DSTI-O. Η αξιολόγηση της υπέρβασης των ορίων θα γίνεται διακριτά για τους αγοραστές για πρώτη φορά και για τους λοιπούς δανειολήπτες. Διευκρινίζεται ότι τα προαναφερθέντα όρια δεν εφαρμόζονται σε μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, σε δάνεια που τελούν υπό καθεστώς ρύθμισης, σε μεταβιβαζόμενα χαρτοφυλάκια από εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, καθώς και σε δάνεια που εντάσσονται σε προγράμματα εθνικής στεγαστικής πολιτικής ή αφορούν τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία.

V.ΛΟΙΠΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το 2024 η διάρθρωση του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος δεν παρουσίασε αξιοσημείωτες μεταβολές, με τις τράπεζες να παραμένουν ο βασικός πυλώνας του (βλ. Πίνακα V.1). Ειδικότερα, το ενεργητικό των πιστωτικών ιδρυμάτων ανήλθε σε 84,8% επί του συνολικού ενεργητικού του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με τις ελληνικές εμπορικές τράπεζες να αντιπροσωπεύουν το 83,2% του συνόλου, ενώ οι συνεταιριστικές τράπεζες και τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,5% και το 1,1%, αντίστοιχα. Μάλιστα, οι τέσσερις σημαντικές τράπεζες αντιπροσωπεύουν το 95,2% του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα.

Πίνακας V.1 Διάρθρωση του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος

Ενεργητικό	2020		2021		2022		2023		2024	
	%		%		%		%		%	
Πιστωτικά ιδρύματα	275.369	87,7%	302.495	87,9%	304.148	88,3%	294.416	86,1%	303.524	84,8%
Ελληνικές εμπορικές τράπεζες	269.822	86,0%	296.218	86,1%	297.324	86,3%	289.557	84,7%	297.741	83,2%
Συνεταιριστικές τράπεζες	1.725	0,5%	1.787	0,5%	1.736	0,5%	1.617	0,5%	1.751	0,5%
Υποκαταστήματα ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων	3.822	1,2%	4.490	1,3%	5.087	1,5%	3.242	0,9%	4.033	1,1%
Θεσμικοί επενδυτές	29.772	8,5%	33.013	8,5%	31.896	7,9%	38.671	11,3%	45.277	12,6%
Ασφαλιστικές επιχειρήσεις	19.977	6,4%	20.607	6,0%	18.718	5,4%	20.287	5,9%	21.249	5,9%
Ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης και ιδρύματα επαγγελματικών συνταξοδοτικών παροχών	1.698	0,5%	1.887	0,5%	1.866	0,5%	2.196	0,6%	2.508	0,7%
Οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ)	4.901	1,6%	6.606	1,9%	6.749	2,0%	11.237	3,3%	16.117	4,5%
Αμοιβαία κεφάλαια (μετοχικά, μεικτά, ομολογιακά και σύνθετα)	4.438	1,4%	6.247	1,8%	6.349	1,8%	10.449	3,1%	14.986	4,2%
Αμοιβαία κεφάλαια χρηματαγοράς-διαθεσίμων	463	0,1%	359	0,1%	400	0,1%	788	0,2%	1.131	0,3%
Εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία	3.196	1,0%	3.913	1,1%	4.563	1,3%	4.951	1,4%	5.403	1,5%
Λοιπές μη τραπεζικές επιχειρήσεις	7.528	2,4%	7.184	2,1%	6.898	2,0%	7.440	2,2%	8.085	2,4%
Χρηματοπιστωτικές εταιρίες (ΑΕΠΕΥ)	753	0,2%	807	0,2%	606	0,2%	818	0,2%	882	0,2%
Εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας απαιτήσεων	6.522	2,1%	6.186	1,8%	6.292	1,8%	6.618	1,9%	7.196	2,0%
Εταιρίες παροχής πιστώσεων και εταιρίες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών	253	0,1%	191	0,1%	0	0,0%	4	0,0%	7	0,0%
Εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις	1.223	0,4%	1.535	0,4%	1.445	0,4%	1.294	0,4%	1.151	0,3%
Σύνολο	313.892	99%	344.227	99%	344.387	98,7%	341.821	100%	358.037	100%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι θεσμικοί επενδυτές⁷² συνεχίζουν να αποτελούν το δεύτερο μεγαλύτερο τομέα του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το 2024 το ενεργητικό τους αυξήθηκε σε σχέση με το 2023, με

⁷² Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης (ΤΕΑ) και οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ).

αποτέλεσμα το μερίδιό τους να διευρυνθεί σε 12,6% στο σύνολο του ενεργητικού του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στους Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (ΟΣΕΚΑ), με ενεργητικό 16,1 δισεκ. ευρώ (4,5% του συνόλου). Το ενεργητικό των αμοιβαίων κεφαλαίων (Α/Κ) καταγράφει αξιοσημείωτη αύξηση την τελευταία διετία (υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2022),⁷³ καθώς οι επενδύσεις σε Α/Κ αποτελούν μια ελκυστική εναλλακτική επένδυση σε σχέση με τις προθεσμιακές καταθέσεις και από το 2022 έχουν διατεθεί Α/Κ “τακτής λήξης”.⁷⁴ Το 2024 το ενεργητικό των ασφαλιστικών επιχειρήσεων αυξήθηκε στα 21,2 δισεκ. ευρώ (5,9% του συνόλου) και το μερίδιο αγοράς τους παρέμεινε αμετάβλητο σε σχέση με το 2023.

Μικρό μερίδιο αγοράς εξακολουθούν να κατέχουν οι λοιπές μη τραπεζικές επιχειρήσεις (χρηματοπιστηριακές εταιρίες, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης – leasing, εταιρίες πρακτόρευσης απαιτήσεων – factoring και εταιρίες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών), το οποίο διαμορφώθηκε σε 2,4% του συνόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τέλος, ο κλάδος των εταιριών διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) αποτελεί ένα πολύ μικρό τμήμα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με το ενεργητικό τους να ανέρχεται σε μόλις 0,3% του συνόλου.⁷⁵

Πλαίσιο V.1 Εξελιξίσεις στην αγορά των αμοιβαίων κεφαλαίων

Τα Αμοιβαία Κεφάλαια (Α/Κ) είναι ομάδες περιουσίαςⁱ που αποτελούνται από κινητές αξίες, μέσα χρηματαγοράς και μετρητά των οποίων τα επί μέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαιρέτου σε περισσότερους του ενός μεριδιούχους. Ουσιαστικά δηλαδή, συγκεντρώνοντας κεφάλαια από ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές, προσφέρουν στους επενδυτές έναν έμμεσο τρόπο επένδυσης, έναντι καταβολής προμήθειας διαχείρισης. Η διαχείρισή τους πραγματοποιείται από τις Ανώνυμες Εταιρίες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ),ⁱⁱ οι οποίες στην Ελλάδα εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς υπό το ρυθμιστικό πλαίσιο των Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities).ⁱⁱⁱ

Τα Α/Κ διακρίνονται τόσο ανάλογα με τη γεωγραφική κατανομή του ενεργητικού τους (εσωτερικού και εξωτερικού) όσο και ανάλογα με το είδος της επένδυσης (διαχείρισης διαθεσίμων, ομολογιακά, μετοχικά, μικτά κ.ά.). Ταυτόχρονα, προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα στους επενδυτές, οι οποίοι μπορούν να επιλέξουν, ανάλογα με τον επενδυτικό προσανατολισμό τους, το χρονικό ορίζοντα και το βαθμό κινδύνου που επιθυμούν να αναλάβουν. Παρέχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε διαφορετικές αγορές χρηματοοικονομικών μέσων, χώρες, κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και νομίσματα, επιτυγχάνοντας διασπορά του αναλαμβανόμενου κινδύνου, ενώ τα συμφέροντα των μεριδιούχων διασφαλίζονται από τη θεματοφυλακή κάθε Α/Κ.^{iv} Υπάρχει η δυνατότητα για χαμηλή καταβολή αρχικού κεφαλαίου, καθώς οι επενδυτές αποκτούν τον αριθμό των μεριδίων που επιθυμούν ανάλογα με το διαθέσιμο προς επένδυση κεφάλαιό τους. Επιπρόσθετα, υφίσταται πλήρης διαφάνεια κατά την πραγματοποίηση των επενδύσεων από τις ΑΕΔΑΚ, καθώς αυτές υποχρεούνται να παρέχουν αναλυτικές πληροφορίες αναφορικά

⁷³ Η αύξηση του ενεργητικού των Α/Κ αφορά ειδικά τα νέα αμοιβαία κεφάλαια με καθορισμένη διάρκεια. Συνήθως τα αμοιβαία κεφάλαια αυτά διαθέτουν διάρκεια δύο έως πέντε ετών.

⁷⁴ Αναλυτικότερα για τα Α/Κ τακτής λήξης βλ. Πλαίσιο V.1 Εξελιξίσεις στην αγορά των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

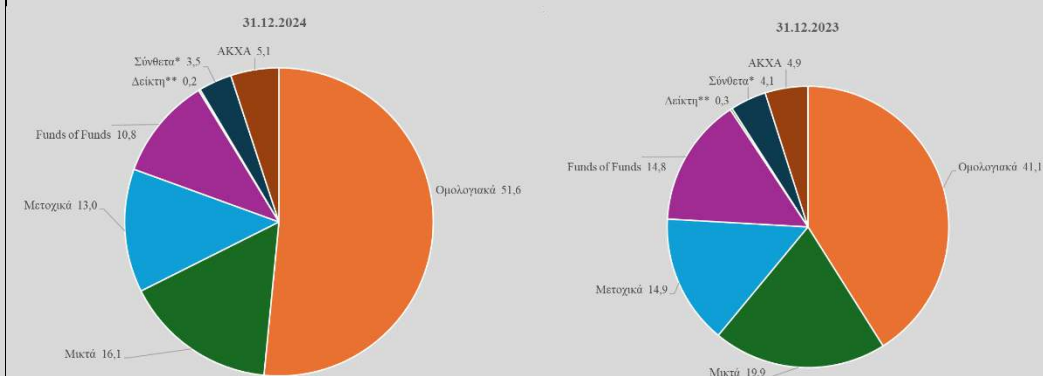
⁷⁵ Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι διαχειρίζονται το μεγαλύτερο μέρος των ΜΕΔ.

με τα υπό διαχείριση χρηματοοικονομικά μέσα του Α/Κ, καθώς επίσης και να ανακοινώνουν ημερησίως την αποτίμησή του, δηλαδή την καθαρή αξία του ενεργητικού του χαρτοφυλακίου του Α/Κ. Τέλος, υπάρχει η δυνατότητα άμεσης ρευστοποίησης των μεριδίων των Α/Κ, παρέχοντας στους επενδυτές μεγάλη ευελιξία αποεπένδυσης.

Το 2024 η ευρωπαϊκή αγορά των Α/Κ παρουσίασε σημαντική ανάπτυξη. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Επενδυτικών Οργανισμών (European Fund and Asset Management Association – EFAMA),^v το συνολικό ενεργητικό των ΟΣΕΚΑ στην Ευρώπη ανήλθε σε περίπου 23,4 τρισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, σημειώνοντας αύξηση κατά 13,1% σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2023. Παρόμοια τάση καταγράφηκε και στην Ελλάδα, γεγονός που αντανακλά την εμπιστοσύνη των επενδυτών στην εν λόγω αγορά, αλλά και την προσπάθεια επίτευξης υψηλότερων αποδόσεων έναντι των παραδοσιακών καταθετικών προϊόντων. Ειδικότερα, το συνολικό ενεργητικό των Α/Κ αυξήθηκε κατά 39,8% σε 22,1 δισεκ. ευρώ (Δεκέμβριος 2024) από 15,8 δισεκ. ευρώ (Δεκέμβριος 2023), αύξηση που συνεχίστηκε και το α' τρίμηνο του 2025 (Μάρτιος 2025: 24 δισεκ. ευρώ). Παράλληλα, αύξηση παρουσιάστηκε και στον αριθμό των Α/Κ, ο οποίος ανήλθε σε 441 το Δεκέμβριο του 2024 (από 403 στο τέλος του 2023).

Διάγραμμα 1 Διάρθρωση Α/Κ με βάση το ενεργητικό

(31.12.2024 και 31.12.2023, ποσοστά %)

Πηγή: Ένωση Θεσμικών Επενδυτών.

* Σύμφωνα με το άρθρο 7 απόφαση 6/587/2-6-2011 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, τα Σύνθετα Α/Κ μπορούν να επενδύουν σε όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα που προβλέπονται στο ν. 3283/2004. Τα Σύνθετα Α/Κ εφαρμόζουν διαχείριση που αποσκοπεί, βάσει μαθηματικού τύπου, στην επίτευξη προκαθορισμένης απόδοσης κατά τη λήξη τους, διακρατώντας καθ' όλη τη διάρκεια τους τα στοιχεία του ενεργητικού που απαιτούνται για την επίτευξη του στόχου τους. Η προκαθορισμένη απόδοσή τους αναφέρεται σε ορισμένο αριθμό σεναρίων, τα οποία βασίζονται στην αξία των υποκείμενων στοιχείων και προσφέρουν στους μεριδιούχους διαφορετικές αποδόσεις ανά σενάριο.

** Τα Α/Κ Δείκτη αναπαράγουν τη σύνθεση δείκτη μετοχών ή ομολόγων και επενδύουν ποσοστό τουλάχιστον ενενήντα πέντε τοις εκατό (95%) του καθαρού ενεργητικού τους σε:

(α) κινητές αξίες οι οποίες περιλαμβάνονται στο δείκτη τον οποίο αναπαράγουν και

(β) παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα με υποκείμενη αξία:

(αα) το δείκτη που αναπαράγουν,

(ββ) τις κινητές αξίες που περιλαμβάνονται στο δείκτη που αναπαράγουν,

(γγ) άλλους δείκτες οι οποίοι έχουν μεγάλο συντελεστή συσχέτισης με το δείκτη που αναπαράγουν.

Τα Ομολογιακά Α/Κ^{vi} αποτέλεσαν τη μεγαλύτερη κατηγορία επί του συνόλου του ενεργητικού των Α/Κ, με ποσοστό 51,6% (βλ. Διάγραμμα 1), ενώ η τάση αυτή συνεχίστηκε και κατά το α' τρίμηνο του 2025 (Μάρτιος 2025: 52,7%). Η αξία του ενεργητικού τους ανήλθε σε 11,4 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024 (βλ. Διάγραμμα 2), σημαντικά αυξημένο κατά 4,9 δισεκ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο έτος (Δεκέμβριος 2023: 6,5 δισεκ. ευρώ, με μερίδιο 41,1% επί του συνόλου των Α/Κ), ενώ η μέση απόδοσή τους διαμορφώθηκε σε 4,6% για το 2024.

Επισημαίνεται ότι η αυξημένη ροή κεφαλαίων προς τα ομολογιακά Α/Κ σχετίζεται τόσο με τα χαμηλά επιτόκια καταθέσεων όσο και με το χαμηλό προφίλ κινδύνου των εν λόγω Α/Κ. Αναλυτικά, κατά τη διάρκεια του 2024 στην κατηγορία των διεθνών ομολογιακών Α/Κ, παρατηρήθηκε η υψηλότερη άνοδος σε τοποθετήσεις, με αύξηση κατά 4,4 δισεκ. ευρώ, ενώ ιδιαίτερη άνοδο σημείωσαν και τα Α/Κ τύπου “τακτής λήξης” (“target maturity”),^{vii} συγκεντρώνοντας σημαντικό μέρος των νέων επενδύσεων. Επισημαίνεται ότι τα Α/Κ τακτής λήξης αποτελούν μία νέα

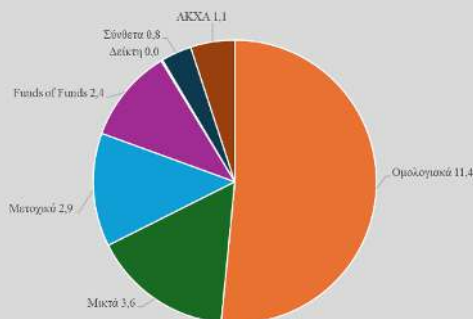
κατηγορία Α/Κ, τα οποία διαδόθηκαν κυρίως από το 2022 και μετά, έχουν την ιδιαιτερότητα της τακτής λήξης (σε δύο έως πέντε έτη) και προσφέρουν στους αποταμιευτές αποδόσεις λίγο υψηλότερες από τις αντίστοιχες των προθεσμιακών καταθέσεων, χωρίς κίνδυνο για το αρχικό κεφάλαιο. Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι συνήθως επενδύουν σε τίτλους σταθερού εισοδήματος, μειώνουν τον κίνδυνο επανεπένδυσης και επιτρέπουν με τον τρόπο αυτό πιο προβλέψιμες αποδόσεις, ενώ και το κόστος διαχείρισής τους είναι χαμηλότερο έναντι των λοιπών Α/Κ.

Η δεύτερη μεγαλύτερη ως προς το μέγεθος του ενεργητικού κατηγορία Α/Κ το Δεκέμβριο του 2024 ήταν τα μικτά Α/Κ,^{viii} με συνολικό ενεργητικό 3,6 δισεκ. ευρώ. Η μέση απόδοσή τους διαμορφώθηκε στο 7,9% για το 2024, ενώ το ενεργητικό τους αυξήθηκε κατά 0,4 δισεκ. ευρώ. Επιπρόσθετα, στα μετοχικά Α/Κ^{ix} καταγράφηκε επίσης αύξηση του ενεργητικού το 2024, κατά 0,5 δισεκ. ευρώ, με το συνολικό ενεργητικό να διαμορφώνεται σε 2,9 δισεκ. ευρώ και τη μέση απόδοση σε 15,1%. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν χαμηλές ροές σε μετοχικά Α/Κ Ελλάδος, με αύξηση των επενδυθέντων κεφαλαίων μόλις κατά 12,1 εκατ. ευρώ.

Τα κεφάλαια που επενδύθηκαν σε Αμοιβαία Κεφάλαια Χρηματαγοράς (ΑΚΧΑ)^x κατά το 2024 διαμορφώθηκαν σε 1,1 δισεκ. ευρώ, με άνοδο κατά 43,9% σε σύγκριση με το 2023, ενώ η μέση απόδοσή τους κατά τη διάρκεια του έτους ανήλθε σε 2,8%. Τέλος, μικρή αύξηση σημείωσαν και οι επενδύσεις σε “funds of funds” (δηλ. Α/Κ που τοποθετούνται σε άλλα Α/Κ),^{xi} με άνοδο κατά 60 εκατ. ευρώ το 2024.

Διάγραμμα 2 Κεφάλαια ανά κατηγορία ΟΣΕΚΑ

(31.12.2024, δισεκ. ευρώ)

Πηγή: Ένωση Θεσμικών Επενδυτών.

Το α' τρίμηνο του 2025 τα ομολογιακά Α/Κ συνέχισαν να προσελκύουν το μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον, με περαιτέρω αύξηση του ενεργητικού τους κατά 1,3 δισεκ. ευρώ, ενώ η απόδοσή τους ήταν αρνητική (-0,26%, βλ. Διάγραμμα 3). Τη μεγαλύτερη απόδοση, ύψους 4,9%, παρουσίασαν τα μετοχικά Α/Κ, με το συνολικό ενεργητικό τους να ανέρχεται σε 3,2 δισεκ. ευρώ, από 2,9 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024. Αντίθετα, στα Α/Κ “funds of funds”, το συνολικό επενδυμένο ποσό υποχώρησε σε 2,4 δισεκ. ευρώ το Μάρτιο του 2025 από 2,5 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, με τη μέση απόδοση να διαμορφώνεται σε 3,6%, κυρίως λόγω της αρνητικής απόδοσης των Α/Κ που επενδύουν σε αναδυόμενες αγορές.

Διάγραμμα 3 Αποδόσεις ανά κατηγορία Α/Κ

(α' τρίμηνο 2025, %)

Πηγή: Ένωση Θεσμικών Επενδυτών.

ⁱ Δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο και οι μεριδιούχοι εκπροσωπούνται δικαστικώς και εξωδίκως, ως προς τις έννομες σχέσεις από τη διαχείρισή του και τα δικαιώματά τους επί του ενεργητικού του, από την εταιρία διαχείρισής του.

ⁱⁱ Σε κάθε ΑΕΔΑΚ υπάρχουν διοικητικά, λειτουργικά και κανονιστικά στελέχη, τα οποία ευθύνονται για τη στρατηγική και την εποπτεία λειτουργίας της ΑΕΔΑΚ, τη διαχείριση των Α/Κ και την τήρηση των κανονισμών και των εσωτερικών πολιτικών, αντίστοιχα.

ⁱⁱⁱ [Οδηγία 2009/65/EK](#), όπως ισχύει. Επισημαίνεται ότι η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (European Securities and Markets Authority – ESMA) είναι αρμόδια να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και τεχνικά πρότυπα ώστε να προάγει την ομοιομορφία μεταξύ των κρατών-μελών.

^{iv} Η θεματοφυλακή σε μια ΑΕΔΑΚ αποτελεί κρίσιμο θεσμό και ασκείται από ανεξάρτητο φορέα (συνήθως τράπεζα), ο οποίος αναλαμβάνει τη φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων των Α/Κ που διαχειρίζεται η ΑΕΔΑΚ, την παρακολούθηση της συμμόρφωσης της ΑΕΔΑΚ με τον κανονισμό κάθε Α/Κ, την εκκαθάριση των συναλλαγών και τον έλεγχο υπολογισμού της καθαρής αξίας του μεριδίου, ενώ υπόκειται σε αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο.

^v [EFAMA Quarterly Statistical Release, Μάρτιος 2025](#).

^{vi} Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, τα ομολογιακά Α/Κ επενδύουν κατ' ελάχιστο 65% σε χρεωστικούς τίτλους και έως 10% σε μετοχές.

^{vii} Η επενδυτική στρατηγική τους βασίζεται στην επιλογή τίτλων με λήξη κοντά ή ταυτόχρονα με τη λήξη του ίδιου του κεφαλαίου, επιτρέποντας στο διαχειριστή να διακρατήσει τα ομόλογα έως τη λήξη τους. Στόχος είναι να προσφέρουν στους επενδυτές μια σχετικά προβλέψιμη απόδοση στο τέλος της περιόδου επένδυσης με μειωμένη έκθεση σε κίνδυνο, καθώς ο περιορισμένος χρονικός ορίζοντας περιορίζει τις συνέπειες από την μεταβλητότητα των αγορών κατά τη διάρκεια επένδυσης του κεφαλαίου.

^{viii} Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, τα μικτά Α/Κ επενδύουν κατ' ελάχιστο 10% σε μετοχές και 10% σε χρεωστικούς τίτλους και κατά μέγιστο 65% σε μετοχές, χρεωστικούς τίτλους ή καταθέσεις και μέσα χρηματαγοράς.

^{ix} Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, τα μετοχικά Α/Κ επενδύουν κατ' ελάχιστο 65% σε μετοχές.

^x Τα [AKXA](#) διακρίνονται σε κυμαινόμενης ΚΑΕ (Καθαρής Αξίας Ενεργητικού), σταθερής ΚΑΕ δημόσιου χρέους και ΚΑΕ χαμηλής μεταβλητότητας.

^{xi} Επενδύουν κυρίως σε μερίδια Α/Κ και σε μερίδια ή μετοχές ΟΣΕΚΑ ή άλλων Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων του στοιχείου (ε) της παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3283/2004: α. Διαχείρισης Διαθεσίμων, β. Ομολογιακά, γ. Μικτά και δ. Μετοχικά.

2. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Βασικά μεγέθη της ασφαλιστικής αγοράς⁷⁶

Το 2024 δεν παρατηρήθηκαν αξιόλογες μεταβολές στη διάρθρωση της ελληνικής αγοράς ιδιωτικής ασφάλισης, με 34 ασφαλιστικές επιχειρήσεις⁷⁷ να δραστηριοποιούνται σε αυτήν. Οι επιχειρήσεις αυτές κατηγοριοποιούνται βάσει της άδειας λειτουργίας και των ασφαλιστικών τους εργασιών ως εξής:

- δύο επιχειρήσεις ασφαλίσεων ζωής,
- 19 επιχειρήσεις ασφαλίσεων κατά ζημιών και
- 13 επιχειρήσεις που ασκούν ταυτόχρονα δραστηριότητες ασφαλίσεων ζωής και ασφαλίσεων κατά ζημιών (συμπεριλαμβάνονται επιχειρήσεις του κλάδου ζωής που, εκ των ασφαλίσεων κατά ζημιών, ασκούν αποκλειστικά αυτές των κλάδων “Ατυχήματα” και “Ασθένειες”).

Από τις ως άνω 34 ασφαλιστικές επιχειρήσεις, 31 λειτουργούν και εποπτεύονται σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία “Φερεγγυότητα II” (Solvency II), που εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από 1.1.2016, ενώ τρεις επιχειρήσεις εξαιρούνται, λόγω μεγέθους, από την εφαρμογή ορισμένων απαιτήσεων που αφορούν και τους τρεις βασικούς πυλώνες της Φερεγγυότητας II (Solvency II).⁷⁸ Εκ των 31 ασφαλιστικών επιχειρήσεων που υπόκεινται στις διατάξεις της Φερεγγυότητας II, οι 11⁷⁹ ανήκουν σε ασφαλιστικούς ομίλους με έδρα στο εξωτερικό και πέντε ανήκουν σε ασφαλιστικούς ομίλους που υπόκεινται στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Επίσης, έξι ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες της ΕΕ με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (βλ. Πίνακα V.2).

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority), δραστηριότητα στην Ελλάδα, με καθεστώς είτε ελεύθερης εγκατάστασης (υποκατάστημα) είτε ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, ασκούσαν το Δεκέμβριο του 2023 και 185 ασφαλιστικές επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους σε άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ⁸⁰ και εποπτεύονται, ως προς τη χρηματοοικονομική τους κατάσταση, από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές των χωρών καταγωγής τους.⁸¹

⁷⁶ Στο κεφάλαιο αυτό έχουν ληφθεί υπόψη πληροφορίες και στοιχεία με ημερομηνία αναφοράς 31.12.2024.

⁷⁷ Εξαιρουμένων των αλληλασφαλιστικών συνεταιρισμών του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του ν. 4364/2016.

⁷⁸ Η Τράπεζα της Ελλάδος, με βάση την αρχή της αναλογικότητας, έχει επιτρέψει σε 3 ασφαλιστικές επιχειρήσεις που πληρούν τα απαιτούμενα κριτήρια μεγέθους και εργασιών να εξαιρεθούν από ορισμένες διατάξεις της Φερεγγυότητας II σχετικά με τις απαιτήσεις για τη φερεγγυότητα, το σύστημα διακυβέρνησης και τη δημοσιοποίηση εκθέσεων και αναφορών.

⁷⁹ Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις που ανήκουν σε ομίλους με έδρα στο εξωτερικό ανέρχονται πλέον σε 11, λόγω της εξαγοράς άνω του 50% του μετοχικού κεφαλαίου της Υδρόγειος Α.Α.Α.Ε. από τη Società Reale Mutua di Assicurazioni.

⁸⁰ Πηγή: Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ)/European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA).

⁸¹ Το 2023 η ετήσια παραγωγή ασφαλιστών των επιχειρήσεων αυτών ανερχόταν σε 336 εκατ. ευρώ για τα υποκαταστήματα και 1.076 εκατ. ευρώ για δραστηριότητα μέσω ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 5% και 17% επί του συνόλου της ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς.

Πίνακας V.2 Αριθμός ασφαλιστικών επιχειρήσεων με δραστηριότητα στην Ελλάδα

	2020	2021	2022	2023	2024
Επιχειρήσεις ασφαλίσεων ζωής	2	2	2	2	2
Επιχειρήσεις ασφαλίσεων κατά ζημιών	18	18	19	19	19
Επιχειρήσεις ασφαλίσεων ζωής και κατά ζημιών	17	16	15	13	13
Σύνολο	37	36	36	34	34
<i>Εκ των οποίων εποπτεύονται σύμφωνα με τη Φερεγγυότητα II</i>	<i>35</i>	<i>34</i>	<i>34</i>	<i>31</i>	<i>31</i>
Υποκαταστήματα ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα σε άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ	23	21	20	21	22
Ασφαλιστικές επιχειρήσεις με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών ή ελεύθερης εγκατάστασης	253	216	230	185	Μ.Δ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Επισημαίνεται ότι οι επιχειρήσεις αυτές έχουν μεγάλο μερίδιο αγοράς στον τομέα ασφάλισης αστικής ευθύνης χερσαίων οχημάτων. Μάλιστα, το 2024 αυξήθηκε οριακά το μερίδιό τους (σε πλήθος οχημάτων) και ανήλθε σε 22%, από 21% το Δεκέμβριο του 2023.

Τα οικονομικά μεγέθη που παρουσιάζονται παρακάτω αφορούν μόνο τις 31 επιχειρήσεις που υπόκεινται στην, κατά Φερεγγυότητα II, χρηματοοικονομική εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η εγχώρια ασφαλιστική αγορά χαρακτηρίζεται από σημαντική συγκέντρωση, ιδιαίτερα στις επιχειρήσεις που ασκούν εργασίες ασφαλίσεων ζωής και στις επιχειρήσεις που ασκούν ταυτοχρόνως ασφαλίσεις ζωής και κατά ζημιών, καθώς οι πέντε μεγαλύτερες εξ αυτών κατέχουν το 87% της σχετικής αγοράς, σε όρους τεχνικών προβλέψεων, ενώ οι πέντε μεγαλύτερες ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις ασφαλίσεις κατά ζημιών, σε όρους ακαθάριστων εγγεγραμμένων ασφαλιστρών, κατέχουν μερίδιο που ανέρχεται σε 61% της σχετικής αγοράς.

Η παραγωγή ακαθάριστων εγγεγραμμένων ασφαλιστρών στις ασφαλίσεις ζωής⁸² το 2024 ανήλθε σε 2,8 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 8% συγκριτικά με το 2023. Από το ανωτέρω ποσό, 1,3 δισεκ. ευρώ αφορά συμβόλαια που συνδέονται με επενδύσεις, ποσοστό 47% επί των συνολικών ακαθάριστων εγγεγραμμένων ασφαλιστρών δραστηριοτήτων ζωής, έναντι 43% το 2023, καταγράφοντας σημαντική αύξηση. Παράλληλα, καταγράφηκε μείωση των ακαθάριστων εγγεγραμμένων ασφαλιστρών των ασφαλίσεων με συμμετοχή στα κέρδη κατά 16% και αύξηση των λοιπών ασφαλίσεων ζωής κατά 4% (βλ. Διάγραμμα V.1).

Τα ασφάλιστρα των δραστηριοτήτων ασφαλίσεων κατά ζημιών⁸³ ανήλθαν την ίδια περίοδο σε 2,6 δισεκ. ευρώ, αυξημένα κατά 7% συγκριτικά με το 2023. Από το ποσό αυτό, σημαντικό μερίδιο αποτελούν οι ασφαλίσεις αστικής ευθύνης χερσαίων οχημάτων (29%), οι ασφαλίσεις πυρός (22%) και οι ασφαλίσεις νοσοκομειακών εξόδων (17%), με μεταβολές ασφαλιστρών έναντι του 2023 κατά +1%, +13% και +9% αντιστοίχως. Το 2024 οι επισυμβάσεις αποζημιώσεις, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι αντασφαλιστικές ανακτήσεις, ανήλθαν σε 2,4 δισεκ. ευρώ για τις ασφαλίσεις ζωής, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 19%, και σε 1,4 δισεκ. ευρώ για τις ασφαλίσεις κατά ζημιών, παρουσιάζοντας μείωση κατά 11% (βλ. Διάγραμμα V.2).

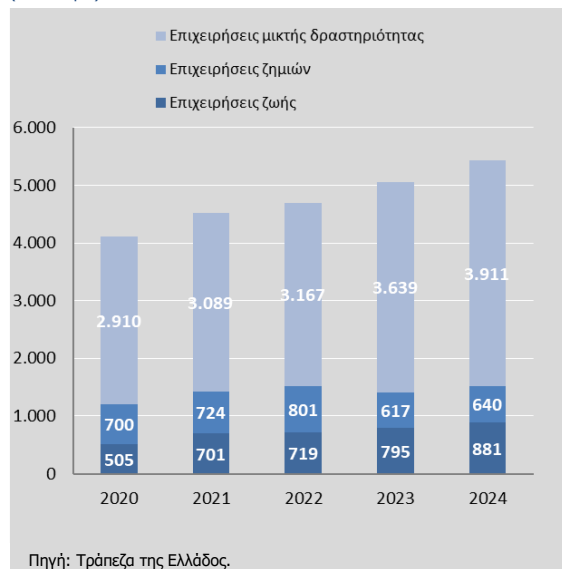
⁸² Περιλαμβάνει την παραγωγή ασφαλίσεων ζωής των επιχειρήσεων μικής δραστηριότητας, ήτοι ζωής και κατά ζημιών.

⁸³ Περιλαμβάνει την παραγωγή ασφαλίσεων κατά ζημιών των επιχειρήσεων μικής δραστηριότητας, ήτοι ζωής και κατά ζημιών.

Στις ασφαλίσεις κατά ζημιών, ο δείκτης ζημιών (loss ratio) της αγοράς το 2024 ανήλθε στο 51% (έναντι 55% το 2023), ενώ ο δείκτης εξόδων (διαχείρισης και προμηθειών) ανήλθε στο 47% (έναντι 48% το 2023).

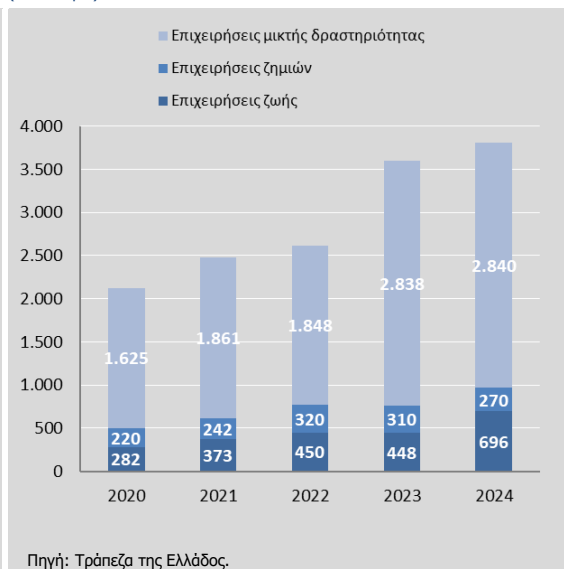
Διάγραμμα V.1 Ακαθάριστα εγγεγραμμένα ασφάλιστρα ανά είδος ασφαλιστικής επιχείρησης

(εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα V.2 Επισυμβάσεις αποζημιώσεων ανά είδος ασφαλιστικής επιχείρησης

(εκατ. ευρώ)

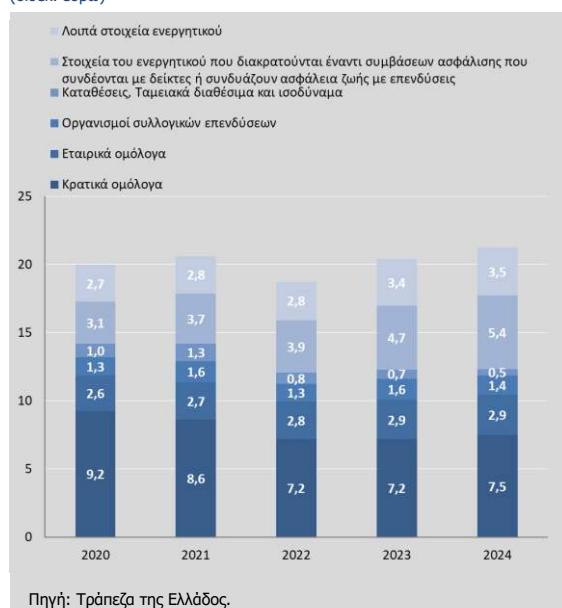

Το σύνολο του ενεργητικού των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος ασφαλιστικών επιχειρήσεων διαμορφώθηκε σε 21,2 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2024, αυξημένο κατά 4% συγκριτικά με το Δεκέμβριο του 2023. Οι τοποθετήσεις σε κρατικά ομόλογα ανέρχονταν σε 7,5 δισεκ. ευρώ (35% του συνολικού ενεργητικού) και σε εταιρικά ομόλογα σε 2,9 δισεκ. ευρώ (14% του συνολικού ενεργητικού). Όσον αφορά την πιστοληπτική διαβάθμιση αυτών, το 97% των κρατικών ομολόγων και αντίστοιχα το 88% των εταιρικών ομολόγων ήταν πιστοληπτικής διαβάθμισης BB- και άνω. Επιπλέον, ποσό 5,4 δισεκ. ευρώ (26% του συνολικού ενεργητικού) αφορούσε επενδύσεις για ασφαλίσεις των οποίων τον επενδυτικό κίνδυνο φέρουν οι ασφαλισμένοι (βλ. Διάγραμμα V.3).

Αντίστοιχα, το Δεκέμβριο του 2024 οι συνολικές υποχρεώσεις των ασφαλιστικών επιχειρήσεων ανήλθαν σε 17,5 δισεκ. ευρώ (από 16,7 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023), με το σύνολο των τεχνικών προβλέψεων να διαμορφώνονται σε 15,8 δισεκ. ευρώ για την ίδια περίοδο (από 15,2 δισεκ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2023), εκ των οποίων 12,2 δισεκ. ευρώ αφορούσαν ασφαλίσεις ζωής και 3,6 δισεκ. ευρώ ασφαλίσεις κατά ζημιών. Από τις τεχνικές προβλέψεις ζωής, το 40% αφορά ασφαλίσεις ζωής που συνδέονται με επενδύσεις (έναντι 37% το Δεκέμβριο του 2023) (βλ. Διάγραμμα V.4).

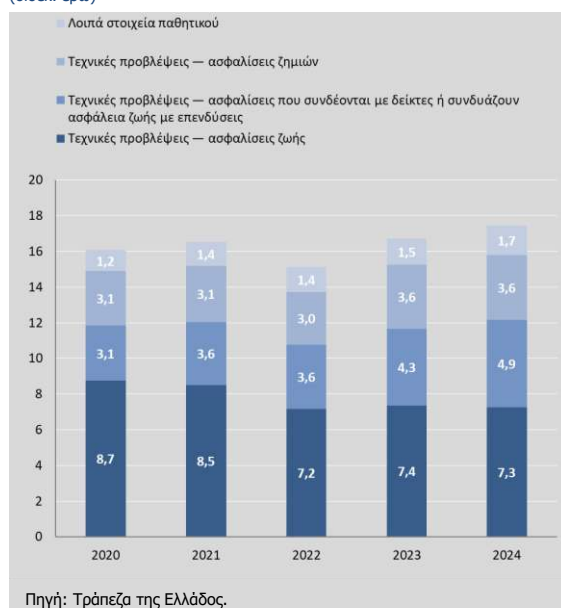
Διάγραμμα V.3 Διάρθρωση του ενεργητικού των ασφαλιστικών επιχειρήσεων

(δισεκ. ευρώ)

Διάγραμμα V.4 Διάρθρωση υποχρεώσεων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων

(δισεκ. ευρώ)

Τα ίδια κεφάλαια των ασφαλιστικών επιχειρήσεων ανήλθαν σε 3,8 δισεκ. ευρώ, αυξημένα κατά 2% σε σύγκριση με το 2023. Η συνολική Κεφαλαιακή Απαίτηση Φερεγγυότητας (Solvency Capital Requirement – SCR)⁸⁴ ανήλθε σε 2,1 δισεκ. ευρώ, με συνολικά επιλέξιμα ίδια κεφάλαια 3,7 δισεκ. ευρώ. Όσον αφορά την ποιότητα των επιλέξιμων κεφαλαίων της ασφαλιστικής αγοράς, αυτά ταξινομούνται στην υψηλότερη κατηγορία ποιότητας (Κατηγορία 1) σε ποσοστό 91%. Παράλληλα, όλες οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις διαθέτουν δείκτη κάλυψης κεφαλαιακής απαίτησης φερεγγυότητας (SCR ratio) σε επίπεδο σημαντικά υψηλότερο του 100% (βλ. Πίνακα V.3 και Διάγραμμα V.5). Η Ελάχιστη Κεφαλαιακή Απαίτηση (Minimum Capital Requirement – MCR)⁸⁵ στο σύνολο της ασφαλιστικής αγοράς διαμορφώθηκε σε 0,7 δισεκ. ευρώ, με τα αντίστοιχα συνολικά επιλέξιμα ίδια κεφάλαια να ανέρχονται σε 3,4 δισεκ. ευρώ (βλ. Πίνακα V.3 και Διάγραμμα V.6).

⁸⁴ Η Κεφαλαιακή Απαίτηση Φερεγγυότητας (Solvency Capital Requirement) απεικονίζει τα κεφάλαια που πρέπει να διαθέτει μια ασφαλιστική επιχείρηση προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να απορροφά ζημιές σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99,5% και με ορίζοντα ενός έτους.

⁸⁵ Η Ελάχιστη Κεφαλαιακή Απαίτηση (Minimum Capital Requirement) απεικονίζει τα κεφάλαια που πρέπει να διαθέτει μια ασφαλιστική επιχείρηση προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να απορροφά ζημιές σε επίπεδο εμπιστοσύνης 85% και με ορίζοντα ενός έτους και αντιπροσωπεύει ένα επίπεδο κεφαλαίου κάτω από το οποίο τα συμφέροντα των κατόχων ασφαλιστηρίων συμβολαίων θα εκτίθεντο σε σοβαρό κίνδυνο εάν επιτρεπόταν στην επιχείρηση να συνεχίσει να λειτουργεί.

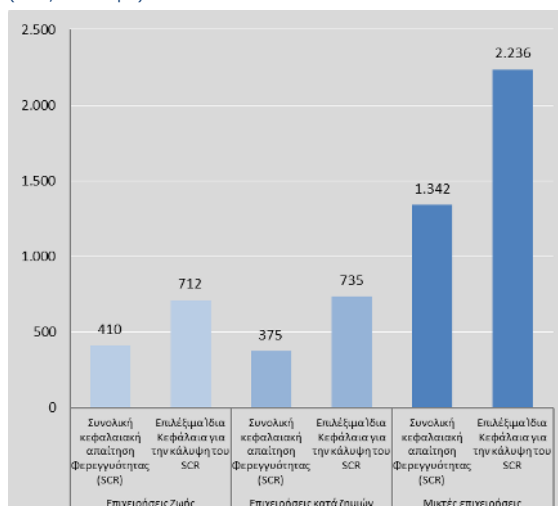
Πίνακας V.3 Κεφαλαιακές Απαιτήσεις, Επιλέξιμα Ίδια Κεφάλαια και Δείκτες Φερεγγυότητας

ποσά σε εκατ. ευρώ	2020	2021	2022	2023	2024
Συνολική Κεφαλαιακή Απαίτηση Φερεγγυότητας (SCR)	1.940	2.094	1.954	2.107	2.126
Επιλέξιμα Ίδια Κεφάλαια για την κάλυψη του SCR	3.602	3.984	3.606	3.697	3.683
Δείκτης κάλυψης του SCR	185,7%	190,3%	184,6%	175,5%	173,2%
Ελάχιστη Κεφαλαιακή Απαίτηση (MCR)	703	714	676	737	744
Επιλέξιμα Ίδια Κεφάλαια για την κάλυψη του MCR	3.441	3.718	3.290	3.365	3.390
Δείκτης κάλυψης του MCR	489,5%	521,0%	486,9%	456,8%	455,4%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα V.5 Συνολική Κεφαλαιακή Απαίτηση Φερεγγυότητας και Επιλέξιμα Ίδια Κεφάλαια για την κάλυψη του SCR ανά κλάδο ασφαλιστικής επιχείρησης

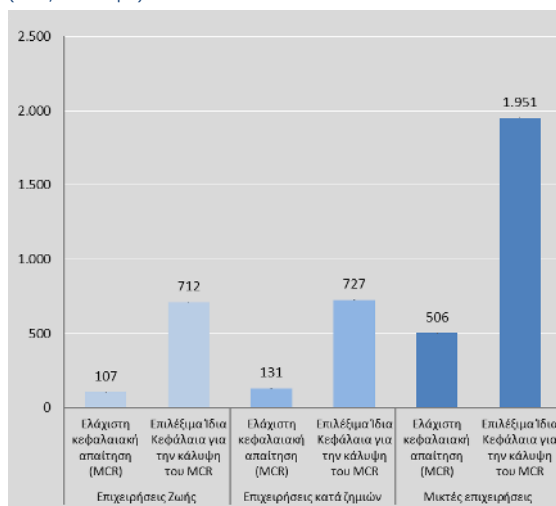
(2024, εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα V.6 Ελάχιστη Κεφαλαιακή Απαίτηση Φερεγγυότητας και Επιλέξιμα Ίδια Κεφάλαια για την κάλυψη του MCR ανά κλάδο ασφαλιστικής επιχείρησης

(2024, εκατ. ευρώ)

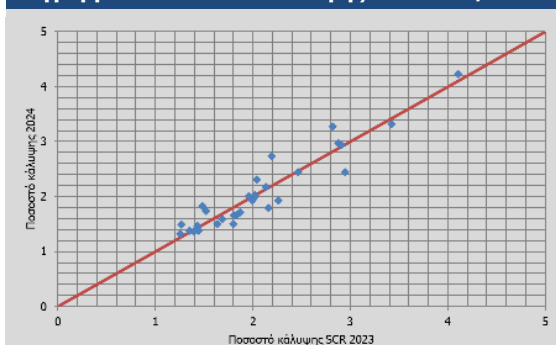

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις παρουσίασαν μεταβολές στο ποσοστό κάλυψης του SCR κατά το 2024, ωστόσο όλες παραμένουν φερέγγυες (βλ. Διάγραμμα V.7). Οι επιχειρήσεις που εμφανίζονται πάνω από την κόκκινη ευθεία παρουσιάζουν βελτίωση του ποσοστού κάλυψης του SCR κατά το 2024 σε σχέση με το προηγούμενο έτος (48% του συνόλου των ασφαλιστικών επιχειρήσεων), ενώ οι επιχειρήσεις που βρίσκονται κάτω εμφανίζουν χειροτέρευση.

Κατά τη διάρκεια του 2024 διενεργήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test) με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2023. Σκοπός της άσκησης ήταν η

Διάγραμμα V.7 Ποσοστό κάλυψης SCR 2024/2023

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

εκτίμηση της αντοχής των ασφαλιστικών επιχειρήσεων σε ακραία σενάρια σοβαρών αλλά εύλογων δυσμενών εξελίξεων στις χρηματοπιστωτικές και μακροοικονομικές συνθήκες, με πιθανότητα εκ νέου όξυνσης των γεωπολιτικών εντάσεων. Η άσκηση διενεργήθηκε σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 48 συμμετεχόντων από 20 χώρες, με τη συμμετοχή ενός ελληνικού ασφαλιστικού ομίλου. Παράλληλα, η ίδια άσκηση διεξήχθη από την Τράπεζα της Ελλάδος για όλες τις ελληνικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις που υπόκεινται στη Φερεγγυότητα II (31 εταιρίες). Η αγορά στο σύνολό της εισήλθε στην άσκηση με ισχυρό επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας και εμφάνισε ανθεκτικότητα ακόμα και στο ακραίο δυσμενές σενάριο. Συμπερασματικά, η άσκηση επιβεβαίωσε την ευαισθησία του κλάδου στην προσομοίωση ακραίων καταστάσεων, οι επιπτώσεις, ωστόσο, των οποίων μπορούν να αντιμετωπιστούν με τις κατάλληλες ενέργειες εκ μέρους της διοίκησης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Πλαίσιο V.2 Η αγορά ασφαλίσσεων υγείας στην Ελλάδα

A. Εισαγωγή

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των ασφαλίσεων υγείας, προκειμένου να χορηγούν στους ασφαλισμένους τις αντίστοιχες παροχές υγείας, αγοράζουν υπηρεσίες από ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα μέσω της κατάρτισης σχετικών διμερών συμβάσεων. Το κόστος των ως άνω παροχών υγείας που αγοράζουν οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις επιμερίζεται μεταξύ των ιδίων και των ασφαλισμένων τους, ανάλογα με τους όρους των σχετικών ασφαλιστικών συμβάσεων. Ειδικότερα:

α) Ορισμένες ασφαλιστικές συμβάσεις περιλαμβάνουν μακροχρόνιες δεσμεύσεις από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις προς τους ασφαλισμένους τους. Στις συμβάσεις αυτές, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις δεσμεύονται έναντι των ασφαλισμένων τους ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ενώ παράλληλα έχουν περιορισμένη δυνατότητα διενέργειας πλήρους επανατιμολόγησης, δηλαδή πλήρους μετακύλισης του αυξημένου κόστους των υπηρεσιών αυτών στους ασφαλισμένους.

Περαιτέρω δε, λόγω της μακροχρόνιας δέσμευσής τους, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις σχηματίζουν προβλέψεις και διακρατούν κεφάλαια που αντανακλούν τις υποχρεώσεις τους για τη συνολική διάρκεια των ασφαλιστικών συμβάσεων.

β) Ορισμένες ασφαλιστικές συμβάσεις περιλαμβάνουν δεσμεύσεις από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις προς τους ασφαλισμένους τους μόνο για ένα έτος (συμβόλαια ετησίως ανανεούμενα). Στις συμβάσεις αυτές οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα πλήρους επανατιμολόγησης, δηλαδή πλήρους μετακύλισης του αυξημένου κόστους των υπηρεσιών αυτών στους ασφαλισμένους, καθώς και σχετικής τροποποίησης των όρων του συμβολαίου ή και κατάργησης αυτών.

Οι σχετικές προβλέψεις και κεφαλαιακές απαιτήσεις αντανακλούν τις υποχρεώσεις για ένα έτος.

B. Υφιστάμενο μοντέλο κοστολόγησης υπηρεσιών υγείας

Ο καθορισμός των τιμών των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας από τα νοσηλευτικά ιδρύματα προς τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις είναι κομβικός για τη δημιουργία υγιούς συστήματος αποζημιώσεων για υπηρεσίες υγείας και νοσοκομείων. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στον καθορισμό των επιπέδων τιμών περιλαμβάνουν ενδεικτικά το κόστος παροχής υπηρεσιών, τους μισθούς για ειδικό ιατρικό προσωπικό και άλλους εργαζομένους στον τομέα της υγείας, καθώς και τη βαρύτητα της ασθένειας και την πολυπλοκότητά της.

Η κοστολόγηση και, κατ' επέκταση, η τιμολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας από τα νοσηλευτικά ιδρύματα προς τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα σήμερα ακολουθούν το μοντέλο της διακριτής τιμολόγησης εκάστης υπηρεσίας (fee-for-service, εφεξής FFS).

Σε αυτό το μοντέλο πληρωμής υγειονομικής περίθαλψης, οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης και οι γιατροί αποζημιώνονται με βάση τον αριθμό και το είδος των υπηρεσιών που παρέχουν.

Οι πληρωμές σε ένα μοντέλο FFS καθορίζονται στη βάση αναλυτικού καταλόγου τιμών. Αυτό σημαίνει ότι οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις χρεώνονται για κάθε εξέταση, διαδικασία και θεραπεία που παρέχεται κάθε φορά που ένας ασθενής επισκέπτεται το γιατρό, έχει συμβουλευτική επίσκεψη ή νοσηλεύεται. Αυτό το μοντέλο πληρωμής ανταμείβει τους γιατρούς και τα νοσηλευτικά ιδρύματα για τον όγκο και την ποσότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Το μοντέλο FFS έχει ως βασικό πλεονέκτημα την αυξημένη ικανοποίηση των ασθενών, καθώς διαθέτουν περισσότερες θεραπευτικές επιλογές και απολαμβάνουν καλή εξυπηρέτηση κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στα νοσηλευτικά ιδρύματα.

Το μοντέλο όμως αυτό έχει και αρκετά σημαντικά μειονεκτήματα καθώς τείνει να οδηγεί σε υπερπαροχή υπηρεσιών, λόγω των κινήτρων που παρέχει για όγκο υπηρεσιών ανεξάρτητα από τις ανάγκες των ασθενών και για μεγαλύτερης διάρκειας νοσηλείες. Σε πολλές δε περιπτώσεις, ο τιμοκατάλογος των υπηρεσιών διαφοροποιείται αναλόγως της κατηγορίας νοσηλείας (ενδεικτικά, διαφορετικές χρεώσεις για την ίδια ακριβώς επέμβαση ανάλογα αν ο ασθενής βρίσκεται σε μονόκλινο, δίκλινο κ.λπ.).

Γ. Επιπτώσεις του μοντέλου FFS στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και στους ασφαλισμένους

Οι οικονομικές επιπτώσεις του μοντέλου FFS τόσο στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις όσο και στους ασφαλισμένους είναι σημαντικές.

Στα μακροχρόνια ασφαλιστικά συμβόλαια, για τα οποία υφίστανται περιορισμοί ή και απαγόρευση στις αυξήσεις ασφαλιστρών στη βάση συμβατικών όρων, οι αυξημένες χρεώσεις κατατείνουν στην τήρηση από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις:

α) αυξημένων τεχνικών προβλέψεων, οι οποίες αντανακλούν τόσο το αυξημένο τρέχον κόστος αγοράς υπηρεσιών υγείας όσο και τις μελλοντικές αυξήσεις του καθ' όλη τη διάρκεια των ασφαλιστικών συμβάσεων, και

β) αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων, οι οποίες αντανακλούν την αυξημένη αβεβαιότητα στο κόστος αγοράς των υπηρεσιών υγείας.

Τα δύο ανωτέρω σημεία, δεδομένης της δυσκολίας μετακύλισης του κόστους στους ασφαλισμένους, προκαλούν μείωση του δείκτη φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η πιθανότητα να αθετήσουν τις υποσχέσεις τους προς τους ασφαλισμένους λόγω αφερεγγυότητας.

Στα ετησίως ανανεούμενα ασφαλιστήρια συμβόλαια, οι αυξημένες χρεώσεις μετακυλίσονται στους ασφαλισμένους, οι οποίοι καλούνται είτε να πληρώσουν αυξημένα ασφαλίστρα για την διατήρηση της ασφαλιστικής τους κάλυψης είτε να συμφωνήσουν σε αναπροσαρμογή προς τα κάτω των ασφαλιστικών τους καλύψεων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κενό στην ασφαλιστική τους κάλυψη.

Για την αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων του μοντέλου FFS έχουν αναπτυχθεί μέθοδοι που:

α) Προσπαθούν να περιορίσουν το κόστος που χρεώνουν τα θεραπευτήρια μέσω χρήσης εταιριών (gatekeepers) οι οποίες ελέγχουν ή και προεγκρίνουν τις σχετικές δαπάνες.

β) Περιλαμβάνουν την υιοθέτηση εναλλακτικών τρόπων τιμολόγησης των υπηρεσιών υγείας, κυρίως μέσω ομογενών διαγνωστικών ομάδων (diagnosis related groups – DRGs). Το σύστημα DRG περιλαμβάνει την ομαδοποίηση, για σκοπούς τιμολόγησης, εξετάσεων, διαδικασιών και θεραπειών με γνώμονα τη διάγνωση με την οποία σχετίζονται. Στο πλαίσιο αυτό, η χρέωση διαφοροποιείται ανά διάγνωση, ανεξαρτήτως των ιατρικών υπηρεσιών που πράγματι προσφέρθηκαν και της ποσότητας των υλικών που πράγματι χρησιμοποιήθηκαν. Σκοπός του συστήματος DRG είναι να δώσει κίνητρα στους παρόχους υγείας για καλύτερη χρήση των διαθέσιμων πόρων και να μειώσει τη διάρκεια παραμονής σε νοσηλευτικά ιδρύματα.ⁱ

γ) Περιλαμβάνουν τη διεύρυνση των διαθέσιμων παρόχων από τους οποίους οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις μπορούν να αγοράσουν υπηρεσίες υγείας. Τέτοια μέθοδος αποτελεί η υιοθέτηση ενός μοντέλου λειτουργίας στη βάση σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (ΣΔΙΤ), βάσει του οποίου, ενδεικτικά, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις μπορούν να αγοράσουν υπηρεσίες υγείας και από τα δημόσια νοσοκομεία, υπό όρους και προϋποθέσεις, ώστε μια σειρά ιατρικών πράξεων να εκτελούνται στα δημόσια νοσοκομεία, με αυξημένο όφελος τόσο για το δημόσιο σύστημα υγείας όσο και για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις.

ⁱ Ενδεικτικό παράδειγμα συστήματος που κάνει χρήση τέτοιων τρόπων τιμολόγησης είναι αυτό της Ολλανδίας.

3. ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

3.1 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ, ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ, ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΜΙΚΡΟΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

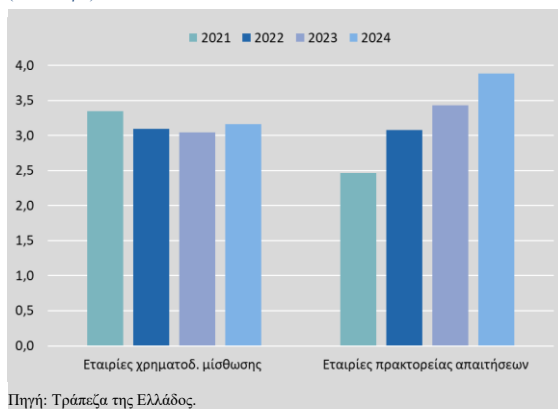
Το 2024 το ενεργητικό των εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) αυξήθηκε κατά 4% σε σχέση με το 2023 και διαμορφώθηκε σε 3,2 δισεκ. ευρώ. Αντίστοιχα, το ενεργητικό των εταιριών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) ανήλθε σε 3,9 δισεκ. ευρώ, αυξημένο κατά 13,2% σε σχέση με το 2023 (βλ. Διάγραμμα V.8), ενώ το ενεργητικό των ιδρυμάτων μικροχρηματοδοτήσεων (microfinance institutions) υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με το 2023 αν και παραμένει σε πολύ χαμηλό επίπεδο (10,4 εκατ. ευρώ, από 4,5 εκατ. ευρώ το 2023).

Η διασύνδεση των λοιπών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα με τα πιστωτικά ιδρύματα είναι μεγάλη, δεδομένου ότι το ενεργητικό των επιχειρήσεων που ανήκουν σε τραπεζικούς ομίλους αποτελεί το 93,4% του συνολικού ενεργητικού του τομέα. Επιπροσθέτως, ο δανεισμός από τους μητρικούς τραπεζικούς ομίλους το 2024 διαμορφώθηκε σε 15,3% των υποχρεώσεών τους, έναντι 14,7% το τέλος του 2023.⁸⁶

Το 2024 η κερδοφορία των εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης αυξήθηκε καθώς κατέγραψαν κέρδη προ φόρων ύψους 16 εκατ. ευρώ, έναντι 10,8 εκατ. ευρώ το 2023, κυρίως λόγω αυξημένων λειτουργικών εσόδων. Η κερδοφορία των εταιριών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη με κέρδη προ φόρων 60,4 εκατ. ευρώ το 2024 (βλ. Διάγραμμα V.9). Αντίθετα, τα ιδρύματα μικροχρηματοδοτήσεων εμφάνισαν αυξημένες ζημιές προ φόρων ύψους 0,9 εκατ. ευρώ έναντι ζημιών 0,5 εκατ. ευρώ το 2023, κυρίως λόγω αυξημένων λειτουργικών εξόδων.

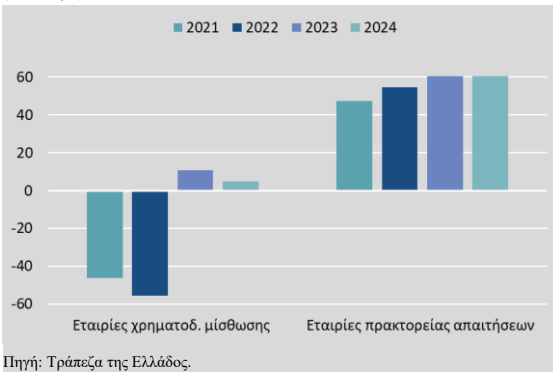
Διάγραμμα V.8 Ενεργητικό λοιπών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα

(δισεκ. ευρώ)

Διάγραμμα V.9 Αποτελέσματα προ φόρων λοιπών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα

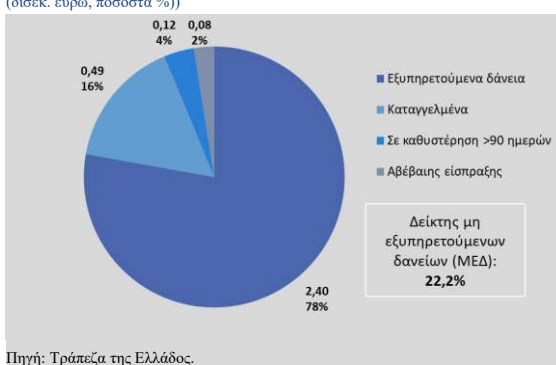
(εκατ. ευρώ)

⁸⁶ Τα εν λόγω μεγέθη αφορούν αποκλειστικά τις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης και εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ, με στοιχεία εντός ισολογισμού) των λοιπών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα το 2024 μειώθηκαν σε 736,8 εκατ. ευρώ το 2024 (από 787,8 εκατ. ευρώ το 2023). Το μεγαλύτερο μέρος των ΜΕΔ αφορά τις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (682,7 εκατ. ευρώ για το 2024, από 731,7 εκατ. ευρώ για το 2023), με το λόγο των ΜΕΔ προς το σύνολο των δανείων για τις εν λόγω εταιρίες να διαμορφώνεται σε 22,2% το 2024, έναντι 24,2% για το 2023 (βλ. Διάγραμμα V.10). Ο λόγος των ΜΕΔ προς το σύνολο των δανείων για τις εταιρίες πρακτορείας απαιτήσεων και για τα ιδρύματα μικροχρηματοδοτήσεων διαμορφώθηκε σε 1,4% και 4,3% αντίστοιχα.

Διάγραμμα V.10 Εξυπηρετούμενα και μη εξυπηρετούμενα δάνεια των εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης για το 2024
(δισεκ. ευρώ, ποσοστά %)

3.2 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ (ΕΔΑΔΠ)

Στην Ελλάδα λειτουργούν 18 Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ), κατόπιν της ολοκλήρωσης της διαδικασίας επαναδειοδότησης που προβλέπεται στο αναθεωρημένο πλαίσιο για τους διαχειριστές και αγοραστές πιστώσεων (ν. 5072/2023),⁸⁷ στο πλαίσιο της οποίας ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας 5 ΕΔΑΔΠ, λόγω παραίτησής τους από αυτή. Μέχρι σήμερα, καμία ΕΔΑΔΠ δεν έχει αιτηθεί άδεια για την αναχρηματοδότηση απαιτήσεων. Ο βαθμός δραστηριοποίησης των υφιστάμενων εταιριών διαφοροποιείται σημαντικά, με αποτέλεσμα οι τρεις μεγαλύτερες εταιρίες να κατέχουν μερίδιο αγοράς 85,9% με βάση την αξία των υπό διαχείριση ανοιγμάτων, άλλες τρεις εταιρίες περίπου το 12,3%, ενώ 12 εταιρίες καταγράφουν ελάχιστη έως μηδαμινή δραστηριότητα (καμία με μερίδιο μεγαλύτερο του 1%).

⁸⁷ Το αναθεωρημένο πλαίσιο για διαχειριστές και αγοραστές πιστώσεων θεσπίστηκε με το ν. 5072/2023, με τον οποίο ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι σχετικές διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2021/2167 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Νοεμβρίου 2021 για τους διαχειριστές πιστώσεων και τους αγοραστές πιστώσεων και την τροποποίηση των Οδηγιών 2008/48/ΕΚ και 2014/17/ΕΕ. Συγκεκριμένα, με το νέο πλαίσιο θεσμοθετήθηκαν (α) πρόσθετες απαιτήσεις για την ίδρυση και λειτουργία των ΕΔΑΔΠ (π.χ. ενισχυμένο πλαίσιο εσωτερικής διακυβέρνησης και μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, πλαίσιο κυρώσεων, διοικητικών και διορθωτικών μέτρων, ενίσχυση της προστασίας και δίκαιης μεταχείρισης των δανειοληπτών, συμπεριλαμβανομένων σχετικών διαδικασιών καταγραφής και διαχείρισης των παραπόνων των δανειοληπτών), (β) υποχρεώσεις πληροφόρησης σχετικά με τη μεταβίβαση απαιτήσεων από τα πιστωτικά /χρηματοδοτικά ιδρύματα και τους αγοραστές πιστώσεων, καθώς και (γ) το πλαίσιο άσκησης διασυνοριακών δραστηριοτήτων από τους διαχειριστές πιστώσεων. Κατόπιν της δημοσίευσης του ν. 5072/2023 εκδόθηκε η Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 225/1/30.1.2024, η οποία εξειδικεύει τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας των ΕΔΑΔΠ. Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 40 του ν. 5072/2023 ορίζεται ότι οι ΕΔΑΔΠ που είχαν αδειοδοτηθεί σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 4354/2015 (Α' 176) απαιτείται να αξιολογηθούν από την Τράπεζα της Ελλάδος ως προς τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του νέου πλαισίου και των Πράξεων Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 118/19.05.2017 και 225/1/30.1.2024, όπως ισχύουν, ώστε να λάβουν νέα άδεια λειτουργίας.

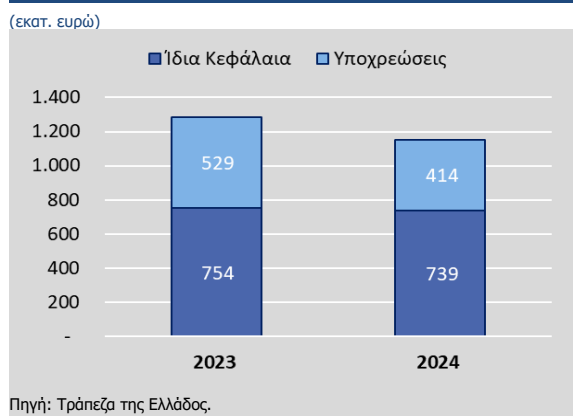
Συγκεντρωτικά στοιχεία ΕΔΑΔΠ – 2024

Το Δεκέμβριο του 2024 το συνολικό ενεργητικό των ΕΔΑΔΠ ανήλθε σε 1,15 δισεκ. ευρώ, μειωμένο κατά 130 εκατ. ευρώ σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023. Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, καθώς και των υποχρεώσεων (περιλαμβανομένων των προβλέψεων) των ΕΔΑΔΠ, μειώθηκαν σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023, σε 738,7 εκατ. ευρώ και 414,3 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα (βλ. Διάγραμμα V.11). Τα κέρδη μετά από φόρους των ΕΔΑΔΠ για το 2024 υποχώρησαν κατά 14,3% και διαμορφώθηκαν σε 134,5 εκατ. ευρώ από 156,9 εκατ. ευρώ το 2023, λόγω του μειωμένου κατά 11,8% κύκλου εργασιών (2024: 606 εκατ. ευρώ, 2023: 687 εκατ. ευρώ). Η συρρίκνωση του κύκλου εργασιών των ΕΔΑΔΠ οφείλεται κυρίως στη μείωση των αμοιβών αποδοτικότητας (success fees), λόγω της ωρίμασης μέρους του χαρτοφυλακίου τους και των χαμηλότερων ποσοστών αμοιβών στις συμβάσεις διαχείρισης των χαρτοφυλακίων που έχουν πωληθεί στη δευτερογενή αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, το σύνολο των αμοιβών προσωπικού και των διοικητικών εξόδων των ΕΔΑΔΠ ως ποσοστό του κύκλου εργασιών εμφανίζεται αυξημένο το 2024 σε σχέση με το προηγούμενο έτος (53,6%, από 47,4% το 2023), κυρίως λόγω του μειωμένου κύκλου εργασιών.

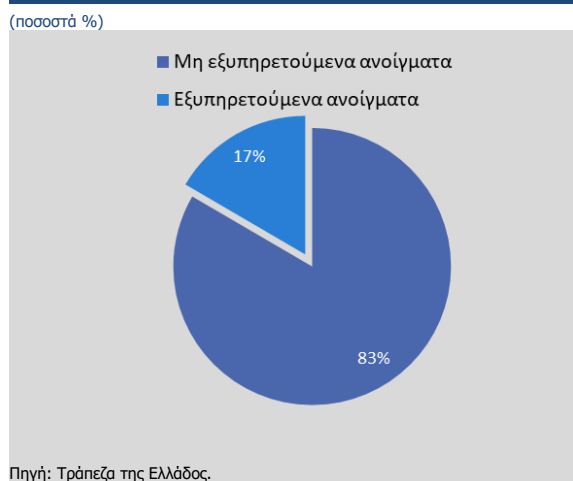
Το Δεκέμβριο του 2024 η συνολική αξία των υπό διαχείριση ανοιγμάτων⁸⁸ των ΕΔΑΔΠ ανήλθε σε 87,4 δισεκ. ευρώ, εκ των οποίων το 82% αφορά ανοίγματα που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό Αγοραστών Πιστώσεων⁸⁹ και το υπόλοιπο 18% αφορά τη διαχείριση ανοιγμάτων για λογαριασμό πιστωτικών/χρηματοδοτικών ιδρυμάτων.

Κατά πλειονότητα τα ανοίγματα που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό Αγοραστών Πιστώσεων έχουν ανατεθεί σε αυτές στο πλαίσιο της υλοποίησης των στρατηγικών των πιστωτικών ιδρυμάτων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ).

Διάγραμμα V.11 Διάρθρωση του Παθητικού των ΕΔΑΔΠ (Δεκέμβριος 2024)

Διάγραμμα V.12 Διάρθρωση Χαρτοφυλακίων που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ (Δεκέμβριος 2024)

⁸⁸ Ως ανοίγματα εμφανίζονται όλα τα χρεωστικά μέσα (δάνεια και προκαταβολές και χρεωστικοί τίτλοι), μη συμπεριλαμβανομένων των μη λογιστικοποιημένων τόκων και διαγραφών. Σημειώνεται ότι με την ΠΕΕ 206/1/03.06.2022 τροποποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία που οφείλουν να υποβάλλουν οι ΕΔΑΔΠ στην Τράπεζα της Ελλάδος.

⁸⁹ Τυχόν διαφορές μεταξύ των εποπτικών στοιχείων που αναλύνονται στο παρόν τμήμα της Έκθεσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και των στοιχείων που δημοσιεύει περιοδικά στον ιστότοπό της η Τράπεζα της Ελλάδος οφείλονται κυρίως στη διαφορετική περίμετρο που εφαρμόζει η κάθε έκδοση.

Η διάρθρωση των χαρτοφυλακίων που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη σε σχέση με το 2023, με το σύνολο των υπό διαχείριση ανοιγμάτων το Δεκέμβριο του 2024 να εξακολουθεί να αφορά κυρίως ΜΕΑ (83%) και σε μικρότερο ποσοστό εξυπηρετούμενα ανοίγματα (17%) (βλ. Διάγραμμα V.12).

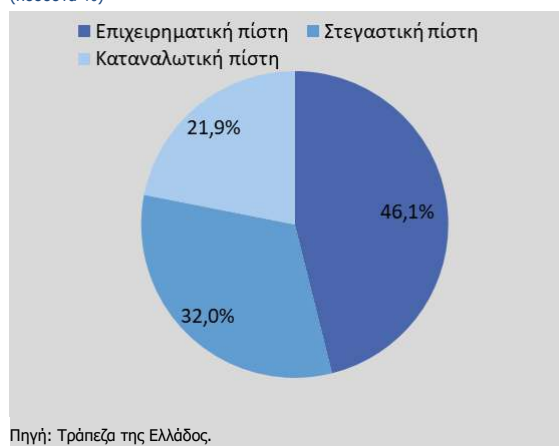
Διαχείριση ανοιγμάτων για λογαριασμό των Αγοραστών Πιστώσεων

Η συνολική αξία των ανοιγμάτων που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό των Αγοραστών Πιστώσεων αυξήθηκε κατά 2,3 δισεκ. ευρώ το 2024 σε 71,6 δισεκ. ευρώ, κυρίως λόγω της ανάληψης νέων δανείων προς διαχείριση.

Το μεγαλύτερο μέρος του εν λόγω χαρτοφυλακίου αποτελεί το χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικής πίστης (46,1%), ενώ ακολουθεί το χαρτοφυλάκιο στεγαστικής πίστης (32,0%) και, τέλος, το χαρτοφυλάκιο καταναλωτικής πίστης (21,9%), παρουσιάζοντας παρόμοια διάρθρωση με αυτήν του Δεκεμβρίου του 2023 (βλ. Διάγραμμα V.13).

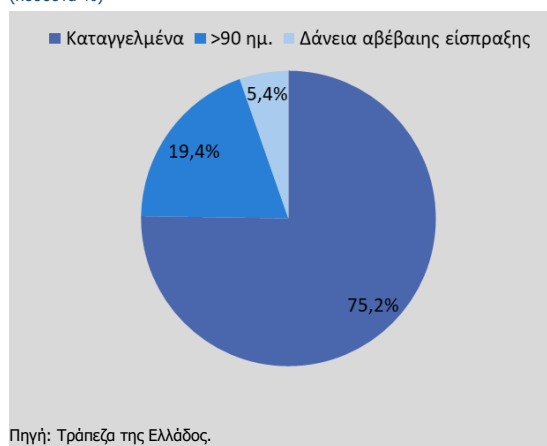
Διάγραμμα V.13 Ανάλυση ανοιγμάτων υπό διαχείριση για λογαριασμό Αγοραστών Πιστώσεων ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου (Δεκέμβριος 2024)

(ποσοστά %)

Διάγραμμα V.14 Ανάλυση μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων υπό διαχείριση για λογαριασμό Αγοραστών Πιστώσεων (ανά κατηγορία καθυστέρησης) – Δεκέμβριος 2024

(ποσοστά %)

Με στοιχεία Δεκεμβρίου 2024, τα υπό διαχείριση ανοίγματα για λογαριασμό των Αγοραστών Πιστώσεων είναι χαμηλής ποιότητας, με το 90% αυτών να αφορά ΜΕΑ. Από τα υπό διαχείριση ΜΕΑ, η πλειονότητα είναι καταγγελμένα ανοίγματα (75,2%), ενώ το 19,4% αφορά ανοίγματα σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών και το 5,4% ανοίγματα ταξινομημένα ως αβέβαιης είσπραξης (unlikely to pay) (βλ. Διάγραμμα V.14).

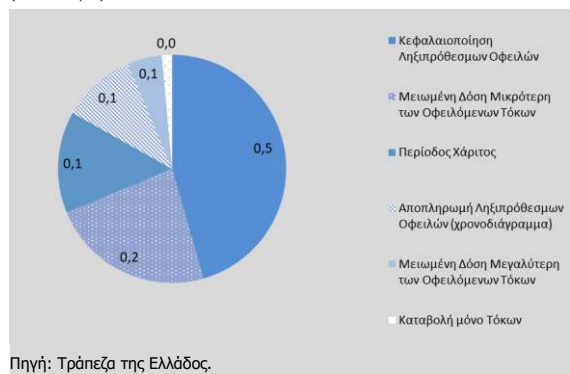
Το 2024 οι αποπληρωμές, ρευστοποιήσεις εξασφαλίσεων και διαγραφές ανοιγμάτων που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό των εν λόγω προσώπων διαμορφώθηκαν σε 3,7 δισεκ. ευρώ. Συγκεκριμένα, οι αποπληρωμές ανοιγμάτων ανήλθαν σε 1,9 δισεκ. ευρώ, οι ρευστοποιήσεις υφιστάμενων εξασφαλίσεων σε 0,8 δισεκ. ευρώ και οι διαγραφές ανοιγμάτων σε 1,0 δισεκ. ευρώ.

Τέλος, οι συνολικές ρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι το Δεκέμβριο του 2024 αφορούν το 25% του συνολικού χαρτοφυλακίου υπό διαχείριση για λογαριασμό των Αγοραστών Πιστώσεων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ρυθμισμένων ανοιγμάτων αποτελούν οι λύσεις οριστικής διευθέτησης (56,1%) και ακολουθούν οι μακροπρόθεσμες λύσεις ρύθμισης (38,1%) και οι βραχυπρόθεσμες λύσεις ρύθμισης (5,8%) (βλ. Διάγραμμα V.15). Τα εν λόγω ποσοστά για το 2024 καταδεικνύουν αύξηση των οριστικών διευθετήσεων σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 (48,2%) και, αντίστοιχα, μείωση των λύσεων μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων ρυθμίσεων (42,6% και 9,2% το 2023 αντίστοιχα). Σημειώνεται ότι, με στοιχεία Δεκεμβρίου του 2024, το υπόλοιπο των ρυθμισμένων ανοιγμάτων στα οποία εφαρμόστηκαν λύσεις οριστικής διευθέτησης ανήλθε σε 10 δισεκ. ευρώ (από 9,3 δισεκ. ευρώ το 2023), ενώ τα αντίστοιχα υπόλοιπα για τις βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις ήταν 1 δισεκ. ευρώ και για τις μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις 6,8 δισεκ. ευρώ (από 1,8 και 8,2 δισεκ. ευρώ αντίστοιχα το 2023).

Το μεγαλύτερο ποσοστό (45,6%) των βραχυπρόθεσμων ρυθμίσεων⁹⁰ αφορά λύσεις κεφαλαιοποίησης ληξιπρόθεσμων οφειλών (βλ. Διάγραμμα V.16α), ενώ πιο συνήθεις τύποι μακροπρόθεσμων ρυθμίσεων⁹¹ είναι η μερική διαγραφή οφειλής, ο διαχωρισμός οφειλής και η παράταση διάρκειας, με ποσοστά 45%, 27% και 21% αντίστοιχα (βλ. Διάγραμμα V.16β).

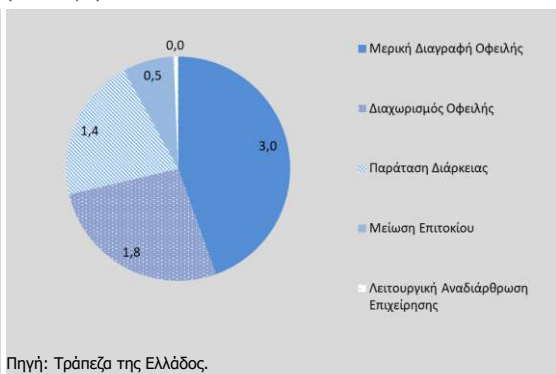
Διάγραμμα V.16α Βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις (Δεκέμβριος 2024)

(δισεκ. ευρώ)

Διάγραμμα V.16β Μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις (Δεκέμβριος 2024)

(δισεκ. ευρώ)

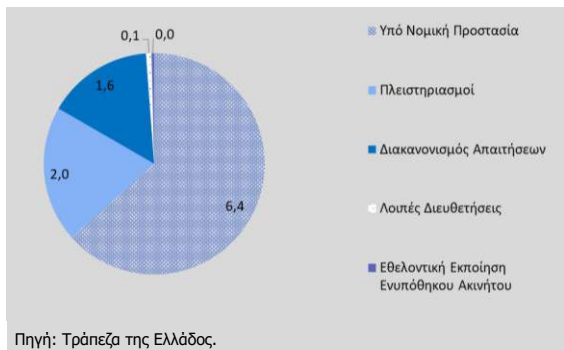
⁹⁰ Ως βραχυπρόθεσμοι τύποι ρυθμίσεων θεωρούνται οι τύποι ρύθμισης με διάρκεια μικρότερη των δύο ετών που αφορούν περιπτώσεις όπου οι δυσκολίες αποπληρωμής κρίνονται, βάσιμα, προσωρινές.

⁹¹ Στις μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις κατατάσσονται τύποι ρυθμίσεων με διάρκεια μεγαλύτερη των δύο ετών, λαμβάνοντας υπόψη συντηρητικές παραδοχές για την εκτιμώμενη μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη μέχρι τη λήξη του προγράμματος αποπληρωμής.

Την ίδια περίοδο, οι ρυθμίσεις που υπόκεινται σε καθεστώς νομικής προστασίας, οι πλειστηριασμοί και οι λύσεις διακανονισμού απαιτήσεων (με ποσοστά 63%, 20% και 15% επί του συνόλου αντίστοιχα) αποτελούν τους πιο συνηθισμένους τύπους οριστικής διευθέτησης⁹² (βλ. Διάγραμμα V.16γ).

Διάγραμμα V.16γ Οριστικές διευθετήσεις (Δεκέμβριος 2024)

(δισεκ. ευρώ)

Διαχείριση ανοιγμάτων για λογαριασμό των πιστωτικών/χρηματοδοτικών ιδρυμάτων

Η συνολική αξία των ανοιγμάτων που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό πιστωτικών/χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ανήλθε σε 15,8 δισεκ. ευρώ το τέλος του 2024, μειωμένη κατά 2,9 δισεκ. ευρώ (2023: 18,7 δισεκ. ευρώ) – κυρίως λόγω ενεργειών διαχείρισης και πώλησης χαρτοφυλακίων σε αγοραστές πιστώσεων – με το 53% εξ αυτών να αφορούν ΜΕΑ (έναντι 57% το 2023).

Ειδικότερα, το μεγαλύτερο μέρος του χαρτοφυλακίου που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό πιστωτικών/χρηματοδοτικών ιδρυμάτων αποτελεί το χαρτοφυλάκιο στεγαστικής πίστης (46%), ενώ ακολουθούν το χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικής πίστης (45%) και το χαρτοφυλάκιο καταναλωτικής πίστης (9%) (βλ. Διάγραμμα V.17). Επισημαίνεται ότι η αντίστοιχη κατανομή το Δεκέμβριο του 2023 ήταν 30% σε χαρτοφυλάκιο στεγαστικής πίστης, 46% σε χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικής πίστης και 24% σε χαρτοφυλάκιο καταναλωτικής πίστης.

Το 2024 οι αποπληρωμές και ρευστοποιήσεις εξασφαλίσεων αναφορικά με τα ανοίγματα που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό των πιστωτικών/χρηματοδοτικών ιδρυμάτων διαμορφώθηκαν σε 1,6 δισεκ. ευρώ, εκ των οποίων 1,5 δισεκ. ευρώ ήταν αποπληρωμές και 0,1 δισεκ. ευρώ ρευστοποιήσεις υφιστάμενων εξασφαλίσεων.

Διάγραμμα V.17 Ανάλυση ανοιγμάτων υπό διαχείριση για λογαριασμό των πιστωτικών/χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου (Δεκέμβριος 2024)

(ποσοστά %)

⁹² Στις λύσεις οριστικής διευθέτησης περιλαμβάνονται οποιεσδήποτε μεταβολές του είδους της συμβατικής σχέσης ή ο τερματισμός αυτής.

Δευτερογενής αγορά

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών παρατηρείται σημαντική ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς δανείων τα οποία διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ, καθώς την περίοδο 2019-2024 οι εν λόγω συναλλαγές αφορούσαν 146 χαρτοφυλάκια δανείων, με συνολική αξία απαιτήσεων 10 δισεκ. ευρώ.⁹³ Κατά το 2024 οι συναλλαγές στη δευτερογενή αγορά παρουσίασαν σημαντική αύξηση, καθώς αφορούσαν 43 χαρτοφυλάκια δανείων με συνολική αξία απαιτήσεων 5,7 δισεκ. ευρώ (αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς). Οι συναλλαγές στη δευτερογενή αγορά δανείων στην Ελλάδα αναμένεται να συνεχιστούν, στο πλαίσιο της εντατικοποίησης των προσπαθειών των ΕΔΑΔΠ για την επίτευξη των στόχων τους βάσει του προγράμματος κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής».

Συμπεράσματα και προκλήσεις

Οι ΕΔΑΔΠ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους στην Ελλάδα. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαχείριση των ΜΕΑ από τις ΕΔΑΔΠ αφορούν κυρίως την έλλειψη χρηματοδότησης για την αναδιάρθρωση των οφειλών και τις καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην ολοκλήρωση των νομικών ενεργειών και των ρευστοποιήσεων των καλυμμάτων που είχαν δοθεί ως εγγύηση για τη χορήγηση δανείων. Η χρήση της δυνατότητας που παρέχει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την αναχρηματοδότηση δανείων ή/και την αναδιάρθρωση των οφειλών ενός δανειολήπτη μέσω νέας χρηματοδότησης θα μπορούσε να συμβάλει στην εξυγίανση μέρους του χαρτοφυλακίου ΜΕΑ (π.χ. μέσω της παροχής κεφαλαίου κίνησης σε βιώσιμες επιχειρήσεις). Ωστόσο, μέχρι σήμερα, καμία ΕΔΑΔΠ δεν έχει αιτηθεί άδεια που να περιλαμβάνει και την αναχρηματοδότηση απαιτήσεων, ενώ δεν έχει χορηγηθεί καμία άδεια λειτουργίας σε Εταιρία Παροχής Πιστώσεων, που βάσει του νέου πλαισίου μπορεί να παρέχει κάθε μορφής πίστωση. Επιπλέον, ανασταλτικά στην αποτελεσματική διαχείριση του ιδιωτικού χρέους λειτουργούν οι καθυστερήσεις που καταγράφονται στην ολοκλήρωση των δικαστικών ενεργειών που κινούνται σε περιπτώσεις όπου έχουν εξαντληθεί οι λοιπές διαθέσιμες εναλλακτικές ρύθμισης.

Οι βασικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ΕΔΑΔΠ περιλαμβάνουν: α) την προσαρμογή των ρυθμίσεων εταιρικής διακυβέρνησης, των πολιτικών και των διαδικασιών τους, καθώς και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου τους, προκειμένου να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις του νέου πλαισίου, το οποίο αναμένεται να εξειδικευθεί με την επικείμενη έκδοση νέας Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος για την εποπτεία των ΕΔΑΔΠ, β) την περαιτέρω εντατικοποίηση των ενεργειών τους στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων ανάκτησης που έχουν τεθεί βάσει του προγράμματος κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής», και γ) την αυτοματοποίηση των διαδικασιών τους και την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους δανειολήπτες. Τέλος, οι ΕΔΑΔΠ καλούνται να διερευνήσουν τρόπους επιστροφής μέρους των δανείων που έχουν εξυγιανθεί και των εξυπηρετούμενων δανείων στα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία θα πληρούν τόσο τα κριτήρια της ΕΑΤ όσο και τα τρέχοντα πιστοδοτικά κριτήρια των τραπεζών.

⁹³ Αναλυτικά οι συναλλαγές ανά έτος: α) το 2019 διενεργήθηκαν 7 συναλλαγές με αθροιστική αξία 106 εκατ. ευρώ, β) το 2020 διενεργήθηκαν 13 συναλλαγές με αθροιστική αξία 93 εκατ. ευρώ, γ) το 2021 διενεργήθηκαν 31 συναλλαγές με αθροιστική αξία 538 εκατ. ευρώ, δ) το 2022 διενεργήθηκαν 21 συναλλαγές με αθροιστική αξία 1.530 εκατ. ευρώ, ε) το 2023 διενεργήθηκαν 31 συναλλαγές με αθροιστική αξία 1.942 εκατ. ευρώ και στ) το 2024 διενεργήθηκαν 43 συναλλαγές με αθροιστική αξία 5.747 εκατ. ευρώ.

3.3 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ, ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ, ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ

Βασικά μεγέθη

(α) Ιδρύματα Πληρωμών (ΙΠ)

Η Τράπεζα της Ελλάδος, βάσει του ν. 4537/2018⁹⁴ και της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 164/2/13.12.2019, όπως ισχύει, έχει χορηγήσει άδεια λειτουργίας σε 14 ιδρύματα πληρωμών (ΙΠ)⁹⁵ και έναν πάροχο υπηρεσιών πληροφοριών λογαριασμού (ΠΥΠΛ).⁹⁶

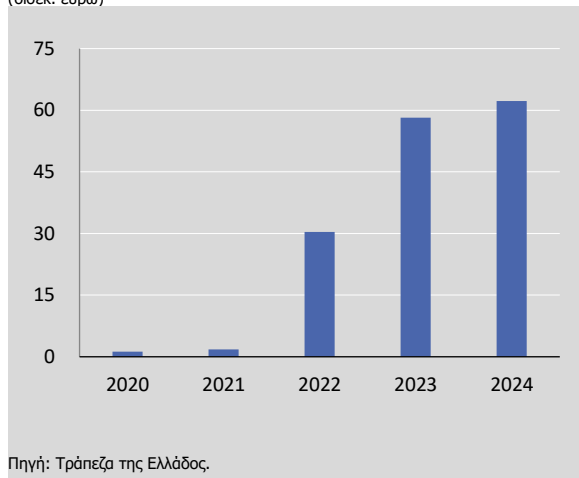
Η συνολική αξία των πράξεων πληρωμών που διενεργήθηκαν το 2024 από τα ΙΠ ανήλθε σε 62,3 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 7% σε σχέση με το 2023 (58,2 δισεκ. ευρώ) (βλ. Διάγραμμα V.18), ιδίως λόγω της αύξησης της αξίας πληρωμών που σχετίζεται με την αποδοχή πράξεων πληρωμής με χρήση κάρτας (merchant acquiring). Σημειώνεται ότι το 95% της συνολικής αξίας των πράξεων πληρωμών πραγματοποιείται από τέσσερα ΙΠ τα οποία εκτελούν την ανωτέρω υπηρεσία, ενώ το υπόλοιπο 5% αφορά κυρίως υπηρεσίες εμβασμάτων.

Το Δεκέμβριο του 2024 το σύνολο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των ΙΠ ανήλθε σε 133,7 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 93% από το Δεκέμβριο του 2023 (69,3 εκατ. ευρώ). Η σημαντική αυτή αύξηση οφείλεται κυρίως στην κερδοφορία των ΙΠ που έχουν αναλάβει τον αποσχισθέντα κλάδο αποδοχής πράξεων πληρωμής των τεσσάρων σημαντικών τραπεζών.

Επίσης, ο κλάδος των ΙΠ συνεχίζει συνολικά να είναι κερδοφόρος, με τα κέρδη προ φόρων να ανέρχονται σε 34,9 εκατ. ευρώ το 2024, έναντι 9,4 εκατ. ευρώ το 2023 (βλ. Διάγραμμα V.19).

Διάγραμμα V.18 Ετήσια αξία πράξεων πληρωμών από Ιδρύματα Πληρωμών

(δισεκ. ευρώ)

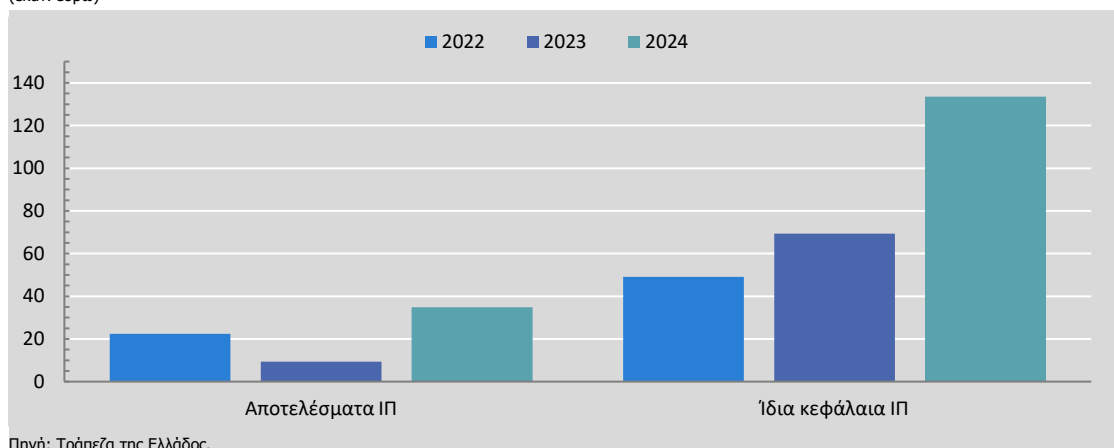
⁹⁴ Με τον ν. 4537/2018 ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (Payment Services Directive II – PSDII), θεσπίζοντας το κανονιστικό πλαίσιο για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά.

⁹⁵ Με την απόφαση ΕΠΑΘ 520/6/17.12.2024 ανεστάλη η άδεια λειτουργίας ενός ιδρύματος πληρωμών, σύμφωνα με το άρθρο 153 του ν. 4261/2014 και εν συνεχεία με την απόφαση ΕΠΑΘ 531/2/24.04.2025 ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του και τέθηκε σε ειδική εκκαθάριση, σύμφωνα με τα άρθρα 13 του Ν. 4537/2018, 153 του Ν. 4261/2014 και 46 του Ν. 4557/2018.

⁹⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 4537/2018, η Τράπεζα της Ελλάδος καταρτίζει στον επίσημο διαδικτυακό της τόπο δημόσιο μητρώο, στο οποίο καταχωρίζονται τα αδειοδοτημένα ΙΠ και οι ΠΥΠΛ με έδρα την Ελλάδα ([Εποπτευόμενα ιδρύματα \(bankofgreece.gr\)](http://bankofgreece.gr)).

Διάγραμμα V.19 Αποτελέσματα χρήσης και ίδια κεφάλαια των Ιδρυμάτων Πληρωμών

(εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

(β) Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος (ΙΗΧ)

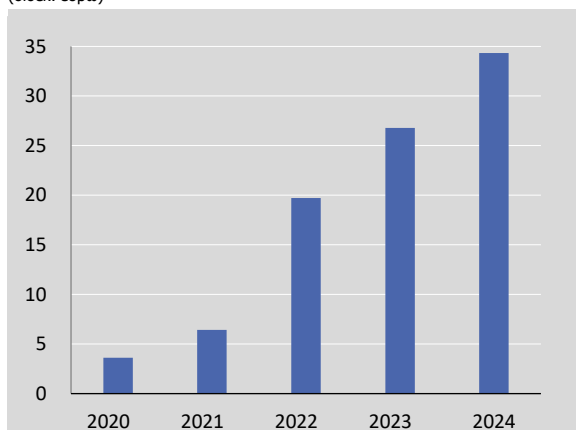
Η Τράπεζα της Ελλάδος, βάσει του ν. 4021/2011⁹⁷ και της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 164/2/13.12.2019, όπως ισχύει, έχει χορηγήσει άδεια λειτουργίας σε πέντε ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος (ΙΗΧ).⁹⁸

Η συνολική ετήσια αξία των πράξεων πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν το 2024 από τα ΙΗΧ ανήλθε σε 34,4 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 28,2% σε σχέση με το 2023 (26,8 δισεκ. ευρώ, βλ. Διάγραμμα V.20). Η αύξηση της αξίας των πληρωμών οφείλεται ιδίως στις δραστηριότητες ενός ΙΗΧ το οποίο εκτελεί το 81,1% του συνόλου της αξίας των πράξεων πληρωμών. Επιπλέον, το 2024 παρατηρείται ανάπτυξη των εργασιών δύο ΙΗΧ, που παρέχουν τόσο υπηρεσίες ηλεκτρονικού χρήματος όσο και λοιπές υπηρεσίες πληρωμών. Αντίθετα, δύο ΙΗΧ δεν παρουσιάζουν δραστηριότητα ηλεκτρονικού χρήματος, καθώς βρίσκονται στο στάδιο ανάπτυξης της υπηρεσίας.

Το Δεκέμβριο του 2024 το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των ΙΗΧ ανήλθε σε 68,0 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 41% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 (48,4 εκατ. ευρώ, βλ. Διάγραμμα V.21), κυρίως λόγω της αύξησης της καθαρής θέσης ενός εκ των ΙΗΧ, προερχόμενης

Διάγραμμα V.20 Ετήσια αξία πράξεων πληρωμών από Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

(δισεκ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

⁹⁷ Ο ν. 4021/2011 ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/110/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ηλεκτρονικού χρήματος.

⁹⁸ Τα δύο (2) εκ των πέντε (5) ΙΗΧ αδειοδοτήθηκαν εντός του έτους 2024 (αποφάσεις ΕΠΑΘ.497/1/21.3.2024 και 508/3/26.07.2024) κατόπιν επέκτασης της άδειας λειτουργίας ΙΠ που ήδη κατείχαν. Περαιτέρω με την απόφαση ΕΠΑΘ 516/1/19.11.2024 εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση ενός ΙΗΧ από πιστωτικό ίδρυμα κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 του ν. 2515/1997.

από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου. Επίσης, το Δεκέμβριο του 2024 οι ζημίες του κλάδου διαμορφώθηκαν σε 27,2 εκατ. ευρώ, έναντι ζημιών 32,7 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2023, λόγω των σημαντικών ζημιών δύο ΙΗΧ, οι οποίες προέρχονται κυρίως από δαπάνες σε τομείς υποδομών πληροφορικής και τεχνολογίας. Οι εν λόγω ζημίες καλύφθηκαν από αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου.

Διάγραμμα V.21 Αποτελέσματα χρήσης και ίδια κεφάλαια των Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος

(εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι έχουν γνωστοποιήσει στην Τράπεζα της Ελλάδος την πρόθεσή τους να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών στην Ελλάδα με κοινοτικό διαβατήριο 304 ΙΠ και 230 ΙΗΧ με έδρα σε άλλο κράτος-μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, η πλειοψηφία των οποίων ασκεί το δικαίωμα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση. Ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες πληρωμών, η πλειονότητα των ως άνω ιδρυμάτων δραστηριοποιείται στην έκδοση μέσων πληρωμής ή/και στην αποδοχή πράξεων πληρωμής, στη μεταφορά κεφαλαίων και στην εκτέλεση εμβασμάτων.

VI. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

Τα συστήματα πληρωμών, εκκαθάρισης και διακανονισμού λειτούργησαν αποτελεσματικά καθ' όλη τη διάρκεια του 2024, διασφαλίζοντας την ασφαλή και αξιόπιστη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συμβάλλοντας στην εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στο κοινό νόμισμα.

1. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1.1 TARGET2-GR

Το 2024 η ελληνική συνιστώσα (TARGET-GR) του πανευρωπαϊκού συστήματος πληρωμών μεγάλης αξίας σε συνεχή χρόνο (TARGET) λειτούργησε αποτελεσματικά και με επάρκεια. Ο αριθμός των διατραπεζικών και πελατειακών εντολών πληρωμών που διαβιβάστηκαν εγχώρια και διασυννοριακά μέσω του συστήματος ανήλθε σε 1.086,4 χιλ. συναλλαγές, από 993,6 χιλ. συναλλαγές το 2023, αυξημένος κατά 9,3%. Η αντίστοιχη αξία των εντολών πληρωμών ανήλθε σε 1,2 τρισεκ. ευρώ, παραμένοντας σχεδόν αμετάβλητη σε σχέση με το 2023.

1.2 ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε. (ΔΙΑΣ)

Το σύστημα πολυμερούς συμψηφισμού για πληρωμές λιανικής ΔΙΑΣ ανταποκρίθηκε πλήρως στις απαιτήσεις της διατραπεζικής και της λιανικής αγοράς πληρωμών καθ' όλο το 2024, με την τεχνική διαθεσιμότητά του να διατηρείται στο επίπεδο του 100%. Ο αριθμός των εντολών πληρωμών που επεξεργάστηκε το σύστημα το 2024 ήταν αυξημένος κατά 15% σε σχέση με το 2023 (βλ. Πίνακα VI.1). Ανά διατραπεζική υπηρεσία πληρωμών, καταγράφηκε αύξηση στις συναλλαγές μεταφοράς πιστώσεων κατά 14%, στις συναλλαγές σε τερματικά POS για πληρωμές σε φορείς του Ελληνικού Δημοσίου κατά 31% και στις συναλλαγές σε τερματικά ATM κατά 4,5% σε σχέση με το 2023. Αντιθέτως, οι επιταγές σε άυλη μορφή μειώθηκαν κατά 3%. Σε αντιστοιχία με τον αυξημένο αριθμό συναλλαγών, η συνολική αξία τους διαμορφώθηκε στα 502 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 12% συγκριτικά με το 2023. Τέλος, σημειώνεται ότι και το 2024 το σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ, ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις τόσο των συναλλασσομένων όσο και του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για άμεσες και ταχείες συναλλαγές πληρωμών, παρουσίασε σημαντική αύξηση του αριθμού των συναλλαγών άμεσων μεταφορών πιστώσεων κατά 92% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Συγκεκριμένα, ο αριθμός τους ανήλθε σε 70 εκατ. συναλλαγές, από 36,8 εκατ. συναλλαγές το 2023.

Πίνακας VI.1 Συναλλαγές του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ

(σε εκατ. συναλλαγές)

Τύπος Συναλλαγών	2024	2023	2022
Μεταφορές πιστώσεων και λοιπές κινήσεις κεφαλαίων	390,40	342,30	310,96
Άμεσες χρεώσεις	32,20	28,00	26,10
Επιταγές	2,04	2,10	2,21
Αναλήψεις σε ATM	4,10	3,92*	4,16*
Συναλλαγές σε POS	36,77	28,03	22,42
Σύνολο	465,51	404,35	365,85
* Έγινε αναπροσαρμογή των στοιχείων,			
Πηγή: ΔΙΑΣ Α.Ε.			

1.3 ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (ΓΣΑ)

Το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών (ΓΣΑ) επεξεργάστηκε 41 χιλ. λιγότερες επιταγές σε φυσική μορφή (μεταβολή -32,7%) σε σχέση με τον αριθμό των επιταγών που παρουσιάστηκαν για συμψηφισμό το 2023.

Ο ημερήσιος μέσος όρος του αριθμού των επιταγών που συμψηφίστηκαν ανήλθε σε 325 επιταγές (μεταβολή -33,2%), από 487 επιταγές το προηγούμενο έτος. Σε αντιστοιχία με τη μείωση του αριθμού των συμψηφισμένων επιταγών, η αξία τους μειώθηκε κατά 6 δισεκ. ευρώ (μεταβολή -55%), με τον ημερήσιο μέσο όρο της αξίας των επιταγών που συμψηφίστηκαν να μειώνεται σε 19,06 εκατ. ευρώ (μεταβολή -55,4%) συγκριτικά με το 2023. Διαχρονικά παρατηρείται μείωση τόσο του αριθμού όσο και της αξίας των επιταγών που επεξεργάζεται το ΓΣΑ στο πλαίσιο της προτίμησης των συναλλασσόμενων για ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής.

2. ΚΑΡΤΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

2.1 ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Το Δεκέμβριο του 2024 ο συνολικός αριθμός των ενεργών καρτών πληρωμών σε κυκλοφορία ανήλθε σε 20,5 εκατ., οριακά μειωμένος κατά 1% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 (βλ. Διάγραμμα VI.1).

Αναλύοντας τις επιμέρους κατηγορίες καρτών, παρατηρείται μείωση του αριθμού των χρεωστικών⁹⁹ καρτών κατά 2%, με τον απόλυτο αριθμό αυτών να ανέρχεται σε 17,3 εκατ. κάρτες. Ο αριθμός των προπληρωμένων καρτών εμφάνισε σημαντική μείωση κατά 27% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2023 και ανήλθε σε 1,7 εκατ. Ο αριθμός των πιστωτικών καρτών αυξήθηκε κατά 5,5% σε 3,2 εκατ. κάρτες, ενώ αξίζει να αναφερθεί η αύξηση του αριθμού έκδοσης των εικονικών καρτών κατά 12% σε σχέση με το προηγούμενο έτος 2023, με τον αριθμό αυτών να ανέρχεται σε 152 χιλ. κάρτες το τέλος του 2024.

Διάγραμμα VI.1 Αριθμός καρτών ανά κατηγορία κάρτας

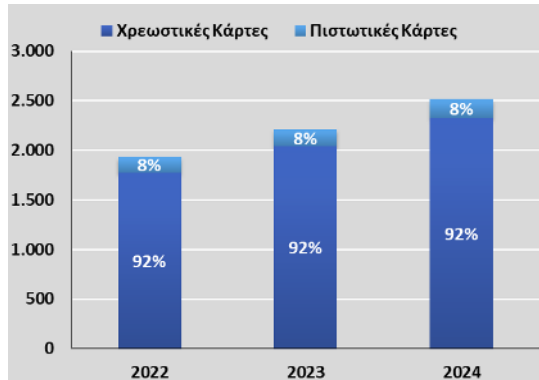
2.2 ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Ο συνολικός αριθμός συναλλαγών με κάρτες πληρωμών το 2024 αυξήθηκε κατά 14% σε 2.511 εκατ. (βλ. Διάγραμμα VI.2). Κατ' αντιστοιχία, η συνολική αξία των συναλλαγών με κάρτες πληρωμών ανήλθε σε 112 δισεκ. ευρώ από 102 δισεκ. ευρώ, αυξημένη κατά 9% σε ετήσια βάση (βλ. Διάγραμμα VI.3).

⁹⁹ Για τους σκοπούς της Έκθεσης, στις χρεωστικές κάρτες συμπεριλαμβάνονται οι προπληρωμένες κάρτες και οι κάρτες ανάληψης μετρητών χωρίς τη δυνατότητα διενέργειας αγορών. Στις πιστωτικές κάρτες συμπεριλαμβάνονται οι εικονικές κάρτες και οι κάρτες μεταγενέστερης χρέωσης.

Διάγραμμα VI.2 Αριθμός συναλλαγών με κάρτες

(εκατ.)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα VI.3 Αξία συναλλαγών με κάρτες

(δισεκ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

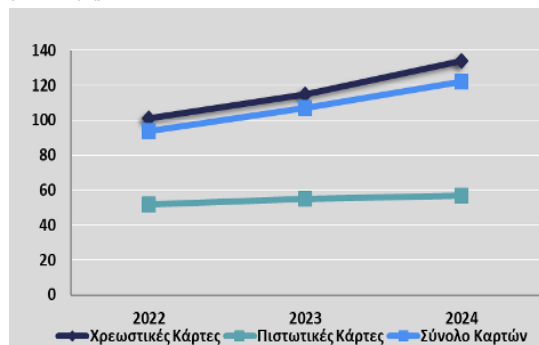
Με βάση την ανάλυση των στοιχείων ανά είδος κάρτας, ο αριθμός των συναλλαγών με χρεωστικές κάρτες αυξήθηκε κατά 14% σε 2.325 εκατ. το 2024, από 2.042 εκατ. το 2023. Οι χρεωστικές κάρτες συμμετέχουν με ποσοστό 93% στο συνολικό αριθμό των συναλλαγών με όλα τα είδη καρτών πληρωμών. Αντίστοιχα, αύξηση παρουσιάζει και ο αριθμός των συναλλαγών με πιστωτικές κάρτες κατά 10%, ο οποίος ανήλθε σε 186 εκατ., από 168 εκατ. το 2023, ενώ το ποσοστό συμμετοχής τους στο συνολικό αριθμό συναλλαγών ανήλθε σε 7%.

Ο μέσος αριθμός συναλλαγών ανά κάρτα το 2024 αυξήθηκε κατά 14% σε 122 συναλλαγές, από 107 συναλλαγές το 2023 (βλ. Διάγραμμα VI.4). Από την ανάλυση των επιμέρους κατηγοριών καρτών προκύπτει ότι η μεταβολή του μέσου αριθμού συναλλαγών ανά κάρτα οφείλεται στην αύξηση του μέσου αριθμού συναλλαγών ανά χρεωστική κάρτα σε 134 συναλλαγές, από 115 συναλλαγές το προηγούμενο έτος.

Η μέση αξία συναλλαγών ανά κάρτα αυξήθηκε κατά 10% σε 5.468 ευρώ, από 4.947 ευρώ το 2023 (βλ. Διάγραμμα VI.5). Η ανάλυση των μεταβολών της μέσης αξίας των συναλλαγών στις επιμέρους κατηγορίες καρτών δείχνει ότι η μεταβολή οφείλεται κυρίως στην αύξηση της μέσης αξίας συναλλαγών ανά χρεωστική κάρτα κατά 12% σε 6.002 ευρώ, από 5.365 ευρώ το 2023. Η μέση αξία συναλλαγών ανά πιστωτική κάρτα αυξήθηκε κατά 2% σε 2.616 ευρώ, από 2.547 ευρώ το προηγούμενο έτος.

Διάγραμμα VI.4 Μέσος αριθμός συναλλαγών ανά κατηγορία κάρτας

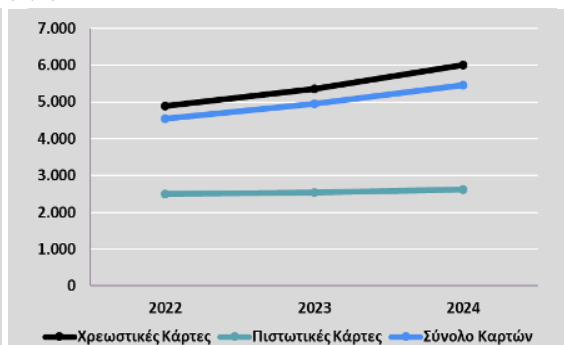
(συναλλαγές)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα VI.5 Μέση αξία συναλλαγών ανά κατηγορία κάρτας

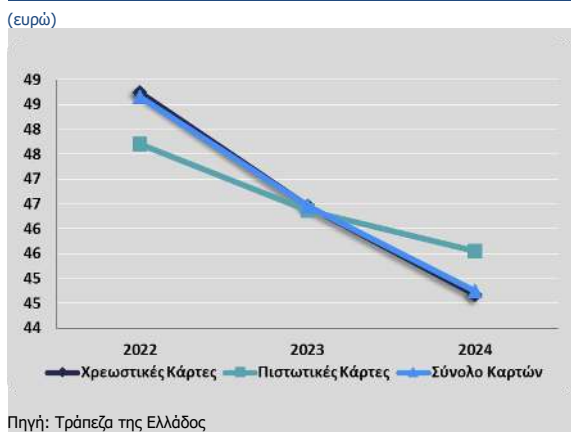
(ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Η μέση αξία ανά συναλλαγή τόσο των χρεωστικών όσο και των πιστωτικών καρτών συνεχίζει την πτωτική πορεία της και εμφανίζεται μειωμένη σε 44 ευρώ, από 46 ευρώ το 2023 (μεταβολή -3,7%) (βλ. Διάγραμμα VI.6). Η μείωση της μέσης αξίας ανά συναλλαγή ενδεχομένως οφείλεται στην αυξανόμενη χρήση των χρεωστικών καρτών για την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών χαμηλής αξίας.

Διάγραμμα VI.6 Μέση αξία ανά συναλλαγή με κάρτες

2.3 ΑΠΑΤΗ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Το 2024 η αναλογία του αριθμού και της αξίας των συναλλαγών απάτης με κάρτες πληρωμών προς το συνολικό αριθμό και την συνολική αξία των συναλλαγών με κάρτες (Δείκτης έντασης της απάτης – “Fraud-to-Transaction ratio”) παρουσίασε μείωση κατά 14% και 13%, αντίστοιχα. Η μείωση αυτή μπορεί να αποδοθεί στην εφαρμογή ενισχυμένων μέτρων ασφάλειας και αποτροπής της απάτης από τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, καθώς και στην εκτενή συνεργασία τους με εθνικούς και ξένους φορείς με σκοπό την καλύτερη ενημέρωση των χρηστών των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής αναφορικά με τους τρόπους της ορθής και ασφαλούς χρήσης αυτών και τις νέες μορφές απάτης στις οποίες δύνανται να εκτεθούν. Ενδεικτικά, αναφέρονται (α) η συνεχιζόμενη από το 2021 ετήσια εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού για την αποφυγή της ηλεκτρονικής απάτης μέσω της συνεργασίας της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, της Ελληνικής Αστυνομίας και της Τράπεζας της Ελλάδος. Η ενημέρωση περιλαμβάνει τη δημιουργία ηλεκτρονικού και έντυπου ενημερωτικού υλικού το οποίο δημοσιοποιείται στις ιστοσελίδες των συμμετεχόντων φορέων, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα μέσα ενημέρωσης, (β) η εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού για τους νέους τύπους απάτης και τους τρόπους αποφυγής και αντιμετώπισής τους η οποία διεξήχθη το Φεβρουάριο 2024 από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών σε συνεργασία με το διεθνές σχήμα καρτών MasterCard και (γ) η ενημερωτική δράση της Τράπεζας της Ελλάδος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μέσω της δημιουργίας σύντομου βίντεο με θέμα τις ασφαλείς πληρωμές και την προστασία από τις ηλεκτρονικές απάτες, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “Global Money Week” του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) το Σεπτέμβριο του 2024.

Η εξέταση των στοιχείων συναλλαγών απάτης με κάρτες πληρωμών δείχνει ότι το 2024 καταγράφηκε μικρή μείωση του αριθμού τους κατά 3% σε σχέση με το 2023 (βλ. Πίνακα VI.3). Ο δείκτης της αναλογίας του αριθμού των συναλλαγών απάτης προς τον συνολικό αριθμό συναλλαγών (Fraud-to-Transaction ratio in volume terms) ανήλθε σε 0,016%, αντιστοιχώντας σε 1 συναλλαγή απάτης ανά 6,3 χιλ. συναλλαγές, ποσοστό μειωμένο κατά 14% συγκριτικά με το 2023.

Κατ’ αντιστοιχία με τον αριθμό συναλλαγών απάτης, η αξία αυτών μειώθηκε κατά 5% σε σχέση με το 2023 (βλ. Πίνακα VI.4). Ο δείκτης της αναλογίας της αξίας των συναλλαγών απάτης προς

τη συνολική αξία συναλλαγών ((Fraud-to-Transaction ratio in value terms) διαμορφώθηκε σε 0,020%, αντιστοιχώντας σε 1 ευρώ αξία απάτης ανά 4,9 χιλ. ευρώ αξία συναλλαγών, ποσοστό μειωμένο κατά 13% συγκριτικά με το 2023.

Πίνακας VI.2 Αριθμός συναλλαγών απάτης ως προς το συνολικό αριθμό συναλλαγών

(συναλλαγές)

Χρονική Περίοδος	Αριθμός συναλλαγών	Αριθμός συναλλαγών απάτης	% συναλλαγών απάτης
2024	2.511.635.391	398.723	0,016%
2023	2.210.865.672	410.345	0,019%
2022	1.929.643.889	287.356	0,015%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Πίνακας VI.3 Αξία συναλλαγών απάτης ως προς τη συνολική αξία συναλλαγών

(ευρώ)

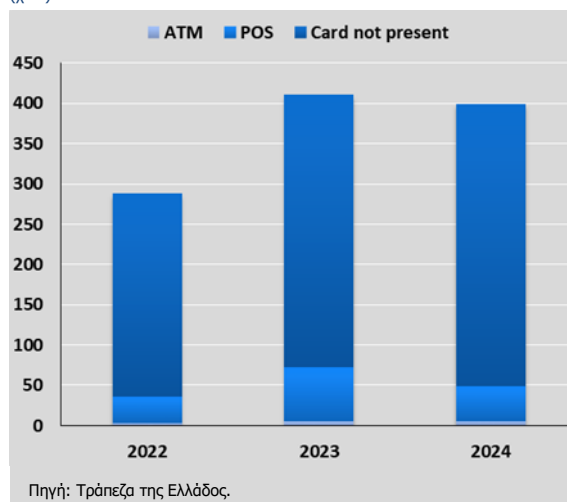
Χρονική Περίοδος	Αξία συναλλαγών	Αξία συναλλαγών απάτης	% συναλλαγών απάτης
2024	112.384.241.323	22.601.527	0,020%
2023	102.709.542.581	23.770.874	0,023%
2022	93.891.177.722	16.237.522	0,017%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Από την εξέταση των μεταβολών των συναλλαγών απάτης ανά τύπο συναλλαγής, παρατηρείται αύξηση του αριθμού τους που αφορά στις εξ αποστάσεως συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία κάρτας (Card not present – CNP) κατά 4% σε 349 χιλ. το 2024, από 337 χιλ. το 2023, με αντίστοιχη αύξηση της αξίας τους κατά 1% σε 17,7 εκατ. ευρώ, από 17,5 εκατ. ευρώ το 2023. Παράλληλα, αύξηση παρατηρείται και στον αριθμό των συναλλαγών απάτης στις συναλλαγές σε ATM, των οποίων μολονότι ο αριθμός το 2024 αυξήθηκε κατά 80 συναλλαγές σε σχέση με το 2023 (μεταβολή +2%), η αξία αυξήθηκε κατά 22% σε 2,4 εκατ. ευρώ, από 2 εκατ. ευρώ το 2023. Σε αντίθεση με τις συναλλαγές απάτης σε CNP συναλλαγές και συναλλαγές σε ATM, σημαντική μείωση των συναλλαγών απάτης σημειώθηκε τόσο στον αριθμό όσο και στην αξία τους σε τερματικά POS. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των συναλλαγών απάτης μειώθηκε κατά 35% και η αξία τους κατά 43%. Σε απόλυτους αριθμούς, το 2024 ο αριθμός των συναλλαγών απάτης σε POS ανήλθε σε 44 χιλ., με αντίστοιχη αξία συναλλαγών απάτης 2,4 εκατ. ευρώ, από 67 χιλ. συναλλαγές απάτης αξίας 4,2 εκατ. ευρώ το 2023 (βλ. Διαγράμματα VI.7 και VI.8).

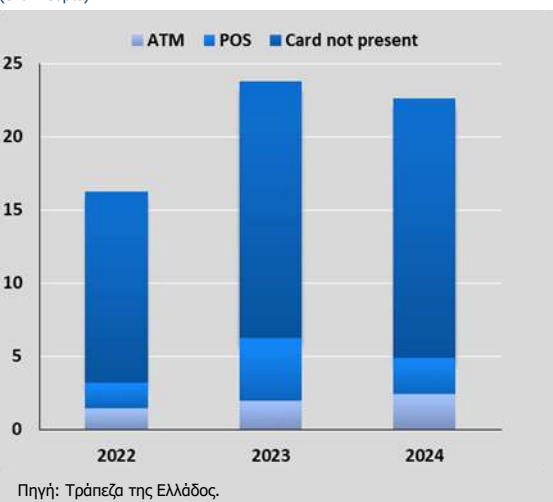
Διάγραμμα VI.7 Αριθμός συναλλαγών απάτης ανά τύπο συναλλαγής

(χιλ..)

Διάγραμμα VI.8 Αξία συναλλαγών απάτης ανά τύπο συναλλαγής

(εκατ. ευρώ)

Ο κύριος λόγος της μείωσης της αξίας και του αριθμού των συναλλαγών απάτης σε POS το 2024 σε σχέση με το 2023 είναι η μείωση των συναλλαγών απάτης που προκύπτουν από μη νόμιμες

συναλλαγές οι οποίες έχουν διενεργηθεί με τη χρήση χαμένης/κλεμμένης κάρτας. Συγκεκριμένα, η αξία των συναλλαγών απάτης με τη χρήση χαμένης/κλεμμένης κάρτας σε POS μειώθηκε κατά 54% σε 1,7 εκατ. ευρώ, από 3,7 εκατ. ευρώ το 2023, ενώ αντίστοιχα ο αριθμός των συναλλαγών απάτης με τη χρήση χαμένης/κλεμμένης κάρτας μειώθηκε σημαντικά κατά 26 χιλ. (ή 39%) σε 39 χιλ. συναλλαγές το 2024, από 65 χιλ. το 2023.

Σε ό,τι αφορά την απάτη που διενεργείται στις εξ αποστάσεως συναλλαγές, διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες συναλλαγές απάτης αφορούν συναλλαγές μέσω διαδικτύου (βλ. Διαγράμματα VI.9 και VI.10). Τα περιστατικά αυτά αφορούν κυρίως διαδικτυακές συναλλαγές με επιχειρήσεις του εξωτερικού, όπως και τα προηγούμενα έτη.

Διάγραμμα VI.9 Αριθμός συναλλαγών απάτης σε CNP συναλλαγές

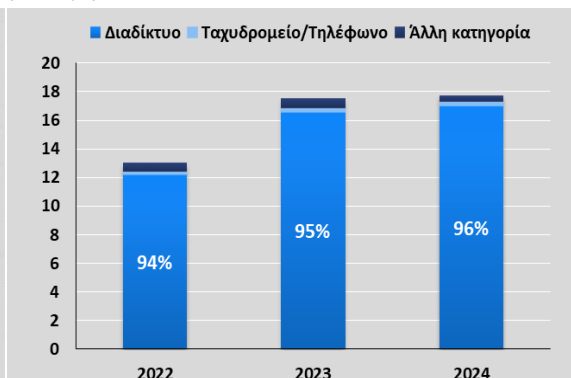
(σε χιλ. συναλλαγές)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Διάγραμμα VI.10 Αξία συναλλαγών απάτης σε CNP συναλλαγές

(εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι οικονομικές ζημιές που προκύπτουν από τις συναλλαγές απάτης επιμερίζονται στα συμβαλλόμενα μέρη της συναλλαγής ανάλογα με την υπαιτιότητά τους. Με βάση την κατανομή των ζημιών μεταξύ των τριών συμβαλλόμενων μερών στον κύκλο συναλλαγών με κάρτες πληρωμών (βλ. Διάγραμμα VI.11), διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος της ζημίας επιβαρύνει τους κατόχους καρτών και τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών που αποδέχονται συναλλαγές με κάρτες.

Συγκεκριμένα, κατά το 2024 οι κάτοχοι και οι αποδέκτες υπηρεσιών πληρωμών επωμίστηκαν το 58% και 35% της συνολικής ζημίας, αντίστοιχα. Οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών που εκδίδουν κάρτες επιβαρύνθηκαν σε ποσοστό 8%.

Διάγραμμα VI.11 Κατανομή ζημίας από συναλλαγές απάτης

(εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

3. ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

3.1 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η τροποποίηση του κανονισμού EMIR¹⁰⁰ (EMIR 3) δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ στις 4 Δεκεμβρίου του 2024 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Δεκεμβρίου 2024.

Η αναθεώρηση του κανονισμού αποσκοπεί πρωτίστως στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κεντρικών αντισυμβαλλομένων της ΕΕ και στην προώθηση της κεντρικής εκκαθάρισης εντός αυτής, μειώνοντας έτσι την εξάρτηση από τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους του Ηνωμένου Βασιλείου, που εξακολουθούν να είναι σημαντικής συστημικής σημασίας για την ΕΕ. Για αυτό το σκοπό εισάγει, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση διατήρησης ενεργού λογαριασμού (Active Account Requirement), απαιτώντας από ορισμένους χρηματοπιστωτικούς και μη χρηματοπιστωτικούς αντισυμβαλλομένους να διατηρούν ενεργούς λογαριασμούς σε κεντρικούς αντισυμβαλλομένους της ΕΕ για συγκεκριμένα παράγωγα. Ο κανονισμός EMIR 3 περιλαμβάνει επίσης μια σειρά τροποποιήσεων που αποσκοπούν στον περαιτέρω εξορθολογισμό και βελτίωσή του, αλλά και στην ενίσχυση της σταθερότητας της αγοράς, πέραν αυτών που είχαν ήδη υιοθετηθεί με τις τροποποιήσεις EMIR REFIT και EMIR 2.2.

Στις 30 Ιανουαρίου 2025 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία οι νομοθετικές και εποπτικές ρυθμίσεις του Ηνωμένου Βασιλείου που εφαρμόζονται στους τρεις κεντρικούς αντισυμβαλλομένους στο Ηνωμένο Βασίλειο θεωρούνται ισοδύναμες με τις απαιτήσεις που καθορίζονται στον κανονισμό EMIR. Εν συνεχεία, στις 17 Μαρτίου 2025 η ΕΑΚΑΑ ανακοίνωσε την παράταση της ισοδυναμίας για τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους του Ηνωμένου Βασιλείου για περίοδο τριών ετών έως τις 30 Ιουνίου 2028. Αυτή η απόφαση θα διασφαλίσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ΕΕ και την αποφυγή βραχυπρόθεσμων κινδύνων, παρέχοντας χρόνο για την εφαρμογή του κανονισμού EMIR 3. Η απόφαση δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ αμέσως μετά την έγκρισή της, θα τεθεί σε άμεση ισχύ και θα εφαρμοστεί από την 1η Ιουλίου 2025, εξαλείφοντας έτσι την όποια αβεβαιότητα για τους συμμετέχοντες στην αγορά.

¹⁰⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012 για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών, όπως ισχύει.

3.2 ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΤΕΚ)

Η Εταιρία Εκκαθάρισης Συναλλαγών του Χρηματιστηρίου Αθηνών Α.Ε. (ΕΤ.ΕΚ.) παρέχει υπηρεσίες εκκαθάρισης και λειτουργεί ως κεντρικός αντισυμβαλλόμενος για την εκκαθάριση των συναλλαγών του Χρηματιστηρίου Αθηνών (αγορές αξιών και παραγώγων, μηχανισμός δανεισμού τίτλων), καθώς και των συναλλαγών σε παράγωγα του Χρηματιστηρίου Ενέργειας.

Το 2024 οι συναλλαγές παραγώγων και δανεισμού τίτλων που εκκαθαρίζονται από την ΕΤ.ΕΚ. μειώθηκαν σε σχέση με το 2023 τόσο όσον αφορά το μέσο ημερήσιο όγκο τους όσο και ως προς τη μέση ημερήσια αξία τους.

Αναλυτικότερα, ο μέσος ημερήσιος όγκος συναλλαγών συνολικά στην αγορά παραγώγων και στο μηχανισμό δανεισμού τίτλων ανήλθε το 2024 σε 37.595 συναλλαγές, μειωμένος κατά 15% έναντι του 2023 (44.386 συναλλαγές), όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα VI.4 και στο Διάγραμμα VI.12. Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση που παρατηρήθηκε στα Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (Σ.Μ.Ε.) επί μετοχών.

Διάγραμμα VI.12 Μέσος ημερήσιος όγκος συναλλαγών στην αγορά παραγώγων ανά κατηγορία παράγωγου προϊόντος, καθώς και στο Μηχανισμό Δανεισμού Τίτλων του Χρηματιστηρίου Αθηνών

(σε χιλιάδες συναλλαγές)

Πηγή: Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο (Παράγωγα), Ελληνικά Χρηματιστήρια - Χρηματιστήριο Αθηνών.

* Ως Σ.Μ.Ε. νοούνται τα Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (futures).

Πίνακας VI.4 Μέσος ημερήσιος όγκος συναλλαγών του Χρηματιστηρίου Αθηνών στην αγορά παραγώγων ανά κατηγορία παράγωγου προϊόντος και στο Μηχανισμό Δανεισμού Τίτλων

	Σ.Μ.Ε.* επί δεικτών	Δικαιώματα προαίρεσης επί δεικτών	Σ.Μ.Ε. επί μετοχών	Δικαιώματα προαίρεσης επί μετοχών	Πολυμερείς/Διμερείς Συναλλαγές Δανεισμού	Γενικό σύνολο
2019	2.461	255	39.093	85	872	42.767
2020	1.698	147	38.154	62	1.121	41.182
2021	1.205	152	46.238	71	567	48.233
2022	1.162	87	33.064	39	678	35.029
2023	1.579	144	42.188	54	421	44.386
2024	1.306	79	35.807	20	383	37.595

Πηγή: Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο (Παράγωγα), Ελληνικά Χρηματιστήρια - Χρηματιστήριο Αθηνών.

* Ως Σ.Μ.Ε. νοούνται τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures).

Ομοίως, η μέση ημερήσια αξία συναλλαγών ανήλθε κατά το 2024 σε 13,7 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική πτώση κατά 42% έναντι του 2023 (23,4 εκατ. ευρώ), μεταβολή που οφείλεται στην αντίστοιχη πτώση της μέσης ημερήσιας αξίας των Σ.Μ.Ε. τόσο επί δεικτών όσο και επί μετοχών (βλ. Πίνακα VI.5 και Διάγραμμα VI.13).

Πίνακας VI.5 Μέση ημερήσια αξία συναλλαγών στην αγορά παραγώγων του Χρηματιστηρίου Αθηνών ανά κατηγορία παράγωγου προϊόντος

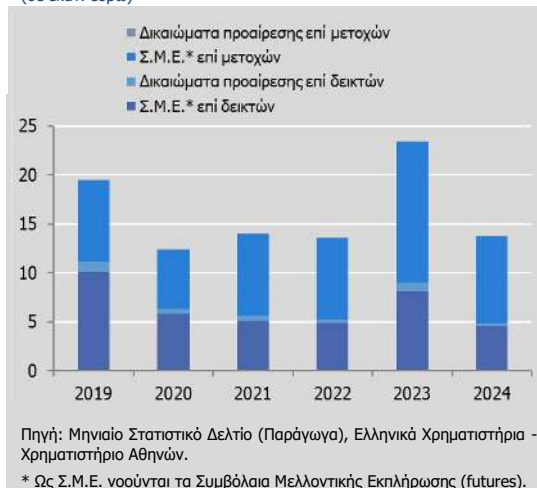
(σε εκατ. ευρώ)

	Σ.Μ.Ε.* επί δεικτών	Δικαιώματα προαίρεσης επί δεικτών	Σ.Μ.Ε.* επί μετοχών	Δικαιώματα προαίρεσης επί μετοχών	Γενικό σύνολο
2019	10,11	1,04	8,24	0,03	19,42
2020	5,81	0,51	6,02	0,03	12,37
2021	5,02	0,64	8,32	0,06	14,03
2022	4,88	0,37	8,24	0,03	13,51
2023	8,12	0,83	14,43	0,04	23,42
2024	4,52	0,28	8,86	0,01	13,66

Πηγή: Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο (Παράγωγα), Ελληνικά Χρηματιστήρια - Χρηματιστήριο Αθηνών.
* Ως Σ.Μ.Ε. νοούνται τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures).

Διάγραμμα VI.13 Μέση ημερήσια αξία συναλλαγών στην αγορά παραγώγων του Χρηματιστηρίου Αθηνών ανά κατηγορία παράγωγου προϊόντος

(σε εκατ. ευρώ)

4. ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΤΙΤΛΩΝ

4.1 ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Το Νοέμβριο του 2024 η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) δημοσίευσε έκθεση σχετικά με τη συντόμευση του κύκλου διακανονισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), προτείνοντας τη μείωση της μέγιστης διάρκειάς του από δύο εργάσιμες ημέρες σε μία εργάσιμη ημέρα μετά την ημερομηνία συναλλαγής, δηλαδή από το T+2, όπως ισχύει σήμερα, στο T+1 (όπου T η ημερομηνία συναλλαγής). Στην έκθεση της ΕΑΚΑΑ προτείνεται η μετάβαση να γίνει έως το δ' τρίμηνο του 2027, με προτιμώμενη ημερομηνία την 11η Οκτωβρίου 2027.

Στόχος αυτής της τροποποίησης είναι η ενίσχυση της αποδοτικότητας των διαδικασιών μετά την ολοκλήρωση των συναλλαγών, που θα επιφέρει σημαντικά οφέλη όπως μείωση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου και του κινδύνου αγοράς, καθώς και μείωση του κόστους των συναλλαγών και εξοικονόμηση πόρων από τα απαιτούμενα περιθώρια ασφαλείας. Τέλος, η τροποποίηση αυτή θα εξαλείψει τις αποκλίσεις μεταξύ των αγορών της ΕΕ και των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών αγορών που ακολουθούν ήδη το T+1.

Στις 12 Φεβρουαρίου 2025 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε πρόταση τροποποίησης του ισχύοντος Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 909/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 σχετικά με τη βελτίωση του διακανονισμού αξιογράφων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κεντρικά αποθετήρια τίτλων και για την τροποποίηση των οδηγιών 98/26/ΕΚ και 2014/65/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 236/2012 (CSDR), με την οποία προτείνεται η συντόμευση του κύκλου διακανονισμού στην Ένωση. Η πρόταση έχει στόχο να διασφαλίσει ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν επαρκή χρόνο για να προετοιμαστούν και να μεταβούν στο T+1 εγκαίρως και με συντονισμένο τρόπο.

Η υιοθέτηση της τεχνολογίας κατακεντρωμένου καθολικού (distributed ledger technology – DLT) διερευνάται και εφαρμόζεται όλο και περισσότερο.¹⁰¹ Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, τα τελευταία χρόνια περισσότερο από το 60% των τραπεζών της ΕΕ που συμμετείχαν στην έρευνα εξερευνούν, πειραματίζονται ή χρησιμοποιούν την τεχνολογία DLT, ενώ το 22% από αυτό το ποσοστό των τραπεζών χρησιμοποιούν ήδη αυτή την τεχνολογία. Μέχρι στιγμής έχουν διερευνηθεί και δοκιμαστεί πειραματικά διάφορες εφαρμογές της τεχνολογίας DLT όπως η τήρηση αρχείων, η αποθήκευση και μεταφορά αξιών, η εκκαθάριση και ο διακανονισμός κ.ά.¹⁰²

Επιπρόσθετα, υπήρξε έντονο ενδιαφέρον από τους συμμετέχοντες στις χρηματαγορές για εξεύρεση λύσεων έτσι ώστε οι συναλλαγές σε πλατφόρμες DLT να μπορούν να διακανονίζονται σε χρήμα κεντρικής τράπεζας, γεγονός που καθιστά τα συστήματα DLT πιο ελκυστικά και λιγότερο επικίνδυνα. Υπό το πρίσμα αυτό, μεταξύ Μαΐου και Νοεμβρίου 2024 το Ευρωσύστημα διεξήγαγε δοκιμές και πειράματα με την τεχνολογία DLT για το διακανονισμό συναλλαγών σε χρήμα κεντρικής τράπεζας και πραγματοποίησε περισσότερες από 200 συναλλαγές συνολικού ύψους 1,59 δισεκ. ευρώ. Αυτές οι δοκιμές παρείχαν πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο διασύνδεσης μεταξύ “παραδοσιακών” υποδομών και αυτών που βασίζονται στην τεχνολογία DLT και για τα πιθανά οφέλη της τεχνολογίας αυτής για το χρηματοπιστωτικό σύστημα.¹⁰³

Βασιζόμενη σε αυτά τα πειράματα, το Φεβρουάριο του 2025 η ΕΚΤ αποφάσισε να επεκτείνει την παραπάνω πρωτοβουλία¹⁰⁴ με στόχο την υποστήριξη της χρήσης καινοτόμων λύσεων στις υποδομές του Ευρωσυστήματος, διατηρώντας παράλληλα την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των Υπηρεσιών TARGET¹⁰⁵ και συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς μέσω της καινοτομίας.

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει το φυσικό περιβάλλον και κατ’ επέκταση την οικονομία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα τόσο λόγω των ζημιών από φυσικές καταστροφές όσο και λόγω του κόστους μετάβασης σε μία οικονομία με σημαντικά χαμηλότερες εκπομπές ρύπων. Στο πλαίσιο αυτό έχουν αναληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες και δράσεις και έχουν δημοσιευθεί μελέτες για την ενσωμάτωση σχετικών θεμάτων στο θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.¹⁰⁶

Οι υποδομές των χρηματοπιστωτικών αγορών ως μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή με ποικίλους τρόπους, ανάλογα με τον τύπο τους και το επιχειρηματικό τους μοντέλο.

Από τη μία πλευρά, οι φυσικοί κίνδυνοι μπορεί να έχουν άμεσες επιπτώσεις στην επιχειρησιακή ανθεκτικότητα των υποδομών αλλά και έμμεσες, μέσω των συμμετεχόντων τους, των παρόχων κρίσιμων υπηρεσιών, καθώς και των παρόχων κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

¹⁰¹ Βλ. "Ειδικό Θέμα II: Η Χρήση Νέων Τεχνολογιών στο Διακανονισμό Συναλλαγών", Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Απρίλιος 2024).

¹⁰² Βλ. European Banking Authority (April 2024), "[Use of DLT in the EU banking and payments sector: EBA innovation monitoring and convergence work.](#)".

¹⁰³ <https://www.ecb.europa.eu/press/intro/news/html/ecb.mipnews241204.en.html>.

¹⁰⁴ https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2025/html/ecb.pr.250220_1-ce3286f97b.en.html.

¹⁰⁵ Οι Υπηρεσίες TARGET αναπτύχθηκαν από το Ευρωσύστημα και λειτουργούν διασφαλίζοντας την ελεύθερη ροή μετρητών, αξιόγραφων και εξασφαλίσσεων σε όλη την Ευρώπη. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν το T2 (για το διακανονισμό πληρωμών), το T2S (για το διακανονισμό τίτλων), το TIPS (για το διακανονισμό άμεσων πληρωμών) και το ECMS (για τη διαχείριση εξασφαλίσεων). Όλες αυτές οι υπηρεσίες διακανονίζονται σε χρήμα κεντρικής τράπεζας.

¹⁰⁶ Βλ. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2023, Κεφ. Χ Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή.

Πιο συγκεκριμένα, οι φυσικοί κίνδυνοι θα μπορούσαν να απειλήσουν κρίσιμες υπηρεσίες και υποστηρικτικούς πόρους (όπως τα κέντρα δεδομένων). Κατά συνέπεια, τα σχέδια επιχειρηματικής συνέχειας (business continuity plans) των υποδομών πρέπει να περιλαμβάνουν πιθανά σενάρια κινδύνων από την κλιματική αλλαγή, ώστε οι επιπτώσεις από αυτήν αρχικά να αναγνωρίζονται και να εκτιμώνται, και κατόπιν, αν κρίνεται αναγκαίο, να ενισχύεται η ετοιμότητα και η προσαρμοστική ικανότητα των υποδομών.

Από την άλλη πλευρά, οι κίνδυνοι μετάβασης μπορούν να επιδράσουν άμεσα σε εκείνες τις υποδομές που έχουν έκθεση σε περιουσιακά στοιχεία/αγορές που επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή (π.χ. κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι που εκκαθαρίζουν προϊόντα ενέργειας), αλλά και έμμεσα μέσω των συμμετεχόντων τους. Οι κίνδυνοι μετάβασης, είτε άμεσοι είτε έμμεσοι, δεν θεωρούνται ακόμη σημαντική πηγή κινδύνου για τις υποδομές.

Στο πλαίσιο αυτό, οι χρηματοπιστωτικές υποδομές πρέπει να υιοθετήσουν μία προληπτική προσέγγιση (forward looking) για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή. Απαραίτητος είναι επίσης ο εντοπισμός των διαύλων μετάδοσης των κινδύνων για τις υποδομές. Σε αυτή την κατεύθυνση, το πλαίσιο σεναρίων που έχει αναπτύξει το Δίκτυο Κεντρικών Τραπεζών και Εποπτικών Αρχών για ένα Πράσινο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα (Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System – NGFS)¹⁰⁷ μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο, βοηθώντας τις υποδομές να εντοπίσουν τα απαραίτητα δεδομένα, τα σενάρια και τις κατάλληλες προσεγγίσεις προσομοίωσης για τη σωστή εκτίμηση και διαχείριση των κινδύνων από το κλίμα.

4.2 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΙΤΛΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το Σύστημα Διακανονισμού Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος (“Σύστημα Παρακολούθησης Συναλλαγών επί Τίτλων με Λογιστική Μορφή”, εφεξής “Σύστημα”) παρουσίασε συνεχή και αδιάλειπτη λειτουργία το 2024, με υψηλό επίπεδο ασφάλειας και αποδοτικότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών.

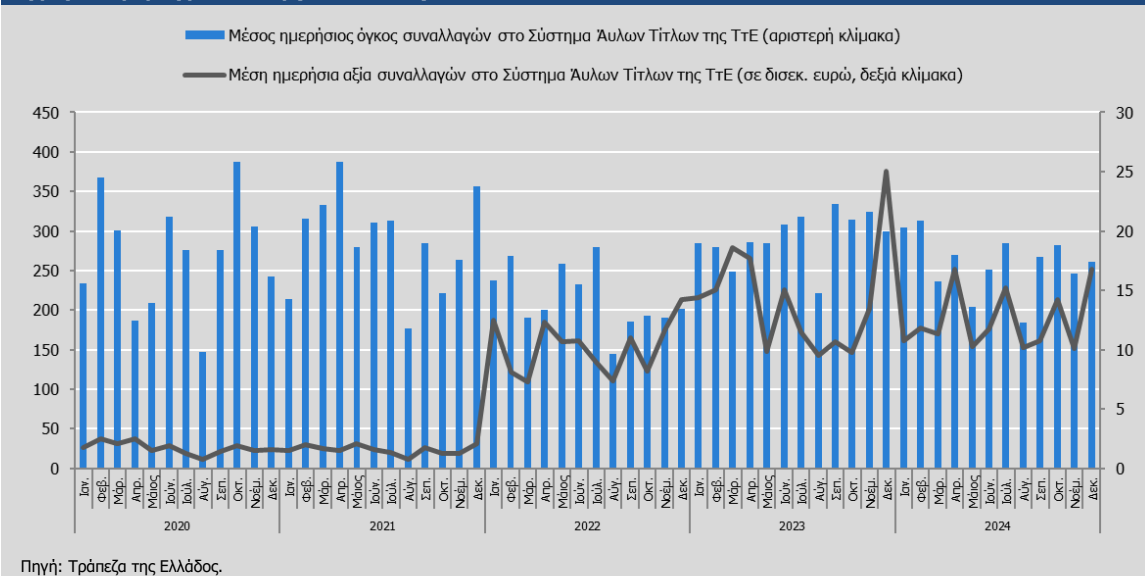
Η μέση ημερήσια αξία των συναλλαγών που διακανονίστηκαν στο Σύστημα το 2024 (αγοραπωλησίες, συναλλαγές repos, εσωτερικές μεταφορές κ.λπ.) ανήλθε σε 12,5 δισεκ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 12,1% έναντι του 2023 (14,2 δισεκ. ευρώ). Η παρατηρούμενη μείωση της συναλλακτικής δραστηριότητας οφείλεται κυρίως στη μείωση των συναλλαγών επί του εντόκου γραμματίου ειδικού σκοπού του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο χρησιμοποιείται εκτενώς σε συναλλαγές repos.¹⁰⁸ Ειδικότερα για τις αγοραπωλησίες τίτλων, η μέση ημερήσια αξία τους το 2024 ανήλθε σε 492 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 15,6% σε ετήσια βάση (2023: 582 εκατ. ευρώ).

¹⁰⁷ Το Δίκτυο Κεντρικών Τραπεζών και Εποπτικών Αρχών για ένα Πράσινο Χρηματοοικονομικό Σύστημα (Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System – NGFS), στο οποίο εντάχθηκε από τις 25.1.2019 η Τράπεζα της Ελλάδος, έχει συσταθεί με σκοπό την ενίσχυση της παγκόσμιας προσπάθειας για την επίτευξη των στόχων της Συμφωνίας των Παρισίων και την ενδυνάμωση του ρόλου του χρηματοοικονομικού συστήματος στον αγώνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το NGFS αποσκοπεί στην ανταλλαγή εμπειρίας και βέλτιστων πρακτικών, στη συνεισφορά στη διαχείριση κλιματικών και περιβαλλοντικών κινδύνων για το χρηματοοικονομικό τομέα και στην προώθηση της χρηματοδότησης για τη μετάβαση σε μια βιώσιμη οικονομία. Επιπλέον, έχει αναπτύξει ένα αναλυτικό πλαίσιο για την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο η κλιματική αλλαγή θα επηρεάσει τη μακροοικονομία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα, βασισμένο σε ανάλυση σεναρίων. Αυτό το εργαλείο περιλαμβάνει την εξέταση διαφορετικών πιθανών σεναρίων για την κλιματική αλλαγή και τις πολιτικές για την αντιμετώπισή της, την αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών επιπτώσεων και τον προσδιορισμό των χρονικών πλαισίων κατά τα οποία οι κίνδυνοι μπορεί να υλοποιηθούν.

¹⁰⁸ Το έντοκο γραμμάτιο ειδικού σκοπού του Ελληνικού Δημοσίου εκδόθηκε βάσει του ν. 4254/14, άρθρο 1, υποπαρ. Γ4, που προβλέπει ότι ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (Ο.Δ.Δ.Η.Χ.) για την πραγματοποίηση του σκοπού του: “Δύνανται, ως εντολοδόχος και για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου και σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο ν. 2628/1998 (Α’ 151), όπως ισχύει, να εκδίδει, να διακρατεί και να διαχειρίζεται τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου, με αποκλειστικό σκοπό τη χρήση τους για τη σύναψη πράξεων πώλησης με συμφωνία επαναγοράς (repos) ή για την παροχή εξασφάλισης σε πράξεις αντιστάθμισης κινδύνων (hedging), επί του συνόλου του χρέους του Ελληνικού Δημοσίου, διενεργώντας ταυτόχρονα και τον ταμειακό τους διακανονισμό”.

Ο μέσος ημερήσιος όγκος των συναλλαγών το 2024 παρουσίασε μείωση κατά 11,4% έναντι του προηγούμενου έτους και έφθασε στις 259 συναλλαγές (2023: 292 συναλλαγές κατά μέσο όρο), εκ των οποίων 129 ήταν οι αγοραπωλησίες (2023: 136 συναλλαγές κατά μέσο όρο, βλ. Διάγραμμα VI.14).

Διάγραμμα VI.14 Μέσος ημερήσιος όγκος και μέση ημερήσια αξία συναλλαγών στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος (2020-2024)

Κατ’ εφαρμογή του Κανονισμού CSDR και των διατάξεων που αφορούν την πρόληψη και την αντιμετώπιση περιπτώσεων αδυναμίας διακανονισμού από το Φεβρουάριο του 2022, το Σύστημα δημοσιεύει ετήσιες αναφορές για τον αριθμό και τα στοιχεία των περιπτώσεων αδυναμίας διακανονισμού των συναλλαγών. Βάσει της ετήσιας αναφοράς για το 2024, οι συναλλαγές που δεν μπόρεσαν να διακανονιστούν την προβλεπόμενη ημερομηνία διακανονισμού οφείλονται κυρίως στην έλλειψη αξιογράφων και τα ποσοστά τους διαμορφώθηκαν σε 0,7% της συνολικής αξίας των συναλλαγών και σε 9,2% του συνολικού όγκου των συναλλαγών, χαμηλότερα έναντι αυτών του 2023 (0,9% της συνολικής αξίας των συναλλαγών και 11,7% του συνολικού όγκου των συναλλαγών).

4.3 ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΨΛΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ “ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ ΤΙΤΛΩΝ”

Η δραστηριότητα διακανονισμού στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) που διαχειρίζεται η Εταιρία “Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων” (ΕΛΚΑΤ) παρουσίασε το 2024 σημαντική αύξηση της μέσης ημερήσιας αξίας των διακανονισμένων χρηματιστηριακών συναλλαγών, ενώ η αύξηση του μέσου ημερήσιου αριθμού των διακανονισμένων συναλλαγών έναντι του 2023 ήταν οριακή. Πιο συγκεκριμένα, ο μέσος ημερήσιος αριθμός των διακανονισμένων χρηματιστηριακών συναλλαγών το 2024 ανήλθε στις 37.246, παρουσιάζοντας μικρή αύξηση κατά 0,5% έναντι του 2023 (37.066 συναλλαγές). Παράλληλα, η μέση ημερήσια αξία των διακανονισμένων χρηματιστηριακών συναλλαγών το 2024 αυξήθηκε κατά 26% έναντι του 2023 και ανήλθε στα 139,8 εκατ. ευρώ, έναντι 111,0 εκατ. ευρώ το 2023 (βλ. Πίνακα VI.6).

Πίνακας VI.6 Μέσος ημερήσιος αριθμός και μέση ημερήσια αξία διακανονισμένων χρηματιστηριακών συναλλαγών ¹ στο Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων							
	Μετοχές	Δικαιώματα προαίρεσως	Εταιρικά ομόλογα	Διαπραγματεύσιμα αμοιβαία κεφάλαια	Κρατικά ομόλογα	Εναλλακτική αγορά (μετοχών)	Σύνολο
Μέσος ημερήσιος αριθμός διακανονισμένων χρηματιστηριακών συναλλαγών							
2020	32.700	7	64	3	0,21	206	32.982
2021	29.939	56	75	2	2	312	30.386
2022	29.404	12	131	2	0	576	30.126
2023	36.172	29	166	8	0	691	37.066
2024	36.170	11	195	44	0	826	37.246
Μέση ημερήσια αξία διακανονισμένων χρηματιστηριακών συναλλαγών (σε χιλ. ευρώ)							
2020	64.475	2	761	40	10	120	65.408
2021	70.248	23	986	17	85	297	71.655
2022	72.481	12	977	16	0	409	73.896
2023	109.501	18	888	86	3	543	111.038
2024	137.282	3	1.303	225	0	948	139.761
Πηγή: Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο AxiaNumbers, Ελληνικά Χρηματιστήρια – Χρηματιστήριο Αθηνών.							
¹ Ως χρηματιστηριακές συναλλαγές νοούνται οι συναλλαγές του Χρηματιστηρίου Αθηνών που διακανονίστηκαν στο Σύστημα Άυλων Τίτλων, υπολογισμένες με τη μέθοδο single count (μόνο αγορές).							

Ειδικότερα, σημαντική αύξηση του αριθμού και της αξίας των συναλλαγών παρατηρήθηκε στα διαπραγματεύσιμα αμοιβαία κεφάλαια στη δευτερογενή αγορά κατά το 2024. Ο μέσος ημερήσιος αριθμός αυτών των συναλλαγών ανήλθε σε 44, έναντι 8 το 2023, ενώ η μέση ημερήσια αξία των συναλλαγών αυξήθηκε σε 225 χιλ. ευρώ, από 86 χιλ. ευρώ.

Κατ' εφαρμογή του CSDR και των διατάξεων που αφορούν την πρόληψη και την αντιμετώπιση περιπτώσεων αδυναμίας διακανονισμού από το Φεβρουάριο του 2022, η ΕΛΚΑΤ δημοσιεύει ετήσιες αναφορές για τον αριθμό και τα στοιχεία των περιπτώσεων αδυναμίας διακανονισμού των συναλλαγών. Βάσει της ετήσιας αναφοράς για το 2024, οι συναλλαγές που δεν μπόρεσαν να διακανονιστούν ήταν πολύ περιορισμένες και το ποσοστό τους ανήλθε σε 0,08% της συνολικής αξίας των συναλλαγών (ομοίως με το 2023) και 0,01% του συνολικού όγκου των συναλλαγών (2023: 0,02% του συνολικού όγκου των συναλλαγών). Η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων αυτών (συγκεκριμένα το 95%) οφείλεται στην έλλειψη αξιογράφων.

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ Ι

Η ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΜΑΚΡΟΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΕΕ) ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΣΕ ΙΣΧΥ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2024/1619 ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1623

Κατερίνα Λαγαρία

Το παρόν ειδικό θέμα εξετάζει την προσαρμογή της δέσμης εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) μέσω των διατάξεων της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1619¹⁰⁹ (Capital Requirements Directive VI, εφεξής “Οδηγία CRD VI”) και του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1623¹¹⁰ (Capital Requirements Regulation III, εφεξής “Κανονισμός CRR III”). Η Οδηγία CRD VI και ο Κανονισμός CRR III εφαρμόζουν την τελική δέσμη μεταρρυθμίσεων των διεθνών προτύπων της Επιτροπής της Βασιλείας που υιοθετήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2017 (Basel III finalisation),¹¹¹ με στόχο να συμβάλουν στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και στην απρόσκοπτη χρηματοδότηση της οικονομίας. Ο Κανονισμός CRR III έχει τεθεί σε εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 2025, ενώ ως καταληκτική ημερομηνία για την ενσωμάτωση των διατάξεων της Οδηγίας CRD VI στο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών έχει οριστεί η 10η Ιανουαρίου 2026.

Οι νέες διατάξεις, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών στη δέσμη εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής, υιοθετήθηκαν κατόπιν δημόσιας διαβούλευσης που διεξήχθη από τον Οκτώβριο του 2019 έως τις αρχές Ιανουαρίου του 2020,¹¹² λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ),¹¹³ και της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ/ΕΒΑ).¹¹⁴ Ειδικότερα, τροποποιήθηκαν συγκεκριμένα άρθρα της Οδηγίας CRD VI που συνοδεύουν τη θέσπιση του κατώτατου ορίου κεφαλαιακών απαιτήσεων (output floor) βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 5 του Κανονισμού CRR. Επίσης, προβλέπεται πλέον ρητά η χρήση εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή. Παράλληλα/Τέλος, αποσαφηνίζονται και τροποποιούνται ορισμένες διαδικασίες που αφορούν την ενεργοποίηση του αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου με σκοπό την απλούστευση και τον εξορθολογισμό τους.

¹⁰⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1619 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαΐου 2024, για την τροποποίηση της οδηγίας 2013/36/ΕΕ όσον αφορά τις εποπτικές εξουσίες, τις κυρώσεις, τα υποκαταστήματα τρίτων χωρών και τους περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και σχετικούς με τη διακυβέρνηση κινδύνους (ΕΕ L, 2024/1619, 19.06.2024).

¹¹⁰ Κανονισμός(ΕΕ) 2024/1623 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαΐου 2024 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 όσον αφορά τις απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο προσαρμογής πιστωτικής αποτίμησης, τον λειτουργικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και το κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων (ΕΕ L, 2024/1623, 19.06.2024).

¹¹¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Basel Committee on Banking Supervision, “[Basel III: Finalising post-crisis reforms](#)”, 7.12.2017.

¹¹² Βλ. [Αποτελέσματα της διαβούλευσης](#) στο δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

¹¹³ Βλ. Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας [CON/2022/16](#), 27.4.2022.

¹¹⁴ Η ΕΑΤ πραγματοποίησε ανάλυση επιπτώσεων σχετικά με την εφαρμογή του οριστικού πλαισίου “Βασιλεία III”. Βλ. European Banking Authority, “[Basel III reforms: updated impact study results based on data as of 31 December 2019](#)”, 15.12.2020.

Η δέσμη εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής της ΕΕ βάσει της Οδηγίας CRD IV

Η δέσμη εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής της ΕΕ που θεσπίστηκε αρχικά με τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ (Capital Requirements Directive IV – CRD IV) περιλαμβάνει κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας τα οποία προβλέπεται να χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση συστημικών κινδύνων συμπληρωματικά προς τις μικροπροληπτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις.¹¹⁵ Σε αντίθεση με τη μικροπροληπτική εποπτεία, η οποία ασκείται σε υπερεθνικό επίπεδο από την ΕΚΤ για τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα μετά τη θέση σε λειτουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism – SSM) το 2014, η μακροπροληπτική πολιτική παραμένει αρμοδιότητα των κρατών-μελών που ασκείται από τις εθνικές αρμόδιες ή εντεταλμένες αρχές. Ωστόσο, υπόκειται σε ένα μηχανισμό συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ. Στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης, η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει, στη θέση των εθνικών αρμόδιων ή εντεταλμένων αρχών του συμμετέχοντος κράτους-μέλους, υψηλότερες απαιτήσεις σχετικά με τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, αν το κρίνει απαραίτητο (top-up power).¹¹⁶ Στην Ελλάδα, αρμόδια για την εθνική μακροπροληπτική πολιτική είναι η Τράπεζα της Ελλάδος.

Κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων και αλληλεπίδραση με τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας

Μια σημαντική αλλαγή που επέφεραν οι διατάξεις του Κανονισμού CRR III αφορά τη θέσπιση κατώτατου ορίου κεφαλαιακών απαιτήσεων (output floor) στον υπολογισμό του συνολικού ποσού ανοίγματος σε κίνδυνο (total risk exposure amount – TREA).¹¹⁷ Το κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ιδρύματα που χρησιμοποιούν τη μέθοδο εσωτερικών υποδειγμάτων¹¹⁸ έχει καθοριστεί από το άρθρο 92, παρ. 3 του Κανονισμού CRR στο 72,5% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα εφαρμόζονταν βάσει της τυποποιημένης προσέγγισης για τον πιστωτικό κίνδυνο. Το συνολικό ποσό ανοίγματος σε κίνδυνο με εφαρμογή του κατώτατου ορίου, όπως καθορίζεται στο άρθρο 92, παρ. 5 του Κανονισμού CRR, χρησιμοποιείται από το εγκατεστημένο στην ΕΕ μητρικό ίδρυμα, χρηματοδοτική εταιρεία συμμετοχών ή μικτή χρηματοοικονομική εταιρεία συμμετοχών ενός τραπεζικού ομίλου για τους σκοπούς του δείκτη φερεγγυότητας του ιδρύματος που υπολογίζεται στο ανώτατο επίπεδο ενοποίησης στην ΕΕ. Οι υπόλοιπες οντότητες του τραπεζικού ομίλου εξακολουθούν να εφαρμόζουν το συνολικό ποσό ανοίγματος σε κίνδυνο χωρίς εφαρμογή του κατώτατου ορίου.

Δεδομένου ότι το συνολικό ποσό ανοίγματος σε κίνδυνο χρησιμοποιείται ως βάση για τον υπολογισμό των μακροπροληπτικών κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας, η θέσπιση του κατώτατου ορίου κεφαλαιακών απαιτήσεων στον υπολογισμό του TREA επηρεάζει και τις κεφαλαιακές

¹¹⁵ Τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας της Οδηγίας CRD IV, όπως αυτή έχει ενσωματωθεί στις εθνικές διατάξεις των κρατών-μελών της ΕΕ, συμπληρώνονται επίσης από μια επιπλέον δέσμη μακροπροληπτικών μέτρων που βρίσκονται στη διάθεση των εθνικών αρμόδιων ή εντεταλμένων αρχών βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 (Capital Requirements Regulation – CRR), ήτοι πρόσθετες απαιτήσεις για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, προσανζημένους συντελεστές στάθμισης κινδύνου για τα ανοίγματα στον τομέα των ακινήτων και για τα ανοίγματα εντός του χρηματοπιστωτικού τομέα, ελάχιστες τιμές της σταθμισμένης ως προς το άνοιγμα μέσης “ζημίας σε περίπτωση αθέτησης (LGD)” για τα ανοίγματα με εξασφάλιση οικιστικό ή επαγγελματικό ακίνητο, απαιτήσεις ρευστότητας, απαιτήσεις δημοσιοποίησης), καθώς επίσης και από αποκλειστικά εθνικά μέτρα όπως τα μακροπροληπτικά μέτρα για τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη.

¹¹⁶ Βλ. άρθρο 5, παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 1024/2013.

¹¹⁷ Το σκεπτικό για τη θέσπιση βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 3 CRR βασίστηκε σε συμπεράσματα ανάλυσης, σύμφωνα με την οποία η χρήση εσωτερικών υποδειγμάτων από τα ιδρύματα τα καθιστά επιρρεπή σε υποτίμηση των κινδύνων και, ως εκ τούτου, των απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων.

¹¹⁸ Επισημαίνεται ότι τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα εφαρμόζουν την τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων από τον πιστωτικό κίνδυνο και κατά συνέπεια δεν επηρεάζονται από τις εν λόγω διατάξεις.

απαιτήσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής, δηλαδή το απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου (capital conservation buffer – CCoB), το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας (countercyclical capital buffer – CCyB), το απόθεμα ασφαλείας των παγκοσμίως συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων (global systemically important institutions buffer – G-SII buffer), το απόθεμα ασφαλείας των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων (other systemically important institutions buffer – O-SII buffer) και το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου (systemic risk buffer – SyRB).

Ειδικότερα ως προς το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου, η παράγραφος 8 του άρθρου 133 της Οδηγίας CRD IV τροποποιήθηκε από την Οδηγία CRD VI με την προσθήκη νέου στοιχείου γ', το οποίο προβλέπει ότι το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση κινδύνων που καλύπτονται πλήρως το κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων, όπως υπολογίζεται με βάση το άρθρο 92, παρ. 3 του Κανονισμού CRR.¹¹⁹ Επίσης, προστέθηκε ειδική διάταξη που διευκρινίζει ότι, όταν ένα απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου εφαρμόζεται στο συνολικό ποσό ανοιγμάτων σε κίνδυνο ενός ιδρύματος και το ίδρυμα αυτό δεσμεύεται από το κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων, η αρμόδια αρχή ή εντεταλμένη αρχή επανεξετάζει, τουλάχιστον ανά διετία, την απαίτηση αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου του ιδρύματος, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η βαθμονόμησή του παραμένει κατάλληλη.¹²⁰

Στο ίδιο πνεύμα, τροποποιήθηκε το άρθρο 131, παρ. 5 της Οδηγίας CRD IV με την Οδηγία CRD VI ώστε, όταν ένα ίδρυμα που έχει προσδιοριστεί ως O-SII δεσμεύεται από το κατώτατο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων, οι αρμόδιες ή εντεταλμένες αρχές να επανεξετάζουν το απόθεμα ασφαλείας των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων (απόθεμα ασφαλείας O-SII), προκειμένου να διασφαλίζουν ότι η βαθμονόμησή του παραμένει κατάλληλη. Την καταλληλότητα του επιπέδου του αποθέματος ασφαλείας O-SII θα πρέπει να κρίνει επίσης με γνωμοδότησή του το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) εντός έξι εβδομάδων από την κοινοποίηση του μέτρου από πλευράς της εθνικής μακροπροληπτικής αρχής.¹²¹

Χρήση του αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου για την πρόληψη ή το μετριασμό κινδύνων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα εκτίθεται ολοένα περισσότερο σε νέους εξωγενείς κινδύνους οι οποίοι ενδέχεται να έχουν σοβαρές αρνητικές συνέπειες για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, όπως ιδίως οι κίνδυνοι που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή. Για τον λόγο αυτό, κρίθηκε σκόπιμη η αναθεώρηση των διατάξεων της Οδηγίας CRD IV προκειμένου να καταστεί σαφές ότι οι εθνικές αρμόδιες ή εντεταλμένες αρχές δύνανται να χρησιμοποιήσουν ένα εργαλείο μακροπροληπτικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με την κλιματική

¹¹⁹ $TREA = \max \{U-TREA, 72,5\% * S-TREA\}$, όπου U-TREA είναι το συνολικό ποσό ανοίγματος σε κίνδυνο που υπολογίζεται βάσει μοντέλου εσωτερικών υποδειγμάτων (σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 92 CRR) χωρίς εφαρμογή του κατώτατου ορίου της οντότητας και S-TREA είναι το συνολικό ποσό ανοίγματος σε κίνδυνο της οντότητας που υπολογίζεται σύμφωνα με την τυποποιημένη προσέγγιση (βάσει της παραγράφου 5 του ίδιου άρθρου).

¹²⁰ Βλ. νέο στοιχείο δ) στο άρθρο 133, παρ. 8 Οδηγίας CRD IV, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία CRD VI.

¹²¹ Βλ. άρθρο 131, παρ. 5α, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία CRD VI.

αλλαγή. Ειδικότερα, η νέα Οδηγία CRD VI προβλέπει την ενεργοποίηση του κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας με τη μεγαλύτερη ευελιξία χρήσης,¹²² δηλαδή του αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου, προκειμένου να αποτρέπονται ή να μετριάζονται οι εν λόγω κίνδυνοι. Το κεφαλαιακό αυτό απόθεμα ασφαλείας ήδη χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση διαφόρων ειδών συστημικών κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή. Η παράγραφος 1 του άρθρου 133 της Οδηγίας CRD IV, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία CRD VI, προβλέπει πλέον ρητά ότι είναι δυνατός ο καθορισμός αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου “ώστε να αποτρέπονται μακροπροληπτικοί ή συστημικοί κίνδυνοι που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή”.

Οι κίνδυνοι που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή διακρίνονται σε φυσικούς κινδύνους και σε κινδύνους μετάβασης. Οι πρώτοι αφορούν τις χρηματοοικονομικές επιπτώσεις από φυσικές καταστροφές λόγω συχνότερων ακραίων καιρικών φαινομένων, από τις σταδιακές μεταβολές του κλίματος, καθώς και από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος (ρύπανση, λειψυδρία, απώλεια βιοποικιλότητας και αποψίλωση). Οι κίνδυνοι μετάβασης αφορούν τις χρηματοοικονομικές ζημιές που μπορούν να επέλθουν, άμεσα ή έμμεσα, από αλλαγές στη νομοθεσία, τις τεχνολογίες και τις προτιμήσεις των καταναλωτών και των επενδυτών, στο πλαίσιο της διαδικασίας προσαρμογής προς μια περισσότερο βιώσιμη οικονομία χαμηλότερων εκπομπών άνθρακα.¹²³

Επισημαίνεται ότι το ποσοστό του αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου μπορεί να εφαρμόζεται για ένα ή περισσότερα υποσύνολα του χρηματοπιστωτικού τομέα, σε όλα τα ανοίγματα ή σε υποσύνολο ανοιγμάτων και σε όλα τα ιδρύματα ή σε ένα ή περισσότερα υποσύνολα αυτών, όταν τα ιδρύματα παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά κινδύνου στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Συνεπώς μπορεί να εφαρμόζεται γενικό απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου (general SyRB) ή/και τομεακό απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου (sectoral SyRB). Τα υποσύνολα ανοιγμάτων στα οποία μπορεί να εφαρμόζεται το τομεακό απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου διαχωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες: (α) όλα τα ανοίγματα λιανικής σε φυσικά πρόσωπα που εξασφαλίζονται με ακίνητα προοριζόμενα για κατοικία, (β) όλα τα ανοίγματα σε νομικά πρόσωπα που εξασφαλίζονται με υποθήκη επί επαγγελματικών ακινήτων, (γ) όλα τα ανοίγματα σε νομικά πρόσωπα εκτός αυτών της κατηγορίας (β), και (δ) όλα τα ανοίγματα σε φυσικά πρόσωπα εκτός της κατηγορίας (α). Το συνδυασμένο απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου που διατηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνει το άθροισμα των τομεακών αποθεμάτων ασφαλείας συστημικού κινδύνου και του γενικού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου που ισχύει στο εκάστοτε κράτος-μέλος.

Οι εθνικές αρμόδιες ή εντεταλμένες αρχές μπορούν επομένως να ζητούν από τα πιστωτικά ιδρύματα να διατηρούν απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου για την αντιμετώπιση μακροπροληπτικών ή συστημικών κινδύνων οι οποίοι ενδέχεται να έχουν σοβαρές αρνητικές συνέπειες για το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την πραγματική οικονομία του κράτους-μέλους τους, όταν η επιβολή αυτού του μέτρου κρίνεται αποτελεσματική και αναλογική για τον περιορισμό των κινδύνων. Στην περίπτωση αυτή, το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου μπορεί επίσης να

¹²² Βλ. Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, 24.1.2024 σχετικά με την επανεξέταση του πλαισίου μακροπροληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα, τους συστημικούς κινδύνους που συνδέονται με μη τραπεζικούς χρηματοοικονομικούς διαμεσολαβητές (NBFIs) και τη διασυνδεσιμότητά τους με πιστωτικά ιδρύματα, COM (2024)21 final, σελ. 11.

¹²³ Βλ. ΕΚΤ, “Οδηγός όσον αφορά τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους”, Νοέμβριος 2020, σελ. 11.

εφαρμοστεί σε ορισμένα σύνολα ή υποσύνολα ανοιγμάτων, π.χ. σε εκείνα που υπόκεινται σε φυσικούς κινδύνους και κινδύνους μετάβασης που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.¹²⁴

Αποσαφήνιση των διαδικασιών ενεργοποίησης για το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου

Οι διαδικασίες ενεργοποίησης του αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου προβλέπονται στις παραγράφους 9 έως 12 του άρθρου 133 της Οδηγίας CRD IV και διαφοροποιούνται με βάση το επίπεδο συνδυασμένου αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου το οποίο οφείλουν να διατηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα. Δεδομένης αυτής της διαφοροποίησης, οι διαδικασίες ενεργοποίησης συνδυασμένου αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου σε επίπεδα υψηλότερα του 3% είναι επαχθείς και χρονοβόρες για τις εθνικές αρμόδιες ή εντεταλμένες αρχές. Εν συντομία, οι ισχύουσες διατάξεις της Οδηγίας CRD IV προβλέπουν ότι, όταν ο (ανα)καθορισμός ποσοστού(-ών) αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου σε οποιαδήποτε κατηγορία ή υποκατηγορία ανοιγμάτων οδηγεί σε συνδυασμένο επίπεδο άνω του 3% και έως 5%, απαιτούνται γνωμοδοτήσεις τόσο του ΕΣΣΚ όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πριν από την ενεργοποίηση του μέτρου.¹²⁵ Για συνδυασμένο επίπεδο άνω του 5%, η διαδικασία ενεργοποίησης περιπλέκεται περαιτέρω, καθώς απαιτείται έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πριν από την εφαρμογή του αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου.¹²⁶ Ωστόσο, η αυξημένη χρήση του τομεακού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου την τελευταία δεκαετία σε πολλά κράτη-μέλη της ΕΕ έχει αναδείξει την ανάγκη για μια πιο ευέλικτη διαδικασία ενεργοποίησης του εν λόγω μέτρου μακροπροληπτικής πολιτικής.¹²⁷

Σε αυτή την ανάγκη αποσκοπεί να ανταποκριθεί η τελευταία αναθεώρηση των διατάξεων της Οδηγίας CRD IV, αποσαφηνίζοντας την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων.

Ειδικότερα, προκειμένου να αποφεύγονται περιττές εγκριτικές διαδικασίες, όταν το άθροισμα του ποσοστού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου και του ποσοστού αποθέματος ασφαλείας O-SII ή του ποσοστού αποθέματος ασφαλείας G-SII στα οποία υπόκειται το ίδιο ίδρυμα υπερβαίνει το 5%, δεν χρειάζεται έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹²⁸ εφόσον η απόφαση της εθνικής αρχής αφορά μείωση ή μη μεταβολή οποιουδήποτε από τα καθορισμένα ποσοστά.

Επίσης, αποσαφηνίζονται οι διαδικασίες της παραγράφου 11 του άρθρου 133 της Οδηγίας CRD IV ώστε να συνάδουν περισσότερο με τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για άλλα ποσοστά αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου, [στον βαθμό που κρίνεται σκόπιμο?]. Ειδικότερα, προβλέπεται προθεσμία ενός μήνα για τη γνωμοδότηση του ΕΣΣΚ και δύο μηνών για τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (από ένα μήνα που ίσχυε προηγουμένως), η οποία οφείλει να λάβει υπόψη της τη γνωμοδότηση του ΕΣΣΚ. Πλέον ζητείται από το ΕΣΣΚ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάζουν στις γνωμοδοτήσεις τους την καταλληλότητα του μέτρου και δεν υπάρχει αναφορά σε “σύσταση” από πλευράς τους.

¹²⁴ Αιτιολογική σκέψη 43 Οδηγίας CRD VI.

¹²⁵ Βλ. άρθρο 133, παρ. 11 Οδηγίας CRD IV.

¹²⁶ Βλ. άρθρο 133, παρ. 12 Οδηγίας CRD IV.

¹²⁷ Δέκα χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (EOX) έχουν ήδη εφαρμόσει τομεακό απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου (ημερομηνία αναφοράς: 19.03.2025). Για μια αναλυτική καταγραφή των τομεακών και γενικών αποθεμάτων ασφαλείας συστημικού κινδύνου που εφαρμόζονται στα κράτη-μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (EOX), βλ. τη σχετική ιστοσελίδα του ΕΣΣΚ “[Systemic risk buffer](#)”.

¹²⁸ Βάσει της παραγράφου 5α του άρθρου 131 της Οδηγίας CRD IV, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία CRD VI.

Όσον αφορά την αναγνώριση του ποσοστού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου που καθορίζεται από μία εθνική αρχή σε ένα κράτος-μέλος από την εθνική αρχή ενός άλλου κράτους-μέλους στη βάση της αμοιβαιότητας (reciprocity), προβλέπεται ότι η αναγνώριση ποσοστού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου που ορίζει άλλο κράτος-μέλος δεν θα προσμετρείται για το όριο του συνδυασμένου αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου βάσει του οποίου διαφοροποιούνται οι διαδικασίες ενεργοποίησης. Η αποσαφήνιση αυτή υπήρχε μόνο στις διατάξεις της παραγράφου 10 για τη διαδικασία που αφορά συνδυασμένο επίπεδο κάτω του 3%, ενώ τώρα πλέον έχει προστεθεί και στις παραγράφους 11 και 12 που αφορούν τις διαδικασίες για συνδυασμένο επίπεδο άνω του 3%.¹²⁹ Επίσης, προβλέπεται ότι για την αναγνώριση ποσοστού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου που ορίζεται από άλλο κράτος-μέλος θα πρέπει να απαιτείται μόνο κοινοποίηση από την αρχή που αναγνωρίζει το ποσοστό.¹³⁰

Τέλος, προστέθηκε προθεσμία έξι εβδομάδων όσον αφορά τη γνωμοδότηση της EAT επί συνδυασμένου ποσοστού αποθέματος ασφαλείας συστημικού κινδύνου άνω του 5%,¹³¹ ώστε να συμπίπτει με την προθεσμία έξι εβδομάδων για την υποβολή γνωμοδότησης από το ΕΣΣΚ.

Καταληκτικές παρατηρήσεις

Συμπερασματικά, οι στοχευμένες προσαρμογές στη δέσμη εργαλείων μακροπροληπτικής πολιτικής που υιοθετήθηκαν μέσω των διατάξεων της Οδηγίας CRD VI και του Κανονισμού CRR III βαίνουν προς την κατεύθυνση της επικαιροποίησης και βελτίωσης της λειτουργίας της. Σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να παρακολουθεί σε τακτική βάση το πλαίσιο μακροπροληπτικής πολιτικής της ΕΕ ως προς την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνειά του και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, να το προσαρμόζει.

¹²⁹ Η ανακολουθία αυτή είχε επισημανθεί και από την EAT σε απάντησή της σε σχετικό ερώτημα της εθνικής αρμόδιας αρχής της Ισπανίας. Βλ. [Single Rulebook Q&A 2021_5801](#).

¹³⁰ Βλ. αιτιολογική σκέψη 57 Οδηγίας CRD VI.

¹³¹ Βλ. δεύτερη υποπαραγράφος της παρ. 12 του άρθρου 133 Οδηγίας CRD IV, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία CRD VI.

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ II

ΔΑΝΕΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΑΚΙΝΗΤΟ

Γρηγόρης Λίτσας

Λευτέρης Μαναρώλης

Το παρόν ειδικό θέμα παρουσιάζει τις εκταμιεύσεις δανείων που αφορούν οικιστικό ακίνητο για την περίοδο 2021-2024 και τα χαρακτηριστικά τους. Ως δάνειο που αφορά οικιστικό ακίνητο νοείται κάθε χρηματοδότηση προς φυσικά πρόσωπα που εξασφαλίζεται με οικιστικό ακίνητο ανεξάρτητα από το σκοπό του δανείου, δηλαδή περιλαμβάνονται στεγαστικά, επισκευαστικά και καταναλωτικά δάνεια, αλλά και δάνεια προς ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις εφόσον εξασφαλίζονται με οικιστικό ακίνητο.¹³²

Κατά την περίοδο αυτή οι εκταμιεύσεις δανείων που αφορούν οικιστικό ακίνητο παρέμειναν σε χαμηλό επίπεδο τόσο σε απόλυτο μέγεθος όσο και σε σχέση με την περίοδο πριν από την κρίση δημόσιου χρέους, αν και το 2024 σημείωσαν σημαντική αύξηση. Τα πιστοδοτικά κριτήρια παρέμειναν συνετά σε όλη την υπό εξέταση περίοδο, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν ενδείξεις για συσσώρευση κυκλικών συστημικών κινδύνων από τα δάνεια που αφορούν οικιστικό ακίνητο. Τα πιστωτικά ιδρύματα διαφαίνεται ότι σε μεγάλο βαθμό συμμορφώνονταν με τα μακροπροληπτικά μέτρα σε επίπεδο δανειολήπτη για τα δάνεια προς φυσικά πρόσωπα με εξασφάλιση οικιστικό ακίνητο ήδη πριν από την έναρξη εφαρμογής τους (Ιανουάριος 2025).

1. Εισαγωγή

Ο τομέας των ακινήτων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία, χαρακτηρίζεται από κυκλικότητα και συχνά έχει συνδεθεί με την εκδήλωση χρηματοπιστωτικών κρίσεων σε διάφορες χώρες. Οι ευπάθειες για το χρηματοπιστωτικό σύστημα από την έκθεση στον τομέα των ακινήτων τείνουν να αυξάνονται κατά την ανοδική φάση του κύκλου της αγοράς ακινήτων. Η αυξημένη διάθεση ανάληψης κινδύνου από τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, σε συνδυασμό με τη διευκόλυνση της πρόσβασης με την ευχερή πρόσβαση των δανειοληπτών στην τραπεζική χρηματοδότηση, μπορεί να συμβάλει σε ραγδαία πιστωτική επέκταση και σε αύξηση της ζήτησης ακινήτων, ασκώντας ανοδικές πιέσεις στις τιμές τους. Οι συνακόλουθες υψηλότερες αξίες των εξασφαλίσεων ευνοούν περαιτέρω τη ζήτηση και την προσφορά δανείων, με αποτέλεσμα η αυτοσυντηρούμενη αυτή δυναμική να οδηγεί δυνητικά σε κερδοσκοπικές φούσκες.¹³³

Υπό το πρίσμα αυτό, οι μακροπροληπτικές αρχές μέσω της πληρέστερης κατανόησης των διαρθρωτικών και κυκλικών χαρακτηριστικών της αγοράς οικιστικών ακινήτων είναι σε θέση να επιλέγουν τα κατάλληλα μέτρα μακροπροληπτικής πολιτικής για τον περιορισμό επερχόμενων κιν-

¹³² Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 231/3/15.07.2024 “Υιοθέτηση της Σύστασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου της 31ης Οκτωβρίου 2016 σχετικά με την κάλυψη κενών στα στοιχεία που αφορούν ακίνητα (ΕΣΣΚ/2016/14), όπως έχει τροποποιηθεί με τη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου της 21ης Μαρτίου 2019 (ΕΣΣΚ/2019/3) – Κατάργηση της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 175/1/29.07.2020 (ΦΕΚ Β’ 3561/28.08.2020)”.

¹³³ Βλ. αιτιολογική σκέψη 2 της Σύστασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου της 31ης Οκτωβρίου 2016 σχετικά με την κάλυψη κενών στα στοιχεία που αφορούν ακίνητα (ΕΣΣΚ 2016/14, ΕΕ C 31, 31.01.2017, σελ. 1). Η Σύσταση αυτή προτείνει ένα σύνολο μεγεθών και δεικτών που τα κράτη μέλη οφείλουν να συλλέγουν και να παρακολουθούν, προκειμένου να είναι σε θέση να εντοπίζουν έγκαιρα ενδείξεις συσσώρευσης συστημικών κινδύνων και έχει εν τω μεταξύ τροποποιηθεί από τη Σύσταση ΕΣΣΚ 2019/3 (ΕΕ C 27, 13.8.2019).

δύνων, να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των ήδη υφιστάμενων μέτρων και να τα προσαρμόζουν, εάν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Η Τράπεζα της Ελλάδος, με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 231/3/15.07.2024, αναγνωρίζοντας τη σημασία του τομέα οικιστικών ακινήτων, συλλέγει στοιχεία για τα δάνεια που αφορούν οικιστικό ακίνητο σε τριμηνιαία βάση. Τα στοιχεία που συγκεντρώνονται αφορούν κυρίως το πλήθος και το ύψος των εκταμιεύσεων δανείων, καθώς και βασικούς δείκτες που αντικατοπτρίζουν τα εφαρμοζόμενα πιστοδοτικά κριτήρια.¹³⁴

2. Εξέλιξη εκταμιεύσεων δανείων που αφορούν οικιστικό ακίνητο

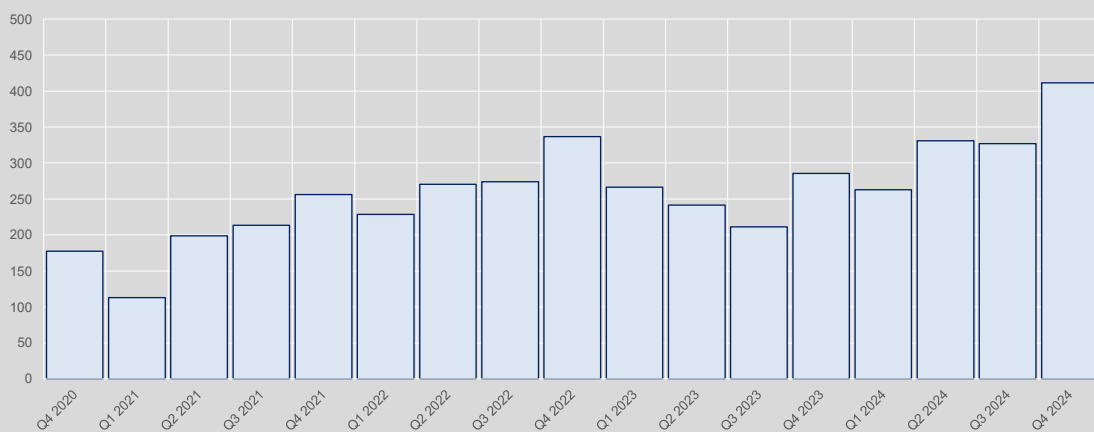
Οι εκταμιεύσεις δανείων που αφορούν οικιστικό ακίνητο την περίοδο 2021-2024 παρέμειναν σε χαμηλό επίπεδο τόσο σε απόλυτο μέγεθος όσο και σε σχέση με την περίοδο πριν από την κρίση δημόσιου χρέους (βλ. Διάγραμμα Α). Αναλυτικότερα, διαμορφώθηκαν σε 780 εκατ. ευρώ το 2021, σε περίπου 1 δισεκ. ευρώ το 2022 και το 2023, ενώ ανήλθαν σε 1,3 δισεκ. ευρώ το 2024, αυξημένες κατά 32,6% έναντι του 2023. Για λόγους σύγκρισης, την περίοδο 2005-2008 είχαν ανέλθει σε περίπου 12 δισεκ. ευρώ το χρόνο.

Αποτελεί θετική εξέλιξη το γεγονός ότι το δ' τρίμηνο του 2024 καταγράφηκε το υψηλότερο ποσό εκταμιεύσεων (412 εκατ. ευρώ) και υψηλός ρυθμός αύξησης τόσο ως προς το προηγούμενο τρίμηνο (25,8%) όσο και ως προς το δ' τρίμηνο του 2023 (44,2%).

Όσον αφορά τις προοπτικές για το 2025, οι προβλέψεις για τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, την απασχόληση και το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα “Σπίτι μου II”,¹³⁵ δημιουργούν αισιοδοξία για σημαντική αύξηση των εκταμιεύσεων. Η εκτίμηση αυτή συνάδει με τα τριετή επιχειρηματικά σχέδια των σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Διάγραμμα Α – Εκταμιεύσεις δανείων που αφορούν οικιστικά ακίνητα

(εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

3. Ανάλυση δεικτών των δανείων που αφορούν οικιστικά ακίνητα

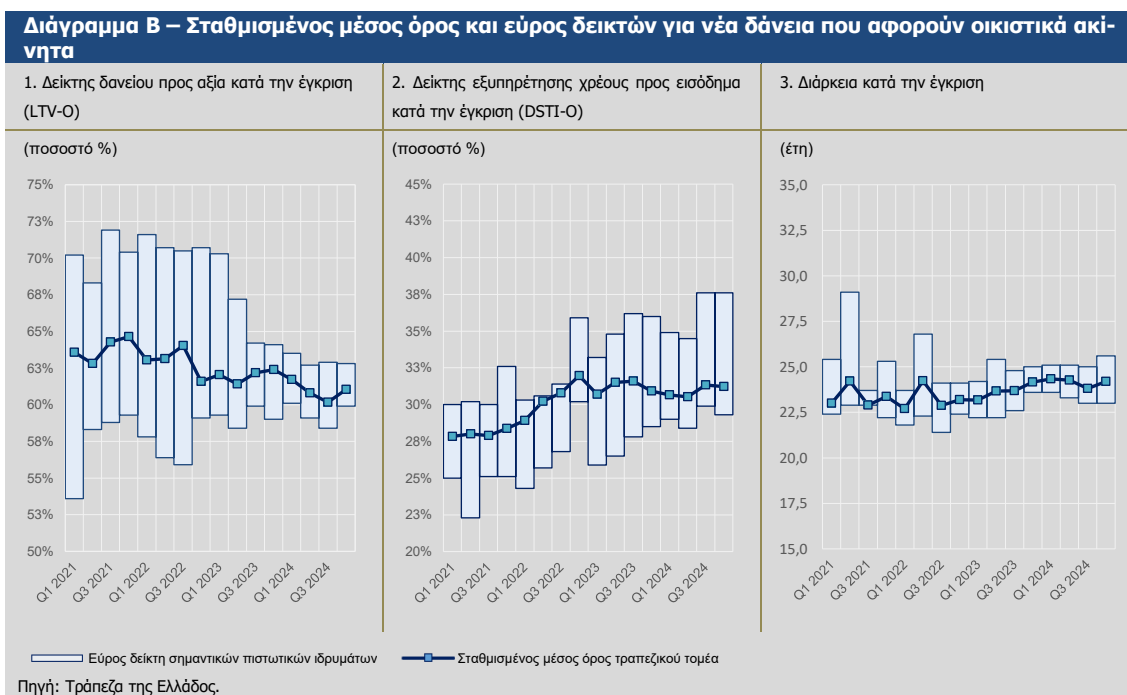
¹³⁴ Οι βασικοί δείκτες είναι οι εξής: δείκτης δανείου προς αξία κατά την έγκριση – loan-to-value ratio at origination (LTV-O), δείκτης εξυπηρέτησης χρέους προς εισόδημα κατά την έγκριση – debt-service-to-income ratio at origination (DSTI-O), δείκτης χρέους προς εισόδημα κατά την έγκριση – debt-to-income ratio at origination (DTI-O), διάρκεια δανείου κατά την έγκριση – maturity at origination.

¹³⁵ Βλ. Πλαίσιο Π.1 Προγράμματα στεγαστικής πολιτικής συγχρηματοδοτούμενων στεγαστικών δανείων “Σπίτι μου II” και “Αναβαθμίζω το Σπίτι μου”.

Τα πιστοδοτικά κριτήρια εν γένει παρέμειναν συνετά σε όλη την υπό εξέταση περίοδο. Ωστόσο, η ανάλυση της εξέλιξης των επιμέρους δεικτών προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα. Για παράδειγμα, η αύξηση των εκταμιεύσεων το 2022 συνοδεύθηκε από αύξηση του σταθμισμένου μέσου όρου του δείκτη εξυπηρέτησης χρέους προς εισόδημα (DSTI-O), ο οποίος το δ' τρίμηνο του 2022 διαμορφώθηκε σε 32%, έναντι 28,4% το δ' τρίμηνο του 2021. Επίσης, από το γ' τρίμηνο του 2022 διαπιστώνεται αύξηση του εύρους τιμών του δείκτη και η ανώτατη τιμή του έφθασε έως 38% σε ορισμένα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα (βλ. Διάγραμμα Β.2). Η ανοδική τάση του δείκτη μπορεί να αποδοθεί στις αυξήσεις των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ από τον Ιούλιο του 2022 έως το Σεπτέμβριο του 2023, η οποία επηρέασε τα εγχώρια τραπεζικά επιτόκια.

Κατά την ίδια περίοδο παρατηρήθηκε αύξηση της μέσης διάρκειας δανείου κατά την έγκριση από 22,8 έτη το γ' τρίμηνο του 2022 σε 24,3 έτη το β' τρίμηνο του 2024 (βλ. Διάγραμμα Β.3), η οποία εξηγεί εν μέρει τη σχετική συγκράτηση του σταθμισμένου μέσου όρου του DSTI-O σε επίπεδο χαμηλότερο του 32%.

Επισημαίνεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα απαιτούν πλέον υψηλότερο ποσοστό ίδιας συμμετοχής από τους δανειολήπτες, όπως αποτυπώνεται στην εξέλιξη του σταθμισμένου μέσου όρου του δείκτη δανείου προς αξία (υψηλότερη τιμή δ' τρίμηνο του 2021: 64,6%, χαμηλότερη τιμή γ' τρίμηνο 2024: 60,1%) και στο σταδιακό περιορισμό του εύρους του εν λόγω δείκτη (βλ. Διάγραμμα Β.1).

4. Ανάλυση της ουράς της κατανομής των δεικτών δανείων που αφορούν οικιστικά ακίνητα

Εξετάζοντας την κατανομή των δεικτών εντοπίζουμε τα μερίδια των δανείων που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα αυξημένες τιμές δεικτών, τη λεγόμενη ουρά (tail) της κατανομής κάθε δείκτη, από την ανάλυση της οποίας μπορεί να προκύψουν χρήσιμες ενδείξεις για το συνολικό επίπεδο πιστωτικού κινδύνου των εκταμιεύσεων. Τα δάνεια που βρίσκονται στην ουρά της κατανομής χαρακτηρίζονται από αυξημένη αρχική διάρκεια, υψηλή δανειακή επιβάρυνση του δανειολήπτη ή/και υψηλό δείκτη LTV-O και θεωρούνται πιο επιρρεπή σε αθέτηση, ιδιαίτερα σε ένα δυσμενές

οικονομικό περιβάλλον. Για τα δάνεια με αυτά τα χαρακτηριστικά, δυσχεραίνεται επίσης η εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων ρύθμισης, καθώς η ικανότητα των δανειοληπτών να εξυπηρετήσουν το χρέος τους είναι εξ αρχής περιορισμένη, ο υψηλός δείκτης LTV-O μειώνει το περιθώριο πρόσθετης χρηματοδότησης και η αυξημένη αρχική διάρκεια αποπληρωμής σημαίνει ότι το δάνειο δεν επιδέχεται ουσιώδη επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής του (εντός της ενεργού οικονομικής ζωής του δανειολήπτη).

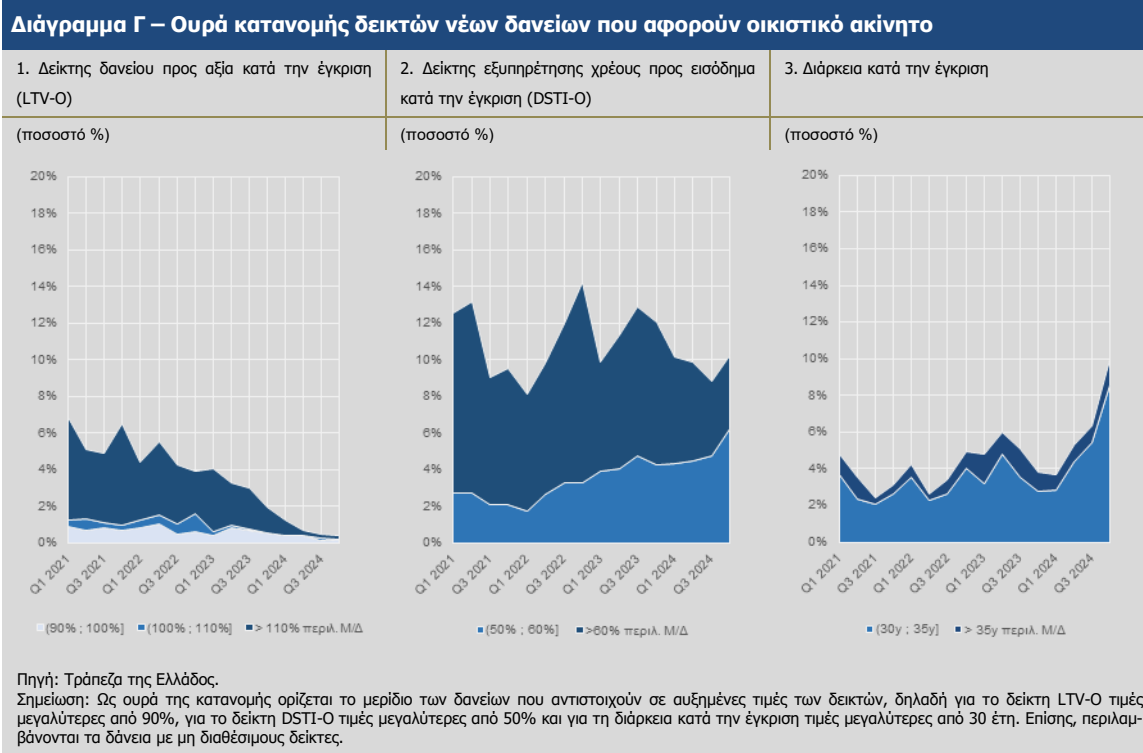
Αναφορικά με το δείκτη δανείου προς αξία (LTV-O), διαπιστώνεται σταδιακή μείωση της ουράς της κατανομής του, καθώς οι εκταμιεύσεις με LTV-O άνω του 90% αντιστοιχούν σε ποσοστό μόλις 0,4% των εκταμιεύσεων του δ' τριμήνου του 2024, ενώ κατά τη διάρκεια του 2021 αντιστοιχούσαν σε ποσοστό 5,8% των εκταμιεύσεων (βλ. Διάγραμμα Γ.1).

Θετική ένδειξη αποτελεί το γεγονός ότι, παρά την αύξηση των εκταμιεύσεων, η ουρά της κατανομής του δείκτη εξυπηρέτησης χρέους προς εισόδημα διατηρήθηκε σε επίπεδο χαμηλότερο του 10% των εκταμιεύσεων, με εξαίρεση την περίοδο που ήταν αυξημένη η συμμετοχή του Προγράμματος “Σπίτι μου” στο μίγμα των εκταμιεύσεων (γ' και δ' τρίμηνο του 2023 και α' και β' τρίμηνο του 2024) και το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους (βλ. Διάγραμμα Γ.2). Όσον αφορά την περίοδο που σχετίζεται με το “Σπίτι μου”, οι όροι του προγράμματος επηρέασαν, όπως αναμενόταν, τα χαρακτηριστικά των εκταμιεύσεων.¹³⁶ Το υψηλό μερίδιο δανείων με αυξημένη δανειακή επιβάρυνση που καταγράφεται στο τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους ενδεχομένως οφείλεται στις εντονότερες προσπάθειες των πιστωτικών ιδρυμάτων για να επιτύχουν τους ετήσιους στόχους τους.

Επιπροσθέτως, η συγκράτηση του μεριδίου εκταμιεύσεων με DSTI-O άνω του 50% σε επίπεδο έως 10% των εκταμιεύσεων κατά τη διάρκεια του 2024 συνοδεύθηκε από αύξηση στο μερίδιο των δανείων με διάρκεια κατά την έγκριση που ξεπερνούσε τα 30 έτη (βλ. Διάγραμμα Γ.2 και Γ.3). Πιο συγκεκριμένα, το μερίδιο των δανείων με διάρκεια κατά την έγκριση που υπερβαίνει τα 30 έτη παρουσιάζει έντονα ανοδική τάση το δεύτερο εξάμηνο του 2024 (γ' τρίμηνο 2024: 6,3%, δ' τρίμηνο 2024: 10%). Η εξέλιξη αυτή χρήζει παρακολούθησης, ιδίως λόγω της απόφασης της Τράπεζας της Ελλάδος να μη συμπεριλάβει τη διάρκεια κατά την έγκριση μεταξύ των δεικτών επί των οποίων έθεσε δεσμευτικά ανώτατα επιτρεπόμενα όρια σε επίπεδο δανειολήπτη.¹³⁷

¹³⁶ Βλ. Πλαίσιο Π.2 Χαρακτηριστικά του προγράμματος “Σπίτι μου”, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Απρίλιος 2024.

¹³⁷ Βλ. [ΠΕΕ 227/1/08.03.2024](#) “Θέσπιση μακροπροληπτικών μέτρων σχετικά με τη δανειακή επιβάρυνση που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη για δάνεια και λοιπές πιστώσεις προς φυσικά πρόσωπα με εξασφάλιση οικιστικό ακίνητο σύμφωνα με το άρθρο 133Α του ν. 4261/2014”.

5. Μακροπροληπτικά μέτρα που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη

Η ανάλυση που προηγήθηκε εντάσσεται στο πλαίσιο παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας των μακροπροληπτικών μέτρων που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη για τα δάνεια προς φυσικά πρόσωπα με εξασφάλιση οικιστικό ακίνητο. Η ανάλυση κατέδειξε ότι διαχρονικά τα πιστοδοτικά κριτήρια που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα παραμένουν συνετά. Τα μακροπροληπτικά μέτρα που εφαρμόζονται σε επίπεδο δανειολήπτη από 1 Ιανουαρίου 2025 υπό τη μορφή δεσμευτικών ανώτατων επιτρεπόμενων ορίων στο δείκτη δανείου προς αξία κατά την έγκριση και στο δείκτη εξυπηρέτησης χρέους προς εισόδημα κατά την έγκριση για δάνεια που αφορούν οικιστικό ακίνητο αναμένεται να συμβάλουν στη διατήρηση συνετών πιστοδοτικών κριτηρίων και στο μέλλον.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, τα πιστωτικά ιδρύματα σε μεγάλο βαθμό συμμορφώνονταν ήδη με τα μακροπροληπτικά μέτρα σε επίπεδο δανειολήπτη και κατά συνέπεια οι εκταμιεύσεις δανείων δεν αναμένεται να επηρεαστούν από την έναρξη εφαρμογής τους.

Η Τράπεζα της Ελλάδος θα παρακολουθεί σε τακτική βάση τη συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων με τα μακροπροληπτικά μέτρα που έχουν θεσπιστεί, καθώς και την αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών. Επίσης, θα αξιολογεί τη σκοπιμότητα στοχευμένων παρεμβάσεων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους, όπως για παράδειγμα με τη θέσπιση ορίου στη διάρκεια κατά την έγκριση ή με τον καθορισμό ορίου υπερβάσεων επί της συνολικής αξίας των εκταμιεύσεων.¹³⁸

¹³⁸ Σύμφωνα με την ΠΕΕ 227/1/2024, ποσοστό έως 10% επί του συνολικού αριθμού των δανείων και λοιπών πιστώσεων που εγκρίνονται και έχουν έστω εν μέρει εκταμιευθεί εντός του εκάστοτε ημερολογιακού τριμήνου σε επίπεδο ιδρύματος ή οντότητας δύναται να υπερβαίνει τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια LTV-O και DSTI-O.

